דבר

דבר ששי
דבר השבוע
דבר אחר
משא

דבר יום שישי ו' באלול השנ"ה 1.9.95 גליון 21648

60 עמודים, המחיר 4.50 ש"ח (כולל מע"מ) באילת 3.85 ש"ח

קולין פאואל: עיתונים בארה"ב כבר רואים בו את הבשורה של אמריקה עד וושינגטון. אלון פנקס. (עמ' 7)

איש הקמיקזה. "יחידות ההתקפה המיוחדות" של יפאן האימפריאלית פנחס עברי. ("דבר השבוע")

דבר אחר

מטאורולוגים מתריעים: צפוי לנו חורף קשה במיוחד – 15,000 מורים חזרו ללמד

שנת הלימודים נפתחת – השבתות ברוב בתיה"ס התיכוניים והחטיבות

רבין סירב לממן אבטחה צמודה בחטיבות הביניים ובבתי הספר העל־יסודיים; בית הדין לעבודה דחה בקשת משרד החינוך להוציא צווי מניעה נגד המורים; בית משפט השלום בבאר שבע אסר על ההורים להשבית את מערכת החינוך בעיר

מאת יעל פישביין

צפויים שיבושים בפתיחת שנת הלימודים היום, בגלל מאבקם של המורים וההורים להצבת מאבטחים צמודים בכל בית ספר. אתמול עד שעות הערב המאוחרות לא ניתן היה לקבל תמונת מצב ברורה על פריסת בתי הספר המושבתים, מאחר שארגוני המורים השתיים לא גיבשו מדיניות אחידה. הסתדרות המורים הודיעה כי תשבית לימודים רק באותם בתי ספר בהם לא יהיו מאבטחים. ארגון המורים העל־יסודיים, לעומת זאת, הודיע כי לאות סולידריות בין בתי הספר ישבית את כל חטיבות הביניים ובתי הספר העל־יסודיים החברים בארגון – גם באותם מקומות בהם הרשויות המקומיות הציבו מאבטחים. ראש הממשלה, יצחק רבין, דחה אתמול את פנייתה של יו"ר ועדת החינוך של הכנסת, דליה איציק, להביא לפתרון השביתה על־ידי סיוע לרשויות המקומיות במימון מאבטחים צמודים.

מספר רשויות שהציבו מאבטחים בכל בתי הספר, בהן ירושלים שבה הסכימה הממשלה לממן מאבטחים צמודים בכל בתי הספר, והראשון לציון שהציבה מאבטחים על חשבונה, הודיעו כי יפנו לבתי הדין האזוריים לעבודה כדי להוציא צווי מניעה נגד נציגי ארגון המורים העל־יסודיים על מנת שיחזרו לעבודה.

בית הדין הארצי לעבודה דחה אתמול את בקשת משרד החינוך ומרכז השלטון המקומי להוציא צווי מניעה נגד כוונת המורים להשבית את פתיחת שנת הלימודים בגלל היעדר שמירה. משרד החינוך טען כי הנושא של בטחון התלמידים אינו מעניינם של המורים, אלא של הממשלה, ועל כן השביתה היא פוליטית ומכוונת נגד הממשלה. כמו כן הביא משרד החינוך את חוות דעתו של מפכ"ל המשטרה, אסף חפץ, לפיה תוכנית השמירה ההיקפית של המשטרה, באמצעות ניידות שיסיירו בין בתי הספר, היא טובה ועונה על הדרישות.

נציגי המורים שללו טענות אלה, והביאו כראיה את חוות מנכ"ל משרד החינוך, שמשון שושני, לפיו האחריות על בטחון התלמידים מוטלת על המנהלים. נגד חוות דעתו של חפץ הובאה חוות דעתו של המפכ"ל היוצא, יעקב טרנר, לפיה שיטת האבטחה המוצעת על ידי המשטרה אינה טובה, מכיוון שלא ניתן לשלוט בזמן ההגעה של ניידות המשטרה אם יזעקו לאירוע בבית־ספר. עוד טענו המורים כי העבודה

(המשך בעמוד 2)

רובינשטיין: זה פולחן שנתי

(ע"י). – "אני פונה לארגוני המורים שלא לקיים את השביתה ולגלות אחריות כלפי הילדים, ביטחונם האישי ומערכת החינוך", אמר אתמול שר החינוך והתרבות, אמנון רובינשטיין.

שר החינוך ביקש להבהיר שתקציבי הביטחון בבתי הספר הועברו לידי משרד המשטרה, ומשרד החינוך אינו מטפל עוד בפועל בנושא זה.

שר החינוך אמר כי בשיחה עם ראש הממשלה, יצחק רבין, בנושא אבטחת מוסדות החינוך, אמר לו רבין שהוא אינו מרוצה שאבטחת בתי הספר תבוצע על ידי המשטרה, כפי שקבעה הממשלה.

השר רובינשטיין אמר, כי בשבע השנים האחרונות איימו ארגוני המורים מדי שנה להשבית את הלימודים. "זה פולחן שנתי שקיים רק בישראל, ואני מצטער עליו. הוא לא תורם דבר להעלאת קרנה של מערכת החינוך ומעמד המורה עליהם אנו שוקדים", הוסיף השר.

ביום א' ייפגשו נציגי המשטרה, נציגי משרד החינוך ונציגי המורים, כפי שקבע בית המשפט הארצי לעבודה, וינסו לגבש פשרה.

שר החינוך ביקר בחטיבת ביניים בחולון ובדק את ההיערכות לפתיחת הלימודים (צילום: נאור רהב, באדיבות "מעריב")

בעל רצח את אשתו ביריות מאקדחו הפרטי

• הידיעה בעמוד 20 •

מחר מסתיים שעון הקיץ

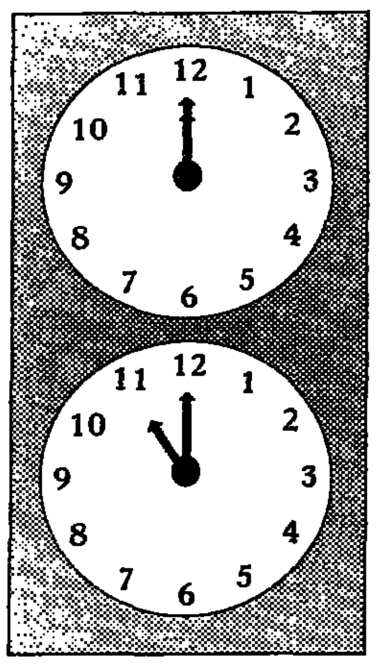

מחר בחצות יסתיים שעון הקיץ. במועד זה יש לכוון את מחוגי השעונים לשעה 23:00. שר הפנים, אהוד ברק, הודיע כי בכוונתו להאריך את [illegible] שנה.

ישראלי חשוד שתכנן פיגועים בערבים

גיל דהרי מירושלים הופלל בידי סוכן סמוי, שממנו רכש אקדחים גנובים; המשטרה: סיפר שבכוונתו לפוצץ אוטובוס פועלים, ולהניח מכונית תופת בכפרו של "המהנדס"

מאת אורי רוזנדינדרסיא

תושב ירושלים בן 25, נעצר על ידי המשטרה כחשוד בהתארגנות לביצוע פיגועים בערבים, גניבת נשק, וסחר בו. היום יוגש נגדו כתב אישום בבית המשפט המחוזי, והמשטרה תבקש לעצור אותו עד תום ההליכים. במשטרה מציינים עם זאת כי כנראה לא מדובר בהתארגנות חדשה בנוסח "המחתרת היהודית", אלא באדם יחיד, ספק תמהוני, שמניעיו אינם ברורים.

גיל דהרי, תושב ירושלים בן 25, הופלל על־ידי סוכן משטרה סמוי, ממנו ביקש לרכוש נשק. לדברי הסוכן תכנן דהרי לפוצץ אוטובוס של פועלים ערבים ולבצע פיגועי תופת בשני כפרים.

דהרי, רווק וחי שגר בגפו בדירה ברחוב קינג־ג'ורג' בירושלים, העוסק כמפקח בנייה במשרד הפנים באזורי צפון ירושלים ובנפת יהודה. הוא נעצר לאחר שנפגש מספר פעמים עם הסוכן הסמוי, וביקש ממנו לרכוש עבורו נשק גנוב. הסוכן מכר לדהרי שני אקדחים גנובים שמספרם הסידורי הושחת. במהלך המפגשים אמר דהרי לסוכן שהוא זקוק לנשק כדי לבצע פיגועים בערבים.

לדברי הסוכן סיפר לו דהרי על פיגוע שהוא מתכנן באוטובוס שמוביל פועלים ערבים מחברון לאזורי הבניה בבית־שמש, ועל כוונתו להניח מכונית תופת בכפר ערבי, שלדבריו יצא ממנו המחבל לפיגוע ההתאבדות באוטובוס ברמת־גן. דהרי הירבה במיוחד לדבר על פיגועים שהוא מתכנן בכפר יעאבד, כפרו של איש החמאס "המהנדס" יחיא עייש. לדברי הסוכן, דהרי אף תכנן לבצע סיור מקדים במקום.

דהרי גם ביקש מהסוכן להשתתף עימו בביצוע הפיגועים. הוא אמר שצפויים להשתתף איתם אנשים נוספים, וסיפר על אדם הצפוי להגיע מחו"ל ולארגן את כל הפעולות.

לפני כעשרה ימים הוחלט לעצור את דהרי, למרות שלא זוהו האנשים אליהם התייחס בדבריו לסוכן כשותפים לביצוע הפיגועים. בתוקף עבודתו כפקח בנייה הירבה דהרי להסתובב [illegible], ובמשטרה חששו שאם יחליט לבצע את הפיגועים, יהיה קשה מאוד למנוע אותם.

בחקירתו הכחיש דהרי את הכוונות בהן נחשד. הוא אמר ששוחח עם הסוכן על נושאים אלה רק בגלל שרצה להתקרב אליו, וראה שהסוכן מעוניין בשיחות אלה. דהרי [illegible] גם כי שוחח עם הסוכן מכיוון שרצה להחזיר לו תשובה לדבריו, [illegible]

(המשך בעמוד 2)

בנו של אחמד ג'יבריל נפצע ובכיר בארגון נהרג בהתפוצצות בלבנון

עוד ארבעה מחבלים נהרגו ובהם בכיר בארגון החזית העממית המפקדה הכללית; נסיבות ההתפוצצות אינן ברורות; בביירות נרצח אחד ממנהיגי הסונים הקיצוניים

מאת דן אבידן והסוכנויות

בנו של אחמד ג'יבריל, ראש ארגון המחבלים הפלסטיני "החזית העממית – המפקדה הכללית", נפצע ושלושה בהתפוצצות במחנה אימונים בבקעת הלבנון. חמישה מחבלים נהרגו בפיצוץ ו־12 נפצעו, כך מסרו אתמול מקורות המקורבים לארגון ותחנת הרדיו "קול לבנון".

המקורות מסרו, כי ג'יהאד ג'יבריל נפצע בבטנו בהתפוצצות בבסיס האימונים המרכזי של הארגון בכפר קוסיה בבקעת הלבנון. מקורות המקורבים לארגון מסרו, כי הוא נותח לאחר מכן. רדיו "קול לבנון" מסר, כי ג'יהאד ג'יבריל נהרג בפיצוץ, אבל תושבים מקומיים מסרו שהוא סודיים כאשר הובא לבית החולים של הסהר האדום הפלסטיני. לדברי תחנת רדיו זו, בין ההרוגים מפקד בכיר בארגון.

כמה מתושבי המקום מסרו כי הפצצה התפוצצה בטעות במהלך אימונים במחנה. מקורות אחרים מסרו, כי הפיצוץ אירע בעת פעולת מעקב של אנשי הארגון בדרום לבנון. שלטונות לבנון לא מסרו עד למסירת הידיעה תגובה על האירוע.

במישור אחר מתח אתמול ראש הארגון השיעי הלבנוני "אמל", נביה ברי, ביקורת חריפה על ראש ממשלת לבנון, ראפיק אל־חרירי, על הפגיעה שגורמת תוכנית הרפורמה הכלכלית בעדה השיעית. כמו כן מתח ברי ביקורת על תוכנית ראש הממשלה להחזיק את לבנון לתשעה אזורי בחירות במסגרת חוק בחירות חדש לקראת הבחירות לפרלמנט בשנה הבאה. ברי אמר כי חלוקת לבנון לאזורי בחירה קטנים מדגישה את החלוקה העדתית, ורמז שהיא תגביר את התחרות בין "אמל" לבין החיזבאללה על קולות השיעים.

בביירות נרצח אתמול אחד ממנהיגי הסונים הקיצוניים בלבנון, השייח' ניזאר חאלבי ליד מעונו, אמר דובר מטעם המשטרה. השייח' נפגע מאש שירו לעברו אלמונים ממכונית נוסעת. שני בניו נפצעו.

שלושת המוסדות הפלסטיניים יורשו לפעול בירושלים אם יצהירו שאינם שייכים לרשות

מאת יוסי טורפשטיין ונתן רוזי

שר המשטרה, משה שחל, מציע הסדר שיאפשר לשלושת המוסדות הפלסטיניים בירושלים, שלגביהם הוצאו צווי סגירה בשבוע שעבר, להמשיך לפעול.

בעקבות הבנה שהושגה בשיחות עם הפלסטינים באילת, הציע שחל למוסדות להמשיך בפעילותם, בתנאי שראשיהם יחתמו על תצהיר, כי אינם פועלים בעיר כזרוע של הרשות הפלסטינית. בפגישה עם פייסל חוסייני הבהיר שר המשפטים, דוד ליבאי, כי ישראל אינה מעוניינת לסגור מוסדות פלסטיניים שהחלו לפעול במזרח ירושלים לפני הסכם קהיר במאי '94.

ראשי המוסדות שיועדו לסגירה הוזמנו אתמול למשרד המשטרה, שם הוסבר להם ההסדר, והוצג בפניהם התצהיר עליו הם אמורים לחתום. עם זאת, אתמול חתם על התצהיר רק אחד מבין ראשי המוסדות, ד"ר חיכמת עג'ורי, מנהל מועצת הבריאות הפלסטינית בירושלים ובגדה. רדואן אבו עיאש, ראש רשות השידור הפלסטינית, ביקש דחייה עד יום ראשון, בנימוק שעליו לקיים התייעצויות בנושא. נציג "המרכז הפלסטיני לסטטיסטיקה" ביקש אף הוא דחייה למשך 24 שעות, בנימוק דומה.

בתצהיר שעליו חתם ד"ר עג'ורי נכתב כי המועצה אינה רואה עצמה כארגון של הרשות הפלסטינית, ואינה פועלת מטעמה. כן צויין בו כי אין כל זיקה פיננסית או תלות כלכלית אחרת בין המועצה לבין הרשות הפלסטינית, וכי עובדי המועצה אינם מקבלים את משכורתם מהרשות. עוד נאמר בתצהיר כי לא מוטלת על המועצה כל חובת דיווח לרשות הפלסטינית או לאגף מודיעותית.

ד"ר עג'ורי הבהיר אתמול כי מועצת הבריאות נוסדה כבר ביולי 92, לפני כינונה של הרשות הפלסטינית. להערכתו, ההחלטה לסגור את המועצה בטעות יסודה, שכן אין קשר ארגוני בינה לבין הרשות.

ברקע ההסדר החדש עומדת הסכמה שהושגה בשיחות באילת בין השר שחל לבין אבו עלא, הממונה על משרד הכלכלה והמסחר מטעם הרשות הפלסטינית, העומד בראש צוותי המו"מ הפלסטיניים באילת. אבו עלא הבהיר כי הרשות הפלסטינית לא תפעל מחוץ לאזורי סמכות השיפוט שלה.

שר המשפטים, דוד ליבאי, נפגש אתמול בלשכתו בתל־אביב עם פייסל חוסייני כדי לדון איתו בפעילות הפלסטינית באוריינט האוס שבמזרח ירושלים.

בשיחה, שנערכה לבקשת חוסייני, אמר ליבאי כי ממשלת ישראל אינה רוצה לפגוע במוסדות המקומיים של ערביי מזרח ירושלים שפעלו גם לפני הסכם קהיר במאי '94, אולם חלק מהמוסדות הפלסטיניים ובכללם האוריינט האוס פועלים כשלוחות של הרשות הפלסטינית במימונה של הרשות ובהתאם להוראותיה. פעילות זו, אמר ליבאי, נוגדת את הסכם קהיר ואת החוק הישראלי, והיא מהווה פגיעה בריבונות הישראלית על ירושלים.

ליבאי אמר שממשלת ישראל לא תשלים עם פעילות שלטונית של הרשות הפלסטינית במזרח ירושלים, והציע לחוסייני לכבד את החוק הישראלי ולהוציא ביוזמתו את מוסדות הרשות הפלסטינית מהעיר.

סביר: מאמצים להגיע לחתימה על הסכם הביניים במועד

מאת מוטי בסוק

ישראל והפלסטינים עשו השבוע מאמץ ניכר כדי להגיע לחתימה על "הסכם הביניים", בוושינגטון, באמצע ספטמבר. בניגוד להסכם "עזה ויריחו תחילה", מייד עם החתימה על "הסכם הביניים" תתחיל לפעול ועדת מעקב משותפת ישראלית־פלסטינית. ב"שיחות אילת" השבוע ישראל והפלסטינים במעט וסגרו את הנספח לשיתוף פעולה ביניהם. דברים אלו אמר אתמול בלילה אורי סביר, מנכ"ל משרד החוץ וראש המשלחת הישראלית לשיחות אילת, בשיחה עם "דבר".

לדברי סביר, נותרו עדיין מספר בעיות סבוכות, ששום נפתרו. קבוצות העבודה ינסו לפתור אותן בשבוע הבא, בהמשך שיחות אילת. הבעיות שלא ייפתרו יועברו להכרעת הדרג המדיני. שר החוץ, שמעון פרס, וראש הרשות הפלסטינית, יאסר ערפאת, ישובו וייפגשו, באמצע השבוע הבא, בטאבה. השבוע לראשונה דנו שני הצדדים בשיתוף הפעולה ביניהם גם לאחר החתימה על "הסכם הביניים". כולל הפיקוח על המגבלות שיהיו הכרחיים לביצוע ההסכם. "יש עדיין צורך בעבודה מאומצת", הדגיש סביר, "אבל ההסכם קורם לאט לאט עור וגידים".

מקור במשלחת הישראלית לשיחות אילת ציין אתמול כי בנושא חברון לא הושגה השבוע התקדמות, וכי העמדה הישראלית תגובש עם שובו של שר החוץ, שמעון פרס, מאוסטרליה ביום ראשון.

ישראל הופכת למידבר אורבני

נגד עינינו מתממש חזון תעתועים: המדינה הופכת למידבר אורבני כתוצאה מתכנון ללא מחשבה תחילה ומפיתוח שאינו בר קיימא.

המידבור הבטוני הוא בלתי הפיך!

המתרחש לפנינו חמור מסכסוכים ארעיים בין עמים. הוא מסוכן ממלחמות הפורצות והחולפות עם הזמן.
התוצאה: בארץ מתהוות חברה וסביבה בלתי נשלטות.
המדינה־עיר (מגלופוליס) משנה אורחות חיינו עד הלי הכר.
מקורות הקיום כמו מים, אויר, קרקע והסביבה הטבעית – מזדהמים ונכחדים במהירות.
התשתית הערכית והאנושית והמורשת ההיסטורית נופלות קורבן לפולחן קזינו־אדמה והפערים החברתיים.

ישראל אינה מפיקה לקחי כשלונות כרכי העולם ומוראותיהם.

כשהגיע תור ישובי עמק לוד והסביבה להתמודד עם "תוכנית נתב"ג 2000" – קמה לראשונה בישראל, סערה ציבורית רחבת מימדים.
אזהרותינו והתרעותינו במרוצת השנים בנושא החלו להקלט בציבור הרחב.

כך זה הותחל:
ח"כ: תמיר דורש מגבתי לפעול נגד ועדת שמירת הקרקע
חה"כ יוסף תמיר דרש אתמול משר החקלאות לחסיק מסקנות לגבי הועדה לשמירת קרקע חקלאית. בעקבות הביקורת שמתח עליה ביהמ"ד הגבוה לצדק. בפס"ד בו בוטל ביהמ"ד החלטה של הועדה להועיד אדמה חקלאית ליד סביון למטרות בנייה. הוא קבע כי הועדה חרגה מסמכויותיה, נכנעה ללחצים ועברה על החוק. מר תמיר בקש לדעת מה הסתתר מאחורי ההחלטה, איזה לחצים הופעלו על הועדה ומה המסקנות נוכח האשמות החמורות שהוטחו בועדה ע"י בית המשפט.

ח"כ נ.זוילי נרתם למערכה. העמדנוהו בעבר על הצפוי לאיכות חיינו וטיב סביבתנו בארץ. הכנסת נדרשת להגיב.

האקו – סיסטמה השבירה של ישראל בסכנה!

כל שוחרי איכות החיים והסביבה הלא ממשלתיים בארץ המאוגדים בעשרות עמותות מתיצבים לימין ישובי המועצה האזורית עמק לוד והערים באזור.

אנו מחייבים הרחבת נמל התעופה בן־גוריון בשטח פתוח בדרום הארץ. התחבורה משם למרכז הארץ תתנהל ע"י רכבת מהירה.

יוסף תמיר – יו"ר ההנהלה

בלהה גבעון, אלון טל, גרשם שמש – ועד מנהלה
פרופ' דב פישלזון
פרופ' אבנר גיא
– יועצים מדעיים
ד"ר מירה נבו – מחקר
מריב דגני – מזכירת נבה
אדם טבע ודין
איגודי ערים לאיכות הסביבה
איגוד גנים אקדמיים
ארגון לגננות ולנוף
אקונת
בני ברית

האגודה הישראלית לאקולוגיה ולמדעי הסביבה
האיגוד הישראלי של אדריכלי נוף
הדסה
ההסתדרות – איכות הסביבה
המועצה למניעת רעש וזיהום אויר
התאחדות עולי ארה"ב וקנדה
ויצו
לשכת המהנדסים, האדריכלים והאקדמאים
מגן דוד ירוק
מינהלת הכנרת

נוגה – המגזר הערבי
נעמת
עלמ"א
פורום המשק והכלכלה למען איכות הסביבה
קרן קיימת לישראל
רוטרי
רשת ערים בריאות
מנהלת איכות הסביבה, המ' הכלכלית, מרכז השלטון המקומי
תק"מ – מרכז ירוק

חיים וסביבה
ארגון־גג של שוחרי איכות החיים והסביבה

LIFE and ENVIEOMENT
Non-Govenrment umbrella Organization to peomote the quality of life and the environment in Israel

FOUNDED 1975 נוסד

א ר ז ה

מרכז נופש מוצא עילית בשערי ירושלים

אגדה של מקום טובל בירק
פתוח בר"ה"ש ובחג סוכות

מחירים עממיים וקבועים

75 דולר מינימום 5 לילות מיום 22/9
80 דולר מינימום 3 לילות מיום 22/9 ומיום 24/9

המחירים כוללים מע"מ, לאדם בחדר זוגי, לילה אחד חצי פנסיון, ארוחה נוספת 15 דולר

בחג הסוכות אותם תנאים!

לסוכנים תנאים מיוחדים

– הבטח מקומך בחגים –

צלצל עכשיו – מרכז הזמנות 24 שעות ביממה
02-342291-2 או 03-5123274

הוכרזה שביתה כללית במערכת החינוך בדימונה; צו מניעה נגד ההורים בב"ש

מאת רפי שני, שמעון איפרגן ועתי"ם

205 אלף תלמידים במחוז הדרום מתחילים את שנת הלימודים בצל איומי השבתה של גורמים שונים.

שופט בית המשפט השלום בבאר־שבע, יוסף אליעז, הוציא לבקשת עיריית באר־שבע צו מניעה במעמד צד אחד, האוסר על ועד ההורים העירוני להשבית היום את הלימודים. בבקשה טוענת עיריית באר־שבע, כי ועד ההורים העירוני לא מילא אחר התנאים הדרושים להשבתת הלימודים. לטענת בארכוזו העירייה, ועד ההורים לא התכנס לאשר את ההשבתה, ולא קיבל את אישור ועד ההורים הארצי. השופט אליעז אף קבע כי ועד ההורים לא יוציא הודעות הנוגדות את החלטתו.

התביעה המרכזית של ועד ההורים בבאר־שבע, שבגינה ביקש להשבית הלימודים, היא לא להפעיל את הרפורמה בחמישה בתי־ספר בעיר, ולדחותה לשנה הבאה. זאת מכיוון שלדבריהם, העירייה אינה ערוכה כלל ליישום הרפורמה. ועד ההורים גם טוען שבתי ספר רבים בעיר לא סיימו עדיין את השיפוצים והדבר עלול לסכן את התלמידים.

ביום ראשון ידון השופט בעניין במעמד שני הצדדים, ואז יפסוק את החלטתו הסופית. יו"ר ועד ההורים העירוני, משה צגורי, טען כי עד אתמול בלילה הוא לא קיבל את ההחלטה, ואם יקבלה הוא יציית להחלטת השופט.

בדימונה הכריזו ראש העירייה ויו"ר ועד ההורים העירוני על שביתה כללית. לטענתם, בשל ההישגים הלימודיים הטובים בשנים האחרונות, הקטין משרד החינוך את תקציביו לעיר. הם טוענים שעל מנת לשמור על רמת החינוך מוציאה עיריית דימונה יותר מפי שניים מהסכום שמעביר אליה משרד החינוך לצורך זה, והיא אינה עומדת בנטל.

חשש להשבתת לימודים קיים גם לגבי התלמידים מ־60 המושבים שבמועצות האזוריות לכיש, מרחבים, עזתה וספיר. זאת, בשל מאבקם של ראשי המועצות ליישום "חוק גל" בעניין חובות המושבים. הפעלתו של החוק תגרום למימוש נכסיהם החקלאיים של אלפי חברי מושבים שלא הצליחו להסדיר את חובם לבנקים.

במערכות החינוך שונות בדרום מתלוננים שלא הועברו אליהם חלק מהכספים החיוניים לפתיחת שנת הלימודים. מדובר על כספים לציוד בסיסי ועל מחסור בכיתות לימוד.

חפץ: "משטרת ישראל ערוכה לפתיחת שנת הלימודים"

מאת רוני ברזילי

"משטרת ישראל ערוכה לפתיחת שנת הלימודים. כל ההכנות הדרושות השלמו בבחינת המשטרה", כך אמר אתמול מפכ"ל המשטרה, אסף חפץ, במהלך ביקור עבודה בבסיס מחוז לכיש באשקלון.

במהלך הביקור, לרגל חנוכת ספינת המשטרה במארינה באשקלון, אמר המפכ"ל כי המשטרה על כל כוחותיה ערוכה היטב לפתיחת שנת הלימודים בכל רחבי הארץ. חפץ הדגיש כי בנוסף להכנות הוציאה המשטרה מכרז לנושא המיגון האלקטרוני בבתי הספר. לדבריו בתוך מספר חודשים יותקן המיגון בכל בתי הספר ומוסדות החינוך.

ערד

דקת דומיה לזכר הרוגי הפסטיבל

מאת שמעון איפרגן ועתי"ם

יום הלימודים הראשון בערד ייפתח היום בבתי הספר בעיר בדקת דומיה, לציון האסון שאירע בפסטיבל הזמר העברי בעיר, לפני כחודש. באסון נהרגו נעמה אלקריב, חן יצחק ואיתן פלד, ונפצעו רבים אחרים.

בכל פתיחות שנת לימודים עורכים תלמידי חטיבת הביניים והחטיבה העליונה מסכת מיוחדת. השנה תעסוק המסכת בנושא הפסטיבלים.

ראש העירייה, בצלאל טביב, הורה לסגל החינוך העל־יסודי להקדיש את יום הלימודים הראשון לדיונים על אלימות בקרב בני נוער. טביב אמר כי "מאז האסון עסוקה העיר בשני דברים בעיקר: ניתוח האירוע באתרוע וגיבוש לקחים. במסגרת זו אנו מגבשים יוזמות חינוכיות למניעת אלימות ולהגברת האיפוק בקרב בני נוער. לכן אני רואה חשיבות עליונה בהקדשת כל יום הלימודים הראשון לקיום שיחות בנושא".

בערד יתחילו את שנת הלימודים 5,500 תלמידים, מהם 750 בגני הילדים, 2,230 בבתי הספר היסודיים, 1,800 בחטיבת הביניים ובחטיבה העליונה של בית הספר התיכון, וכן 400 תלמידי רשת החינוך הדתית העצמאית ו־320 תלמידות האולפנא לבנות, שחלקן אינן תושבות העיר.

מערכת החינוך הפלסטינית

סמל הרשות בספרי הלימוד שחולקו במזרח י־ם; אולמרט: להדביק עליהם את מדבקות העירייה

מאת יוסי פורפשטיין ואודי רודריגנדגרסיא

מחר תיפתח שנת הלימודים החדשה במערכת החינוך הפלסטינית בשטחים. תהיה זו השנה השנייה שבה מנוהלת מערכת החינוך בידי הרשות הפלסטינית.

לפי סקר סטטיסטי שערך בשנה החולפת "המרכז הפלסטיני לסטטיסטיקה" ילמדו השנה כ־655 אלף תלמידים פלסטינים בגדה, ברצועת עזה ובמזרח ירושלים. אלה מהווים כשליש מכלל האוכלוסייה הפלסטינית באזורים אלה.

התלמידים ילמדו ב־1910 מוסדות חינוך. כ־21 אלף מורים ומורות יועסקו במערכת חינוך זו.

במזרח ירושלים יתחילו את שנת הלימודים החדשה קרוב ל־50 אלף תלמידים, מהם כ־22 אלף במערכת החינוך של עיריית ירושלים והשאר במוסדות חינוך פרטיים ובבתי הספר של אונר"א, סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם.

הסקר המפורט נערך בשביל משרד החינוך וההשכלה הגבוהה של הרשות הפלסטינית, ועל הכנתו עמלו במשך כל השנה האחרונה 25 עובדים. הסקר כולל נתונים גם על שיעורי הנשירה והכשלון של תלמידים, שיעור הצפיפות בכיתות וכו'. כן מפרט הסקר נתונים בתוך של היישובים הפלסטיניים השונים.

אתמול התברר כי כ־250 אלף ספרי הלימוד, שסופקו למערכת החינוך במזרח ירושלים בידי הרשות הפלסטינית, הוטבע סמלה של הרשות. הספרים הגיעו באמצעות המפקח על החינוך באזור בית לחם, הפועל מטעמה של הרשות הפלסטינית. בשנת הלימודים שעברה הוטבע סמל דומה גם בטפסי בחינות הבגרות שסופקו לתלמידי מזרח ירושלים על ידי הרשות הפלסטינית.

ראש עיריית ירושלים, אהוד אולמרט, הורה לעובדי העירייה לרכוש מדבקות עם סמלה של העירייה על מנת להדביקן על גבי תוחמות הסמל של הרשות הפלסטינית. אולמרט הבהיר אתמול כי לא יתיר לרשות הפלסטינית שום אחיזה או מעמד בירושלים.

תוכנית הלימודים וספרי הלימוד הנהוגים בבתי הספר במזרח ירושלים הם בהתאם לנהוג בירדן. הסדר זה מתקיים בירושלים מאז 1970. כך הוא המצב גם בגדה. מאז שקיבלה הרשות הפלסטינית לידיה את מערכת החינוך בגדה וברצועת עזה בשנה שעברה, לא הוכנסו שינויים משמעותיים בתוכנית הלימודים והספרים מתקבלים מירדן, אולם הרשות נהגת להטביע את חותמתה בכל הספרים והטפסים.

הליכוד מכנס ישיבת פגרה של הכנסת; "מפקירים התלמידים"

מאת אריה דיין

סיעת הליכוד מבקשת לכנס את מליאת הכנסת לישיבת פגרה מיוחדת, כדי לדון בשאלת האבטחה בבתי הספר. "בשל אבטחה לקויה", נאמר בהודעה שפירסמה הסיעה, "חלק מן התלמידים יהיו מופקרים לאלימות לאיומים בטחוניים".

נציגי הליכוד הפקידו אתמול במזכירות הכנסת חתימות של שלושים ח"כים, הדרושות על פי התקנות לשם כינוס ישיבת פגרה. מועד הישיבה ייקבע היום או ביום ראשון על ידי נשיאות הכנסת.

סיעת הליכוד קובעת בהודעתה כי תהליך קבלת ההחלטות בכל הקשור לאבטחת מוסדות החינוך בשנת הלימודים הנפתחת היום לוקה בליקויים רבים וכי לממשלה אין, למעשה, מדיניות ברורה בנושא. את יחסו לנושא של ראש הממשלה, יצחק רבין, מכנה הליכוד "מדיניות של זיגזגים" שכתוצאה ממנה "יופקרו התלמידים בחלק מבתי הספר לאלימות ולאיומים בטחוניים".

בליכוד עדיין לא נקבע מי מהח"כים יעלה במליאה את ההצעה לסדר היום בנושא. שני חברי הכנסת של הליכוד הפעילים ביותר בוועדת החינוך הם לימור לבנת ומאיר שטרית, וסביר להניח שאחד מהם יציג את הנושא במליאה. הליכוד יעלה גם את הטענה לפיה "מה שמכונה חינוך חינם, מתורגם למעשה לנטל בלתי נסבל על משפחות רבות."

"התחייבות הממשלה להעניק חינוך חינם", נאמר בהודעת הליכוד, "אינה עומדת במבחן המציאות". הליכוד מציין בהקשר זה את התנגדות הממשלה להנהגת יום לימודים ארוך ולמתן חינוך חינם לילדים בני 3 עד 5 שנים, "כפי שהובטח לציבור במצע מפלגת העבודה".

אזור תל־אביב

שיתוף פעולה בין הרשויות למשטרה

מאת ידיב בן־יהודה

אנשי התקיימה במחוז תל־אביב של המשטרה ישיבה בין אנשי הרשויות המקומיות באזור תל־אביב, לבין נציגי המשטרה ונציגי מחלקת הביטחון המטפלים באבטחת מוסדות החינוך.

בישיבה, שזומנה על ידי מפקד המחוז ניצב גבי לסט, ניתנו הנחיות אחרונות בנושא אבטחת בתי הספר. גורמים במשטרה אומרים, כי "עתה לובנו הבעיות של הרגע האחרון והועבר המסר הארגוני והאבטחתי בכל הנוגע לפתרונות הנוכחיים".

בגמר הישיבה סוכמו הדרכים להמשך שיתוף הפעולה בין הרשויות המקומיות לבין יחידות המשטרה בעניין האבטחה. גם אתמול, בבוקר שלפני פתיחת שנת הלימודים, תרגלו השוטרים שוב ושוב אירועי חירום בבתי ספר.

שנת הלימודים נפתחת

(המשך מעמוד 1)

שהממשלה החליטה להציב מאבטחים צמודים בבתי הספר היסודיים, ובכל בתי הספר בקו התפר ובערים המעורבות, מעידה על כך שאינה סומכת רק על האבטחה ההיקפית.

בית הדין לעבודה ציין שני נימוקים בהחלטתו שלא להוציא צווי מניעה — האחד, בבתי ספר יסודיים הוצבו שומרים, והשני, המורים מבקשים לשמר את המצב הקיים ולא לשנותו. עם זאת, פנה בית המשפט לצדדים שיקיימו ביניהם מגעים לפתרון המצב, ויופיעו בפניו ביום שני על מנת לדווח על התוצאות.

מנכ"ל הסתדרות המורים, אברהם בן שבת, הגיב בסיפוק על ההחלטה. "החלטת בית הדין נותנת תוקף מוסרי לתביעה שלנו לאבטחה שווה בבתי הספר היסודיים, בחטיבות הביניים והחטיבות העליונות". יו"ר ארגון המורים העל־יסודיים אמרה כי "עצוב לי שרצו להשתמש בכוח בית המשפט לפתרון בעיה מהותית הנוגעת לבטחון הילדים ועצוב לי שיש רשויות שהצליחו להציב שומרים ואחרות לא. אנחנו נשבית את כל המערכת של חטיבות הביניים והעל יסודיים לאות סולידריות ואחריות משותפת לשיוויון בביטחון התלמידים והמורים בכל המערכת."

מנכ"ל משרד החינוך הודיע כי יערוך רישום היעדרות של מורים, וינכה את ימי השביתה משכרם של השובתים. שר החינוך, אמנון רובינשטיין, הודיע כי שביתת המורים בגלל האבטחה היא "פולחן שנתי" קבוע של פתיחת שנת הלימודים.

מי ישבות

בתי ספר יסודיים: ברוב הרשויות בארץ גוייסו מאבטחים לבתי הספר היסודיים, ולכן צפוי שהמערכת ברובה תיפתח.

חטיבות ביניים וחטיבות עליונות, שרוב מוריהן חברים בהסתדרות המורים, ויש להן מאבטח, שנת הלימודים תיפתח. אם לא יהיה מאבטח, לא יתקיימו לימודים.

חטיבות ביניים שרוב מוריהן חברים בארגון המורים: הלימודים לא ייפתחו, גם אם יהיה בהן מאבטח.

בדימונה תושבת כל המערכת על ידי ההורים, בגלל בעיות פיזיות.

בבאר שבע: ההורים הודיעו שהם משביתים את כל המערכת, במחאה על מצב ירוד של מבני בתי הספר. הרשות המקומית הודיעה כי הצליחה להוציא צו מניעה חסר תקדים, נגד ההשבתה בידי ההורים. משה זגורי יו"ר ועד ההורים הודיע אתמול בשעות הערב המאוחרות כי לא זומן לבית המשפט, ולא קיבל לידיו כל צו מניעה.

המגזר הערבי

בעיית אבטחה אינה על סדר היום

מאת מוחמד חליליה

שנת הלימודים במגזר הערבי תיפתח במשך שלושה ימים — היום, מחר וביום ראשון — בהתאם לחופשה השבועית של העדות הדתיות השונות בכפרים הערביים והדרוזיים. לפי דיווחים שהגיעו למשרד החינוך, כמעט שלא יהיו שיבושים בפתיחת שנת הלימודים, מאחר שנושא השמירה אינו עומד על סדר יומה של מערכת החינוך הערבית.

עד שעות אחר הצהריים, אתמול, לא היה ברור אם הסתדרות המורים וארגון המורים העל־יסודיים יחייב את המורים הערבים להצטרף לשביתה שהכריזו. בכמה בתי הספר ביישובים ערביים צפויים שיבושים, בהחלטת ועדי הורים, במחאה על מחסור בחדרי לימוד נאותים.

במגזר הערבי לא מכחישים שהשר אמנון רובינשטיין פעל רבות בשלוש השנים האחרונות לקידום עניני החינוך הערבי — בתקנים, בשעות הוראה ובבניית חדרי לימוד. יועץ שר החינוך, עבד אל חלים זועבי, אמר שבשלוש השנים האחרונות נבנו במגזר הערבי יותר מ־300 חדרי לימוד, וייבנו נוספים בשנתיים־שלוש הבאות. עוד הוא אמר שהקיצוצים בתקציב לא יפגעו השנה במגזר הערבי, ויותר על כן — יהיו תקציבים מיוחדים לנושא הפיקוח והתכנים. זאת, כדי להשיג שוויון עם החינוך היהודי. עוד אמר זועבי שמתגבשת תשתית למחשוב כל מערכת החינוך הערבית, ובשנתיים הקרובות בכל בתי הספר ילמדו את תורת המחשב.

מעונן חלקית עד בהיר. הטמפרטורות ללא שינוי ניכר.

רמת גן

רבין ורובינשטיין יסיירו במוסדות חינוך

(עי) — ראש הממשלה, יצחק רבין, ושר החינוך והתרבות, אמנון רובינשטיין, יעקבו מחר מקרוב אחר פתיחת שנת הלימודים ברמת־גן.

הסיור ייפתח בשעות הבוקר בביקור בגן ילדים, לאחר מכן יסיירו בבית ספר יסודי ויחזו במופע של מקהלת בית הספר. סיום הסיור יהיה בפגישה עם 250 תלמידי תיכון באולם הצנתן בעיר.

את הסיור ילווה ראש עיריית רמת־גן, צבי בר.

ראש אכ"א הנכנס, אלוף גדעון שפר, עם קודמו אלוף יורם יאיר בטקס החילופין אתמול (צילום: גדעון מרקוביץ / י.פ.פ.)

אלוף גדעון שפר – ראש אכ"א החדש

מאת און לוי

אגף כוח האדם בצה"ל נפרד אתמול מהאלוף יורם יאיר שסיים את תפקידו, וקידם את ראש אכ"א החדש, אלוף גדעון שפר, בטקס שנערך במגרש המסדרים במטכ"ל.

יאיר סיים את תפקידו וייצא ביום ראשון לשמש כנספח צה"ל בוושינגטון. גדעון שפר (שפודה) שהועלה אתמול לדרגת אלוף, יחליף אותו בתפקיד. לאחר סקירה משותפת של משמר הכבוד, נשא שפר דברים. הוא דיבר על חשיבותו של אגף כוח האדם בצה"ל, ועל ההשיבות הרבה שיש לייחס לנושא הגיוס והשירות.

"לשיבוץ יש השלכה עצומה על תרומתם של החיילים במהלך שירותם. אני מעריך שנזדקק לכל תעצומות הנפש שלנו כדי להביא את התהליך למקום בטוח חזק יותר. צה"ל יישאר צבא העם, והכוח לא נוכל שלא לשמור על הקשר ההמצע עם ההורים החיילים. לאגף כוח האדם יש תפקיד מרכזי במערך זה, ואני מתכוון לעמוד בציפיות של עצמי ושל מקבלי ההחלטות". בדברי פרידה ליאיר אמר שפר: "סע לשלום, נשמור על מה שהשארת".

האלוף יורם יאיר, שסיים שלוש וחצי שנים בתפקיד, אמר: "הגעתי לאכ"א ולקריה אחרי שלושים שנות שטח. סוף כל סוף נתנו לי תפקיד בקריה, עכשיו אני לא יודע למה התנגדתי כל השנים. יש פה מיזוג, גיאונים משרד קרוב לבית. תנאים לא נורמליים. למרות שבצה"ל קיים ציבור שאינו מפקים קרביים. אלו לא חבר'ה שרצים עם סכין בין השיניים, לא חבר'ה שהולכים עם מדים מאובקים ונעליים גבוהות, אבל ציבור שמשקיע ימים ולילות".

בפנייה למפקדים אמר: "אתם מטפלים בדבר הכי יקר שיש לצבא הזה, בעצמתו האמיתית — כוח האדם, ואתם עושים זאת בצורה מקצועית טובה מאוד, ומה שהכי חשוב, עם הרבה מעורבות והרבה נשמה".

האלוף גדעון שפר, בן 47, שימש עד לאחרונה כראש מטה חיל האוויר. בין תפקידיו שימש בין השאר כמדריך בבית הספר לטיסה, מפקד טייסת סקייהוק וטייסת פנטום, ומילא תפקידי מטה בחיל האוויר. הוא היה ראש מחלקת מבצעים של חיל האוויר, מפקד בסיס חיל האוויר וראש להק אוויר. בנובמבר 73, בזמן מבצעית מעל אדמת מצרים, נאלץ לנטוש את מטוסו, נפצע, וישב בכלא המצרי. מאוחר יותר המשיך לטוס.

הפצ"ר אילן שיף מסיים את כהונתו:

"כשתסיים המבקרת לבדוק פרשת צאלים ב' לא יהיו אלי שאלות"

מאת און לוי

"מי שנתקל בביקורת האומר שאין לו קשר עם זה — או שהוא יוצא מפלדה או שהוא אינו דובר אמת. אני שלם עם כל מה שעשיתי והחלטתי בפרשת צאלים ב', אך מוקדם מדי לסכם את הנושא". כך אומר הפרקליט הצבאי הראשי, תת־אלוף אילן שיף, בפגישה עם כתבים צבאיים לרגל פרישתו מתפקידו. את שיף יחליף בתפקיד הפצ"ר תת־אלוף אורי שוהם.

שיף הזכיר כי מבקרת המדינה עדיין בודקת את הפרשה. "אני בטוח שאחרי הבדיקה לא יהיו אלי שאלות. אולי יהיו שאלות לאחרים", אמר שיף. הוא הוסיף כי לא אהב את הציטוטים שכביכול נאמרו בשמו בפרשה. "הגבתי על הדברים לפני הועדה לביקורת המדינה", אמר אתמול לכתבים.

שיף מסיים היום ארבע וחצי שנים בתפקידו. הוא אמור לצאת לשנת לימודים, ואחריה להתמנות לתפקיד נשיא בית הדין הצבאי לערעורים.

בפגישה עם הכתבים התייחס שיף לפרשת סגן יהושע שריאל, ולהחלטת היועץ המשפטי לממשלה להעמידו לדין בניגוד להמלצתו. "המדיניות הנכונה באופן כללי היא שאין לשפוט חייל המתרשל בפעילות מבצעית באותן אמות מידה בהן דנים חייל המתרשל בפעילות אחרת. הפעילות המבצעית שונה במהותה מהפעילות השגרתית. עיקר מגיעיו, של מפקד מחלקה שמבוגר בשטח אויב במהלך פעילות מבצעית הוא, להגביל את חייליו ולהשיג את המטרה. מי שעשה אימון שגרתי משימתו החשובה ביותר היא לשמור על חיי חייליו".

ישראלי חשוד

(המשך מעמוד 1)

התכוון להביא את המטען מלבצע מעשים אלה בנושא.

בנושא הנשק שרכש מהסוכן מסרב דהרי לשתף פעולה עם המשטרה, ומספק תשובות שאינן רלוונטיות. כעת תבקש המשטרה להאריך את מעצרו עד לתום ההליכים נגדו ולהגשת כתב־אישום. במשטרת ירושלים ביקשו להבהיר שלא מדובר ב"מחתרת יהודית" חדשה, אלא בהתארגנות פרטית של אדם, אולי המנוני, שמניעיו אינם ברורים.

גם הנאשמים הנוספים, שלפי סיפוריו של דהרי מעורבים בפרשה טרם זוהו, וספק אם הם אכן קיימים. המשטרה ממשיכה לחקור בנושא.

אנו מודיעים בצער רב על פטירתה של

מיכל זיגר ז"ל

תובא למנוחת עולמים בבית העלמין בכפר־סירקין היום יום ששי, ו' באלול תשנ"ה, 1 בספטמבר 1995.

המשפחה האבלה:

בעלה: יהודה

ילדיה: מאיר שגב, ניזה רז ומשפחותיהם

אחייניה: גדעון, נורית ועמיחי ומשפחותיהם

צ'אנס

עלה - 10, לב - 10, יהלום - J, תלתן - K

מבצע יפאורה תבורי

חלק א'

1. חפשו את המספר בן שש ספרות ויותר בצד האחורי של תווית הבקבוק RC בנפח 1.5 ליטר ובתחתית פחיות RC רגיל ודיאט.
2. התקשרו בכל יום החל מיום 2.7.95 ועד ליום 31.8.95 עד לשעה 12.00 לתיבת יורונט שמספרה 055-331771 והשאירו בה את המספר שעל התווית או בתחתית הפחית, שמכם, קידומת אזור חיוג ומספר הטלפון שבו ניתן לאתר אתכם בין השעות 15.00-16.00 בסדר זה. הודעות שתקלטנה בתאריכים הנ"ל מהשעה 12.00 בימים א'-ד' ועד השעה 12.00 בימים ב'-ה' בהתאמה תכללנה בהגרלות שיערכו בימים ב'-ה' כמפורט להלן. הודעות כאמור שתקלטנה מהשעה 12.00 ביום ה' עד השעה 12.00 ביום א' תכללנה בהגרלה שתערך ביום א'.
3. בין המתקשרים יוגרל משתתף ע"י לחיצה אקראית על מקש מחשב יורונט בו יעובדו נתוני המתקשרים מיד לאחר ביצוע ההגרלה ינסה השדרן דידי הררי, שתוכניתו "הופכים תראש" משודרת ברשת ג' בימים א'-ה' בין השעות 15.00-16.00, ליצור קשר טלפוני עם המשתתף שעלה בגורל.
4. על המשתתף לענות לטלפון ולומר "RC הקולה שהפכה לאמריקה את הראש" לפני שיאמר כל דבר אחר. משתתף שיענה לטלפון כאמור יחשב הזוכה בהגרלה ויזכה בפרס העיקרי שהינו סכום של 3,000 ש"ח או כל סכום שיצטבר מימים קודמים ובלבד שימציא לחברה לפני קבלת הפרס את התווית או הפחית בשלמותן.
5. במידה ומשתתף שעלה בגורל לא יענה לטלפון מכל סיבה שהיא או שלא ענה כפי שפורט בסעיף 4 שלעיל, הפרס העיקרי יצטרף לפרס העיקרי שיחולק ביום הבא, משתתף שעלה בגורל ולא ענה לטלפון כמפורט בסעיף 4 שלעיל יזכה באחד מפרסי התנחומים, עפ"י שקול דעתו הבלעדי של השדרן, שיהיו, חולצות, כובעים, שמשיות, כרטיסים ללונה גל וכו'.
6. כל תווית או פחית תוכל להשתתף בהגרלה אחת ובכל הגרלה פעם אחת בלבד.

חלק ב'

7. קנו בקבוקי קריסטל בכל הטעמים רגיל ודיאט בנפח 2 ליטר, וקלפו את התוויות שעל הבקבוקים בשלמותן.
8. כל 6 תוויות שלמות במעטפה הנושאת את פרטיכם לדבות שם, שם משפחה, כתובת (כולל מיקוד) ומספר טלפון בכתב יד ברור וקריא, שתגיע עד ליום ה־30.9.95 לת.ד. 2140 רחובות תזכנה ביחידת השתתפות בהגרלה. מספר יחידות ההשתתפות הזכאיות להשתתף בהגרלה בשמכם אינו מוגבל.
9. בהגרלה שתערך במשרדי החברה ביום ה־17.10.95 בדרך יבנה רחובות יוכנסו כל המעטפות לתיבה, נציג החברה ישלוף מעטפה אחת באופן אקראי, במידה והמעטפה לא תקיים את התנאים המפורטים בסעיף 8 שלעיל ישלף מעטפה אחרת, באופן זה ישלפנה 363 מעטפות.
10. המעטפה הראשונה שתישלף תזכה במקרר. מזגן, מכונת כביסה, מייבש כביסה ותנור בילט אין, 6 המעטפות הבאות תזכנה כ"א בטלויזיה או מייבש כביסה כבחירת הזוכה. 6 המעטפות הבאות תזכנה כ"א במקרוגל. 100 המעטפות הבאות תזכנה כ"א בווקמן. 250 המעטפות הבאות תזכנה כ"א בסט כוסות (הפרסים, למעט סטי הכוסות, מתוצרת ו/או בשווק חברת תדיסטאר בע"מ).

כללי

1. תוצאות ההגרלות תפורסמנה פעמיים בעיתון יומי. המבצע בפקוח רו"ח רונן בראל ממשרד קוסט לב־ארי את פורר מרח' בן־יהודה 29 ת"א. תקנון המבצע במשרדי חברת יפאורה תבורי דרך יבנה רחובות 76120. המבצע יתקיים בין התאריכים 2.7.95-17.10.95.

דבר DAVAR

מייסד ועורך ראשון: ברל כצנלסון

עורך ראשי: רון בן־ישי

המו"ל: "דבר בע"מ"

נדפס בדפוס "החדש" בע"מ — רחוב חומה ומגדל 2, ת"א

המערכת והמנהלה תל־אביב

רחוב שינקין 45 ת.ד. 199, מיקוד 65233

טלפון: 03-5286141 (6 קווים)

פקסימיליה: 03-6294783

מחלקת המנויים: 03-5281105

מחלקת המודעות, טלפונים ישירים 5286156, 5281860, 6298032

פקסימיליה מודעות: 03-6298032

טלפון לפניות הציבור 07.00-22.00, 03-5286141

סניפים:

ירושלים: רחוב הלל 16, טלפונים: 02-256873, 02-256589

חיפה: רחוב הנביאים 27, טלפון: 04-620111

הפצה "נר" 03-377056

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחזירה כתבי יד

LIBRARY
CLASS
DATE

בסיוני: מעוניינים להוריד פרופיל בפרשת רצח השבויים

נפגש אתמול עם סגן שר החוץ אלי דיין; בינתיים ממשיכה העיתונות המצרית בתקיפת ישראל והשגריר סולטן; הנושא אינו יורד גם מכותרות עיתוני ירדן

מאת סופי בסוק

גם מצרים מבקשת להוריד את פרופיל המתיחות בינה לישראל בנושא רצח השבויים המצרים במלחמות 1956 ו־1967. כך עולה מדברים שאמר אתמול שגריר מצרים בישראל, מוחמד בסיוני, לסגן שר החוץ, אלי דיין. לדעת בסיוני, "צריך לפתור את הבעיה בדרכים דיפלומטיות".

השיחה בין שני האישים, שנערכה בתל אביב, התמקדה בשני נושאים: רצח השבויים וההתקפות הקשות בעיתונות המצרית על שגריר ישראל במצרים, דוד סולטן, בנושא השבויים.

בסיוני הביע פליאה על שישראל טרם הגישה לארצו דו"ח רשמי בנושא, כפי שקהיר ביקשה כבר לפני כמה שבועות.

דיין הדגיש, כי ישראל מתנגדת לכל פגיעה בשבויי מלחמה, וכי היא הקפידה בנושא זה לאורך כל המלחמות. אם היו חריגים, הם פעלו על דעת עצמם, וישראל מגנה את מה שעשו בכל לשון.

בנושא המיתקפה על שגריר ישראל בעיתונות המצרית, הנמשכת מזה כמה ימים, דרש דיין כי בכירים במצרים יגיבו בצורה חד משמעית, שכן מצרים יודעת בדיוק מה עשה סולטן בכל אותה משנת היה, והיא יודעת כי כל הפרסומים בשקר יסודם.

לדברי דיין, ההסתה נגד סולטן עלולה להביא להתבטאות חמורות הן ליחסי ישראל־מצרים והן לחייהם של נציגי ישראל בקאהיר.

לפני הפגישה בין בסיוני ודיין פירסם דובר משרד החוץ הכחשה לדברים שפורסמו שלשום בשבועון האופוזיציה המצרית "אל אהלי", לפיהם מתנה מצרים ביקור אישים ישראלים בקאהיר בהודעה ישראלית רשמית על פתיחת חקירה בפרשת השבויים בפיקוח בינלאומי. דובר משרד החוץ אמר, כי לידיעה "אין כל בסיס".

סגן שר החוץ דיין יבקר במצרים ביום שני, כפי שתוכנן עוד לפני מספר שבועות, וייפגש שם עם שר החוץ, עמרו מוסא ובכירים נוספים. מעריכים, כי גם בפגישות אלו יעלו נושא השבויים וההתקפות על השגריר.

נמשכת ההתקפה

מידיעות שהגיעו אתמול לירושלים עולה, כי כאמל חאלד, איש האופוזיציה המצרית וחבר מועצת העם, דורש כי שלטונות ארצו יגרשו את שגריר ישראל בקאהיר, דוד סולטן.

מוסטפה בקרי, העורך הראשי של עיתון האופוזיציה "אל אחרר", כתב אתמול בעיתונו: "הפושע דוד בן סולטן, המכנה את עצמו שגריר למדינת האויב, מצרים, הוא אחד מאלו שהשתתפו בטבח שבויים מצרים. הוא עצמו רצח 100 שבויים. קודם לכן הוא הכריח אותם לחפור את קבריהם בנו ידיהם. מדוע שלא נעצור את הרוצח הזה ונשפוט אותו על פשעיו?"

בעיתון "אל ופד", גם הוא אחד מעיתוני האופוזיציה, כתב עורכו הראשי גמאל בדאווי בעמוד הראשון: "יש לזמן את שגריר ישראל, ולומר לה 'חזור אל הרבנן שלך ושאל אותו מה לגבי השבויים שהרגת בבוגדנות המצחנות, ואל תשוב אלינו אלא אם בידיך המואה לפיצויים לילדינו שנרצחו"'.

כותבנו מציר, כי שגריר ישראל בירדן, שמעון שמיר, דיווח למשרד החוץ בירושלים, כי נושא רצח השבויים אינו יורד גם מכותרות העמודים הראשונים של עיתוני עמאן. גם במרוקו פירסמו חלק מהעיתונים את פרטי הפרשה. העיתון אל איסתקלאל, השייך לאופוזיציה, קישר בין רצח השבויים, להופעת יליד תימן השואה. לעומת זאת, היו עיתונים במרוקו שהסבירו את האירוע בצורה יותר מאוזנת.

סגן שר־החוץ אלי דיין (מימין) והשגריר מוחמד בסיוני, אתמול בפגישת ההבהרה בנושא פרשיות רצח השבויים (צילום: גרי אברמוביץ, באדיבות "מעריב")

הושחתו שלטי חוצות של מפלגת העבודה

מאת אריה דיין

15 שלטי חוצות, בהם סיסמאות הקוראות להתפקד למפלגת העבודה, הושחתו אתמול על־ידי אלמונים בגוש דן.

במפלגת העבודה אומרים, כי ברור שלא מדובר במעשיהם של עוברי־אורח. "השחתת השלטים היתה בעת ובעונה אחת במקומות שונים. זה אינו מעשה ספונטני, אלא מעשה המחייב ארגון מוקדם", אומרים שם.

מתאם פעולות המפלגה, אופיר פינס, יגיש היום תלונה במשטרה.

השלטים שהושחתו, עליהם הופיעה הכתובת "עם חזק עושה שלום – מצטרפים לעבודה", היו חלק ממסע הפרסום שמפלגת העבודה עורכת לקראת המיפקד להרכבת פנקס הבוחרים בפריימריס '96.

מד"ע: המפלגה החדשה של ח"כ גוטמן – גזענית

מאת מוחמד חלילייה

"המפלגה החדשה "ימין ישראל", בראשותו של ח"כ שאול גוטמן, גזענית". כך טוענת המפלגה הדמוקרטית הערבית.

מזכ"ל המפלגה הדמוקרטית הערבית, מוחמד כנעאן, העביר התנגדות לרישומה אצל רשם המפלגות. לדבריו, מדובר בתנועה גזענית, שכוונותיה ומצעה מנוגדים לדמוקרטיה, כי מצע המפלגה אינו מכיר בזכותם הטבעית של אזרחי המדינה הערבים.

"אין מקום למפלגה גזענית", כותב כנעאן. "לכן יש למנוע את רישומה".

המלצה: עונש עד 20 שנה על "עינויים"

בן־יאיר הגיש לשר המשפטים דו"ח הוועדה לחקיקה נגד עינויים

מאת נתן רוטי

היועץ המשפטי לממשלה, מיכאל בן יאיר, הגיש אתמול לשר המשפטים, דוד ליבאי, את הדו"ח המסכם של הוועדה לבחינת החקיקה נגד עינויים. הוועדה המליצה לקבוע בחוק השב"כ, שיוגש לכנסת בסוף אוקטובר, עבירה מיוחדת של "עינויים", שמבצעה צפוי למאסר של 10 או 20 שנה.

הוועדה לבחינת החקיקה נגד עינויים הוקמה כדי להתאים את החקיקה הפנימית בישראל להוראות האמנה נגד עינויים שאימצה עצרת האו"ם בשנת 1984. ישראל חתמה על אמנה זו ב־1986 ואישרה אותה ב־1991.

בראש הוועדה עמד היועץ המשפטי לממשלה, מיכאל בן־יאיר, וחבריה היו מנכ"ל המשטרה, ראש השב"כ, היועץ המשפטי של מערכת הביטחון, ראש אמ"ן, פרקליטת המדינה והמשנה ליועץ המשפטי לממשלה.

הוועדה המליצה לתקן את חוק העונשין ואת פקודת הראיות כדי להתאים אותם לאמנה נגד עינויים ונגד עונשים אכזריים שעליה חתומה ישראל.

"הוועדה שמה לנגד עיניה את הצורך בקיום שיטות חקירה הנדרשות למלחמה בטרור קיצוני ולא שכחה את החובה לשמור על צלם האדם ועל ערכי יסוד של שלמות גופו של האדם ושמירת כבודו", אמר היועץ המשפטי.

הוועדה החליטה לאמץ את ההגדרה ל"עינויים" מהאמנה הבינלאומית נגד עינויים, הקובעת כי במונח "עינויים" הכוונה למעשה שבאמצעותו נגרם במכוון לאדם כאב או סבל חמור, בין אם פיסי ובין אם מנטלי, במטרה להוציא ממנו או מאדם שלישי מידע או הודאה.

הודאה של נאשם מחוץ לבית המשפט לא תתקבל כראיה נגדו במשפט פלילי אם נגבתה נגדו יחס בלתי אנושי, אלימות של ממש, עינויים נפשיים וגופניים, השפלה או איום באחד מאלה.

הוועדה ממליצה לתקן את חוק העונשין ולקבוע בו עבירה מיוחדת של "עינויים" שמבצעה צפוי למאסר של עשר או עשרים שנה. כמו־כן ממליצה הוועדה על קידום החקיקה שתסמיך את השב"כ באופן מפורש לקיים חקירות ולנקוט לשם כך את האמצעים החוקיים שיעמדו לרשותו.

הוועדה מציעה להחמיר את העונש המוטל על עבירת "לחץ של עובד הציבור" ולהעמידו על חמש שנים, במקום שלוש שנים כיום.

עובד ציבור שיעבור עבירה של "עינויים" יהיה צפוי לעונש של 10 שנות מאסר, ואם גרם לאדם חבלה חמורה – למאסר של 20 שנה. עובד ציבור, שידע על ביצוע עינויים ולא יפעל באופן סביר למניעתם, יהיה צפוי למאסר של שלוש שנים.

הוועדה סבורה, כי תיקון זה מחויב המציאות הן לאור ההתפתחויות החברתיות המדיניות בישראל והן לאור חקיקת חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.

במקביל לעבודת הוועדה ובאופן בלתי תלוי בה הגיש שירות הביטחון הכללי תזכיר הצעת חוק מטעמו להגדרת פעילותו של השב"כ על כל היבטיה.

היועץ המשפטי לממשלה אמר, כי לדעתו הצעת חוק למניעת עינויים שתובא בפני הכנסת תתקבל בתמיכה מלאה של כל סיעות הבית.

רג'וב: דוח "בצלם" – נסיון לפגוע בנו

מאת יוסי טורפשטיין

ראש מנגנון הביטחון המסכל הפלסטיני, ג'יבריל רג'וב, מאשים כי דוח "בצלם" שפורסם על המנגנון הוא חלק מניסיון של משטרת ישראל לפגוע בפעולתו.

לדבריו, הדוח נכתב על בסיס עמדה פוליטית המכוונת לפגוע ברשות הפלסטינית ולהזיק למנגנון. "על "בצלם" לבדוק מחדש את נתוני הדוח המפוקפק הזה", אמר.

הדוח שפרסם ארגון זכויות האדם "בצלם" בשבוע שעבר סיפר על פעולות של ענישה ללא משפט, חטיפה, מעצר בלתי חוקי ועינויים של פלסטינים בגדה ובמזרח ירושלים בידי המנגנון של רג'וב.

רג'וב דיבר במסיבת עיתונאים שאירגן יחד עם התובע הכללי ברשות הפלסטינית, האלד אליקידוה. רג'וב ואליקידוה טענו, כי בגדה פועלים אנשי הפתח בתחום הביטחון ובתחום פתרון בעיותיה של האוכלוסיה, ולפעמים מתבצעים משגים.

רג'וב האשים, כי מבצע התחקירים ומחבר הדו"ח בנושא זה, באסם עיד, תושב מזרח הפליטים עגאתה, עבד בעבר במשטרת ישראל ולאחר מכן פתח משרד למתן שירותים להסדרת פניות אזרחיות למשרדי הממשלה. "כל מי שמכיר את המציאות יודע במה מדובר", אמר רג'וב, ברומזו כי עיד משתף פעולה עם המשטרה.

רג'וב הכחיש את העדויות שהוצגו בדוח בצלם, ואשר בהן תיארו פלסטינים כיצד נחטפו ועונו בחקירתם בידי אנשי רג'וב. לדבריו, כל אבשיו שפעלו שלא כהלכה בחקירת אנשים הוענשו. למקום הובאה גם צעירה, אימאן שיהאב, שנתנה עדות לאנשי "בצלם" לפיה נחטפה ונחקרה במשך 72 שעות בצורה אכזרית ומשפילה, בידי אנשיו של רג'וב.

היא לא השמיעה את דבריה במהלך מסיבת העיתונאים, אך בשיחה לאחר תום האירוע הכחישה כי נחטפה בידי אנשי הביטחון המסכל וכי העידה כך בפני "בצלם". "להיפך", אמרה "אנשי הבטחון המסכל הם שחילצו אותי מידי אנשים בלתי אחראיים אלה שחטפו אותי, והראו את עצמם כעומדים מעל לכל שלטון". שיהאב טענה כי דוח "בצלם" סילף את דבריה.

בתשובה להאשמותיו של רג'וב הביע אתמול ארגון "בצלם" את צערו על כך "שבמקום לקיים בדיקה רצינית של ממצאי הדוח הבצורים ולהביא לתיקונם מנסה ג'בריל רג'וב לקעקע את אמינות הדוח ואת אמינותו של עובד בצלם".

תאומות בנות 15 ניסו לדקור חיילים בכותל

אחת האחיות שוחררה באחרונה ממאסר על נסיון דומה

מאת אורי רודריגז־גרסיא

שתי אחיות ערביות תאומות בנות 15 וחצי מראס אל־עמוד שליד ירושלים ניסו לדקור אתמול חיילים בכותל. איש לא נפגע.

בתחילה, נעצרה אחת האחיות בכניסה לכותל, וביקשה להיכנס לרחבה. כשהחיילת המוצבת במקום דרשה ממנה להזדהות, היא שלפה מבין בגדיה סכין מטבח גדולה, וניסתה לדקור אותה. קצבן שישב בסמוך הבחין בנעשה, צעק "סכין, סכין". צעקותיו הסבו את תשומת לבם של שני שוטרים שהיו במקום, והם השתלטו על הנערה.

שעות אחדות לאחר מעצרה של הנערה נעצרה אחותה התאומה ברחבת הכותל, ובחיפוש בכליה נמצאה סכין גדולה. הנערה טענה שתכננה לבצע פיגוע דקירה במקום כדי לנקום את מעצר אחותה.

הנערה הראשונה נעצרה כבר לפני כשנה וחצי כאשר ניסתה לתקוף גם אז חיילת היב"ה בכותל. היא נשפטה, והשתחררה ממאסרה לפני כחצי שנה.

בניסיון הדקירה הקודם טענה הנערה, כי עשתה את המעשה בגלל בעיות משפחתיות. בחקירתה אתמול חזרה על טענה זו ואמרה, כי ביקשה להיעצר עקב סכסוך עם אביה.

שתי האחיות נלקחו לחקירה בתחנת המשטרה בעיר העתיקה. הן יובאו להארכת מעצרן בימים הקרובים.

תקפו נער מהשטחים

(ע). – נער בן 15 מהשטחים התקיף אתמול בצהריים במרכז קרית־אתא על־ידי שני צעירים.

מהמשטרה נמסר, כי הצעירים שדדו מהנער 150 שקל וסחורה שהיתה ברשותו. הנער נהל הנוקק לטיפול רפואי. שוטרי זבולון עצרו את אחד התוקפים.

צומת: שיטה חדשה לבחירת המועמדים לכנסת

"ועדת המיון" של התנועה ראיינה 11 חברים הרוצים להיות ח"כים

מאת אריה דיין

ועדת מיון בראשותו של יו"ר צומת, ח"כ רפאל איתן, ראיינה אתמול 11 מחברי התנועה המבקשים להיכלל ברשימת המועמדים שלה לכנסת. היא תבחר עד תחילת השבוע הבא בשמונה מהם.

השמונה שייבחרו יורשו להתמודד על מקום ברשימה בבחירות שייערכו במרכז צומת בסוף חודש דצמבר. שלושת המועמדים שייפסלו על־ידי ועדת המיון לא יוכלו להתמודד על מקום ברשימה.

שיטת הבחירות שאימצה תנועת צומת לקראת הרכבת רשימתה לכנסת מורכבת משלושה שלבים. בשלב ראשון, זה שהחל אתמול, בוחרת ועדת המיון שמונה מבין המועמדים שהגישו את מועמדותם למרכז התנועה.

בשלב השני, שייערך ב־1 בדצמבר, יבחרו כל חברי צומת, בפריימריס מחוזיים, 24 מועמדים נוספים. על־פי חוקת צומת חולקה הארץ ל־18 אזורי בחירה. ב־12 מהם ייבחר מועמד אחד ובששת הנותרים שניים.

השלב השלישי ייערך במרכז התנועה ב־21 בדצמבר. בפני המרכז תוצג רשימת מועמדים המורכבת מ־24 נבחרי המחוזות, שמונת נבחרי ועדת המיון וארבעת חברי הכנסת הנוכחיים. חבר הכנסת החמישי, הרמטכ"ל לשעבר רפאל איתן, ייבחר לראש הרשימה בהצבעה נפרדת. 36 המועמדים שברשימה ידורגו על־ידי 472 חברי המרכז.

"השיטה הזאת מונעת כל אפשרות לדילים", אומרים בצומת, "כי כל חבר מרכז יוכל לסמן רק שישה שמות". בצומת אומרים גם שהשיטה כולה, כולל שלב המיון, קיבלה את ברכתו של המכון הישראלי לדמוקרטיה.

11 המועמדים שראיינו אתמול על־ידי ועדת המיון הם מזכ"ל צומת, דורון שמואלי, רכזת הסיעה לשעבר, נחמה רונן, ד"ר יואב גלבר, מרצה להיסטוריה באוניברסיטת חיפה, פרופ' משה כספי מהפקולטה לניהול באוניברסיטת באר־שבע, רזן ברייטמן, כימאי במקצועו, יעל מיכאלי, נציגת צומת בהנהלת ההסתדרות הציונית, עו"ד חיים עדיני, יעל גלזר, חברת ועד עובדי בזק, משה רגב, חבר צומת מעין, חיים ג'יגו, חבר התנועה מטבריה, ומנהל מחלקה באחד מבתי החולים הממשלתיים שביקש בשלב זה לא לפרסם את שמו.

בוועדת המיון, שתודיע בתחילת השבוע הבא מי שלושת המועמדים שייפסלו, חברים, נוסף לרפאל איתן, שלושה מוותיקי התנועה: רמי מיכאלי, סגן מבקר עיריית ירושלים, בני כהן משדרות ומוטי כנען מחיפה. כל השלושה נחשבים נאמנים לרח"כ איתן.

120 משפחות חדשות בגולן

מאת נוגה קונן

120 משפחות חדשות התוספו בחודשים האחרונים ליישובי המועצה האזורית רמת הגולן. מספר זה אינו כולל את התושבים שנוספו לעיר קצרין.

ראש המועצה האזורית גולן, יהודה הלמן, אמר, כי היעד שהציב הוא תוספת של 1,000 תושבים חדשים ביישובי הגולן בשנה הקרובה.

הלמן מסר, כי רוב המשפחות החדשות הצטרפו ליישובים בני־יהודה, חד־נס, נוב, אלוני הבשן, קידמת־צבי ואודם. במקביל לקליטת המשפחות דאגה המועצה האזורית להרחבת תשתית התעסוקה בענפי התעשייה, החקלאות והתיירות. המועצה תמשיך להרחיב את תשתית התעסוקה בענפים אלה במהלך השנה כדי לספק מקומות עבודה למאות התושבים הצפויים להגיע לגולן.

ראש המועצה אמר, כי השנה ילמדו בגולן 2,820 תלמידים, גידול של כ־6 אחוזים לעומת שנת הלימודים הקודמת. גידול ניכר נרשם במספר התלמידים בחטיבות הביניים ובתיכון, כ־25 אחוז.

בגולן ייפתח השנה "בית־ספר דמוקרטי", שבו ילמדו 35 תלמידים מגיל טרום חובה עד לכיתה ב' במתכונת חדשה.

"63% מהפלסטינים מעדיפים מלחמה"

מאת יוסי טורפשטיין

63 אחוז מהציבור הפלסטיני במזרח ירושלים מעדיף מלחמה עם ישראל על פני המשך שליטתה בירושלים כולה. כ־62 אחוז מהפלסטינים המתגוררים במזרח העיר מתנגדים לפיגועי ההתאבדות של ארגוני החמאס והג'יהאד האיסלאמי, לעומת כ־25 אחוז התומכים בהם.

כך עולה מסקר דעת קהל שנערך לפני שבוע על־ידי "מרכז ירושלים להתקשרות" בראשות גסאן אל־חטיב והעיתון "אשרק אל־אוסט" היוצא לאור בלונדון.

הסקר הקיף 489 נשאלים במזרח ירושלים.

בסקר הסתמן הבדל ברור בין נוצרים למוסלמים. הנוצרים נוטים לעמדות מתונות יותר בכל הנוגע לסיום הסכסוך עם ישראל והחששים מפני השלטון הפלסטיני. זאת, אף ששיעור הנוצרים התומכים בארגוני השמאל הקטנים, כמו החזית העממית, גבוה מזה של המוסלמים.

לפי הסקר, רוב התומכים בהמשך פיגועי ההתאבדות הם מוסלמים. מקרב הנוצרים תמכו בכך רק כ־10 אחוזים מהנשאלים.

לשאלה, "האם אתה מוכן לוותר על אדמות 1948 תמורת הסדר קבע, שבו תהיה לפלסטינים מדינה עצמאית בשטחים שבירתה ירושלים המזרחית", ענו 54.4 אחוז מהנשאלים בשלילה ורק כ־39 אחוז ענו בחיוב. שיעור הנוצרים שענו בחיוב הגיע ל־61 אחוז, בעוד ששיעור המוסלמים שענו בשלילה הגיע ל־57 אחוז.

הנשאלים הנוצרים אף גילו נטייה ברורה לפתרון בעיית ירושלים על בסיס הפיכתה לעיר בינלאומית.

לפי הסקר, 41.5 אחוז מהציבור הפלסטיני בירושלים תומך בהפיכת מזרח ירושלים לבירת המדינה הפלסטינית, אולם רק 25.5 מהנוצרים מחייבים זאת, לעומת 45.4 אחוז מהמוסלמים. כ־57 אחוז מכלל הציבור הפלסטיני הירושלמי תומכים בהסדר שבו תהיה ירושלים בירתן של שתי מדינות, ישראל ופלסטין.

כ־50 אחוז מהפלסטינים הירושלמים סבורים שהרשות הפלסטינית אינה עושה די בסוגיית ירושלים.

שר הכלכלה, יוסי ביילין, סייר אתמול בבורסה ליהלומים ברמת־גן. הוא ביקר במלטשות וקיבל סקירה מנשיאות הבורסה על תהליכי העיבוד (צילום: חנניה הרמן)

מאהל המחאה של הימין בשייח ג'ראח

משחקי חתול ועכבר עם מאבטחי האוריינט האוס

מאת כתב "דבר"

מאהל המחאה של אנשי הימין מול האוריינט האוס הפך למחזה שכיח בנופה של שכונת שייח ג'ראח. רק הפלסטינים הגרים במקום אינם יכולים להתרגל למחזה זה, החוזר על עצמו מדי יום: קריאות גנאי והתגרויות בתושבים, הפגנות מאורגנות או ספונטניות של מתגוללים בשעות הלילה הקוראים "ייסגר האוריינט האוס" ו"ערבים החוצה", ומשחקי חתול ועכבר עם מאבטחי האוריינט האוס.

מדי יום מקיימים אנשי הימין סיורים מאורגנים באזור הרצאות במאהל המחאה. את הסיורים המאורגנים מממן "הפורום למען ירושלים", שבראשו עומד סגן ראש העיר וראש סיעת המפד"ל במועצת העיר, שמואל מאיר. המדריכים מאנשי העמותות העוסקות ביישוב מזרח העיר, כגון "עטרת כוהנים", "עיר דוד" ו"בית אורות".

דורון בן 21 מבתים, מפעילי מאהל המחאה ומדריך בסיורים המאורגנים, אומר, כי מטרת הסיורים היא "להראות את מוקדי הכוח של השב"כ הפלסטיני והנוכחות הפלסטינית בעיר". לשאלתי כיצד הוא מזהה את אנשי השב"כ הפלסטיני, ענה דורון: "יש להם צי חדש של מכוניות מרצדס אופל". הוא הבטיח להראות לי אותם בסיור המאורגן שהוא עורך. "בימים האחרונים יש ירידה במספר האנשים המגיעים, בגלל שנת הלימודים המתקרבת. היום יגיעו כנראה 20 איש בהסעה מאורגנת מבנייני האומה", אמר.

האוטובוס שהסיע את המטיילים הגיע למאהל וירדו ממנו רק שתי נשים וגבר. "זה לא יום מייצג. בדרך כלל מגיעים הרבה יותר", אמר דורון במבוכה.

הסיור החל ממאהל המחאה מול בניין האוריינט האוס. במקום עבר ג'יפ של שוטרי מג"ב שהיו בסיור שיגרתי. אחת הנשים שהשתתפו בסיור, תושבת פתח־תקוה כבת 70, קראה לעברם "הנה הרוצחים של רבין". משתתף אחר בסיור, יהודי כבן 70 שעלה מארה"ב, לא הפסיק לדבר על "אמו הקומוניסטית של רבין".

המסלול עבר דרך שכונת שייח ג'ראח להאר"י ג'וז. דורון סיפר על יחסם העוין של תושבי שייח ג'ראח והאר"י ג'וז "היהודים בקיבוציותם" למדינת ישראל. משם הגענו לקבר שמעון הצדיק, הנמצא בשטחי האר"י ג'וז. האתר, המתוחזק על־ידי אנשי משרד הדתות, גדוש בסיסמאות של תנועת כך. על סככת הטלפון הציבורי, במרחק של מטרים אחדים מבתיהם של הפלסטינים, מצוירת כתובת ענקית: "מוות לערבים" בשלב זה של הסיור הצטרפו אלינו עוד שני אנשים, חובשי כיפות סרוגות, שמאוחר יותר התברר שהם חבריו של המדריך דורון.

דורון הסביר כי עד לשנת 1948 חיו יהודים באזור האר"י ג'וז, אך הם נאלצו לעזוב בגלל הקרבות שהתחוללו באזור ולמקום פלשו ערבים. "התחלנו כבר בטיהור המקום ובהחזרת סממני היהודיים", הרגיע דורון את הנוכחים.

בלמדנות רבה הסביר דורון, כי התושבים הפלסטינים של שייח ג'ראח והאר"י ג'וז מבקשים לקבל תעודות זהות ישראליות כדי "שמצד אחד לא יישארו בתחומי הדיקטטורה של ערפאת, ומצד שני יוכלו להצביע לכנסת ולהשפיע על הרכב הממשלה". הנוכחים הנהנו בראשם ואמרו במקהלה: "מכאן כל הקולות של רבין".

מקבר שמעון הצדיק המשכנו להר הזיתים, עברנו את הקונסוליה התורכית והקונסוליה הבריטית, ועצרנו ליד בית שעליו הצביע דורון כמרכז תנועת השביבה, תנועת הנוער הפלסטיני. לדבריו מהווה הבית מרכז פעילות אנטי־ישראלית של אנשי אש"ף "הממומן על־ידי ממשלת ישראל". אחר־כך הצינו את הכביש והבנסנו למה שהיה עד לא מזמן בסיס של שוטרי מג"ב. שלושת משתתפי הסיור נבהלו למצוא פלסטינים בתוך הבית הנטוש, אך דורון החבריו הרגיעו אותם: "זה בסדר. אלה משתפי פעולה של השב"כ". מגג הבית, המשקיף לעבר האוניברסיטה העברית בהר הצופים ומלון הייאט, מצביע דורון לעבר אחד הבתים הסמוכים ואומר שזהו ביתו של פייסל חוסייני. הנוכחים שאלו מדוע לא הורסים בית זה ואחד מחבריו של דורון ענה "למה להרוס, צריך לקחת ממנו את הבית ולתת ליהודים".

בחזרה עברנו בדרך שכם ונעצרנו ליד "המועצה הפלסטינית לבריאות" ו"המרכז הפלסטיני לסטטיסטיקה" השוכנים, לדברי דורון, "בבתים שהיו פעם של יהודים". משם הגענו חזרה לאוריינט האוס, שם חיכה לשלושת האנשים האוטובוס שהחזירם הביתה.

את אנשי השב"כ הפלסטינים לא ראיתי. דורון אמר ש"זה לא יום מייצג" והזמין אותי לסיור נוסף.

הרב בני אלון, ראש עמותת בית אורות ומראשי "הפורום למען ירושלים", אמר, כי פעולות המחאה נגד האוריינט האוס "יימשכו עד שהבניין ייסגר".

הפלסטינים חקרו עיתונאים על סיוע לחמאס

מאת דמי שני ויוסי טורפשטיין

המשטרה הפלסטינית עצרה שלשום בלילה בעזה ארבעה עיתונאים העובדים בעיתון "אלנהאר" היוצא לאור במזרח ירושלים, בחשד שסייעו לארגון החמאס.

הארבעה, פאיד אבו שמאלה, מוסטפה סוואף, אוסמה אל־נקאולה ואסאמה נוטיף, נחקרו בידי שירותי הביטחון הפלסטיניים במשך כמה שעות, ושוחררו.

עיתונאים רבים ב"אלנהאר" ידועים כמקורבים לחמאס, המעורבים בהצעת במסגרת פעילות הפלסטינית נגד החמאס. לדברי אנשי חמאס בעזה, נעצרו עד כה למעלה ממאה אנשי חמאס.

אין זו הפעם הראשונה שהמשטרה הפלסטינית עוצרת עיתונאים ברצועה. שלושה מהעיתונאים כבר נעצרו לאחרונה מטעמים דומים. העיתונאי נוטיף נעצר גם במהלך ההתנגשות שאירעו בנובמבר '94 בין כוחות המשטרה הפלסטינית לבין מתפללי מסגד בעזה, שבה נהרגו בידי השוטרים 16 פלסטינים.

בעבר נעצר צלם סוכנות רויטר, אנואר בארדלה, שאחיו היה אחד מבכירי החמאס באזור. עיתונאי אחר שנעצר מדי פעם הוא גאזי אל־חמד, מעורכי העיתון "אל־ואטן", המזוהה עם ארגון החמאס.

מעזה נמסר עוד, כי כתב העיתון "אל־קודס" ברצועה, אחמד משהראווי, שוחרר ממעצרו. משהראווי נעצר לפני כמה שבועות לאחר שהוביל עיתונאים לביתו של אחד באסר, שנעצר מביתו לאחר שהודיע לחוקריו שהוא מתכוון לבצע פיגוע התאבדות בישראל.

לטענת פלסטינים, הסיבה האמיתית למעצרים אינה פעילות החמאס, אלא ניסיון להפעיל לחצים על העיתונים לא לפרסם ידיעות המביכות לרשות הפלסטינית. לטענתם, פירסום הידיעה על מותו של העציר תפיק סוהאיקה באמצע השבוע במהלך חקירתו בידי שירותי הביטחון הפלסטיניים, הוא שהיווה את העילה למעצר האחרון.

עיתונאים פלסטינים סיפרו, כי שוטרים נוהגים עתה, הם מודים לכתביהם להמנע מהצגת שאלות מביכות במסיבות עיתונאים.

הכינו מן העיתון

נאט"ו:

התקיפות נגד הסרבים יימשכו עד להסרת המצור מעל סרייבו

אתמול נמשכו התקיפות למרות תנאי מזג אוויר גרועים; רוסיה: הסרבים הביאו על עצמם את תגובת נאט"ו; חיפושים אחר שני הטייסים הצרפתים שמטוסם הופל

סרייבו (רויטרס). – מטוסי נאט"ו המשיכו זה היום השני בתקיפת מטרות של הסרבים בבוסניה, בעת שארה"ב, המפעילה מדיניות של גזר ומקל, המשיכה בקידום יוזמת השלום.

"אני יכול לאשר שביצענו היום כמה תקיפות אוויר, אבל לא אכנס לפרטים בנוגע לאתרים שהותקפו", אמר דובר הצי האמריקני, ג'ים מיטשל, במטה הפיקוד הדרומי של נאט"ו בנאפולי. בתשובה לשאלה אמר מיטשל שהתקיפות התבצעו בשעות אחר הצהריים.

הוא הוסיף שהמבצע של נאט"ו, שהחל שלשום, ממשיך למרות בעיות מזג אוויר. "הפעולות כוללות תקיפות אוויר, חיפוי אווירי, סיור וכמובן חיפוש אחר שני הטייסים הצרפתים", אמר מיטשל. הטייסים הצרפתים נטשו מטוס "מיראז' 2000", שנפגע מטיל כתף ששיגרו הסרבים ליד פאלה. ממשלת צרפת מסרה כי השניים הגיעו בשלום לקרקע.

סוכנות הידיעות של הסרבים בבוסניה מסרה כי מטוסי נאט"ו תקפו אתמול מטרות מצפון מזרח לסרייבו.

נאט"ו הבטיחה שלא להפסיק את התקיפות עד שלא יוסר המצור מעל סרייבו וכל הנשק הכבד הסרבי יוצא מהעמדות המאיימות על בירת בוסניה. נאט"ו טוענת כי בחינת תוצאות התקיפות המסיביות שלשום מעלות כי הן הסתיימו בהצלחות משמעותיות.

בחזית הדיפלומטית, קרע פוטנציאלי בקרב "קבוצת הקישור" של המעצמות – הכוללת את ארה"ב, רוסיה, בריטניה, צרפת וגרמניה – אותה אתמול, בעת שרוסיה הודיעה כי הסרבים הם שהביאו על עצמם את ההתערבות הצבאית. הסרבים "חצו גבולות, שמעבר להן הפעולות של הצדדים בסכסוך בבוסניה אינן יכולות לעבור ללא תגובה", אמר במוסקבה פקיד בכיר של משרד החוץ הרוסי. שלשום גינתה רוסיה בחריפות את תקיפות של מטוסי נאט"ו.

ואילו קרואטיה מסרה, כי היא מצפה לתחילת תהליך שלום רציני ביוגוסלביה לשעבר, לאחר שנשיא סרביה, סלובודאן מילושביץ', נטל את ניהול המו"מ מידי הסרבים בבוסניה. מילושביץ' הודיע שלשום, כי הסרבים בבוסניה הסכימו להעניק לו את זכות ההכרעה על תנאי הסכם שלום. בשיחות ייוצגו סרביה והסרבים בבוסניה במשלחת משותפת.

"נשיא קרואטיה טוג'מאן ואני הסכמנו כי ההצעה מהווה פריצת דרך פרוצדורלית, אבל פרוצדורלית בלבד, וכי מו"מ קשה עדיין לפנינו", אמר השליח האמריקני המיוחד, ריצ'ארד הולברוק, לאחר שיחות בזאגרב. הולברוק יצא בתום השיחות לביקור נוסף בבלגראד.

שר החוץ הבוסני, מוחמד סצ'ירבי, הטיל ספק בכנותם של הסרבים בבוסניה לנהל מו"מ, וקרא לנאט"ו להמשיך בתקיפות האוויר על מנת לשחרר את ה"אזורים הבטוחים". "אנו מעדיפים שנאט"ו תמשיך במילוי ההתחייבות שנטלה על עצמה – לשחרר את האזורים הבטוחים, במיוחד סרייבו, מידי הטרוריסטים", אמר סצ'ירבי לאחר שיחות עם טוג'מאן.

בעוד שתהליך השלום עולה, כפי שמעריכים על הפסים הנכונים, התגלעו ככל הנראה חילוקי דעות בקרב מדינות נאט"ו בנוגע למטרה הסופית של ההתערבות הצבאית. נשיא צרפת, ז'אק שיראק, אמר כי בעלות הברית לא יסתפקו כבעבר בהסגת הנשק הכבד של הסרבים, אלא יתעקשו על הפסקה מוחלטת של המצור על סרייבו.

אבל בריטניה הודיעה שאינה שותפה לקביעה זו. "מטרתנו היא להפוך את סרייבו לבטוחה. ניתן יהיה להשיגה או באמצעות השמדת הארטילריה הסרבית או באמצעות הסגתה", אמר שר ההגנה, מייקל פורטילו.

ואילו בבריסל אמר פקיד בכיר בנאט"ו, כי הברית הצפון אטלנטית ומפקדי כוח האו"ם מעוניינים לשים קץ לחניקתה של סרייבו, "כולל הבטחת דרכי הגישה, פתיחת נמל התעופה וחידוש אספקת החשמל". הוא הוסיף כי הבטחות להסגת הנשק לא יספיקו. "יש להתיר את לולאת החנק, ולא רק לרווח אותה", אמר הפקיד.

מפקד הגזרה הדרומית של נאט"ו, האדמירל האמריקני לייטון סמית, אמר במסיבת עיתונאים בנאפולי, כי "ההחלטה על הפסקת הפעולה תלויה באופן עקרוני בסרבים בבוסניה. הפעולה תימשך עד שמפקדיה יקבלו ערבויות לבטחון האזור". סמית מסר כי מטוסי נאט"ו ביצעו שלשום יותר מ-300 גיחות בשמי בוסניה.

קציני נאט"ו הציגו לעיתונאים 11 קטעים מסרטי וידאו בהם מתועדות השמדת מטרות – מוקמי תחמושת, ומתקני תקשורת – באמצעות טילים מונחי לייזר שנורו ממטוסים אמריקניים, ספרדיים ובריטיים. סמית אמר כי מטוסי נאט"ו פגעו קשה במערכת ההגנה האווירית של הסרבים. הוא הוסיף כי מטוסי הברית – שהמריאו מבסיסים באיטליה ומנושאת המטוסים האמריקנית "תיאודור רוזוולט" – פגעו שלשום ביותר מ-90 מטרות ב-23 אתרים שונים.

קצין צרפתי של כוח הפריסה המהירה ליד מטה כוח האו"ם בסרייבו. חיילי הכוח עשויים לנסות ולהשתלט על עמדות הסרבים הצולפות על בירת בוסניה (צילום: א.פ.)

ראש ממשלת מדינת פנג'אב בהודו נהרג בהתפוצצות מכוניתו

בינט סינג דיכא בקשיחות את המרד של הבדלנים הסיקים בעשור הקודם; 12 בני אדם נוספים, בהם שומרי ראש ועוזרים של ראש הממשלה, נהרגו בפיצוץ

(סוכנויות הידיעות). – ראש ממשלת מדינת פנג'אב בהודו ו-12 בני אדם נוספים נהרגו אתמול בהתפוצצות מכוניתו ליד בנייני הממשלה, כך מסרה המשטרה המקומית.

בינט סינג, סיקי חבר מפלגת הקונגרס שבשלטון וראש ממשלת המדינה המתוחה מאז 92', התרסק בפיצוץ, ועדי ראייה מסרו כי ראשו ורגלו נמצאו בנפרד מהגופה. סינג היה מתנגד תקיף לבדלנים הסיקים בתבל והשתמש בשיטות שנויות במחלוקת לדיכוי מרידתם בעשור הקודם, שמספר קורבנותיה עומד על 20 אלף.

איש לא נטל עד עתה את האחריות לפיגוע, בו נפצעו 30 בני אדם, אך מפקד משטר פנג'אב אמר כי שני ארגוני מחתרת בדלניים פעילים בתבל. במהלך דיכוי המרידה תקף צבא הודו את "מקדש הזהב" הסיקי באמריטסר, ובנקמה רצחו שומרי ראש סיקים את ראש ממשלת הודו דאז, אינדירה גאנדי.

משטרת הודו מסרה, כי נראה שהמפוצצה הונחה במכוניתו המשוריינת של סינג, שחנתה סמוך לבנייני הממשל בצ'נדיגרה – בירתן המשותפת של מדינות פנג'אב והריאנה. הפיצוץ אירע ב-11:30 לפני הצהריים. המשטרה מסרה כי שתי מכוניות ממשלתיות נוספות ניזוקו קשה. בין ההרוגים והאחרים, חמישה משומרי ראשו של סינג ושני עוזרים שהיו במכונית. "פניהם של כל הנוסעים במכונית נשרפו בצורה קשה", מסר פקיד מקומי בכיר. הפיצוץ גרם נזק לבניין הממשל.

עדי ראייה מסרו כי גופות ההרוגים לא פונו במשך שעתיים, בעת שהשוטרים המחזיקים בארבעה בני ערובה מערביים, הודיעו לשלטונות, כי הוליכו להאריך ב-24 שעות את מועד פקיעת האולטימטום לשחרור 15 חבריהם הכלואים.

המקורות, המקורבים לצוות המו"מ ההודי, ציינו כי הדיונים נמצאים עתה "בנקודה קריטית", וכי חברי תנועת "אל-פראן", המאשימים את ההודים בהתחמקויות, דרשו תשובה חד משמעית כבר אתמול. ארבעת התיירים – שני בריטים, אמריקני וגרמני – מוחזקים זה חודשיים בידי אנשי "אל-פראן".

בן ערובה חמישי, אודה נורבגי, נרצח בתחילת החודש בידי אנשי "אל-פראן". קרוביהם של בני הערובה הודו שלשום ל"אל-פראן", על המידע שסיפק על אודות גורל יקיריהם. "אנו אסירי תודה על המחווה ההומניטרית של אנשי 'אל-פראן', ומצפים בקוצר רוח לשחרור יקירינו", נאמר בהודעת הקרובים.

הפתינו לאנשי המעבדה לזיהוי פלילי. המשטרה הטילה סגר על העיר לאחר הפיצוץ והקימה מחסומי דרכים במטרה למנוע את בריחת הטרוריסטים.

סינג כבש ב-92' את הממשלה הנבחרת הראשונה בפנג'אב, שנשלטה עד אז ישירות מניו דלהי במשך חמש שנים.

ובאזור בעייתי אחר בהודו, מקורות יודעי דבר מסרו אתמול, כי הבדלנים הקשמירים,

האו"ם: לא ברור אם הוסר איום הנשק הביולוגי העיראקי

(סוכנויות הידיעות). – עיראק עדיין מהווה איום על שכנותיה, למרות מדיניותה החדשה לשתף פעולה עם מוסדות האו"ם, העריך רולף אקאוס, ראש ועדת האו"ם לענייני פירוק הנשק של עיראק.

העיתון הערבי "אל-שארק אל-אווסאט", היוצא לאור בלונדון, ציטט את דבריו של אקאוס, שאמר כי "עיראק אינה מהווה עוד איום על מדינות האיזור בכל הנוגע לנשק הבליסטי, הכימי והגרעיני. עם זאת, אין אנו יכולים לומר בוודאות, כי הסכנה בתחום הנשק הביולוגי, הוסרה".

לדבריו, "עיראק טוענת כי השמידה את הנשק הביולוגי באוגוסט 91', אולם אנו עדיין מודאגים מהיבטים מסויימים הנוגעים לכך, שכן עיראק לא סיפקה לנו את כל מידע הנוגע לנשק הביולוגי".

עוד העריך אקאוס, כי יש באפשרותה של עיראק לפלוש לירדן או לכווית. "כמובן שיש ברשותה של עיראק היכולת הצבאית. אולם האם יש לה גם יכולת מדינית? אין לי כל מושג", אמר אקאוס.

אקאוס הוסיף ואמר כי יש לנקוט משנה זהירות בכל הנוגע למדיניות הפתיחות של עיראק. "עלינו לשאול עצמנו מספר שאלות בנוגע לרצינותה של עיראק בכל הנוגע ל'מדיניות הפתיחות', מפני שנראה כי מדיניות זו קשורה, בצירוף מקרים יוצא דופן לעריקתו של הגנרל חוסיין כאמל", אמר.

אקאוס סירב למסור פרטים על פגישתו עם הגנרל העיראקי העריק, אך אמר כי המידע שמסר לו כאמל האסן מתווסף לזה שמסרה לו בגדאד.

7 הרוגים בהתפוצצות מכונית תופת ברובע פועלים באלג'יר

לפחות חמש מכוניות תופת התפוצצו החודש באלג'יריה

פאריס (רויטר). – מכונית תופת התפוצצה אתמול ברובע פועלים באלג'יר: שבעה בני אדם נהרגו, וכמאה נפצעו, כך מסרה אתמול התקשורת האלג'ירית.

זו היתה האחרונה בשורת מכוניות תופת שהתפוצצו באחרונה. נראה שהקנאים המוסלמים – הנלחמים להפלת המשטר באלג'יריה ומתנגדים לבחירות לנשיאות המתוכננות ל-16 בנובמבר – הם האחראים לפיגועים. רדיו אלג'יר, שציטט מקורות ביטחוניים, מסר שהמכונית התפוצצה לפני הצהריים ברובע באב אל-וואד – רובע מיושב בצפיפות ליד מרכז אלג'יר, מעוז של המוסלמים הפונדמנטליסטים.

בכיכר בה התפוצצה המכונית נמצא מטה של שירותי הביטחון האלג'יריים. אמצעי הביטחון סביב הבניין הוגברו באחרונה ומכוניות אינן מורשות לחנות סמוך אליו.

בבאב אל-וואד התנהל מאבק קשה בין כוחות הביטחון לקנאים המוסלמים במהלך 92', לאחר שהשלטונות ביטלו את הבחירות הכלליות בהן ניצחה "חזית ההצלה האיסלאמית", שהוצאה אז אל מחוץ לחוק.

יותר מ-40 אלף נהרגו מאז באלימות הפוליטית באלג'יריה. השלטונות קיוו שהבחירות בנובמבר יחלצו את המדינה מהמשבר הקשה, אבל הקנאים המוסלמים מתנגדים לקיומן.

"רק מי שיצא מדעתו לא יצפה להרג רב יותר בחודשים הבאים", אמר בתחילת החודש דיפלומט באלג'יר, לאחר שנשיא אלג'יריה, לאמין זרואל, הודיע על תאריך הבחירות.

באחרונה משתמשים הקנאים המוסלמים יותר ויותר במכוניות תופת, ושלשום דיווח העיתון האלג'ירי "לה מטן", כי שרי הפנים האזוריים הטילו הגבלות חמורות על שימוש במכלי גז בניסיון להילחם בתופעה. בשני פיגועי תופת בפאריס בחודשיים האחרונים – בהם נהרגו שבעה בני אדם ונפצעו יותר ממאה – נעשה שימוש במכלי גז. הפונדמנטליסטים מאשימים את צרפת בתמיכה בממשלת אלג'יריה.

"לה מטן" דיווח אתמול על התפוצצות מכונית תופת קודמת, שהרגה בכיר בשירותי הביטחון ופצעה 32 אזרחים בבופאריק, 30 ק"מ מדרום מזרח לבירה. מאז שבת התפוצצו בבופאריק שלוש מכוניות תופת נוספות שגרמו נזקים לכמה בתים, הוסיף העיתון. מכונית התופת אתמול היתה החמישית לפחות בחודש האחרון.

פיגוע התופת הקטלני ביותר אירע בינואר, אז ניסה מתאבד לנהוג מכונית עמוסה בחומר נפץ לתחנת משטרה באיזור קניות הומה. לפחות 42 בני אדם נהרגו וכמעט 300 נפצעו בפיגוע זה.

בתוך כך, טען אתמול העיתון "לה טריביון" כי מוחמד סעיד, אחד ממנהיגי "הקבוצה האיסלאמית החמושה" – הקיצונית שבין הארגונים האיסלאמיים באלג'יריה – חוסל בפשיטה שערכו כוחות הביטחון במחוז קאביליה בימים האחרונים.

"מוחמד סעיד, מנהיג הזרוע הפוליטית של 'הקבוצה האיסלאמית החמושה', לשעבר ממנהיגי 'חזית ההצלה האיסלאמית', הוא בין 25 הקנאים האיסלאמיים שנהרגו בפשיטה של כוחות הביטחון", מסר העיתון. ידיעה זו לא אושרה עד עתה רשמית.

סקר

63 אחוז מהצרפתים מתנגדים לחידוש ניסויי הגרעין

פאריס (אי.אף.פי.). – ערב חידוש ניסויי הגרעין של צרפת באתר מורורואה באוקיינוס השקט, אמרו 63 אחוז מהצרפתים, כי הם מתנגדים לחידוש הניסויים, לעומת 29 אחוז שאמרו כי הם תומכים בצעד של הנשיא שיראק.

נתונים אלה עולים מסקר דעת קהל של מכון הסקרים "BVA", שפורסם היום בעיתון "אבנטורה". 78 אחוז מהנשאלים העריכו כי כיום אין עוד צורך להמשיך בפיתוח הנשק הגרעיני, לעומת 15 אחוז שצידדו בעמדה ההפוכה.

אליזבט טיילור נפרדת ממספר 7

מאת מרים פוקס, ניו־יורק

מלכת עולם הקולנוע, אליזבט טיילור, ובעלה השביעי לרי פורטנסקי נפרדים, כך גילתה אמש מלכת הרכילאיות של ניו יורק, ליז סמית.

טיילור ופורטנסקי, פועל בניין הצעיר ממנה בכמה שנים טובות, נישאו לפני כארבע שנים בטקס רב רושם באחוזתו של מייקל ג'קסון בקליפורניה. היו אלה נישואיה השמיניים של טיילור, שלאחד מבעליה – ריצ'ארד ברטון – היא נישאה פעמיים.

השניים שסבלו מהתמכרות לאלכוהול נפגשו לפני כשבע שנים במכון "בטי פורד" לגמילה מסמים, ולאחר הכרות ממושכת נישאו. עתה גילתה טיילור לסמית, ש"לרי ואני זקוקים עתה למרחב, לכן הסכמנו להיפרד. שנינו מקווים שמדובר בפירוד זמני".

זה זמן רב שאליזבט טיילור לא הופיעה בסרט. היא הפכה לאשת עסקים בתחום הבשמים. בנוסף לכך, היא פעילה מאוד במלחמה נגד האיידס. באחרונה עברה טיילור ניתוח שני באגן הירכיים, ממנו היא מחלימה עתה.

ניצחון מוחץ לנשיא קזחסטאן במשאל העם על החוקה

אלמה אטה (עיר). – נשיא קזחסטאן, נורסולטן נזארבאייב, זכה ברוב מוחץ של יותר מ-89 אחוז במשאל העם שהתקיים שלשום לאישור החוקה החדשה המגדילה את סמכויותיו, כך מסרו הדוברים שהסתמכו על תוצאות חלקיות שפורסמו אתמול.

יו"ר ועדת הבחירות המרכזית, יורי קים, אמר כי כ-90 אחוז מ-8.8 מיליוני בעלי זכות ההצבעה בקזחסטאן השתתפו בבחירות.

מלכתחילה היה נצחונו של נזארבאייב מובטח, אולם הדיווחים על התוצאות ועל שיעור ההשתתפות בהצבעה אינם אמינים, עקב ניהול הבחירות בשיטות שהיו נהוגות בברה"מ לשעבר, הכוללות "איסוף" קולות והצבעות כפולות ומשולשות.

דיפלומטים מערביים מתחו ביקורת על החוקה החדשה, שהוגדרה אוטוקרטית, וארה"ב מתכוננת לנסח הודעה חריפה, בה ייקבע שהבחירות והחוקה אינם דמוקרטיים.

הודעה בעניין חוק תכנון ובנייה

עיריית אשדוד
הוועדה המקומית לתכנון ובניה
הודעת פרסום הקלה
עפ"י הוראות סעיף 149 לחוק התכנון והבניה – תשכ"ה 1965

בהתאם לסעיף 149 (1) לחוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965 ניתנת בזה הודעה כי הוגשה לועדה המקומית בקשה למתן הקלה.

שם המבקש: בורי ארמונות ון מעונו מקולוב 64 חולון.

מהות ההקלה: הבקשה הקלה בגובה של 2 קומות, מ-8 קומות ל-10 קומות על הקרקע על מגרש עליון מתוכננים לבניה 106 יח"ד בחלקה 28 בגוש 2020 ברחוב ברובע הקריה אשדוד מגרש 16

כל המעוניין יוכל לעיין בבקשה ובתכנית המצורפת אליה ללא תשלום במשרדי הועדה המקומית לתכנון ולבניה אשדוד בשעות קבלת הקהל.

כל הרואה עצמו נפגע או עלול להפגע כתוצאה מאישור ההקלה רשאי להגיש התנגדות מנומקת ב-2 העתקים במשרדי הועדה המקומית הנ"ל תוך 14 יום מפרסום זה.

נהג!

אחריות נפט ומחצבים - קרן נאמנות

הודעה

בהתאם לסעיף 13 לחוק השקעות משותפות בנאמנות, תשנ"ד 1994 (להלן: "החוק") ניתנת בזה הודעה כי ביום 3.9.95 פורסם תשקיף וכן הצעה לציבור של מספר בלתי מוגבל של יחידות בנות 1 ש"ח ע.נ. המוצעות במחיר היחידה, כפי שיקבע מעת לעת, בתוספת הוספה של 1.75%, או שעורי הוספה אחרים וכמפורט בסעיף 2.5 בתשקיף.
היחידות האמורות מוצעות החל מ-3.9.95 ועד 31.8.96.
קרן פתוחה
הקרן הינה קרן פתוחה.

השקעה בני"ע של חברות העוסקות בחיפושי נפט וגז בהתאם למדיניות ההשקעות של הקרן כמפורט להלן כרוכה בסיכון ממשי של הפסד מלוא כספי ההשקעות בני"ע.

מדיניות ההשקעות
הסכם הקרן קובע כי מנהל הקרן מתחייב להשקיע לפחות 50% מהשווי הנקי של נכסי הקרן, במניות ו/או בני"ע המירים למניות ו/או באג"ח של חברות העוסקות בחיפושי נפט/גז ו/או מוצרים כימיים גומי ופלסטיק וזאת בהתאם לסיווגן של החברות כפי שנעשה על ידי הבורסה בתל-אביב בעת ברשימה הראשית וברשימה המקבילה וכן בני"ע כאמור של החברות ו/או השותפויות כדלקמן: אבנר חיפושי נפט, גבעות עולם חיפושי נפט, דלק קידוחים יהש, לפידות חיפושי נפט, רציו חיפושי נפט בע"מ, שדות נפט חיפושים (1993) - שותפות מוגבלת, מודיעין אנרגיה - שותפות מוגבלת, נפטא חיפושים - שותפות מוגבלת, מרחן חיפושי נפט וגז - שותפות מוגבלת, אבניב מזל - שותפות מוגבלת.
חריגה מהשיעור האמור לתקופה של עד שני ימי מסחר - לא תחשב לחריגה.
מנהל הקרן עשוי להשקיע עבור הקרן באופציות (OPTIONS) בשיעור שלא יעלה על 10% מכלל נכסי הקרן (ראה סעיף 7.3.2 לתשקיף).
מנהל הקרן עשוי, בכפוף להוראות הדין, ליצור אופציות עבור הקרן ולקנות או ליצור חוזים עתידיים הן מוגנים והן בלתי מוגנים, וכן לבצע עסקאות מכירה בחסר והשאלת ני"ע לצורך עסקת מכירה בחסר.
מנהל הקרן עשוי לרכוש בעבור הקרן ני"ע חוץ ואופציות חוץ בשיעור שלא יעלה על 10% מכלל נכסי הקרן ראה סעיף 7.3 לתשקיף.
ממוצע ההשקעות העיקריות של הקרן (לפי ההחזקות בסוף כל חודש) בשנה שנסתיימה ב-30.6.95 היה כדלקמן:
במניות וני"ע המירים 87.66%
מתוכם ני"ע של החברות כדלקמן:
בני"ע של חברות העוסקות בחיפושי נפט/גז 59.42%
בני"ע של חברות למוצרים כימיים גומי ופלסטיק 12.15%
באמצעים נזילים 11.88%
נתונים על שינוי במחיר הפדיון של יחידות הקרן בהשוואה למדדים שונים:

	בשנה שנסתיימה ב-30.6.95	בשנה שנסתיימה ב-30.6.94
שעורי השינוי במחיר הפדיון של יחידות הקרן	-34.38	-8.42
שיעור שינוי במדד מניות חיפושיות	10.86	-24.41
שיעור שינוי מדד מניות וני"ע להמרה בענף חיפושי נפט וגז	-35.56	-9.65
בענף מוצרים כימיים גומי ופלסטיק	30.91	-32.05
שיעור עליית מדד המחירים לצרכן	9.66	12.46

השכר השנתי של מנהל הקרן והנאמן
עפ"י הסכם הקרן, מנהל הקרן זכאי לקבל שכר שנתי השווה ל-4% מהשווי השנתי הממוצע של נכסי הקרן אך כל עוד לא יוחלט אחרת על ידי מנהל הקרן מקבל מנהל הקרן שכר שנתי השווה ל-3% מהשווי האמור.
עפ"י הסכם הקרן, השכר השנתי של הנאמן הוא 0.3% מהשווי האמור ובלבד שהתשלום המשולם בסוף כל שבוע לא יפחת מהסכום של 324 ש"ח צמוד למדד המחירים לצרכן כשהמדד הבסיסי הוא המדד שהתפרסם בגין חודש יוני 1995 או סכום קטן מזה כפי שיחליט מעת לעת הנאמן. כל עוד נכסי הקרן לא יגיעו לסך של 5,615,000 ש"ח, שכר הנאמן יהיה גבוה מ-0.3% מהשווי האמור.
תאריך התשקיף: ח' אלול תשנ"ה 3 בספטמבר, 1995
מנהל הקרן:
אחריות חברה לניהול קרנות נאמנות (1991) בע"מ
הנאמן:
חברה לנאמנות של בנק אגוד בע"מ

הודעה

על הצעה מיוחדת במחיר מופחת בפיא-אודם קרן נאמנות, פיא חו"ל, פיא-היובל קרן נאמנות ופיא-יהלום קרן מניות והמירים

ניתנת בזה הודעה על הצעה מיוחדת בהתאם לתשקיפי הקרנות הנ"ל כי החל מ-3.9.95 ועד 28.9.95 שעה 13:00*
יציע מנהל הקרנות את יחידות הקרנות האמורות במחיר היחידה בתוספת הוספה של 0.25%
הודעה זו אינה מהווה הצעה לרכישת יחידות בקרנות.
הצעת היחידות נעשית על פי תשקיפי הקרנות אשר עותקים מהם ניתן להשיג בסניפי בנק לאומי לישראל בע"מ, ואצל החברים האחרים בבורסה לניירות ערך בתל-אביב.

קרנות נאמנות לאומי-פיא

* קבלת הזמנות: בפיא-היובל עד השעה 11:00 ובפיא-חו"ל עד השעה 14:00.

מנהל הקרן: לאומי-פיא חברה לניהול קרנות נאמנות בע"מ
הנאמן: קסלמן וקסלמן חברה לנאמנויות (1971) בע"מ

דרבן השקעות בע"מ

דרבן השקעות בע"מ ("החברה")

הודעה על כינוס אסיפה כללית שלא מן המנין של בעלי המניות של החברה

ניתנת בזה הודעה כי ביום ה' ה-14.9.95 בשעה 11:00 תתכנס במשרדי החברה ברח' דניאל פריש 3, בתל אביב, אסיפה כללית שלא מן המניין של בעלי המניות של החברה, אשר על סדר יומה תעמוד לדיון הצעת החלטה להקצות ללא תמורה, כמניות נפרעות במלואן, מניות הטבה בשיעור של 400% על ההון המונפק של החברה לכל בעלי המניות של החברה, במועד שייקבע ע"י דירקטוריון החברה, ולהסמיך את מר אליעזר פישמן לחתום בשם החברה על הסכם בכתב על פי סעיף 129 לפקודת החברות (נוסח חדש) התשמ"ג-1983.

יפויי-כח להשתתפות באסיפה הכללית יש להפקיד במשרדה הרשום של החברה ברחוב דניאל פריש 3, בתל-אביב, לפחות 48 שעות לפני המועד שנקבע לכינוס האסיפה.

בכבוד רב,
אילנה רון - מזכיר חברה
דרבן השקעות בע"מ

מפעלי אלקטרודות זיקה בע"מ

הזמנה לאסיפה כללית שלא מן המנין

ניתנת בזאת הודעה על קיום אסיפה כללית שלא מן המנין ביום 24 בספטמבר 1995, בשעה 10:00 במלון דן פנורמה בתל-אביב.

על סדר היום:
1. שינוי תקנות ההתאגדות של החברה ואישורן.
2. אשור שכר דירקטורים שלא מקרב הצבור.
3. אשור מינוי יושב ראש הדירקטוריון ותנאי העסקתו.
4. שונות.

בעלי המניות רשאים לעיין בהצעות לשינוי התקנות במשרדי החברה בשעות העבודה הרגילות החל מיום 14 בספטמבר 1995.

המעונינים להשתתף באסיפה באמצעות בא כח מתבקשים להמציא יפוי כח למשרדי החברה באיזור התעשיה עכו דרום ת.ד. 2317 עכו 24122 לא יאוחר מ-48 שעות לפני קיום האסיפה.

מפעלי אלקטרודות זיקה בע"מ

אש - קרן מניות

הודעה על פירסום תשקיף בהתאם לחוק השקעות משותפות בנאמנות - התשנ"ד-1994

קרן פתוחה
הקרן הינה קרן פתוחה כהגדרתה בחוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994.
הצעה לציבור
מספר בלתי מוגבל של יחידות בנות 0.001 ש"ח ע.נ. המוצעות לציבור במחיר היחידה כפי שיקבע מעת לעת כמפורט בתשקיף, בתוספת הוספה של עד 1.75% ממחיר היחידה.
היחידות האמורות מוצעות החל מיום 1.9.1995 ועד ליום 31.8.1996 שעה 11:00.
מדיניות ההשקעות
א. הסכם הקרן קובע כי מנהל הקרן מתחייב להשקיע לפחות 50% מהשווי הנקי של נכסי הקרן במניות בכתבי אופציה (warrants) ו/או בניירות ערך המירים למניות, על אף האמור לעיל מתחייב מנהל הקרן להשקיע לפחות 50% מהשווי הנקי של נכסי הקרן במניות: עד יום 2.10.95 יתוקן הסכם הקרן בהתאם לאמור לעיל ועפ"י החוק.
ב. מנהל הקרן עשוי להשקיע עד 10% מנכסי הקרן בני"ע חוץ (ראה סעיף 5.3 לתשקיף). מנהל הקרן עשוי, בכפוף להוראות הדין, לרכוש ולמכור אופציות (options). עפ"י הוראות הדין סך כל שווין של אופציות רכישה ואופציות מכירה המוחזקות בקרן, למעט אופציות תיק מעו"ף (CALL 1), לא יעלה על 10% מהשווי הנקי של נכסי הקרן ושווין יחד עם שווי כתבי אופציה המוחזקים בקרן לא יעלה על 20% מהשווי הנקי של נכסי הקרן ופרטים בדבר מהות האופציות והסיכונים הכרוכים בהשקעה בהן ראה סעיף 5.3 לתשקיף.
ד. מנהל הקרן רשאי ליצור בעד הקרן אופציות "מוגנות" ו"בלתי מוגנות" כהגדרתן בתקנות השקעות משותפות בנאמנות (אופציות, כתבי אופציה, חוזים עתידיים ומכירות בחסר), התשנ"ה-1995, לקנות ו/או ליצור בעד הקרן חוזים עתידיים "מוגנים" ו"בלתי מוגנים" וכן לבצע בעד הקרן עיסקאות מכירה בחסר כל זאת בכפוף להוראה הדין ובכפוף לכך כי שווי הנכסים הנזילים כמשמעותם בתקנות הנ"ל שיש להחזיק בקרן בשל פעילות כאמור לא יעלה על 20% מהשווי הנקי של נכסי הקרן.
ה. מנהל הקרן זכאי לקבוע את סכום המאמנים שיכללו בנכסי הקרן מעת לעת.
ו. מנהל הקרן, באישור הנאמן, רשאי לשנות את מדיניות ההשקעות של הקרן ללא צורך באסיפה כללית של בעלי היחידות.
על כל שינוי כאמור, יפרסם המנהל הודעה בשני עיתונים יומיים בשפה העברית לפחות שבוע לפני שהשינוי יקבל תוקף, ויגיש על כך דו"ח מיידי.
תחום ההשקעות העיקריות של הקרן (לפי ההחזקות בסוף כל חודש) בשנה שנסתיימה ב-31.5.95 היה כדלקמן:

	טווח השקעה	31.5.95
מניות	56.73% - 94.43%	78.05%
אמצעים נזילים	3.27% - 43.06%	20.40%

נתונים על שינוי במחיר הפדיון של יחידות הקרן בהשוואה למדדים שונים:

	לשנה שנסתיימה ביום 31 במאי 1995	לשנה שנסתיימה ביום 31 במאי 1994
שיעור שינוי מחיר הפדיון של יחידות הקרן	-31.60%	-13.46%
שיעור שינוי מדד המניות	-13.41%	-8.15%
שיעור עליית מדד המחירים לצרכן	10.78%	11.24%

השכר השנתי של מנהל הקרן והנאמן
עפ"י הסכם הקרן מנהל הקרן זכאי לקבל ומקבל שכר שנתי השווה ל-3% מהשווי השנתי הממוצע של כלל נכסי הקרן והנאמן זכאי לקבל ומקבל 0.4% מהשווי השנתי הממוצע האמור ובלבד שהתשלום המשולם בסוף כל שבוע לא יפחת מ-100 דולר של ארה"ב בשקלים. כל עוד שווי נכסי הקרן לא יגיע לסך של 1,300,000 דולר של ארה"ב בשקלים. שכר הנאמן יהיה גבוה מ-0.4% משווי נכסי הקרן.
הזמנת יחידות
הזמנות לרכישת היחידות המוצעות ניתן להגיש החל מיום 1.9.95 למנהל הקרן, באמצעות בנק כללי לישראל בע"מ באמצעות חברים אחרים בבורסה או באמצעות סניפי הבנקים השונים שם גם ניתן להשיג עותקים מהתשקיף.
עותק מהתשקיף והעתק מההיתר לפרסומו הוגשו לרשם החברות לשם רישום, אין לראות בהודעה זו הזמנה לרכישת היחידות.
מנהל הקרן: מירית נהול קרנות נאמנות בע"מ
הנאמן: חברה לנאמנות של בנק כללי לישראל בע"מ
תאריך התשקיף 1 בספטמבר 1995

תרום דם ותציל חיי אדם

השב"כ של הממשלה הבאה

המחלוקת העכשווית בתוככי צמרת הפקידות והקצונה תתגמד כאשר יאוחדו בחזית מול הנחיות מפוקפקות, מושרות־מתנחלים, של ממשלת נתניהו שבראשות איתן, שרון וזאבי

אמיר אורן

בשנת ה־50 – ומי יודע, אולי גם לאחריה – פעלה בשירות הביטחון יחידה צנועה, בורחת מן הכבוד ומן ההשפעה, "מעיינות". משימתה: ריגול פוליטי. אנשיה התחקו אחר מפלגות ועסקניהן, כדי להביא את סודות המרקחת הפוליטית אל קברניטי המדינה, שהיו גם בוחרו – אותה כלל לא יעלה על הדעת – מנהיגי מפא"י. גילוי המביך של הצינות במשרדי מאיר יערי במפ"ם היה התירג (וחלק ממלחמת מעקבים בין שתי המפלגות), אבל הציתות עצמו היה הכלל. אחת התוצאות המשמעות היתה שותפי הסוד המעטים בצמרת מפא"י לפרו מדיווחי הש.ב. (כבינויו אז, קודם שנוספה לו כ' מרכבת) על מזימות עמיתיהם. שר־החוץ משה שרת, למשל, הופתע בנובמבר 1953 לקרוא בדו"ח "מעיינות", על שיחות דוד בן־גוריון עם "הפועל המזרחי", כי לוי אשכול אינו מועמדו היחיד של בן־גוריון לראשות הממשלה בלכתו לשדה־בוקר וכי המועמד השני אינו שרת, אלא דב יוסף. "יש לי צינור מעניין מאד לדעת את מחשבותיו של בן־גוריון", גילה שרת ליומנו, בפיסקה שצונזרה ב־1978 אך שוב לא תשכנע את בג"ץ כי פירסומה יסכן את ביטחון המדינה.

זו היתה, אין ספק, תקופה שונה לחלוטין, עם זהות מוחלטת – לפחות בדימוי הציבורי, גם אם המציאות הפנימית היתה רוויה התגוששויות רעיוניות, מוסדיות ואישיות – בין הביטחון והמדינה המפלגה והצמרת. משה דיין זכור, כרמטכ"ל, מופעתו בראשית 1957 במסורות מפא"י, לשרלם נגד נסיגה מרצועת עזה, אבל אייל כפכפי מתעדת (ב"מלחמת ברירה הדרך לסיני ותורה", בהוצאת יד טבנקין, מכון גלילי והעמותה למורשת שרת), השתתפות של דיין, אלוף פיקוד הדרום ב־1950, בדיוני מזכירות מפא"י, שם דיבר בעד "טרנספר בהסכם" של ערביי ישראל "אשר יצטרפו אל אחיהם ויתיישבו באחת ממדינות ערב המרוחקות מישראל". כאשר נטל את רשות הדיבור במזכירות מפא"י, כדי להתעמת עם שרת, הסיר דיין את רגשותיו לעיני הנוכחים (ולדברי כפכפי, "במעטה של זילזול").

בתהליך של בריחה טבעית – עם מפא"י כאיתן שבע ניצחון – שרתו ושיפטו במפלגות המערכת הביטחונית לשלוחותיה רק, או בעיקר, שלומי אמוני ("הבלתי־מפלגתיים"), עד שבאו שני בקיעים וחימוו על שבר גדול שיתרגש לבוא. התפלגות רפ"י עתידת הנבחרת הביטחונית ממפא"י והמערך בין מפא"י לאחדות־העבודה קבעו תקן מעודכן, עם חיים חושים ליוצאי הפלמ"ח: צירוף גח"ל לממשלת אשכול ולאחריו גולדה העניק הכשר לתומכי בגין ותנחבים, כאלוף עזר וייצמן בדילוגו מראשות אג"ם במטכ"ל לחברות בממשלה.

לכך נוסף זעזוע יום־הכיפורים ומשבר כשלונו של קברניטי המלחמה (גולדה, דיין, אלון, גלילי, הרמטכ"ל אלעזר), כמבשר אפשרי של תהפוכה שלטונית, שאמנם התגשמה בכנסת נוספת ובשלוש שנים, אך בהגיעה כללה גם כנישות של יוצאי הצמרת הביטחונית הנושאה לבגין, מי במפלגתו (וייצמן, שרון), מי מטעם ד"ש (ידין, עמית, תמיר) ומי כעצמאי ועוסק יציר (דיין). השלטון החדש הניח לרמטכ"ל מוטה גור, המזוהה עם מפלגת העבודה, לסיים את שנתו הרביעית בתפקיד, לאחר שהתבטלה תביעת שר־הביטחון וייצמן להדיחו בנובמבר. הראשים האחרונים של קהילת המודיעין, אברהם אחיטוב בשב"כ ויצחק חופי ב"מוסד", הושארו בתפקידיהם במעבר מרבין לבגין, שש וחצי שנים (אחיטוב) ואף שמונה (חופי). השב"כ חש ראשון בחילופי העננה: בהמלצת ראש השב"כ היוצא יוסף הרמלין ביקר אחיטוב, ב־1974, מייד לאחר מינויו, אצל ראש האופוזיציה בגין, סימן ברור לשינוי ההדרגתי במעמד בגין מיעד מודיעיני לפוליטיקאי מקובל להבר בממשלה למעמד סביר לראש־ממשלה ולפיכך גם לממונה על ראשי השירותים.

אם היו לשב"כ טענות לבגין, כראש־ממשלה, הן נמתעו בכיוון אחר, שתחילתו תחת רבין ופרס (ואף גולדה, דיין ואלון): הוכשר ההדרגתי, "לפחות חלקית – תחילה באופן – אצל חלק מהשרים הקובעים וקציני צה"ל בכירים, בנפש חצויה בין אהדה לבין שיקולים פוליטיים ולעתים אישיים", לתהליך ההתנחלויות בשטחים, שראשיתו "תוך נטילת החוק בידיים, לעתים בתחבולה ובערמה ולעתים תוך כדי מרי מפורש ועימות עם צה"ל", כדברי אחיטוב במאמר על הטרור היהודי בעמוד זה, לפני תשע שנים. "עם עלות הליכוד לשלטון – ולפני הסטקות והדיסוסים והכשר ניתן בפה מלא ובשפה ברורה...פעולות המתנחלים נגד השלטון הוכשרו תכף. זהו עמדת כוח צבורה ועצומה, לפחות לשנפית, נגד כל שלטון...משהוכשרה למעשה הדרך, אם גם באופנים מסוייגים, הרי שאין טעם ואין הצדקה שגורמי הביטחון יתייחסו אל הציבור הזה בחשדנות מודגשת".

שנות בגין הרגילו את הצמרת הביטחונית כולה לחזיון של כפיפות לממשלה שבמרכזה תיתכן כל אחת משתי המפלגות הגדולות. שנות שמיר־פרס סיגלו אותה לממשלה דו־מפלגתית. זהו תהליך עולמי, המפתיע מורש בהופעתו: הסאווא"ק — השב"כ של השאה — פשט צורה ועוד נזקקים ולבש צורה תחת אצל חומייני, הק.ג.ב נפטר מכרטיס המפלגה הקומוניסטית אך המשיך לשרת את ילצין, הצבא הדרום־אפריקאי של משטר האפרטהייד הזיל להילחם בקונגרס הלאומי האפריקאי וקולט את לוחמיו תחת מאנדלה.

ההזדהות המפלגתית הולכה להיות הכרחית: לרוב הפריעה יותר מאשר סייעה, גם כאשר למינוי לא נדרשה תעודת־קום של השותף הממשלתי. תכליתי ממנה, לשואפים לבכורה, היה עכשיו דימוי של מקצוענות בשירות המדינה והביטחון. המימד הקובע ביחסי הדרג המדיני עם הצבאי או השירותי היה יותר ויותר לאישי: ראש השב"כ אברהם שלום ניסה לגולל על שר־הביטחון ארנס ואחריו על ראש הממשלה שמיר את ההוראה להריגת שני המחבלים שנלכדו באוטובוס קו 300, בעוד שבמלחמת לבנון נהג שיתוף־פעולה בין שר־הביטחון שרון והרמטכ"ל איתן "בניגוד לרוחן של החלטות־ממשלה מסויימות, אם לא לכתבן וללשונן", לטענת סגן שר־החוץ דאז יהודה בן־מאיר.

בן־מאיר טוען, בספר שפירסם לאחרונה (לפי שעה רק באנגלית ובחו"ל) על יחסי צבא־מדינה בישראל, כי בגין התעקש על קשר ישיר עם הרמטכ"ל, כצינור שאינו תלוי בשרון. שרון, אבל בראיון איתו "מעריב", איתן עצמו כי אף שתמיד השיב במלואן על שאלות בגין בנושאים שאוחזרים לא מסר שרון דיווחים מלאים, הוא לא נידב מידע מרצונו, גם כאשר היתה לו סיבה להאמין שדיווחו של שר־הביטחון אולי לא היה שלם או מדויק במלואו. בתרגום לעברית: רפול אומר כי לעתים שמע את שרון מספר לבגין פחות מהאמת השלמה, אך לא טרח "לתקן מידע חד־צדדי והתרשמויות מוטות" שסיפק שרון. אם יימנע שרון מהגשת תביעת דיבה נגד איתן ובן־מאיר, בעקבות הפירסום בספר, תיחלש עקביות טענותיו כלפי כותבים אחרים שעסקו באמינות דיווחיו לבגין.

אמינות המערכת הביטחונית, שכורסמה במלחמת לבנון ובפרשיות קו 300, נאפסו ופולארד, עימתה בכירים בצה"ל ובשב"כ עם המערכת המשפטית, אבל עימות זה מתגמד מול הזבירה המתבקשת בין מערכות אלה לקראת תחלופה שלטונית נוספת, אפשרית אם גם טרם ודאית, בשנה הבאה. מאמצי ראש השב"כ לזרז את הליכי החקיקה של "חוק השב"כ" נועדו, להלכה, לעגן את פעולת שירות הביטחון בחוק הכנסת ולאשש את תחושת עובדי השירות כי הם נשענים על הסכמה לאומית נרחבת, אך למעשה יהיה בחוק כדי להגן על השב"כ מפני שירותה של ממשלה שתוריד את דגלי קודמתה ותניף אחרים במקומם. אישית, יהיה ראש השב"כ איתן בכהונתו, בת חמש השנים לפי נוסח החוק, ממש כמבקר המדינה או כנגיד בנק ישראל. בלאו הכי מתעתד ראש השב"כ הנוכחי, שנכנס לתפקידו ב־1 במארס השנה, לפרוש ב־20 בינואר 2000, יום־הולדתו ה־50.

הנוהג האמריקאי, כאשר מסתבכים שירותי מודיעין בשערוריות עם החוק, הוא להפקיד עליהם מנהלים שפרשו לצורך זה מכס המשפט. כך הופקדו על האפ.בי.איי, בזה אחר זה, השופטים ויליאם וובסטר, ויליאם ססנס ולואי פרי; ובסטר הועבר לסי.איי.אי בעקבות מעורבות עבריינית של סוכנות הביון בפרשת "איראנגייט".

התהליך הישראלי הוא מעין־משפטי. הן ראש השב"כ והן עוזרו הם בנים למשפטנים ופקידים בכירים בשירות המדינה. גם אחיו של ראש השב"כ עוסק בתחום המשפטי. אחיו של עוזרו הוא קצין בכיר במשטרת ישראל ודודם – פקיד בכיר במשרד־הביטחון. אם נוסף לכך גם גיסו של ראש השב"כ, בנו של אחד מראשוני המוסד ובעצמו עד לאחרונה במסלול ביטחוני, יש כאן חתך מייצג של הדור השני לשירות המדינה, ברוחה לניהול המיקוח עם הפלסטינים בידי בנו של פקיד במשרד־החוץ שהיה למנכ"ל המשרד ואלוף שדודו היה משה דיין.

אם ראש אמ"ן הוא קצין־המודיעין של הממשלה והמטכ"ל בהקשר הסורי, הירדני והלבנוני, ראש השב"כ הוא קמ"ן התהליך מול הפלסטינים, מדינית כמיבצעית. באינתיפאדה פעלו מרחבי השב"כ עצמאית למדי, כפיקודי צה"ל. כעת, בזיקה הפיגועית של חוליות הפעולות בציר עזה־גוש־ירושלים ולתוככי ישראל ירוקת־זקו, ראש השב"כ דומה יותר למפקד זרוע כמו־האוויר, בהקבלה בין איכות רכזי השירות למטוסי הקו הראשון של החיל ועוד יותר מכך בשליטה המרכזית בכוחותיו (אם כי אולי לא מרכזית דיה, כפי שעולה מהליכים המסתבלים בשרשרת המודיעין והפקידות, שבגינם התאחר פיצוח חוליית המתאבדים עד לאחר שפוצץ אוטובוס קו 26 בירושלים). שיקוליו הביטחוניים, שאינם תופסים בהכרח את רעתו על קצב המיקוח וקדימויותיו, דוחקים בו להעדיף עבודה משותפת עם מנגנוני הסיכול של הרשות הפלסטינית ולהורו את פריסתם בשטחים שיפנה צה"ל.

בכך נמצא ראש השב"כ בנתיב־התנגשות עם הממשלה האפשרית הבאה, אם לא עם ראשה בנימין נתניהו כי אז עם השרים שישרתו מעל בקבי — שר־הביטחון רפול, שר האבטחה ההשירותים שרון ושר־המשטרה זאבי... משחקי הליגה למקומות, עבודה, בין השב"כ לבין פרקליטות המדינה ובין צה"ל לבין היועץ המשפטי לממשלה, הם רק חימום קל לקראת גמר הגביע, בין הגבורות שתורכב מתוכם לבין הממשלה הבאה. ■

שביתת הרעב. בחזית הרשה: שרון וזאבי האיש צבא שלישי, ח"כ משה פלד. צילום: יצחק הררי

השילוש החדש

אריה דיין

שביתת הרעב מול לשכת ראש הממשלה, שנפתחה בקול תרועה והסתיימה בקול דממה דקה, הוסיפה עוד נדבך לבניין תסכוליו של הימין. תסכולים אלה, והימין מודים בכך היום כמעט בפה מלא, הולכים ומתרבים. הזמן עובר, יציאת צה"ל מערי הגדה המערבית מתקרבת, והציבור ברובו המכריע נשאר אדיש.

שביתת הרעב סיפקה לכך עוד הוכחה: במשך שש ימיה עמלו ראשיה על ארגון אירוע הנעילה שלה. על־פי הבטחת אחד המארגנים, זה היה אמור להיות "אירוע המוני שיזעזע את חומותיה האטומות של לשכת ראש הממשלה". אבל ההמונים לא היו שם. הגיעו לא יותר מ־1500 איש לעצרת משמימה למדי, שבה חזרו יותר מעשרה נואמים איש על דברי רעהו.

יש להם לתסכולי הימין קרקע פוריה לצמוח עליה. ראשי הימין מרגישים שתמיכת הציבור בממשלה ובתהליך המדיני מתכרסמת בהתמדה מפיגוע לפיגוע, ונראה כי בעניין זה הרגשתם מוצדקת ומבוססת. עם זאת הם חשים, שהציבור המסיר את תמיכתו מהממשלה נמנע מלהעבירה לימין, ותחושה זאת מבוססת לא פחות מהראשונה. רבים בציבור אמנם חדלו לתמוך בממשלה, אבל הם נמנעים מלהעביר את תמיכתם לימין, כי הם מבינים שאין לימין כל פתרון לבעיה הפלסטינית. בימין מבינים לכן שהשאלה איך הציבור הזה יתנהג בקלפיות, בעוד יותר משנה, נותרת פתוחה בינתיים.

הבעיה המרכזית העומדת היום בפני ראשי הימין היא איך לגייס למאבק נגד יישום הסכם הביניים את הציבור הזה, שאינו מחוייב לרעיון ארץ־ישראל השלמה ומעוניין עקרונית בהסדר עם הפלסטינים, גם אם הוא מאוכזב מפירותיו של הסכם אוסלו.

השאלה הזאת מעסיקה את הימין ומפלגת אותו כבר חודשים ארוכים. עד עתה נראה שהימין לא הצליח למצוא לה תשובה ויתכן שלא יצליח בכך גם בעתיד. נוקשותו האידיאולוגית, השוללת ממנו כל אפשרות לתמוך ולו מילולית בפשרה כלשהי עם הפלסטינים, הולכת והופכת אותו לגורם כמעט שולי בזירה הפוליטית.

הדילמה של הימין אכן קשה. זה זמן רב שח"כ מיכאל איתן מוביל בתוך הליכוד קו שאפשר לכנותו "קו המאבק הלגיטימי". איתן משוכנע שהליכוד יחזור לשלטון רק אם יקפיד לפעול בדרכים לגיטימיות. שימוש בלשון משתלחת ובקריאות גנאי נוסח "רבין בוגד", והיגררות לפעילות אלימה ובלתי־חוקית, תבריח מהליכוד, לדעתו, את מצביעי המרכז, ובלעדיהם הוא יישאר עוד ארבע שנים באופוזיציה.

איתן מנהל בעניין הזה מלחמה כמעט אבודה מראש. גם לכך סיפקה שביתת הרעב הוכחה. הטון הדומיננטי בקרב הציבור שבא לאוהל השובתים היה רחוק מהטון של איתן. הדבר בא לידי ביטוי בדברים שנאמרו לשוטרים שפיזרו את הפגנת "זו ארצנו" ("נאצים", היה אחד הכינויים העדינים ששמעו שם) ובכרזות שהונפו בעצרת הנעילה של שביתת הרעב ללא התנגדות מצד של איש מהמארגנים. "רבין הוא המהנדס", נאמר באחת מהן. "אם שוחים, לא נוהגים מדינה. עם שוטים, בוודאי שלא", נאמר באחרת.

החשש של איתן, ושל מרבית חברי־הכנסת של הליכוד התומכים בקו שהוא מייצג, הוא שעד הבחירות תעשה הממשלה צעדים מדיניים שיהפכו את המצב בשטחים לבלתי־הפיך. אולי ננצח בבחירות, הם אומרים, אבל אז נמצא את ערפאת ברמאללה ונאלץ לנהל אתו מו"מ.

גם איתן מבין שכדי למנוע מצב כזה חייב הימין לגייס את הציבור לפעולות מחאה גדולות כבר עכשיו. אבל כאשר מארגנים הפגנות, הציבור לא בא והתסכול גובר. "אנחנו נכריח את רבין לקיים משאל־עם, באותה דרך ש'שלום עכשיו' הכריח את מנחם בגין להקים ועדת חקירה על סברה ושתילה", אמר לפני שלושה שבועות ח"כ צחי הנגבי.

את הקו המנוגד לקו של איתן מוביל השבוע ח"כ אריאל שרון. בלשון המעטה אפשר לכנות את הקו שלו "הקו הבילינבסקי". בלשון פחות ממעיטה אפשר לכנות אותו "הקו המרידי". שרון מדבר על הממשלה במונחים של "ממשלת זדון", קורא למתנגדיה לפעול "בכל דרך אפשרית", מציע להכריז על ימי אבל לאומיים והזגל בארגון מתנדבים חמושים שיצטרפו למתנחלים במה שהוא מכנה "אבטחת היישובים", אם וכאשר "הממשלה תפקיר אותם". שרון מאמין שזו הדרך להכריח את הממשלה להביא את הסכם הביניים למשאל־עם, או במלים אחרות למנוע את יישומו. תומכי "הקו הלגיטימי" מאמינים שהצעותיו של שרון לא יבטלו את ביצוע הסכם הביניים, אבל עלולות להרחיק מצביעים ולהשאיר את הימין באופוזיציה.

שביתת הרעב היתה יריית הפתיחה של חסידי הקו הנוקשה. במספרם המועט של חברי־הכנסת שהשתתפו בה מעיד לכאורה על יחסי הכוחות בין שני המחנות. גם שמותיהם של המצטרפים אולי מעידים על כך. מבין חברי־הכנסת של הליכוד רק דב שילנסקי הצטרף לשביתה.

שילנסקי הוא אדם חייכן ומאוד־לא־מתנשא, ולכן גם אהוב בקרב חברי הליכוד, אבל בגיל 71 הוא נחשב לעסקן, שהקריירה הפוליטית שלו נמצאת מאחוריו.

אף אחד מבין 29 חברי־הכנסת הנותרים של הליכוד לא שבת רעב. צחי הנגבי לא התנגד לרעיון השביתה בישיבת מטה המאבק של הימין, אבל מיהר לטוס לארצות־הברית. מיכאל איתן השתתף במסיבת העיתונאים שבה הוכרז על פתיחת השביתה, אבל לא הצטרף אליה. רון נחמן שבת רעב יומיים וטס לנורווגיה, וחברי־הכנסת האחרים הגיעו לכל היותר לביקורי הזדהות קצרצרים. גם במפד"ל היתה נשירה הדרגתית. ביומה הראשון של השביתה השתתפו בה שלושה חברי־כנסת שלה, שהם מחצית הסיעה, אבל עד יומה האחרון הספיקו יצחק לוי וחנן פורת להותיר את שאול יהלום לבדו.

ביום ראשון בערב, בעוד שרון יושב מול לשכת ראש הממשלה, ארגן הליכוד, דהיינו נתניהו, הפגנה במקום הפיגוע באוטובוסים ברמת אשכול. זה היה צעד נדיר ומוזר, ובצדק הוא התפרש בסביבתו הקרובה של שרון כניסיון לפגוע בו ובשביתתו. כבר זמן רב שהליכוד לא קיים הפגנה כלשהי, ולכן היה מוזר מאוד שהחליט להפגין דווקא במקביל לשביתתו של שרון.

המתיחות בין שרון ונתניהו בלטה גם למחרת, כאשר ראשי סיעות האופוזיציה התכנסו לישיבה באוהל השובתים. תחילה הם התקוטטו בעדינות על ניהול הישיבה, ואחר־כך היה ויכוח בעניין סדר הישיבה ליד שולחן הנשיאות. לבסוף נדחקו גם נתניהו וגם שרון קצת הצדה ואת המקום המרכזי תפס, כמי שזוכה מן ההפקר, רחבעם זאבי. לבסוף בירך שרון את ראשי האופוזיציה (בעצם את נתניהו) בביניות מופגנת, על ש"החליטו להתכנס כאן כאשר שביתתנו נכנסת ליומה השישי". לכל אורך הישיבה הקפיד שרון לדבר על "ראשי האופוזיציה" מצד אחד ו"עלינו, שובתי־הרעב ומועצת יש"ע" מצד שני. כאילו רצה להבליט את העובדה שמדובר בשני גופים מקבילים, בעלי עוצמה וחשיבות שוות.

מבחינה פוליטית פנים־ימנית מסמלת שביתת הרעב את לידתו של ציר חדש ומסוכן. אם לשפוט על־פי התבטאויותיהם של האנשים המרכיבים אותו, הוא עלול לבחור לפעול על הגבול הדק שבין המחאה הפוליטית המקובלת לבין דרך ההמרדה הבלתי־חוקית.

שני הפוליטיקאים העומדים במרכז הציר החדש הם אלופים (מיל') שצברו רקורד בעייתי למדי כפוליטיקאים וכאנשי הצבא: אריאל שרון ורחבעם זאבי. בשבוע האחרון הם ניהלו יחד את שביתת הרעב. הם ניסחו יחד את המנשרים שפורסמו בשם השובתים ואולי גם תיאמו ביניהם את ההצהרות שהשמיע זאבי נגד המשטרה מעל דוכן הכנסת. שרון וזאבי מנסים, בעזרת בריתם החדשה, להציל את חייהם הפוליטיים. אליהם חבר, לא במקרה, איש צבא שלישי: ח"כ משה פלד. הצהרותיו בזכות הקמת מיליציות חמושות דחקו אותו לשולי תנועת צומת, שרפאל איתן מנסה להעניק לה דימוי של "ימין מכובד ושפוי".

זאבי, שכעור פוליטיקאי נולד בשוליים, נדחק עכשיו אל שוליים עמוקים יותר. דחקו אותו לשם הצורך האלקטורלי להציג עמדה שונה, רדיקלית יותר מזו שיציגו הליכוד והמפד"ל, והרצון להקים תשובה לטענות שודאי ישמיע נגדו ח"כ שאול גוטמן, חברו לשעבר לסיעת מולדת. גוטמן מתכוון להקים, בתמיכת אנשי כך ובהשתתפותם, רשימה שתבסס את המירוץ שלה לכנסת על הטענה כי זאבי נטש את רעיון הטרנספר.

שרון מצדו יודע שלא יקבל כל סיוע מנתניהו כדי להשתבץ במקום מכובד ברשימת הליכוד לכנסת הבאה. שרון, שרק לפני שנה הודיע כי הוא רואה עצמו מועמד לראשות הממשלה, חושש עכשיו מתוצאות הפריימריס. התייצבותו בראש הימין המיליטנטי עתידה להחזיר אותו, על־פי חישוביו, אל מרכז התמונה.

מספרם הכמעט אפסי של חברי־הכנסת שהשתתפו בשביתת הרעב, ומספרם המועט של המפגינים שבאו לעצרת הסיום שלה, מצביעים לכאורה על טעות בחישוביו של שרון. אבל אלה מבין יריביו של שרון שייתפסו לסברה הזאת עלולים לגלות שמדובר באשליה אופטית, וכי שרון הוא פוליטיקאי הרבה יותר ממולח מכפי שהוא נתפס.

שרון קורא כנראה היטב את העובדות שבנימין נתניהו ומיכאל איתן עדיין מתקשים להשלים אתן. גם כאשר גוברת אי הנחת ממדיניות הממשלה, תומכי הימין העיקריים נמצאים בהתנחלויות ובבתי הכנסת ובשולי הציבור החילוני. תקוותו של נתניהו לגייס לליכוד את המרכז הפוליטי, כך מעריכים בסביבתו של שרון, תוכשל על־ידי הדרך השלישית ומפלגתו של דוד לוי. להבדיל מהליכוד, המפלגות החדשות לא ישללו את הסכם אוסלו, אלא יסתפקו בהצבת תנאים נוקשים למימושו. כאנטי־אוסלו, כך מעריך ככל הנראה שרון, ילכו אליהם ואולי גם לצומת. הליכוד יישאר עם חלק מתומכיו המסורתיים וייאלץ להילחם, מול המפד"ל ומולדת ואולי גם אגודת ישראל, על קולות הימין הקיצוני. ■

צבעי סוף העונה

דוד פדהצור

מפלגת העבודה מחליפה צבעים, כך התבשרנו השבוע עם פתיחת המיבצע לקראת בחירות 96'. לא עוד אדום וכחול־לבן, אלא צבעי כתום וטורקיז הם שיעטרו את פרסומי "העבודה", לפי מצוות היועץ. בשפה בת־זמננו, במטבע של תקשורת עכשווית, בלשון של קופירייטרים וללא האצבעונים המפלגתי, בסטיקרים של "סמיילי" עם עגיל באוזן וכתובת של "אנחנו דור מעניין", תסתער מפלגת העבודה על בוחרים צעירים ותשכנע את הוותיקים שלא לנטוש אותה.

אפילו מדובר בשיווק של מפלגה "כמו שמשווקים מוצרי צריכה", היתה "העבודה" יכולה למצוא משווקים והוגים ואמינים יותר מהמו"ל נסים זויילי ומשר המשטרה משה שחל. פרשת סרגר הוליפר "המתופעת" בין שחל לזוילי, שפגעו קשה באמינות של שניהם, עדיין לא נשכחה. מה גם שבג"ץ עומד לפסוק בקרוב בעתידו של המפכ"ל לשעבר נגד מבקרת המדינה. יתכן שאז יתברר סוף סוף מי באמת ראוי ומי אינו ראוי לתעודת־יושר של דובר אמת.

למשה שחל יש, אולי, כשעונו, "יכולת מוכחת להיות ראש ממשלה", אך הוא גודר אתו אמירות קשות על בכירי מפלגתו, ואפילו על ראש הממשלה, שאותו כינה "האיש האטום ביותר בכל הקשור לרגישות חברתית". לאחר שלא מונה, בפברואר השנה, כשר־הפנים, טען שחל שהוא "חש בתחושה כאילו גולדה מאיר קמה לתחיה", וכי "לא יוכל לשכוח מה שאמרה על עדות המזרח". לאחר פתרון בעיית השטחים, התנבא שחל, יהיה הוא "דוד לוי ושאר בעלי התודעה החברתית, הדמוקרטים של החברה הישראלית", לעומת חיים רמון, דן מרידור, יוסי ביילין ואהוד אולמרט, "הרפובליקאים" ("דבר", 24 בפברואר 1995).

יש יותר מפגם אסתטי במינוי של שר המשטרה כיו"ר הוועדה לעיצוב המיפקד". בתקופה רגישה כמו בימים אלה, מוטב היה ששר המשטרה יהיה שר משטרה בלבד ולא יהיה גם דובר הממשלה בכנסת ופולמוסן מתלהם עם האופוזיציה, גם פקיד מפלגתי וגם ממונה על אכיפת החוק והסדר. ערבוב רשויות כזה ישרת היטב את תעמולת הבחירות של הליכוד.

משנה צבע לא בהכרח משנה מזל. על כך יעידו כל מי שמנסים או מנסות להצעיר את עצמם, או את עצמן. לא קוסמטיקה ולא מתיחות פנים לא יכבשו את הדור הצעיר, אם מפלגת העבודה תיחשף כזיקית מדינית וחברתית. אם ב"אנבונים מפלגתי" מתבונן היועץ לעבודה ולדעת, שבכוחן חזרה "העבודה" לשלטון, אינו בשורה חדשה. הבטיחה את אי־שובה לאופוזיציה. חילופי־צבעים אינם במקום תעודות־זהות בלתי מזייפת, שתגדיר במפורש מה מייחד את "העבודה" משמאל ימני שהוא ברובו ימין חברתי ומימין מדיני, שהוא בחלקו שמאל חברתי.

אם לשפוט על־פי התבטאויותיו האחרונות של ראש הממשלה הן מצביעות על מגמה להזיז את "העבודה" מן השוליים השמאליים אל מרכז המפה הפוליטית, בין הציצית הבלתי־מתפשרת של הליכוד ולחילופי לבין התקפלות בכל מחיר של מרצ וגרורותיה במפלגת העבודה. מוקים לומר אם רבין חוזר להיות רבין של ערב הבחירות האחרונות. גם אי־אפשר לתבוע מראש הממשלה שיפרט ברבים מה שאמר למשה שחל: "יש לי מפה בראש". נותר רק לראות אם מה שהרגיע, לדבריו, את שר המשטרה, יניח גם את דעתם של מי שמודאגים מהתוצאה הסופית של הסכם אוסלו ב'.

בראיון לטלוויזיה, לפני שנה, אמר ראש הממשלה, שאם "מפלגת העבודה לא תזוהה במרכז המפה הפוליטית, היא תחזור לאופוזיציה או לממשלת אחדות". באותה מידה יכול רבין לומר היום, שאם הוא יזוהה במדיניותו יותר ויותר עם יוסי שריד ויוסי ביילין ולא עם אפרים סנה ואהוד ברק, עם הח"כים שהתריעו באוזניו השבוע מפני השמאלת המפלגה, יהיה חלקו עם השוליים ולא עם המרכז.

נאמנות, הלכה למעשה, לעקרונות שבזכותם ניצחה "העבודה" בבחירות 92 ואי־היגררות אחר מרצ, יסייעו לתדמיתה ולאמינותה יותר מהחלפת צבעים ו"מלשון של קופירייטרים". יש לראש הממשלה סיכוי אחרון להוכחות בלתי־תלותת לא רק להשפיע על ההכרעה של "הדרך השלישית", אלא להציב אלטרנטיבה מדינית ומנהיגותית לימין ולשמאל כאחד.

לטלטל את המדליף

הדלפות הן לא פטנט ישראלי. ראשיתן, כנראה, לפני 150 שנה וכמובן בארה"ב, אבל עם מבול הדלפות כמו זה שבישראל היא זכאית להיכנס ל"ספר השיאים של גינס".

שום הדלפה כבר אינה מזעזעת את המערכת הממשלתית והפוליטית. אפילו לא הדלפת הזמנות מישיבתה של ועדת השרים המיוחדת לענייני השב"כ, שפורסמו ביום ששי שעבר. בנג'מין פרנקלין אמר, ששלושה שומרים סוד אם שניים מהם מתים. שיאריכו ימים ושנים כל משתתפיה של אותה פגישה צפרת, וכמובן שאסור לחשוד בבשרים. ובכל זאת, איך קרה שמישיבה שבה השתתפו ראש הממשלה, שר המשפטים, השר לאיכות הסביבה, היועץ המשפטי, פרקליטות המדינה וראש השב"כ הודלפו ל"הארץ" במפורש המוצאות רק דבריו של יוסי שריד?

כאילו לא די ב"ביקורת הדריפה" שמתח שריד על ראש השב"כ, מרוה "הארץ" שכמה מהמשתתפים האשימו אותו, כי "הוא מנצל לרעה את מעמד ההודעות על מנת להפיץ כזבים בנושא זה, מבלי שנוכל לסתור אותם, כי אנחנו מגלים אחריות ואיננו רוצים לחשוף סודות שעלולים לגרום נזק בטחוני" ("הארץ", 25 באוגוסט 1995).

לפי ההיגיון העקום הזה, אין שום חוסר אחריות ונזק ביטחוני בהאשמה אנונימית נגד ראש השב"כ ובניצול לרעה של התקשורת לקידום מטרות אנוכיות וביביסול בשם זכות הציבור לדעת. יש הדלפות מוצדקות, אם הן נועדו לחשוף שחיתות או החלטות שהממשלה, או רשויות מפלגתיות וציבוריות, מתפות עליהן מטעמים של נוחות שלטונית, או מינהלית. התועלת שמפיקה התקשורת מהדלפות שמניעיהן אנוכיים בלבד עלולה לצאת בהפסד לדמוקרטיה ולמסור את ההכרעות הגורליות ביותר לפורום המצומצם ביותר, עד להכרעת יחיד.

הסודיות החשאיות הזהירות לניהול ענייני מדינה רגישים ביותר נעלמו זה מכבר מן הממשלה, מן הקבינט המדיני־ביטחוני, מוועדת החוץ והביטחון ואפילו מישיבות המטכ"ל. יש חוקים ויש תקנות, אבל כל שר וח"כ פוצה פה ומצפצף. רק דו"חות מבקר המדינה ונציב קבילות הציבור אסורים בפרסום לפני הנחתם על שולחן הכנסת. מי שעובר על החוק צפוי למאסר של שנה אחת, או לקנס כספי, או לשני העונשים כאחד.

ב־1844 הדליף סנטור בנג'מין טאפאן לעיתון "ניו־יורק איוונינג פוסט" את נוסח האמנה הנושאי לסיפוחה של טקסס לארה"ב. המדליף הראשון בהיסטוריה התקשורתית הודה במעשה ונענש. ממשיכיו הישראלים מדליפים באין מפריע, מתגמלים על־ידי התקשורת והאיש אינו מתכוון לטלטל אותם מן הממשלה לטובת איכות השלטון.

מה זה "מזה"ת חדש"?

שאלה־תמיהה־האשמה השמיע השבוע נשיא מצרים באוזניו של שליח "מעריב" לקאהיר: "תסביר לי מה זה המזרח התיכון החדש? אנשים כאן שואלים את עצמם, אם אתם רוצים להשתלט על כל האיזור ולאכול את כולנו. כל המדינות מתחילות לפחד מכם... אתם הסיבה להאטה בתהליך הנורמליזציה עם מדינות ערביות. אתם לא נמצאים באירופה, יש כאן מנטליות אחרת וחשיבה אחרת באיזור. לאן אתם ממהרים? חכו שנה־שנתיים. אם הולכים לאט, מגיעים למטרה. אם רצים־נופלים" ("מעריב", 29.8.95).

ספק אם עלה בידיו של עודד גרנות להסביר למראיינו מה שלא הצליח פרס בפגישותיו הרבות עם מובארק. אבל אם מדובר ב"מנטליות אחרת" ו"חשיבה אחרת" ובפחד הערבי מפני השתלטות ישראלית על המזה"ת, מסתבר שהם שרידים וקיימים מימי המופתי חאג' אמין אל־חוסייני.

בימים אלה ראו אור בתרגום עברי מאמריו של המופתי, משנת 1954, שבהם דן כבר אז בסכנות השלום עם ישראל: "בעקבות השלום עם היהודים יבואו, כמובן, יחסים דיפלומטיים וקשרים כלכליים־תרבותיים ויתאפשר ליהודים להרחיב את גבולות מדינתם על־ידי סיפוח שטחים נרחבים של ארצות ערביות, אשר היהודים שואפים לשלוט בהן. במצב כזה תתאפשרנה תעמולה קולוניאליסטית ומזימות ציוניות. שוקי ארצות ערב ייפתחו לפני המוצרים של היהודים, שינצלו את מקורות חומרי הגלם שהם זקוקים לתעשייותיהם. במלים אחרות, היהודים מתכוונים להפוך את פלסטין למרכז תעשייתי עצום במזרח התיכון, ואת האומה הערבית לכוח קנייה של מוצרי אותו מרכז תעשייתי, שכן היהודים אינם מסוגלים להתחרות, כמובן, במוצרי אירופה ואמריקה, ולא נותר להם אלא הארצות הערביות כדי לשווק בהן... הטענה ששלום עם היהודים יביא לייצוב הביטחון והשלום במזרח התיכון, וישים קץ לשאיפות היהודים בארצות הערביות, רחוקה מאוד מן האמת ומן המציאות" ("מנקודת ראותו של המופתי", מאמרי החאג' אמין, מתורגמים ומבוארים על־ידי צבי אל־פלג, מרכז משה דיין, אוניברסיטת ת"א והוצאת הקיבוץ המאוחד).

בעיתוני מצרים, גם אלה התומכים בשלום עם ישראל, וכן בעיתוני ירדן אפשר למצוא הד וביטוי לדברי המופתי ומובארק, בלוויית קריקטורות שכידמריות. זו התגובה לחזון המו־צדדי של ישראל וגם הוכחה זוהרת שיצירתיות מילולית אינה בוראת מציאות חדשה, על אחת כמה וכמה במזרח־התיכון. ■

דרך עוקפת

יעל פינשטיין

בפתיחת שנת הלימודים לא נדונו בהרחבה בעיות מרכזיות במערכת החינוך: התמודדות עם מדיניות קליטת העלייה, מניעת אלימות בבית־ספר, העלאת ההישגים הלימודיים, או סגירת פערים. דנו בבעיות משמעת, נימוסים ואסתטיקה ושפע ההשקעות שנעשו במיחשוב

"כואב. כואב. מה להגיד לך. כואב לנו שאנחנו באנו כישראלים ולא רוצים אותנו. זה לא קל, שלא רוצים אותך", נאנח באוזני יסקס טדילה, עולה מאתיופיה, אב לחמישה מקריית עקרון, יום לפני פתיחת שנת הלימודים. בערב הקודם התכנסו במתנ"ס המקומי הורי העדה, זועמים ופגועים, והבטיחו להשבית את הלימודים ולצאת להפגנות אם לא ישולבו ילדיהם בבית הספר הממלכתי על שם בן־צבי בניהולה של בתיה קפלן. שנה לפני כן, הם לא רצו ללכת לבית הספר הזה כי הוא חילוני, וגייסו לעזרתם את אירגון הגג של יוצאי אתיופיה ואת האגודה לזכויות האזרח, שחייבו את המועצה המקומית לרשום את הילדים אך ורק בבית הספר הדתי "אוהל מאיר".

השנה התהפכו היוצרות. בית הספר הדתי "אוהל מאיר" קרס בגלל בעיות ניהול, אך גם בגלל עומס הקליטה של האתיופים, שהיוו כ־60 אחוז מהתלמידים ובכיתות מסויימות אף יותר מזה. התלמידים הוותיקים עזבו את בית הספר, ההנהלה שסבלה מאי יציבות קודם התפרקה לחלוטין והיום גם האתיופים לא רוצים בו. הם גם הבינו את חשיבות האינטגרציה עם הוותיקים. "לא טוב שהילדים שלנו ילמדו לבד", הם רוצים ביחד.

בית הספר "בן צבי" החילוני, שקלט בשנה שעברה שמונה אתיופים, הסכים לקלוט עוד 15 בלבד. לא יותר. הפתרון שהוצע להורים הוא להסיע את הילדים לירושלים, מרחק של כשעה נסיעה לכל צד מקריית עקרון. הם ראו בזה פתרון מעליב ופוגע ופנו לעזרת האגודה הישראלית למען יהודי אתיופיה. יואב הס מהאגודה לזכויות האזרח רתח: "איזה מין פתרון זה? מי נתן למנהלת 'בן צבי' סמכות לא לקבל תלמידים אתיופים או לקבוע מיכסה לקבלתם? זוהי פגיעה בזכותם של ההורים המוגדרת בחוק לבחור לעצמם זרם חינוך לפי רצונם. מי רשאי להגיד להם 'לא. לבית הספר הזה אסור לכם להיכנס'? למה הגענו – שיהודים יקבעו מיכסות קבלה לפי צבע עור?"

הס הודיע כי ישקול פנייה לבג"ץ על רקע זה. אך בינתיים, ערב פתיחת שנת הלימודים, התעשתו הרשויות והחליטו לשלוח את "עודפי" האתיופים של קריית עקרון ליישובים סמוכים, 31 לחפץ חיים ו־20 לראשון לציון. גיל רשף, ראש מחלקת החינוך, הסביר: "הגבלת מספר האתיופים זה לא גזענות. זה ענייני. אי־אפשר להטיל כל־כך הרבה תלמידים עולים על בית ספר אחד. בית הספר אינו יכול להתמודד עם קליטת מספר גדול של עולים, בבת אחת. בית־ספר אחד כבר הגיע למצב של קריסה ואנחנו לא רוצים לסכן את השני. עשינו הכל כדי לפתור את בעיית העולים על הצד הטוב ביותר. קריית עקרון היא לא יישוב מבוסס, במרכזו עוד רואים את שרידי המעברה של שנות החמישים. על תשתית לא מבוססת ביישוב של 1,200 משפחות, העמיסו קליטה של 180 משפחות עולים, 100 מהן אתיופיות. ההתמודדות קשה ואנחנו משקיעים בזה המון. אותנו אי־אפשר להאשים בגזענות".

בעיות הקליטה הקשות של עולי אתיופיה מעיקות בעיקר על מערכות החינוך בפריפריה, בעיירות ובערים היותר חלשות של המדינה. בגלל מחירי הדירות הזולים הופנו העולים לאזורים חלשים וצירפו את בעיות הקליטה שלהם לבעיות החולשה הכלכלית־חברתית המעיקה על יישובים אלה מאז קום המדינה.

קליטת העלייה האתיופית וקליטת עולי המדינות האסיאתיות של ברה"מ לשעבר, הציפה פערים קיימים, בעיות נשירה ובעיות הוראה בכיתות הטרוגניות. משרד החינוך לא נערך להתמודדות אמיתית עם מדיניות הקליטה. הוא מדדה אחריה ומנסה לסתום חורים, שלא הוא יצר. בקריית עקרון החליטה הרשות המקומית לחדש, על חשבונה, את ההזנה לילדי העולים ולצייד אותם בכל אביזרי הלימוד הנהוגים, לרבות בגדים. מתברר שהשדה יצירתי יותר מראשי מערכת החינוך בירושלים.

בפתיחת שנת הלימודים לא נדונו בהרחבה בעיות הקליטה בהן מתחבטת מערכת החינוך, אלא בעיות משמעת, נימוסים ואסתטיקה ושפע ההשקעות שנעשו במיחשוב. העולים, המהווים היום כעשרה אחוז מהמערכת, נשכחו מלב.

דרך ארץ וביקורת

שר החינוך אמנון רובינשטיין עשה לעצמו שם של איש נעים הליכות, היודע לחמוק מעימותים. מבקריו יודעים שהנועם שלו נעלם לפעמים, בתנאים של ביקורת.

בדבריו למורים בפתיחת שנת הלימודים, כתב השר מאות מלים בזכות טיפוח חזות בתי הספר השירותים בפרט ובזכות החינוך לדרך ארץ, למשמעת ולנימוס, בכלל. בין מאות המלים השתרבב לו משפט קטן, הדוחה מראש ביקורת אפשרית. "גם אם מאמצינו לתקן פגמים אלה ייתקל בלעגם של כותבי רכיל ומלהגי לשון, נעשה זאת, שכן מוטלת עלינו החובה לא רק להכין את תלמידינו לחיים בוגרים, אלא גם מוטל עלינו הנטל של תיקון אורחותיה של החברה הישראלית". כלומר, מי שמבקר את סדר העדיפויות של השר הוא "כותב רכיל" או "מלהג לשון".

מי צריך מיחשוב

פרוייקט הדגל – כך מכנים במשרד החינוך את מיחשוב מערכת החינוך. מאות מיליוני דולרים הוקצו למיחשוב המערכת, להכשרת המורים, לקניית מחשבים ולבניית תוכניות לימודים ממוחשבות. כל ההשקעה הענקית הזאת נעשתה ללא מחקרים מקדימים על תפוקות, שיכול היה להצדיק איכשהו את ההשקעה, בכך שהיא עונה לפחות על חלק מבעיות היסוד של מערכת החינוך: למשל, שיפור אקלים בית הספר ומניעת אלימות, העלאת ההישגים הלימודיים, ההספק הלימודי, או סגירת פערים.

לפרוייקט הדגל של המיחשוב מתלווה סעיף הערכה. השאלונים בסעיף זה אינם כוללים התייחסות לשאלות מהותיות הנוגעות להישגים או לאקלים בבית הספר. כלומר, גם בסיומו של פרוייקט הדגל, לא יהיו נתונים משמעותיים על תרומתו לפתרון בעיות יסוד של מערכת החינוך.

במחקר שערך המכון לגיאוקרטוגרפיה בקרב מידגם מייצג של מורים, הבעיות המטרידות ביותר שעלו הן אלימות, תנאי הוראה, צפיפות בכיתות, שכר. מיחשוב לא עלה כלל כבעיה המטרידה את המורים. לולא היה נתק בין הנהגת מערכת החינוך והמורים ונציגיהם, ההשקעות היו זורמות לפתרון הבעיות הדחופות, לא למחשבים.

פרוייקט הדגל של הטיפול בחלשים של הנהגת החינוך הנוכחית היה פרוייקט "שלושים היישובים", שנועד להעלות הישגים של יישובים חלשים במיוחד. עם פתיחת שנת הלימודים נודע שמשרד החינוך קיצץ אחוזים ניכרים בפרוייקט זה. בכמה מקומות הודיעו הגופים המנחים, שהם מקצצים את פעולותיהם, בעקבות הקיצוץ התקציבי.

איפה האינטגרציה

שר החינוך דוגל באינטגרציה. משרד החינוך דוגל באינטגרציה, אבל בשטח היא לא מתקיימת. אכנם משרד החינוך הצליח לקדם את הקמת חטיבות הביניים בכמה רשויות מקומיות, שהמובלטות בהן הן: באר שבע, חולון ונתניה. הקמת חטיבות ביניים אינה בהכרח תרומה לקידום האינטגרציה. לעתים קורה בדיוק ההיפך. בחולון למשל, במקביל לחטיבות הביניים, הוקם בית ספר על־אזורי לילדי שכונה. את האינטגרציה יצטרכו לעשות בלעדיהם.

בתי־ספר ייחודיים מהווים מקלטים מאינטגרציה והקמתם נמצאת בתנופה, על אף הצהרות ראשי המשרד על תמיכתם באינטגרציה. נראה כי בכל מקום בו האוכלוסיה החזקה מסרבת לשלוח את ילדיה ללמוד עם האוכלוסיה החלשה, מציע משרד החינוך מקלט בצורת בית־ספר על־אזורי. כך בשדרות, בפרדס חנה, בחולון, בבאר שבע ובעוד מקומות.

הפגיעה באינטגרציה מתבטאת בתמיכת המשרד בפריצת אזורי הרישום ותמיכה בבחירת בית־ספר בידי ההורים. אף כי שר החינוך חוזר וטוען שמדובר רק בהיתר מוגבל, שניתן לרובע אחד בתל אביב, הבחירה התפשטה לירושלים ולמקומות אחרים. בחירה – במובן שבו היא נעשית בפועל היא בחירת החזקים לא ללמוד עם החלשים, כגון הבחירה של בית הספר הממלכתי בקריית עקרון על־שם בן צבי, לא לקבל את האתיופים בשעריו.

★

למערכת החינוך נוספו שעות לימוד תוספו משאבים, אבל רמת שביעות הרצון של ההורים לא עלתה. המשאבים מושקעים לא במקומות הכואבים, והתוצאה היא כעס ומירמור. נכונות ההורים לשלם תמורת שירותי החינוך פחתה והם מנהלים מאבק עיקש ששירותים בסיסיים ימומנו על־ידי המדינה. הנהגת ההורים היא חזקה, מודעת לזכויותיה והרבה יותר מליטנטית מאי פעם. מאבקה על השמירה בבתי הספר לא יוכל להסתיים בכוח. המדינה לא הצליחה למנוע את ההשבתה של פתיחת שנת הלימודים בצורה מניעה. היא תצטרך לדבר גם עם ההורים וגם עם המורים כדי לפתור את הבעיה הזאת ורצוי שתעשה כן גם בפתרון בעיות אחרות. ■

"מי נתן למנהלת 'בן צבי' בקריית עקרון סמכות לא לקבל תלמידים אתיופים?" צילום אילוסטרציה: ישראל כהן

הקרב שאינו נגמר

השבוע עלתה ירושלים לכותרות בגלל החלטת שר המשטרה לסגור שלושה מוסדות פלסטיניים במזרח העיר. זה חודשים שהימין לוחץ לסגור את האוריינט האוס, אבל את האוריינט האוס אי־אפשר לסגור, ולכן סוגרים מוסדות אחרים. סיפור המאבק על ירושלים

מוטי בסוק

בספר הכתובות הרשמי של משרד החוץ האמריקאי לשנת 1995 מופיעה ירושלים לראשונה כבירת ישראל. סיבה למסיבה? לא. ליד השם ירושלים מופיעה כוכבית. בתחתית הדף מוסבר כי ירושלים היא עיר מיוחדת, וכי מעמדה הסופי יוכרע במשא־ומתן בין ישראל והפלסטינים.

אין בעולם עיר בעייתית יותר מירושלים. בעבר הזכירו את ברלין ליד ירושלים. אבל גם ברלין, בתקופות היותר קשות שלה, לא התקרבה לירושלים במורכבות בעייתית. ב"הסכם אוסלו" וב"הסכם העקרונות" ניסו ישראל והפלסטינים לדחוק את בעיית ירושלים הצדה, לפחות לכמה שנים. בשנתיים האחרונות השתמשו מדינאים ודיפלומטים ישראלים בנוסחה "מעמדה של ירושלים יוכרע בשיחות על הסדר הקבע" בכל פעם שבעיית ירושלים עלתה לכותרות. ומתי ירושלים איננה בכותרות? הכותרת התורנית היא החלטת שר המשטרה משה שחל לסגור שלושה מוסדות פלסטיניים במזרח ירושלים.

זה חודשים שהימין לוחץ לסגור את האוריינט האוס ומארגן הפגנות קבועות מול הבניין. הממשלה, לטענתו, מכירה גם את ירושלים. מנגד מאיימים הפלסטינים כי כל פגיעה במעמדו של הבניין תביא להפסקת תהליך השלום. שרים בכירים מכל העולם מבקרים במקום. משרד החוץ בלחץ. שר החוץ שמעון פרס טען השבוע בראיון לרדיו, כי פייסל חוסייני מותח את החבל יותר מדי. ראש הממשלה יצחק רבין, וראש עיריית ירושלים אהוד אולמרט, שתמיד היתה להם מערכת יחסים אישית טובה, נפגשים לאחרונה יותר ויותר פעמים לתיאום עמדות. את האוריינט האוס אי אפשר לסגור, אז סוגרים שלושה מוסדות פלסטיניים אחרים. הקרב על ירושלים אף פעם לא נפסק.

המכתב שנגנז

הפלסטינים לא השתתפו בשיחות קמפ דייוויד בספטמבר 1978. את העמדה הערבית בנושא ירושלים ייצג נשיא מצרים סאדאת. ערב סיום השיחות עמד נשיא ארצות־הברית קרטר להבהיר את עמדת ארצו בשאלת ירושלים במכתב לנשיא מצרים ולראש ממשלת ישראל מנחם בגין.

במכתב נאמר: "ארצות־הברית רואה אותו חלק בירושלים שבא לשליטתה של ישראל במלחמת יוני 1967, בדומה לשאר השטחים המוחזקים על־ידי ישראל, כטריטוריה כבושה ועל כן כפופה לקביעות החוק הבינ"ל הנוגע לזכויות ומחוייבויות של מדינה כובשת..."

כששמע בגין את המכתב רתח מזעם. "אורזים את המזוודות וחוזרים הביתה. לא באנו לקמפ דייוויד כדי לחלק את ירושלים מחדש". שמחה דיניץ, אז שגריר ישראל בארצות־הברית, אמר לסגן נשיא ארצות־הברית וולטר מונדייל: "אם נגזר שהמו"מ ייכשל, אין נושא שמתאים לכך יותר מירושלים. כל יהודי בעולם יצדיק את ישראל".

לאחר מו"מ ארוך ועצבני הוחלט לגנוז את המכתב. במקום זאת שלחו סאדאת ובגין מכתבים לקרטר ובהם הביע כל צד את עמדתו בנושא ירושלים. סאדאת כתב:

1. ירושלים הערבית היא חלק בלתי נפרד מהגדה המערבית. יש לכבד ולהשיב זכויות ערביות חוקיות והיסטוריות בעיר. 2. ירושלים הערבית צריכה להיות בריבונות ערבית. 3. התושבים הפלסטינים של ירושלים הערבית זכאים להשתמש בזכויותיהם הלאומיות הלגיטימיות, בהיותם חלק מן העם הפלסטיני בגדה המערבית. 4. יש להחיל לגבי ירושלים את החלטות מועצת הבטחון השייכות לעניין, ובמיוחד את החלטה 242 ו־267. כל הצעדים שנקטה ישראל כדי לשנות את מעמדה של העיר הם אין ואפס ויש לבטלם. 5. לכל העמים צריכה להיות גישה חופשית לעיר והם צריכים ליהנות מחופש הפולחן והזכות לבקר במקומות הקדושים, ולעבור אליהם בלא הבחנה או אפליה. 6. ניתן להעמיד את המקומות הקדושים של כל דת תחת המינהל והפיקוח של נציגיה. 7. פעילויות חיוניות בעיר צריכות להיות בלתי מחולקות, ומועצה עירונית משותפת, המורכבת ממספר שווה של חברים ערבים וישראלים, יכולה לפקח על ביצוען של פעילויות אלה. בדרך זו תהיה העיר בלתי מחולקת".

במכתב של בגין נאמר: "אני מתכבד להודיעך, אדוני הנשיא, כי ביום 28 ביוני 1967 פרסם וקיבל בית הנבחרים של ישראל חוק לאמור, 'המשפט, השיפוט והמינהל של המדינה יחולו בכל שטח של ארץ ישראל שהממשלה קבעה בצו'. על יסוד חוק זה נתנה ממשלת ישראל צו ביולי 1967, כי ירושלים הינה עיר אחת, שאינה ניתנת לחלוקה, בירת מדינת ישראל".

אף שעברו 17 שנה מאז קמפ דייוויד, דבר לא השתנה בעמדות הצדדים. אותם טיעונים בדיוק.

מלחמת הבטון

ב־13 בספטמבר 1993 חתמו הממשלה ונציגי הפלסטינים על "הסכם העקרונות", הקובע מתווה למהלך משותף עד מאי 1999. לפי "העקרונות", ישראל והפלסטינים יתחילו לדון על נושא ירושלים במאי 1996, במסגרת השיחות על הסדרי הקבע.

במקביל לחתימה על "הסכם העקרונות" החלה ישראל במירוץ מטורף נגד השעון, כולל תנופת בנייה בירושלים ובירושלים רבתי, כדי להגיע למאי 1996 עם מקסימום עובדות בשטח יצוקות בבטון. בשאר שטחי הגדה הוליטה הממשלה, מיד עם כינונה, על הקפאת כל עבודות הבנייה.

בכתבת תחקיר מ־13 בדצמבר 1994, ידע ה"וושינגטון פוסט" לספר, כי "ממשלת יצחק רבין תבנה במהלך הקדנציה שלה 17,000 דירות באזור ירושלים ליהודים. מחצית הדירות ייבנו במזרח העיר". לפי הכתבה, "ישראל מקיפה את ירושלים בבתים יהודיים חדשים. הבנייה היהודית הקדחתנית והגבלת הבנייה הערבית נועדו לחזק את ירושלים השלמה לקראת המשא־ומתן על הסדר הקבע".

הפלסטינים לא היו זקוקים לכתבה זו ולכתבות דומות, שהתפרסמו בעולם ובישראל. הם חיים בשטח ורואים בכל יום את תנופת הפיתוח בפסגת זאב ובגבעת זאב, במעלה אדומים ובבית"ר עילית – כולן שכונות ירושלמיות, או כמעט ירושלמיות, מעבר לקו הירוק. ישראל גם לא ניסתה מעולם להסתיר את כוונותיה. העיתונים מציינים, במהדורות ענק, מגוון עצום של דירות חדשות בשכונות החדשות. ומנגד, גם הפלסטינים לא טמנו את ידיהם בצלחת בכל מה שקשור לירושלים. וגם הם הגדילו, מאז 1967, את האוכלוסיה שלהם בעיר בצורה מרשימה, למרות כל הקשיים שהממשלה, וטדי קולק הטיל עליהם. כך קרה שהיחס בין היהודים לערבים בירושלים ובגבולותיה כמעט לא השתנה מאז 1967.

אין ספק כי ירושלים היתה ונותרה סלע המחלוקת העיקרי בין ישראל והפלסטינים. כל מחלוקת אחרת, גם בנושאים כמו גבולות ומים, ניתנת לפתרון ותיפתר במסגרת השיחות על הסדר הקבע. בעיית ירושלים עלולה לא רק לפוצץ את השיחות על הסדר הקבע, אלא גם להעיב על יחסי ישראל עם מצרים, ירדן והעולם הערבי. משום שבנושא ירושלים כולם אומרים כולה שלי ואינם מוכנים לפשרות. משום שבכל שאר נקודות המחלוקת ההיגיון הוא המוביל, ואילו בנושא ירושלים הרגש הוא המוביל גם בצד היהודי וגם בצד הפלסטיני. ודוגמה קטנה, דווקא מהקצה השמאלי של המפה:

בשנות ה־80, זמן קצר אחרי שיוסי שריד נטש את העבודה ועבר לר"צ, הוא נשאל לדעתו בסוגיית ירושלים. שריד אמר אז את מה שיוסי ביילין אומר היום – חלוקה לרבעים, שתי עיריות עם עירייה גג אחת. קמה סערה ציבורית, גם בתוך הציבור של ר"צ. שולמית אלוני נבהלה. הסערה איימה להטביע את ר"צ. לא, אמרה אלוני, דברי שריד אינם דברי ר"צ. הוא חדש בתנועה. הוא לא יודע. גם אני וגם ר"צ דוגלים בירושלים אחת בירת ישראל. אכן, בנושא ירושלים, עמדות השמאל הציוני אינן רחוקות מעמדות הימין.

סיפור שריד־אלוני חזר על עצמו השבוע, עם "שחקנים" אחרים. פרס הצדיק את עמדת הממשלה בנושא סגירת המוסדות הפלסטיניים. ויוסי ביילין, לא השמיע מלה וחצי מלה נגד הסגירה, אף שמעולם לא נמנה עם ביישני התקשורת.

אתמול הודיע פייסל חוסייני, כי פנה לכל השגרירים והארגונים הפלסטיניים בירושלים והסביבה והציע להם להתארגן אל מול הממסד הישראלי. נקודת חיכוך חדשה לירושלים בשבועות הקרובים. ■

מופע הזיקוקים של נאט"ו

פזית רבינא

בבוסניה, תבל ארץ שבו האבסורד כבר מזמן היה לנורמה, הוטבעה השבוע מטבע לשון חדשה: "להפציץ את הדרך אל שולחן המשא־ומתן". ואכן, 60 מטוסי קרב, 300 גיחות ואלפי טון פצצות זיעזעו את אדמת בוסניה בטרם קבע אתמול תת מזכיר המדינה האמריקאי, ריצ'ארד הולברוק, כי "מעתה פתוחה הדרך למשא־ומתן משמעותי ורציני".

הסרבים בבוסניה ספגו ב־48 השעות האחרונות מכה קשה ביותר. אין תמה, אם כן, שבמסדרונות הארוכים של משרדי נאט"ו בבריסל שוררת תחושה ברורה של שביעות־רצון. בסאראייבו לא זוכר כבר מתי נרשמו כל־כך הרבה קריאות שמחה כמו בימים האחרונים. יתרה מכך, תת מזכיר המדינה הולברוק חושב שנוצר מצב חדש בשטח. יתכן מאוד. אבל במבט קצת יותר מרחיק ראות, ספק רב אם יש בכוחו של מבצע "כוח מכוון" של נאט"ו, שיצא השבוע לדרך, לשנות את המציאות הבסיסית בבוסניה. אין צורך להיות ספקן נוסח דיוגנס כדי לטעון טענה מסוג זה. המקרה של עיראק, שלא לדבר על סומליה, עומד כתמרור־דרכים מבהיק בדרכם של חסידי דוקטרינת ה"אובר־וולמינג־פורס" האמריקאית, כשיטה לפתרון משברים.

כך שגם אם הולברוק אופטימי וריצ'ארד ברנס, דוברו המשופם של ה"סטייט דיפרטמנט" הכריז השבוע ש"עלה הכורת על חלום סרביה הגדולה", הרי שמעט זיכרון היסטורי כלל לא היה מזיק כאן.

היכן שורש הטעות? ההתפתחות הפוליטית החשובה ביותר של הימים האחרונים בעקבות הצלחתו של מבצע "כוח מכוון" היא הקמת צוות משא־ומתן משותף לנשיא סרביה, סלובודן מילושביץ' ומנהיגות הסרבים בבוסניה, בראשותו של הנשיא ראדובן קאראדז'יץ'. לכאורה, צעד מבורך שהושג על־ידי צוות המשא־ומתן האמריקאי, לאחר מאמצי תיווך רבים ואלפי טון פצצות. למעשה, צעד שהושקעו בו הרבה מאוד מאמצים בעקבות ההנחה שמילושביץ', נשיא סרביה, הוא האיש הקובע בשטח. שמחה זו מראה על קוצר ראות פוליטי בתפיסת האמריקאים את השלכות התסבוכת הבוסנית.

אילו היו האמריקאים נכנסים עתה למשא־ומתן ישיר עם הסרבים בבוסניה בלבד, תוך הכרה במנהיגותם, יתכן שניתן היה להגיע איתם להסכם טריטוריאלי מניח את הדעת לחלוקת בוסניה. ואז, רק אז, היה עליהם לצרף למשא־ומתן את מדינת האם סרביה, כדי ליצור מסגרת לפתרון כולל. ההחלטה להכניס את מילושביץ' לתמונה כבר מעתה סותמת למעשה את הגולל על היכולת להתקדם בשלבים לקראת פתרון כולל.

הסיבה העיקרית לכך היא שכל פתרון טריטוריאלי בבוסניה כרוך בפתרון כולל לבעייתם של פליטי המלחמה ביוגוסלביה כולה. הממשלה המוסלמית בבוסניה עומדת באופן ברור על עיקרון "זכות השיבה" של מאות־אלפי מוסלמים גולים לבוסניה. מילושביץ' לא יתנגד לעיקרון זה אם יתמלא מבחינתו התנאי ההדדי של "זכות השיבה" של מאות־אלפי סרבים למולדתם ההיסטורית בקראיינה. כלומר, על־ידי העמדת הנשיא הסרבי מילושביץ' בראש פירמידת המשא־ומתן, הוכנס מראש לתמונה גורם שלישי – נשיא קרואטיה. אבל הדבר האחרון שנשיא קרואטיה פראניו טודג'מן מעוניין בו היום, לאחר הצלחתו המסחררת בכיבוש קראיינה, הוא החזרת מאות־אלפי הפליטים הסרבים לשטחו. בעצם, כאשר איפשרו האמריקאים לטודג'מן להיכנס לקראיינה ולהבריח משם מאות־אלפי אנשים, זרעו בכך את הזרעים לקיומו של סיכסוך מתמשך ללא פתרון בבוסניה. והזרעים המרים האלה ישלטו במציאות הבוסנית עוד זמן רב, ללא כל קשר לשאלה אם הצליחה נאט"ו להכניע השבוע את הסרבים ואם לאו. גם לגבי שביעות הרצון בנאט"ו בעקבות ההצלחה המסחררת, רצוי היה שלא לאבד פרופורציות. ככלות הכל, בנאט"ו לא יצאו השבוע למלחמת תורמה נגד מעצמה צבאית מודרנית מתוחמשת היטב, אלא נגד קומץ עיקש של מורדים, שאמנם הוכיחו בארבע השנים האחרונות כישרון צבאי לא מבוטל, אך ניזונים ממאגרי נשק סובייטי מיושן למדי של צבא יוגוסלביה, ששבק חיים לפני ארבע שנים.

חוסר הבהירות המאפיין את הראייה הפוליטית הכללית בבוסניה, השליך השבוע גם על הגדרת מטרות המבצע. ההסברים שניתנו התמקדו בשלושה תחומים: הצורך לשמור על אמינות נאט"ו, להעניש את הסרבים על הפיצוץ בשוק של סאראייבו ולקיים את ההבטחה לפעול לשמירה על ה"אזורים המוגנים". לגבי העונש, אין ספק שהמטרה מולאה, כך גם לגבי זריקת המריץ שקיבלה אמינות הברית הצפון אטלנטית. אבל המטרה החשובה מכל – השמירה על האזורים המוגנים – ספק רב אם הושגה. כאן מכתיבה הטופוגרפיה את המציאות יותר מכל דבר אחר. וגם אם צברו השבוע הסרבים אבדות כבדות בנשק ובתחמושת, הרי שהיתרון הבסיסי נשמר. מי שיושב על פסגות הרים לאורכה ולרוחבה של בוסניה הם עדיין הסרבים. וגם את מלאי הארטילריה שהושמד יוכלו לחדש לאורך זמן. יתרה מכך, הקוץ המכאיב ביותר בעינה של ברית נאט"ו הוא יכולתם של הסרבים לשמור עד כה על סוללות הטילים נגד מטוסים המהוות איום למטוסי נאט"ו. האיום הזה, גם על־פי הודאתו של הגנרל לייטון סמית, המפקד העליון של המבצע, לא הושמד.

מופע הזיקוקים המרהיב של נאט"ו השבוע לא הביא עד כה לשינויים של ממש בשטח. שינוי ממשי יהיה, קודם כל, הסרת המצור מעל סאראייבו. אבל כדי להסיר את המצור חייבים המוסלמים בסיוע נאט"ו וכוח או"ם לפריסה מהירה, לפתוח פרוזדור ארוך מעיר הנמל ספליט בקרואטיה דרך הר איגמן לתוך סאראייבו. פריצה של פרוזדור כזה ושמירה עליו מחייבת נוכחות מאסיבית של כוחות יבשה בשטח. תקיפות מן האוויר נוסח השבוע לא ימלאו את התנאים הדרושים לקיומו, בוודאי לא בתנאי מזג האוויר הבוגדניים של החורף המתקרב. המשמעות הבלתי נעימה המתחייבת מכך היא נוכחות מוגברת של כוחות זרים בשטח בוסניה. ספק רב אם אפשר יהיה לנפק מוכנות פוליטית וצבאית מצד ארה"ב וחברות בברית נאט"ו להקרבה כזו בחודשים הבאים. לכן, במבט קדימה אל החורף המתקרב אל הגבעות הירוקות מעל סאראייבו, הדרך היחידה היא דרך החזרה אל שולחן המשא ומתן – והפעם מבלי להפציץ את הדרך לשם. זאת כדי שהסרבים ימשיכו לדבר ולא יסוגו למאבק גרילה מתמשך. גם כדי שהצבא המוסלמי לא יחוש שמכיוון שהאוייב נחלש, עדיף לדבר דרך קני התותחים מאשר מעבר לשולחן. ■

עשן מיתמר מעל מאגר תחמושת סרבי לייד פאלה לאחר הפצצת נאט"ו, שלשום. צילום: אי־פי

הולכת לפוליטיקה

תנועת החיזבאללה מרכזת עתה את פעולותה בשני מאמצים: בזירת הפנים, להשתלב בחיים הפרלמנטריים בלבנון; בזירת החוץ – להמשיך במלחמת הגרור נגד מאחזי צה"ל וצד"ל באזור הביטחון. מדיניות זו תואמת את האינטרסים הסוריים ומביאה להדוק הקשרים בין דמשק לחיזבאללה

דן אבידן

תנועת חיזבאללה קיימה לא מכבר את ועידתה הכללית בביירות. ועידה זו נערכת כמעט מדי שנה תחת מעטה חשאיות רב. בוועידה הנוכחית השתתפו כל הפעילים הבכירים של התנועה, למעט צובחי טופיילי ונאמניו. על-פי מקורות לבנוניים, השתתפותם נמנעה בהנחיית איראן, פטרוניתה של חיזבאללה. טופיילי מוכר כמי שמתנגד להשתלבותה של חיזבאללה בחיים הפוליטיים-פרלמנטריים בלבנון.

הוועידה מינתה את חברי "מועצת השורא", שהיא הגוף הנחשב כמתווה את מדיניות חיזבאללה. במסגרת זאת אושרה מחדש חברותם של שישה מחברי "מועצת השורא" הוותיקים ובראשם המזכיר הכללי של התנועה – חסן נצראללה. כסגנו מונה מחדש נעים קאסם הנחשב מקורב למנהיג הרוחני של חיזבאללה, השייח מחמד חוסין פדלאללה. כחבר חדש ב"מועצת השורא" מונה האשם צפי א-דין. כמו כן מונו שני נציגים איראנים כחברים ב"מועצת השורא", המורכבת בסך הכל מתשעה חברים. למועצת השורא העליונה כפופות "מועצות שורא" אזוריות בדרום לבנון, בבקעת הלבנון ובביירות. למועצות אזוריות אלה אין סמכות לקבל החלטות והן מהוות רק סמכות ביצוע של מדיניות מועצת השורא העליונה.

הוועידה מינתה גם את חברי הלשכה המדינית של חיזבאללה ששמה הוסב למועצה המדינית. הוחלט לקצץ במספר חברי המועצה, מ-27 ל-12. בינתיים מונו שמונה חברי הפרלמנט של חיזבאללה כחברים במועצה המדינית, ואילו שאר ארבעת חברי המועצה ימונו בעתיד. בראשה הועמד ציר בית הנבחרים מחמד רעד, במקום היו"ר הקודם של הלשכה המדינית, חסיין חליל. האחרון מונה, כפיצוי, לתפקיד חדש הנקרא עוזר למזכיר הכללי של התנועה.

בנוסף לכך החליטה הוועידה להדיח את והאפיק צפא מתפקידו כנציג מנגנון הביטחון של חיזבאללה במגעים עם גורמי ביטחון זרים. זאת, לטענת מקורות לבנוניים, בגלל אישיותו הזחוחה.

מחוץ למוסדות הרשמיים של חיזבאללה ואישיה הרשמיים, קיימת הנהגה המנהלת בפועל את ענייני התנועה החשובים מאחורי הקלעים, והיא מכונה "הנהגת הצללים". היא מורכבת מכמה אישים הנמנים עם הדרג הביטחוני של התנועה. הבולטים שבהם: עימאד מורנייה ומוסטפא בדר א-דין. מורנייה ממונה על מנגנון פיגועי החו"ל של חיזבאללה. הוא מוכר בתור האחראי על פיגועי הראווה שביצעה חיזבאללה באמצע שנות ה-80 נגד הכוח הרב-לאומי שחנה בלבנון, ועל חטיפת הנתינים הזרים ואחזקתם בשבי בתנאים קשים כמה שנים.

מוסטפא בדר א-דין היה מעורב בשעתו בניסיון להתנקש בחיי שליט כווית השייח ג'אבר אל-צבאח וריצה בשל כך תקופת מאסר. בזמן הפלישה העיראקית לכווית ב-1990 הוא נמלט מהכלא ומצא מקלט באיראן, ולאחר מכן חזר ללבנון. שני אלה, ובעיקר עימאד מורנייה, ממונים על קיום הקשר בין חיזבאללה לאיראן. על-פי כמה מקורות עיתונאיים, נתונה בידיהם האחריות גם על העניינים הכספיים של התנועה.

בוועידה האחרונה התחזק הקו הפרגמטי בתנועת חיזבאללה. היום התנועה אינה מדגישה את המטרות האידיאולוגיות שלה – הפלת המשטר הקיים בלבנון והפיכתה למדינה תיאוקרטית בנוסח איראן החומייניסטית. הדגש אצל מנהיגי התנועה הוא השלמה עם קיומו של משטר חילוני בלבנון והצורך של חיזבאללה להשתלב בחיים הפוליטיים של המדינה. קו זה החל לבוא לידי ביטוי כבר ב-1992, כשחיזבאללה השתתפה בראשונה בבחירות לפרלמנט הלבנוני והכניסה לפרלמנט שמונה נציגים מטעמה, ועוד ארבעה נציגים פונדמנטליסטים המקורבים אליה. הסיבה למהפך שחל בגישתה של חיזבאללה כלפי המימשל הלבנוני נובעת מגידולה המהיר של התנועה על-חשבון תנועת "אמל" השיעית, שהיתה בעבר הגוף שסביבו הצטופפו רוב בני העדה השיעית הלבנונית. ראשי חיזבאללה הבינו שגישתם המהפכנית הקודמת כלפי המימשל הלבנוני, אם תימשך, תגרום בסופו של דבר לעימות קשה בינם לבין כוחות הביטחון הלבנוניים הממלכתיים באופן ישיר, ולעימות עקיף בין חיזבאללה לממשלה הסורית, הפטרונית של המימשל הקיים בביירות.

יותר על כן, מנהיגי חיזבאללה הגיעו למסקנה כי על-ידי השתלבות בתהליך הדמוקרטי בלבנון, הם יצליחו לכבוש את לב ההמונים השיעים ובאמצעותם להגיע לעמדות-כוח חשובות במימשל הלבנוני המרכזי. עם זאת, חיזבאללה לא ויתרה על רעיון הפיכתה של לבנון למדינה חומייניסטית אלא היא דוחה את מימוש הרעיון הזה לשלב שבו ייפול השלטון בלבנון לידיה בדרך הדמוקרטית. בינתיים מרווחים עיתוני ביירות כי הנהגת חיזבאללה מקווה כי בבחירות לפרלמנט בשנה הבאה היא תצליח לכבוש כ-60 אחוז מכלל המושבים המוקצים לבני העדה השיעית. כמו כן נמסר כי מנהיגי חיזבאללה פתחו במגעים עם אישים פרלמנטריים עצמאיים ונציגי קבוצות שיעיות אחרות, כדי ליצור גוש חזק שידרוך לבחירות לפרלמנט תחת הנהגת חיזבאללה.

הקו הפרגמטי הנוכחי של חיזבאללה בכל הנוגע למדיניות הפנים-לבנונית מתואם כנראה עם איראן, שגם היא נוקטת באחרונה במדיניות חדשה בזירה הפנים-לבנונית. היום מתמקדת הפעילות האיראנית בלבנון בעיקר בסיוע למוסדות ההומאניטריים של השיעים ובטיפוח מוסדות תרבות וחינוך של בני עדה זו – בניגוד לעבר שבו התמקדה הפעילות האיראנית בלבנון בסיוע לפעילות הצבאית של חיזבאללה.

הקו הפרגמטי של חיזבאללה ביחס למדיניות הפנים-לבנונית תורם לחיזוק הקשרים בין חיזבאללה לסוריה. שכן, דמשק מברכת על כך שחיזבאללה מקדישה את מרצה להשתלבות במערכת הפוליטית הלבנונית – שסוריה מעוניינת ביציבותה – במקום לחתור תחתיה. כתוצאה מכך, התהדקו היחסים בין ראשי התנועה להנהגה הסורית. גם מדיניות המרור של חיזבאללה כלפי ישראל, המתבטאת בפיגועים אינטנסיביים נגד יעדים של צה"ל וצד"ל באיזור הביטחון בדרום-לבנון, מקובלת על הסורים. שכן, היא משרתת את הקו של הנשיא אסד, הגורס שישראל לא צריכה לדעת מרגוע, כל עוד היא לא מביעה את נכונותה לסגת ללא תנאי מכל רמת הגולן ומדרום-לבנון. בהקשר זה כתב השבוע העיתון הסורי הרשמי "תשרין" כי זו היא חובתה של סוריה להגן על חיזבאללה, מכיוון שפעולותיה המלחמתיות נגד ישראל הינן "זכות לגיטימית של כל לבנוני שמטרתו היא שיחרור אדמתו מהכובשים הישראלים".

מנהיגי חיזבאללה שבעי רצון, כמובן, מהידוק הקשר בין התנועה לבין המימשל הסורי. יחד עם זאת, נמסר כי בוועידת חיזבאללה האחרונה עלה החשש מה יקרה לתנועה אם וכאשר יחתמו ממשלות סוריה ולבנון על הסכמי שלום עם ישראל. חלק מהצירים הביעו חשש שחיזבאללה תפורק מנשקה אחרי חתימת הסכמי השלום והמימשלים בדמשק ובביירות ימנעו ממנה גם את האפשרות להילחם נגד גידמול היחסים בין לבנון לישראל באמצעים פוליטיים. אבל על-אף החששות האלה, חיזבאללה לא עוסקת בספקולציות פוליטיות לגבי העתיד, במקרה של חתימה על הסכמי שלום בין סוריה, לבנון וישראל; אלא היא מרכזת את פעילותה בשני מאמצים: להשתלב בחיים הפרלמנטריים בלבנון ולהגדיל את עוצמתה התנועתית; ולהמשיך במלחמת הטרור נגד מאחזי צה"ל וצד"ל באזור הביטחון בדרום-לבנון, על אף האבדות הכבדות שחיזבאללה סופגת במלחמה זו.

חברי חיזבאללה שהשתתפו בוועידת התנועה האחרונה, יצאו ממנה בהתחושה מרוממה שתנועתם עושה חיל בזירה הפנים-לבנונית, וכי בכוחה להמשיך בתנופת הפיגועים נגד ישראל ובעלי בריתה בדרום לבנון. ■

פדלאללה. המטרה נשארה להפוך את לבנון למדינה חומייניסטית. צילום אי-פי

עושים עסקים

מקורות לבנוניים בעלי גישות לחיזבאללה יודעים לספר כי אין זה קל, כלל ועיקר, להתקבל כלוחם בשורות התנועה. אדם המגיש מועמדות ביוזמתו, הוא נדחה מיד מחשש שהוא סוכן של גורם זר. המועמדים להתקבל לכוח הלוחם של חיזבאללה, מאותרים על-ידי מחלקת הגיוס של התנועה. הם עוברים תקופת פיקוח קפדנית, שבמהלכה נבחן אפיו של המועמד, הרקע החברתי שאליו הוא משתייך, דבקותו במשימות ובעיקר מסירותו הדתית.

לאחר שנפלה ההחלטה לקבל את המועמד, הוא עובר שורה של קורסים אינדוקטרינריים ותקופת ניסיון. אם הוא עובר תקופה זו בהצלחה, הוא מצורף לקורס ללוחמה בסיסית, שבסיומו הוא זוכה בתואר לוחם, ומשובץ באחת המסגרות הלוחמות של התנועה. בתפקידו זה הוא ממודר מכל המסגרות הלוחמות האחרות של התנועה, למטרות ביטחון שדה.

הזרוע הצבאית של חיזבאללה המבצעת את הפיגועים נגד אזור הביטחון בדרום-לבנון, מכונה "ההתנגדות האיסלאמית". לפי אותם מקורות לבנוניים, הגרעין שלה מונה 400 לוחמים מיומנים המוצבים באורח קבע בדרום-לבנון. אלה מגובים בעת הצורך על-ידי מעגל בן כמה אלפי לוחמים המוחזים בכל מקום שבו קיימת נוכחות של חיזבאללה ובעיקר בבקעת הלבנון, במרחב ביירות ובאזור הדרום. הפיקוד על "ההתנגדות האיסלאמית" עובר ברוטציה, לפי המקורות הלבנוניים, כדי למנוע הפיכתה של זרוע זו למליציה צבאית עצמאית שתשתלט על כל מנגנוני חיזבאללה, כפי שהשתלטה בשעתה הזרוע הצבאית של הפלאנגות על המנגנון המפלגתי.

חיזבאללה היא תנועה של מנהיגות צעירה. רוב מנהיגיה באמצע שנות ה-30 לחייהם. הם עטורי זקן, בעלי סבר רציני, וברומה למנהיגי איראן, מסרבים לענוד עניבות. חיזבאללה עודדה בשנים האחרונות חלק מפעיליה לחדור לתחום הכלכלה והעסקים. על-ידי טיפוח שכבת יזמים זו בונה התנועה לעצמה עורף כלכלי משלה. ידוע כבר כי ברשותה חברות בניה ומקרקעין, מפעלים זעירים, חברות לייבוא הנדסי, צרכניות וחוות לגידול עופות ודגים הממוקמות באזור בקעת הלבנון.

המירוץ לבגדאד

סדאם גרם להחלשת עיראק ולסילוקה מן הזירה, ובלעדיה נראים כל יותר הפרטנרים הערבים קצת אחרת. מרגע שיירד מן הבמה, הצל העיראקי גם יתנועע

אהוד יערי

סדאם חוסיין עוד יילחם על שלטון השושלת המשפחתית שלו. אבותיו היו מושלי העיר תקרית בימי התורכים ובניו חולמים על כיבוש מלוא האופק שסביב עיראק. אבל הכל נוהגים כבר כאילו החלה הספירה-לאחור לקראת חיסולה של הכנופיה – אין תואר הולם יותר – שלמדה לשלב סדרי לוחמה שבטית מימי-הביניים במיטב הטכנולוגיה החדישה והרטוריקה האופנתית.

החתן, חוסיין כאמל, פרק לרכת עמן משום שאינו רוצה לעלות לגרדום בבוא היום לצידם של סדאם ובניו. חייו ניתנו לו כנגד הסודות שיגלה. האח-למחצה, ברזאן, מכין בז'נבה את הקרקע לבקשת מעמד של פליט בשווייץ. הנשיא מובארק מציע לסדאם בפרהסיה מקלט מדיני. הנשיא אסד מרכז כוחות כוננות על גבול סוריה-עיראק. המלך חוסיין נזכר בנוסטלגיה – במהלך נאום לעמו – בקרוביו האשמים שמלכו בבגדאד. באופוזיציה העיראקית בגולה התלהבה התעוררות על הסדי האמריקאים, עד כדי כך שמוכנים להתראיין בגלוי לטלוויזיה הישראלית. לכל אחד מועמד משלו, וכל אחד מהם טוען שהקצינים שיצטרפו לחולל הפיכה – מצייתים רק לו. ניחא.

הכל ערוכים על קו הזינוק, להטות את עיראק לצידם, אבל יריית הזינוק – היישר למצחו של סדאם – איננה נשמעת.

בכל זאת, המחלוקת על הירושה שיותיר אחריו כבר החלה. קנאן מאקיה, מחבר רב-המכר "רפובליקה של הפחד", שיצא מכבר מאלמוניותו תחת הסוואה של אנטי-סיכת הרואגד, הזהיר בימים אלה, כי "שיגעון הדימויזומים", השורה על מולדתו, עלול להוליך להתפוררותה של עיראק, לשקיעה במערבולת של סיכסוכים פנימיים מזויינים, ולתפיסת פלחים ממנה בידי שכניה. שלא כבמצרים, המסורת הריכוזית בעיראק חלשה והצטמקות מדורגת בהיקף נחלותיו של סדאם תצמיח כוחות מקומיים שפניהם הוצה. מסקנתו של מאקיה, המוחזק היום בארה"ב כאורקל לענייני עיראק, היא לכאורה שיש סכנה לשפוך את המים (סדאם) יחד עם התינוק (עיראק).

פירוקה של עיראק הוא סיוט בלהות, דווקא לגדולי אויביו של סדאם: בית המלוכה הסעודי, ולעוד רבים-רבים בעולם הערבי. אין זה סוד שבצמרת הצבא התורכי – שבידיה בתמיד המילה האחרונה באנקרה – לא חסרים מי שהיו מספחים בתאוה את חבלי מוסול וכירכוק, שיש בהם לא רק נפט אלא אוכלוסיה תורכמנית ניכרת וכבר נתבעו על-ידי כי שנכלו מסוריה את חבל אלכסנדרטה. ואילו באיראן, יש השואפים לפרוס חסות על השיעים בדרום עיראק, ועל הכורדים בצפון גם יחד. בגישה האסטרטגית הקלאסית של העולם הערבי – עיראק מאוחדת חזקה היא מגינת "השער המזרחי" ואין בילתה. זו הדעה גם בוושינגטון.

עיראק היא "המעצמה" האמיתית היחידה בליגה הערבית. המדינה האחת שיש לה הכל – נפט ומים, כוח-אדם מיומן ואדמות ראויות לעיבוד, מורשת צבאית ויומרות גדולות. גם אם יידרשו לה כמה שנים (ועשרות מיליארדי דולרים) להתאושש מן ההרס שיותיר סדאם – עדיין עיראק היא "אחות גדולה" בלא עוררין.

הסעודים והכוויתים מעוניינים שיקום בבגדאד משטר שיעסוק בבלימת-הלאש של איראן, שיכסיה לתרכיה מנותה מהסודות הכורדים, ובד בבד ינקט מדיניות מרוסנת במפרץ הפרסי, ולא ייפתח תיאבון כלפי כווית. משטר שיתנזק ויתנשק עם האמריקאים ולא עם רוסים וצרפתים.

הירדנים מחפשים בעיראק משטר שיקנה להם עורף כלכלי מוצק ותמיכה מול סוריה והפלסטינים. דומה שהתסריט האופטימלי של המלך הוא להגיע למעמד של גשר בין בגדאד לירושלים. המשק הירדני, כך מעריכים, צפוי לעסקאות של 2-3 מיליארד דולר עם עיראק מעת שיוסרו העיצומים המוטלים עליה. ועוד בנוסף לזה רווחי טרנזיט אל ישראל וממנה (למשל, צינור נפט). ברור לו שיותר מכל שאר ארצות-ערב מועמדת עיראק להיות אי-פעם שותף מסחרי רציני של ישראל. כבר היום, אגב, חיים יותר מחצי מיליון עיראקים בגדה המזרחית, והרבבות האשורים שביניהם גישש, לשווא, אחר אפשרות שייקלטו בישראל.

סוריה מודאגת, כמובן, מחידוש הציר בגדאד-עמאן שאיים עליה פעמים רבות בעבר. לפיכך, מנסה אסד להפעיל גורמי אופוזיציה הסמוכים אל שולחנו בלבד ומונע שיתוף-פעולה תחת מטריית ה"קונגרס הלאומי העיראקי", הנהגה מהדרה אמריקאית. לסורים רצוי שבבגדאד יופיע משטר אוהד, שבעזרתו יוגשם הרצף הטריטוריאלי מביירות ועד לטהראן – כבוש המכריע במרחב כולו.

ויאסר ערפאת? אין לו אשליות שיוכל להשפיע במשהו על תוצאות המירוץ לבגדאד. אבל גם אם בשיחות פרטיות הוא אומר ש"סדאם גמור", אין הוא מוכן לומר מילה רעה בפומבי על עיראק – גם לא בפרשת כיבוש כווית ומלחמת המפרץ. הסיבה: אף לו יש תקווה שעיראק החזקה והעשירה תיתן לו משענת כלפי ישראל וכן כלפי סוריה וירדן.

כיצד מקרינות השאיפות הסותרות האלה על ההתפתחות בתוך עיראק – איננו יודעים. בסופו של דבר יכריעו, מן הסתם, יחסי הכוחות בתוך עיראק וכל מי שנוקק עכשיו לטובת-סוריה מסעודיה, כספי כיס מסוריה או משוחד אמריקאי – יזהר על הטובות כשיישב בארמון הנשיאות.

לישראל, מיותר לומר, אינטרס של ממש בכרטיס הביקור שיציג יורשו של סדאם. עיראק מטילה צל ארוך לכיווננו. כל זמן שהיא מוחזקת בהסגר ובבידוד ורבים מחטטים בקרבי תעשיית הנשק שלה, לא שיוקה עיראק על מגרש תהליך השלום. וזה היה, למען האמת, נוח למדי מבחינתנו. סדאם גרם להחלשת עיראק ולסילוקה מן הזירה, ובלעדיה נראים כל יותר הפרטנרים הערבים קצת אחרת. מרגע שיירד מן הבמה, הצל העיראקי גם יתנועע.

ומה אזי תקוותנו צריכה להיות שעיראק לא תתגבר לסוריה כבת-ברית קרובה, לא תחזור לחתור להפוך את ירדן לאזור-חסות שלה, ולא תתחוב אצבעות גסות לתוך המדינה הפלסטינית שבדרך. ועוד – שלכורדים יינתן לקיים מידה של אוטונומיה (בתנאי שיחדלו להילחם, סוף-סוף, אלה באלה). וכמובן שעיראק תברך על תהליך השלום ותשתלב בו. הגדרה אידיאלית כזו של עיראק העתידית ספק אם תתממש בשלמותה, אך יש מה לעשות:

★ לדחוף, בעזרת האמריקאים, את אירגוני האופוזיציה העיראקית להכרה פומבית בישראל ולהכללת תוכנית לשלום ישראלי-עיראקי במצעיהם. גם "הקונגרס הלאומי העיראקי", גם "מועצת עיראק החופשית", "אמנת 91", ושאר הגופים מסוגלים לעמוד בצעד כזה, אף שהוא כרוך בקשיים מבחינתם. ראוי לקבוע מעכשיו קו התחלה למימשל הבא.

★ להחיש – ולשלם יותר מכפי שמוכנים אצלנו היום – מגמה של "התמכרות" כלכלית ירדנית לקשרים עם ישראל. אין לתבוע שוויוניות או איזון, אלא לתת. רק כך תיבנה ירדן כפי שעיצב אותה צ'רצ'יל – כ"מצנן של המזרח התיכון" התוצצת בין שכניה החזקים. רבת עמון היא נקודת המפגש הרצויה לנו עם העיראקים – ולא רמאללה.

★ הידברות עם ארה"ב למען אכיפת משטר פיקוח מתמשך על פיתוח נשק השמדה גם בעיראק-שלאחר-סדאם, לפחות עד שיוכחד הקלסתר הביטחוני שלו. ובפרט, לאחר שהוכח שוב שהסוכנות לאנרגיה אטומית בוינה, כמו פקחי האו"ם של רולף אקאוס – אינם מוסמכים, בלשון המעטה – מפני שיטור.

ובעיקר, לדחות על הסף ובפומבי את הרעיונות שזורק באחרונה זלמאי חלילזאד, היום מבכירי מכון "ראנד" ולשעבר ראש התיכנון המדיני בפנטגון, בדבר תפקיד עתידי לישראל – קרי: לצה"ל ובפרט לחיל-האוויר בהגנת המפרץ הפרסי. אין לנו שום יתרון בהקרנת כוח מרגיזה לתוך סביבה מרוחקת, שממילא משקלנו בה יישאר לעולם זעום. ■

המסע האמריקאי של פאואל

אלון פנקס

הוריו היו מהגרים עניים מג'מייקה, הוא נולד בהארלם וגדל בדרום הבונקס בברונקס, התגייס לצבא במסגרת לימודים באוניברסיטה, ושירת בווייטנאם כסגן קצין המבצעים של אוגדת החי"ר "אמריקאל" (חטיבה 11 של האוגדה כונתה "חטיבת הקצבים" ואחת מפלוגותיה היא שביצעה את הטבח במאי-לאי ב-1968). לאחר השירות בווייטנאם, זכה במלגת הבית הלבן היוקרתית וישב בישיבות שכינס הנשיא ניקסון בלשכה הסגלגלה (חלקן עסקו בתחילת פרשה שנודעה מאוחר יותר כפרשת ווטרגייט). כגנרל, היה לעוזר הצבאי של מזכיר ההגנה קספר ויינברגר ונחשף לפוליטיקה הגבוהה של מדיניות הביטחון והחוץ של ארה"ב. ב-1987 היה ליועץ לביטחון לאומי של שר ההגנה קרלוצ'י. התמודתו והצטיינותו כביורוקרט צבאי הביאה אותו לתפקיד יושב-ראש המטות המשולבים של צבא ארה"ב תחת הנשיאים בוש וקלינטון, בדרגת גנרל ארבעה כוכבים. הוא שקט, מנוסה, מקרין סמכות, חולצי וכריזמטי. שמו קולין לותר פאואל ויש באמריקה מי שחושבים – והם לא מעטים – שהוא צריך להיות הנשיא הבא ב-1996 או זה שיבוא אחריו בשנת 2000.

גם אם אמריקה מוכנה לנשיא שחור – אפשרות קלושה ובלתי סבירה שרוב האמריקאים מתביישים להודות בה במוצהר, אבל מהנהנים בעצב מרומז בשיחות בינם לבין עצמם – וגם אם לבנים רבים יהיו מוכנים להתחייב פומבית לקולין פאואל ולהצהיר על תמיכתם במועמדותו (מה יעשו בקלפי זה סיפור אחר) אמריקה לא בדיוק יודעת היכן עומד קולין פאואל. חוסר שביעות הרצון מקיים עצמה ומקיפה מגזרים שונים ורבים בחברה האמריקאית, והתחושה שוושינגטון ניתקה עצמה מרצונותיו וצרכיו של הרחוב האמריקאי היא התחושה הדומיננטית ביותר הרווחת בארה"ב היום. אבל גם לאלה החושבים כי פאואל הוא האיש הנכון בזמן הנכון לא ברור אם הוא דמוקרט, רפובליקאי או עצמאי. בעייה חמורה יותר היא שלפאואל עצמו אין תשובה לשאלה הזו, מה שלא מפריע לעיתונות ולפרשנים פוליטים להמשיך ולהתייחס אליו כאל מועמד ערטילאי, הבשורה של אמריקה נגד וושינגטון.

דעותיו על הנושאים המרכזיים שעל סדר יומה של אמריקה ועל הנושאים המסעירים את הציבור לא ידועות. גם אם הן מגובשות בתוך האיש פאואל, קשה לאתרן בבירור ולומר כי בנושא ההפלות קולין פאואל חושב כך וכך, ובנושא אפלייה מתקנת (שפאואל נהנה מפירותיה אם כי פחות ממה שמבקריו אוהבים לומר, כאילו מונה לרמטכ"ל בזכות האפליה המתקנת לשחורים) דעתו היא כזו וכזו ומהן השקפותיו בסוגיית ביטוח בריאות לאומי, לעומת השקפותיו בנושא רווחה או קיצוץ תקציבים פדראליים.

אבל אי-הבהירות ביחס לדעותיו של פאואל על מגוון נושאים אינה מרתיעה את תומכיו מלהציעו כתקווה הפוליטית הגדולה. בניגוד לדעתנות הרבה והבקעת העולם של פוליטיקאים ישראלים וליכולתם הגדולה שבמהירות האור לגבש בתוך שניות דעה בנושאים שבהם הם בורים, היעדר דעות בתרבות הפוליטית האמריקאית, לא רק שאיננה בהכרח מגרעה, זהו המכנה המשותף של רוב הפוליטיקאים האמריקאים. בעיני הציבור, על חוסר דעה מחפה מנהיגות, יושר אישי ותדמית של אדם המקרין כלפי חוץ כי הוא יודע מה הכיוון שאליו אמריקה צריכה לצעוד. מנהיג אמריקאי צריך להתוות דרך, לא בהכרח לעסוק ולהוכיח כשרון בסלילתה. קולין פאואל כבר הוכיח כישורים כאלה, ובכל מקרה הוא אינו בוז, איננו עסקן ואיננו תיאורטיקן מגובה בתורמים ושדולות המפעילים אותו.

כמעט שנה לפני הבחירות לנשיאות, וכמה חודשים לפני תחילת עונת הפריימריז, מצטיירת תמונה די עגומה של הפוליטיקה האמריקאית. אלא אם כן יהיו הפתעות מרעישות, יעמוד זה מול זה הדמוקרט ביל קלינטון, נשיא חלש ומהוסס לאחר תבוסת מפלגתו בבחירות לקונגרס בנובמבר אשתקד, והרפובליקאי בוב דול, סנטור בן 73 המזוהה באופן מוחלט עם דרכיה הנפתלות והבלתי נהירות של וושינגטון ועם המבוך הסתום והמשתק ביחסי מימשל-קונגרס – המאפיין הבולט ביותר של הפוליטיקה האמריקאית ב-20 השנים האחרונות. על דול יקשה מאוד למכור את עצמו כמועמד ה"אנטי-וושינגטון" שהוכח כמרכיב המרכזי במתכון הצלחתם של המועמדים לנשיאות, ג'ימי קארטר, רונלד רייגן וביל קלינטון ושל אין-ספור חברי קונגרס.

פאואל. דמוקרט, רפובליקאי או עצמאי? צילום: אי-פי

המבנה הדו-מפלגתי הנוקשה של המערכת הפוליטית בארה"ב נשחק בשנים האחרונות בכמה היבטים: הזדהות עם המפלגות, השתייכות למפלגות, שיעורי הצבעה בבחירות הפריימריז של שתי המפלגות, דעת הקהל על יכולתן של המפלגות להנהיג את ארה"ב ויכולתן ליזום ולהעביר חקיקה. הקואליציות האתניות-עמדתיות ואזוריות שהיוו את בסיסי הכוח של המפלגות (במיוחד הדמוקרטית) התפוררו, מעט מאוד אמריקאים מסוגלים לתאר במה מייצגת כל מפלגה, משום שאין הן מפלגות אלא אוסף פרקים הנהגה ממנגנון יחסי-ציבור. וחמור מכל, תדמיתן של המפלגות כאחראיות לשיתוק המימשל התחדדה בעיני הציבור.

שתי המפלגות, הרפובליקאית והדמוקרטית, שמעולם לא היו מפלגות המונים או מפלגות אידיאולוגיות ברומה למודל האירופי, איבדו גם את מעמדן כמתווכות בין המימסד המימשלי לציבור. החליפה אותן תקשורת המונים המודרנית, ובמיוחד הטלוויזיה, שהפכה לאמצעי העיקרי שדרכו מוכר עצמו פוליטיקאי ומעביר בה את מסריו. 42 אחוזים מהאמריקאים אינם מזהים עצמם כדמוקרטים או רפובליקאים, אלא כעצמאים, אף כי על-פי סקר של "יו.אס.ניוז אנד וורלד ריפורט" מהשבוע שעבר 62 אחוז עדיין מציהים כי יצביעו למועמד מאחת משתי המפלגות. הסיבה אינה דווקא שמרנות של דפוסי הצבעה, אלא היעדרה של אלטרנטיבה שלישית. כאשר אלטרנטיבה כזו הופיעה, דוגמת רוס פרו ב-1992, מעל 19 אחוזים מהבוחרים הצביעו לו, פיצלו קולות שאלמלא פרו היו הולכים לבוש ולמעשה איפשרו לביל קלינטון להיבחר (כנשיא מיעוט, יש לזכור).

לתוך מצב עניינים זה עשוי להיכנס קולין פאואל. 46 אחוז מן הנשאלים בסקר חושבים כי על פאואל לרוץ. לא ברור אם פאואל צריך לרוץ כעצמאי או מטעם אחת המפלגות. כדמוקרט, הוא לא יוכל להתמודד ב-1996 משום שרק לעתים נדירות בהיסטוריה האמריקאית קרא מועמד תיגר על עצם מועמדותו של נשיא מכהן ממפלגתו, וקלינטון בשום אופן אינו נחשב לכשלון חרוץ, כך שהתמריץ קטן אף יותר. כרפובליקאי, פאואל יכול להתמודד, וקרבתו לנשיא בוש ולמימשל הרפובליקאי בשנים שבהן כיהן כיו"ר המטות המשולבים (1989-1993) רומזת כי במסגרת מפלגה זו מגמותיו רבו רעותיו. אבל דול הוא פוליטיקאי מנוסה החולש על תמיכה בכל 50 המדינות. לכן קיימת האפשרות שפאואל ירוץ כמועמד לסגן-נשיא של דול, אם כי הפנייה הזו של דול לימין השמרני והדתי של המפלגה אינה נראית כמקום נוח לפאואל השחור. נותרה האפשרות לרוץ כעצמאי, ואותה שוקל פאואל, אם כי היא נראית כרגע כבלתי-ריאלית. התשתית הדרושה ב-50 מדינות אינה ניתנת לבנייה ביום אחד, ולפאואל אין הכסף שהיה לפרו. מועמד עצמאי דומה למשקה שלישי המביא את קוקה-קולה ופפסי-קולה לשיתוף-פעולה סמוי בהערמת קשיים עצומים בדרכו להצלחה. גם 19 אחוזים בהשוק, כפי שהוכיח פרו, הם יותר מדי לשתי המפלגות, והוכחה לכך הם שלל המועמדים הרפובליקאים שהתקבצו בוועידה שכינס פרו לפני שבועיים בדאלס כדי להראות כי הם מזדהים עם חלק מרעיונותיו, ולכן אין צורך להזדקק לכת ולהצביע לו. הרעיונות הוטמעו, והבל לבזבז קול של ממש על אדם שסיכוייו להיות נשיא אפסיים.

באותו סקר שבו הובעה תמיכה במועמדותו, דורג פאואל מעל קלינטון ודול (המוביל בהפרש ניכר קבוצה של שישה מועמדים לנשיא מטעם המפלגה הרפובליקאית) מבחינת אמון הציבור ביכולתו להנהיג את ארה"ב בחמישה נושאים מרכזיים שעל סדר היום: שינוי דרכי העבודה של וושינגטון ויחסיה עם שאר אמריקה, יחסי חוץ, פשע וסמים, יחסים בין גזעיים והנהגה מוסרית. למרות זאת, בכל משאל שבו משתתפים שלושתם עדיין מנצח הנשיא קלינטון. בכל חמשת הנושאים יש אי-שביעות רצון כללית מהמצב ותגובות הנשאלים מעידות על כך בבירור. והיה ויכריז פאואל על מועמדותו, הוא יגלה כי באותו רגע יחדל להיות מושיע שבכוח ויהפוך לפוליטיקאי בפועל. הירידה בפופולריות שלו (או העלייה) יעמדו ביחס ישיר לעמדות שאותן יציג. אבל נושא אחד מתוך החמישה, יחסים בין גזעיים, הוא המפתח לניתוח מועמדות אפשרית של פאואל.

הקואליציה שתהווה את בסיס המצביעים של פאואל בנויה כמצביעי פרו מ-1992, דמוקרטים שמרנים ושחורים. השחורים בוודאי לא יצביעו בהמוניהם (לשון המעטה לתיאור קבוצה אתנית ששיעור מ-20 אחוז מהם מנה טורחים להצביע בכלל) לרפובליקאי, גם אם פאואל ירוץ כמועמד לסגן-נשיא. אם ירוץ כעצמאי, פיצול הקולות השחורים יפגע בקלינטון. כאן גם יקבעו את עתידו הדמוקרטים השמרנים המתייגים מהתדמית הליברלית מדי של מימשל קלינטון. הם אמנם מועמדים תיאורטיים להצביע לפאואל עצמאי, אבל רובם מרוכז בדרום. ושם, פאואל יודע בעצמו, הילדות שלו כשחור בברונקס ועלייתו לדרגת גנרל מרתיעים ולא מרשימים אנשים. המסע האמריקאי של פאואל, כשמה של האוטוביוגרפיה שלו, עדיין לא הסתיים. ■

صورة عن الأصل

"מי שיראה אותי ישמח"

אבנר הופשטיין

לאחר שנגררה מצוות הטלוויזיה הערבית, בין טלפון ממפיקת התוכנית של גבי גזית והזמנה מ"בוקר טוב ישראל" בטלוויזיה הישראלית, מצאה סוראייה נג'ידאת, מטאור תקשורתי חדש, זמן לאסוף אותי מצומת גולני אל ביתה, מרחק 10 דקות נסיעה ("עדיף ככה, כדי שלא תסתבך בדרך").

אבל לא צריך לרחם עליה. סוראייה אינה טורחת להסתיר את ההנאה שגורמת לה כל ההמולה התקשורתית הזאת. "אני מאד מתגאה בזה ומקווה שיימשך ככה. זה כבוד בשבילי ובשביל כל האוכלוסייה הערבית במדינת ישראל. זה פותח לי הרבה דלתות לעתיד".

סוראייה נג'ידאת, בדווית בת 32 מהכפר נג'ידאת שבעמק נטופה, יו"ר מועצת הנשים הבדוויות והערביות, נבחרה על־ידי השבועון הצרפתי לאקספרס כאחת מ"מאה הנשים המשפיעות בעולם", לצידן של מרים בן פורת, יעל דיין ושולמית הראבן.

מי שצפה בהופעתה הקצרצרה ב"ערב חדש", יכול היה להתרשם כי העברית אינה ממש שגורה בפיה. מפגישתנו התברר לי, כי היא מדברת עברית רהוטה, ואף משלבת בה ביטויים סלנגיים. "לא נתנו לי מספיק זמן ב'ערב חדש'. לפני דיברו ההורים של ריקי כהן, שנהרגה בירושלים, ומאד התרגשתי. כשראיתי אותם בוכים זה כאב לי מאד, וגם אני בכיתי. הרגשתי כאילו זו הבת שלי. גם הגעתי קצת מאוחר, כי נסעתי מהגליל. רציתי יותר זמן, שיוקדש לבעיות, לכל מה שנוגע לעבודה שלי".

מה היית רוצה לספר שם?

"מאז קום המדינה ועד היום לא היתה לנו מועצת נשים ערביות במדינה. כשהתחלתי לעבוד, לפני שמונה שנים, הבנתי שיש הרבה חסרונות במגזר הערבי: אין לנו די מעונות יום, אין מספיק מקומות עבודה, והחינוך לנשים על הפנים. ראיתי שאנחנו מתחילות מאפס. הייתי היחידה בכפר שעבדה, זה מאד הפריע לי. אי־אפשר שאשה תישאר כל הזמן בבית. צריך שהיא תצא קצת, ולא רק תבשל ותרכל עם השכנות. זה לא חיים.

"התחלתי לעבוד בהתנדבות, כי בדרך־כלל קיבלתי תגובות של 'אין תקציבים'. בעלי עזר לי. אבל התקשיתי לשכנע את האנשים. התחלתי לעבוד בבתים, להסביר לגברים שחשוב שאשה תדע לכתוב את שמה. לקחתי נשים להרצאות שלי בכפרים, באוניברסיטת חיפה ובבית ברל. לפעמים הנשים התנגדו, לא הבינו במה מדובר וחשבו שטוב להן במצב הנוכחי".

סוראייה מאמינה שגם הגברים הבדווים מתחילים להבין, שחשוב שהאשה תתקדם. "הם רואים אצל היהודים את התקדמות הנשים. לכן הם גם יתמכו בכך בסופו של דבר".

איך זה שלך קוראים נג'ידאת, וזה גם שם הכפר?

"בחברה הבדווית שם המשפחה הוא על שם הכפר. לכולם פה קוראים נג'ידאת, אותה משפחה, בערך 2,500 איש".

מה משמעות השם סוראייה?

"סוראייה זה, יענו, מי שיראה אותי ישמח. אני היחידה בכפר עם השם הזה".

אין נביאה בעירה

שלא כמרבית הנשים במגזר הערבי, מספרת סוראייה, היא הצליחה להגשים את עצמה ועדיין שואפת מעלה. היא למדה ספרות אנגלית וקרימינולוגיה באוניברסיטת חיפה, ועכשיו היא לומדת ניהול ומינהל עסקים, ורוצה להמשיך את לימודי האנגלית.

אחרי שסיימה את לימודי הקרימינולוגיה, לפני שמונה שנים, חשבה להתגייס למשטרה, אך אז נולד בנה הראשון, חוסאם, והיא נאלצה לשנות תוכניות. היא הלכה לעבוד במועצה המקומית כמזכירה "ומאז נפתחו לפני הרבה דלתות".

הטלפון מצלצל. על הקו ראש מועצת בוסמת־טבעון, כפר בדווי אחר ליד חיפה, שמספר לה כי שוחח עם ראש המועצה שלה והבין כי הוא לא כל־כך מפרגן לה. היא יודעת, זה לא מפתיע אותה. בחורה עם שתי רגליים על הקרקע.

"אני לא יכולה להיות המלכה של כולם. יש כאלה שמאוד מקנאים. ולעומת זאת כאלה שרוצים שאהיה הכי מוצלחת בעולם. זה תלוי בבן־אדם. עלי זה לא משפיע, כי אני מאמינה במה שאני עושה. ראש המועצה שלנו, שאתו אני עובדת, לא אמר 'מברוק' אף פעם על ההישגים שלי, גם לא כשנבחרתי לפני הנשיאים כמייצגת הנשים הערביות מטעם ועדת המעקב העליונה של המגזר הערבי. לכן, כשהגיע צוות הטלוויזיה בערבית היום, לא רציתי להביא אותם למועצה. אני מכירה את הדיבורים של הגברים שם. דווקא ראש המועצה ממש שמח שבאו מהטלוויזיה כי היה מת להתראיין".

> "התחלתי לעבוד בבתים, להסביר לגברים שחשוב שאשה תדע לכתוב את שמה. לקחתי נשים להרצאות שלי בכפרים, באוניברסיטת חיפה ובבית־ברל. לפעמים הנשים התנגדו, לא הבינו במה מדובר וחשבו שטוב להן במצב הנוכחי". סוראייה נג'ידאת, יו"ר מועצת הנשים הבדוויות והערביות, נבחרה על־ידי השבועון הצרפתי לאקספרס כאחת מ"מאה הנשים המשפיעות בעולם"

בסלון של משפחת נג'ידאת ספות קטיפה גדולות, נברשות זכוכית, נמרים מפורסלנה והרבה פרחים מלאכותיים. את הקיר הפונה לחצר מכסה וילון תחרה לבן. סוראייה מביאה מגש עם קנקן קפה וכוס אחת. "אני לא שותה", היא מתנצלת, "זה מפריע להריון, עושה אותי עצבנית קצת. נורא חסר לי הקפה, לפני ההריון הייתי שותה בערך עשר כוסות ביום".

בעלה אחמד, בן 34, נכנס הביתה ומצטרף לשיחה רק לאחר הפצרות של אשתו. זו התהילה שלה, הוא מסביר. אחמד עובד בכמה עבודות. מורה לנהיגה ואח ביחידה לטיפול נמרץ בבית החולים "העמק" בעפולה, וגם חבר מועצה. "הוא רואה את ההצלחה שלי כהצלחה שלו, אנחנו עוזרים אחד לשני, הוא בעל מצוין", אומרת סוראייה, ומוסיפה, "אבל קצת עצבני... כנראה בגלל החום".

"הלוואי והיינו במצב של הדרוזים"

סוראייה מעידה על עצמה שהיא אופטימית, ותכונה זאת ניכרת היטב בדבריה על שלום, דו־קיום ואחווה.

בעלה פחות אופטימי. הוא מתלונן בחריפות רבה ממנה על מצבם של המיעוטים בישראל. "יש לנו בעיה בכפרים. אם אשה רוצה לצאת לעבוד היום, אין לה איפה לשים את ילדיה. אצלכם, במגזר היהודי, יש גני ילדים ומעונות. אצלנו אין. חוסאם, הבן שלנו, גדל כל הזמן אצל אמא של סוראייה כשאנחנו היינו בעבודה". וסוראייה: "אני מקווה שעד שייוולד התינוק השני, זה יסתדר".

כך מתנהל הדיאלוג. אחמד מתריס ומוחה וסוראייה מסכימה, אבל מרככת את דבריו. אחמד: "המצב הכלכלי בכפר לא־טוב". סוראייה: "יום עסל, יום בצל". אחמד: "אצלנו, או שאתה דתי או שאתה לא, אין דרך ביניים". וסוראייה: "אבל אני מאמינה באלוהים, אני מאמינה בדת האיסלאם". אחמד: "זה לא מספיק שאת מאמינה". סוראייה: "לדעתי הדת זה לא רק להתפלל או להתלבש בדרך מסויימת".

אחמד: "מפלים אותנו לרעה. אני רואה את זה בבית החולים. לא מזמן זרקה לי אחות שעובדת אתי 'אל תשכח שאתם ערבים', וניסתה להצדיק בכך את הקושי של הבדווים להתקבל לעבודות בבית החולים, שלא לדבר על התקדמות לתפקידים אחראיים. אני פחות אופטימי מסוראייה, כי אני מכיר היטב את החברה היהודית מבפנים, גם שירתתי בצה"ל. מצבם של הדרוזים לא יותר טוב". סוראייה: "הלוואי ומצבנו היה כמו של הדרוזים, הם קיבלו הרבה תפקידים".

אבל יש גם נושאים שבהם אין ויכוחים ואין ניסיונות ריכוך. הבדווים, טוענים השניים, תקועים בין הפטיש והסדן. מצד אחד, כאשר הם משרתים בצבא (כמתנדבים), הם סופגים תגובות נזעמות מצד הערבים. אם לא ישרתו, יעוררו את הלשונות הרעות של היהודים. "שירות מלא של בדווים", אומרת סוראייה, "יכול להיות רק אחרי שיתקיים שוויון זכויות מלא".

אחמד מצביע על שעון־קיר גדול התלוי מעל הדלת ובו הקדשה של יחידתו בסיירת. "שירתתי בעבודה והייתי טס כל ראשון וחמישי. במשך יותר משנה, כאשר הייתי עולה למטוס, קצין הביטחון היה מבקש ממני את תעודת החוגר. רק ממני לפעמים היה דורש לראות גם את תעודת הזהות שלי. בסוף נמאס לי ושאלתי אותו 'בשביל מה זה? הרי אתה מכיר אותי', זאת אפלייה לשמה. נפגעתי ועזבתי את הצבא. שלחתי מכתבים לשר הביטחון, לרמטכ"ל, לגורמים רבים. אמנם קיבלתי תגובות אבל לא חזרתי. הבנתי שאין סיכוי שנהיה שווים".

איפה מנכ"לית ערביה

במועצה לנשים ערביות ובדוויות יש 4,600 חברות. סוראייה מתכננת כנס שייערך בקרוב בהשתתפות חברות המועצה וראש הממשלה יצחק רבין.

"בכנס נעלה את הבעיות בפני נציגי הציבור כדי שהם יעזרו לעזור", מסבירה סוראייה. "שיקימו מפעלים באיזור כי אין מספיק מקומות עבודה לנשים, אין מספיק בתי־ספר. אנחנו, הנשים הערביות, מהוות שמונה אחוז מהאוכלוסיה, שזה שתי חברות כנסת. עד היום עוד לא היתה אף חברת כנסת ערביה. הגיע הזמן שתהיינה דירקטוריוניות ומנכ"ליות ערביות".

האם התקשרה אלייך מישהי משלוש הנבחרות האחרות לברך אותך?

"עוד לא, אבל אני מתכוונת להתקשר אליהן. פגשתי את מרים בן פורת ויעל דיין בעבר, ואני מאד מעריכה אותן. בן פורת היא אישיות יוצאת מן הכלל, נלחמת בשחיתות, ויעל דיין לוחמת למען מיעוטים ומקדמת ענייני נשים".

בעלה מבקש את סליחתנו ופורש לחדר. בעוד שלוש שעות הוא נוסע לבית החולים, למשמרת הלילה, והוא רוצה להספיק לנוח. סוראייה יוצאת אתי לסיבוב קצר בכפר. אחמד מנתק את הטלפון. "שלא יפריעו לי לישון, לא מפסיקים לטלפן".

סוראייה מבקשת שלא נעבור במקום עבודתה: לא נעים לה. הספיק לה צוות הטלוויזיה מהבוקר. אנחנו עוברים אצל השכנים, שמכבדים אותנו במשקה קר ומשבחים את סוראייה. "היא כמו הבת שלי", אומרת השכנה, וילדיה אומרים כי הם מפרגנים לה מאד.

לא יעזור לראש המועצה. סוראייה תמשיך להיות כוכב. עכשיו לא נותר לה אלא להחליט מטעם איזו מפלגה היא רצה. הצעות לא חסרות. ■

סוראייה נג'ידאת: למה עוד אין חברת־כנסת ערבייה. צילום: אבנר הופשטיין

כשיורד גשם נוסעים לסן־מרינו

אמנון אטד

כסף קטן

בעיצומה של עונת חופשות הקיץ, נפל על איטליה חורף נוראי. המבול הגדול ירד אמנם השבוע, אחרי שמרבית הנופשים כבר חזרו לבתיהם, אבל עוד קודם לכן ניתכו גשמי זעף על אתרי התיירות שלאורך חוף הים. גשמים כאלה באוגוסט נרשמו בפעם האחרונה באיטליה לפני 36 שנה ואפילו בנאפולי ירדו כבר מתחילת החודש 30 מילימטרים של גשם. בתחילת השבוע, כשירושלים רבצה מעולפת מ־35 מעלות בצל, שידרה הטלוויזיה האיטלקית את מאבק הריביירה האדריאטית בגלי הים.

הריביירה האדריאטית היא אותה רצועה של חוף רחב וים חסר תנועה בדרך־כלל, 200 ומשהו קילומטרים מדרום לונציה. לכאן מגיעים כל אלה שידם אינה משגת בילוי חופשה במחיצתו של אגא חאן בחוף האיזמרלד בסרדיניה. הטיילת הארוכה שלצד הים חוצה ערים ועיירות לאורך קילומטרים רבים. אבל המקום שנקשר לשמה של ריביירה זאת יותר מכל הוא עיר הקיט רימיני. מאות אלפי משפחות במילאנו, באזל ומינכן חוסכות בחודשי החורף פרוטה לפרוטה כדי לעבור עוד קיץ ברימיני, אבל התייר הישראלי הצליח עד היום לפסוח עליה. איטליה כלולה אמנם במפת עסקות החבילה של נופשים מישראל, מאגם גארדה בצפון ועד טאורמינה בסיציליה, אבל הריביירה האדריאטית חמקה לה איכשהו מכל העניין.

לאורח לרגע יכולה רימיני, והקצה הריביירה האדריאטית כולה, להיראות כמו נתניה שעברה מוטאציה גנטית גדולה עשרות מונים. אבל מספיקה שהות לא ארוכה בעיר כדי לעמוד על גודל הטעות. רימיני היא העיר הגדולה בחבל רומניה. שממנו בא זה שחבש על ראשו קסדת פלדה ותיכנן להחזיר לאיטליה את תהילת הרומאים. אבל רימיני היא גם עיר הולדתו של פליני וחלקים גדולים מסרטיו אמארקורד והבטלנים מתרחשים בה. מי שראה את הסצינה באמארקורד, שבה מגיע השייח הערבי עם כל 40 נשותיו לגראנד הוטל, אינו יכול שלא להשתהות למראה ההדר שמקרין המלון גם היום, למרות מאות בתי המלון שנבנו בינתיים מכל עבריו. אבל מה שמרהים באמת היא תעשיית התיירות שהצליחו תושבי העיר להקים סביב חוף ים מהסוג שיש לנו בין אשדוד לעזה.

אותו חוף ים רגיל של חול דק, אבל איזה הבדל. את הדיונות מחליפות כאן שורות ארוכות של בתי מלון מכל הסוגים. כמו חיילים במסדר, הם ניצבים על־פי סדר שנקבע מראש: היקרים יותר בשורה הראשונה, סמוך מאוד לים.

אחר־כך באה שורת בתי הקפה והחנויות ושוב שורה של בתי־מלון. ככל שמתרחקים מהים, יורד המחיר ואת השורה הרביעית והחמישית מאכלסים כבר הפנסיונים המשפחתיים. לחוף הים האדריאטי מגיעות בעיקר משפחות, מרביתן מאיטליה ומגרמניה. אבל בשיא הקיץ, כשכל המפעלים הגדולים נסגרים לחופשה מרוכזת, נוהרים לרימיני ולעיירות הסמוכות גם לא מעט צעירים. סדר היום לאורך 13 הקילומטרים של חוף רימיני די קבוע ונראה כמו הכלאה בין בית הבראה של קופת חולים וסוף שבוע באילת: ים בבוקר, ארוחת צהרים במלון, מנוחה קלה ושוב ים. בערב יוצאים לבלות באחת מאינסוף האפשרויות שמציעות רימיני ושכנותיה: בתי קפה ומסעדות, דיסקוטקים פתוחים וסגורים, מועדוני לילה ואפילו אולמות ריקודים בנוסח הטנגו והוולס בפאריס.

[illegible] מקום מוצא אידיאלי [illegible] או להרחיק קצת יותר לעיירות הציוריות של אומבריה, כמו אסיזי, פרוג'ה וספולטו. אפשר גם לנסוע לונציה או לפירנצה ולחזור למחרת עם איזה תיק עור או מאפרת זכוכית. אבל משרד נסיעות ברימיני נועד מראש לכישלון. אולי כי תושבי מילנו כבר היו בונציה וכל מה שהם רוצים עכשיו זה לנקות את הראש בים. הבעיה מתחילה כשיורד גשם, ואין צורך במה שקורה ממש בימים אלה כדי לדעת שבאיטליה יורד גשם גם בקיץ. הפועל מבוואריה, שנסע 800 ק"מ כדי לתפוס קצת שמש ולהשתכשך בים, לא כל־כך מבין מדוע נגזר עליו לבלות כמה ימים יקרים במלון רק בגלל תהפוכות מזג האוויר.

אבל ברימיני חשבו גם על ימי הסגריר והמציאו לשם כך את סן־מרינו. [illegible] האוטוסטרדה, המתהדרת [illegible] הרפובליקה העתיקה ביותר בעולם. כשיורדות טיפות הגשם הראשונות, נדחקים כל התיירים הגרמנים למכוניותיהם ונוהרים לעיר המדינה שבראש הר הטיטנו. כמו ונציה, שהפכה ממלכת הימים לרוכלת [illegible] סן־מרינו מזמן את תהילת העבר והיום הם מתפרנסים ממכירת בולים וברנדי זול. סן־מרינו היא גם המקום היחיד שאני מכיר [illegible] ומציעים לך מיני ליקר צבעוניים או כלי נשק עתיקים מפלסטיק.

תיירות היא אחד הענפים הכלכליים בעלי הערך המוסף הגבוה ביותר. הרבה יותר, למשל, מהמפעלים עתירי הטכנולוגיה שבהם אנחנו נוהגים להתהדר. רימיני אמנם קרובה יותר למינכן מאשר לבת־ים, אבל בעידן טיסות השכר לא זאת הבעיה האמיתית. מה שעשו בשנים האחרונות באילת, אפשר היה לעשות גם בין פלמחים לאשדוד. ואז, במקום בסיסי צבא וכורים גרעיניים, היתה גם לנו ריביירה, ראויה לשמה ובימים הגשומים של יולי־אוגוסט יכולים היו התיירים לנסוע לירושלים. ■

> מה שעשו בשנים האחרונות באילת, אפשר היה לעשות גם בין פלמחים לאשדוד. ואז, במקום בסיסי צבא וכורים גרעיניים, היתה גם לנו ריביירה ראויה לשמה ובימים הגשומים של יולי־אוגוסט יכולים היו התיירים לנסוע לירושלים

מוות באמבטיה

ורדינה הילז, בן

> פרשת מותו של ראש ממשלת שלזוויג־הולשטיין ד"ר אובי בראשל ממשיכה להעסיק את הגרמנים. אף שחלפו שמונה שנים מאז מותו, מרבים כלי התקשורת לעסוק בשאלה אם בראשל התאבד או נרצח. ויש גם מי שקושר את ישראל בפרשה

שמונה שנים חלפו מאז מותו של ד"ר אובי בראשל, ראש מדינת המחוז שלזוויג־הולשטיין, ופרשת המוות המסתורי ממשיכה להעסיק את הגרמנים. מדי כמה חודשים מתגלים פרטים חדשים הקשורים למקרה, ואז מתפרסמות בכלי התקשורת תיאוריות חדשות בעניין, ומתחדש הוויכוח אם היה זה רצח או התאבדות.

ב־11 באוקטובר 1987 נכנסו שני עיתונאים של השבועון "שטרן" לחדרו של בראשל במלון "ביאו ריבז'" בז'נבה. כאשר נכנסו השניים לחדר האמבטיה גילו את גופתו של הפוליטיקאי. בראשל, שהיה בן 55 במותו, נמצא שוכב בבגדיו באמבטיה מלאת מים. חדרו, חדר מספר 317, היה במצב לא מסודר.

הפתולוגים שבדקו את גופתו של איש המפלגה הנוצרית־דמוקרטית הגיעו למסקנה כי מת כתוצאה מבליעת כדורי הרגעה ושתיית אלכוהול. חוקרי המשטרה קיבלו בסופו של דבר את ממצאי הפתולוגים, ושנתיים לאחר המוות נסגר תיק החקירה. אבל כל השנים טענו קרוביו של בראשל ועורכי־הדין שלהם כי האיש נרצח, ובסוף השנה שעברה הורה התובע המשפטי של ליבק לפתוח את התיק מחדש ולהתרכז בכיוון של רצח – הסיבה, שערוריות שבראשל היה מעורב בהן וסתירות שנמצאו בארבע בדיקות המעבדה של הגופה.

התובע המשפטי בליבק נזהר לעת עתה ממסקנות. הוא סבור שאין הוכחות חותכות המצביעות על רצח. ואולם בדיקות מעבדה שנערכו באחרונה במכון לרפואה משפטית במינכן מחזקות את הטענה שמדובר ברצח. השבוע דיווח השבועון "דר שפיגל" כי הפתולוגים בדקו מחדש חלקי קיבה ובהן דגימות של דם ושתן שהיו מוקפאות. המדענים מצאו בדמו של בראשל עקבות של גלולות הרגעה וגלולות שינה שנמהלו באלכוהול, אלא שעתה הם טוענים כי בראשל לא לקח מרצונו את הקוקטייל הקטלני. הטענה עתה היא שרק לאחר שהקורבן היה חסר הכרה, הלעיטו לקרבו גלולות שינה וכדורים מסממים אחרים, שהוא עצמו לא יכול היה לקחת עקב העלפון שהיה שרוי בו.

כדי להבין את התסבוכת הקשורה למותו של הפוליטיקאי, שבערוב ימיו היה שנוי במחלוקת, צריך לחזור שמונה שנים אחורנית.

לפני מותו נקלע בראשל לשערוריה פוליטית, ששמה קץ לקריירה שלו. יום לפני מועד הבחירות לראשות ממשלת שלזוויג־הולשטיין פרסם השבועון "דר שפיגל" כתבה ובה נטען כי בראשל עמד מאחורי פרסום מודעה אנונימית בעיתונים בגנותו של יריבו ביורן אנגהולם, במטרה להטיל בו דופי אישי ולחבל בסיכוייו להיבחר. כתוצאה מהפרסום נאלץ בראשל להתפטר מתפקידו ולוותר על התמודדותו בבחירות.

אוסטרובסקי: הרצח בא לטשטש ראיות. צילום: אי־פי

לא היתה זו השערוריה היחידה שבראשל היה מעורב בה. לאחר מותו הופיעו ידיעות שכרכו את שמו בעסקאות נשק בינלאומיות ובקשרים עם גורמי הון שונים. כלי תקשורת רבים קפצו על פרסומים אלה כמוצאי שלל רב, וטענו כי בראשל נרצח בגלל מעורבותו בעסקאות נשק בלתי־חוקיות אלה. היו גם מי שטענו כי התרסקות המטוס הפרטי של בראשל – תאונה שממנה יצא בחבלות בלבד – לא היתה אלא ניסיון לרצוח את הפוליטיקאי.

המחזיקים בתיאוריית הרצח חלוקים בדעותיהם בעניין המניע לרצח. יש הטוענים כי מדובר בחיסול [illegible] ויש הטוענים כי הרוצחים ביקשו לטשטש ראיות. גם בעניין זהות הרוצחים חלוקות הדעות. יש המטילים את האחריות על שירותי הביון של מזרח גרמניה, ואחרים טוענים כי השירותים של ברית־המועצות או צ'כיה היו אחראים לרצח. יש גם מי שתולים את האחריות באיראן, שלפי אותן הידיעות בראשל תיווך בעסקת נשק בינה ובין חברה גרמנית לבניית צוללות.

אפילו שמו של המוסד הישראלי הוזכר כמי שהיה מעוניין במותו של בראשל. ויקטור אוסטרובסקי האשים בספרו הסנסציוני את המוסד הישראלי בחיסול בראשל. אוסטרובסקי טען, שבראשל תיווך בעסקות נשק בין ישראל לאיראן בזמן מלחמת המפרץ הראשונה. לטענתו, רצח הפוליטיקאי הגרמני בא לטשטש ראיות. טענה זו הוכחשה על־ידי אנשי המוסד, שהגדירו לעמיתיהם הגרמנים שמדובר במוח חולני של המחבר.

בהתאם לאחד מעיתוני בריטניה בא בראשל לז'נבה להיפגש עם סוכן של הסי.אי.איי. ידיעה אחרת אומרת כי בראשל נפגש סמוך למותו עם סוכן של ה"שטאזי". שיטת החיסול באמצעות סמי הרגעה היתה אופיינית לחוליות המחסלים של מזרח גרמניה. חבר פרלמנט מקיל טען, שבהתאם למקורות, הסי.אי.איי חיסל את בראשל בגלל מעורבותו בעסקאות למכירת חומרים רדיואקטיביים.

כמו לפני שמונה שנים, נראה כי החוקרים בפרשה עדיין מגששים באפלה. בהתחשב בשערוריות הכרוכות בפוליטיקאי, זו משימה לא קלה לפענח את הסיבה למותו. וההשערות בעניין, הוויכוח אם התאבד או נרצח, ימשיכו קרוב לוודאי לפרנס עוד זמן רב את כלי התקשורת בגרמניה. ■

هكذا من الأصل

האומץ להודות בכאב

מיכל סלע

השבוע נכנס לתוקפו תיקון לחוק העונשין, המאפשר להטיל עונש מופחת מעונש המוות הקבוע בו. אפשרות ההקלה בעונש תתקיים, בין היתר, "כשהנאשם היה נתון במצב של מצוקה נפשית קשה עקב התעללות חמורה ומתמשכת בו, או בבן משפחתו, בידי מי שהנאשם גרם למותו". התיקון הוא אחד הביטויים להכרה ההולכת וגוברת של החברה ומוסדותיה בצורך להעמיד כלים מיוחדים לטיפול באלימות במשפחה.

תרומה נכבדת יש בהכרה הזאת לעיתונות, סבורים כל העוסקים במלאכה, החל במחוקק וכלה באחרון העובדים הסוציאלים. התגייסותם של אמצעי התקשורת לחשיפת התופעה על כל ממדיה בפני הציבור הרחב נתנה תמריץ למוסדות השונים לגייס תקציבים, להקים מסגרות ולפעול לתיקון מערכות החוקים.

"ככל שהאלימות מגורה כסוד משפחתי, קטן הסיכוי ליציאה ממנה", מסכם מנהל המרכז למניעת אלימות במשפחה בקריית שמונה יניב בן שושן את עמדת אנשי המקצוע. "ככל שהחשיפה רבה יותר, לקרובי משפחה, יועצים, אחות, משטרה, או בית-משפט והמרכז הטיפולי, הסיכוי שהאלימות תמשיך הולך וקטן".

"אלימות במשפחה היא תופעה עתיקת יומין. אבל אין ספק שהתוצאה שהתופעה תפסה בתקשורת נותנת אותותיה: מספר מקרי הרצח בתוך המשפחה היה לפני חמש שנים 40, כעבור שנה 30, אחר-כך 29 ובשנה שעברה – 20". בן שושן מעריך כי השנה יקטן המספר.

לא פחות חשובה השפעת התקשורת על פתיחת שערי המימסד. "ברור שיש חשיבות רבה למודעות הציבור לחקיקה ולעידוד התיאום בין הגופים", אומרת ממלאת מקום פקידת הסעד הארצית, יעל הרמל.

ההתעוררות הציבורית לבעיה נתנה פרי בעיקר במהלך השנה האחרונה, בהקצאת משאבים והרחבת המסגרות הטיפוליות. במשרד הרווחה מינתה השרה אורה נמיר בראשית השנה ועדה מיוחדת לבדיקת כל ההיבטים המקצועיים של האמצעים לטיפול באלימות במשפחה ולשיפור נוהלי עבודה בין נותני השירותים השונים. בוועדה חברים נציגים מכל המוסדות שיש בהם כדי לסייע: השירות לרווחת הפרט והמשפחה במשרד הרווחה, השירות לנשים ולנערות, המרכז את עבודת המיקלטים, שירות המבחן למבוגרים, משרד המשפטים, המסייע בהכנת תיקוני חקיקה, משטרת ישראל, משרד החינוך, משרד השיכון, הביטוח הלאומי ונציגי ארגוני הנשים. עיקר הישגי הוועדה הוא ביצירת מנגנוני תיאום בין המוסדות השונים והשפעה על הרחבת תקציבים ותיקון חוקים.

בתיאום עם משרד השיכון, נקבעו הנהלים לסיוע בשכר דירה לגברים אלימים המורחקים ממסגרת המשפחה, בעקבות החלטת בית-משפט. הסיוע ניתן לגברים שמצבם הכלכלי אינו שפיר ואין להם מסגרת משפחתית תומכת. לדברי הרמל, יש כבר כמה אנשים המשתמשים באפשרות הזאת, לאחר שהביעו נכונות להשתלב במסגרת טיפולית.

לנשים הזקוקות לסיוע מהיר ואינן יכולות מסיבות שונות להשתלב באחד המיקלטים לנשים מוכות נמצא הסדר דירות-קלט. מדובר בעשר דירות בשלב הראשון ועשר שיעמיד משרד השיכון בקרוב בישובים שבהם יש דירות פנויות של המשרד, לקליטה מהירה של אשה וילדיה לתקופת זמן קצרה עד למציאת הסדר קבע. מאגר הדירות הוא ארצי ומאפשר להרחיק, בשעת הצורך, משפחה מסביבתה הרגילה. "התוכנית הזאת כוללת ליווי של עובדי רווחה המוסד לביטוח לאומי ותוכנית טיפולית", אומרת הרמל.

התגייסות התקשורת לחשיפת תופעת האלימות במשפחה נתנה תמריץ לגיוס תקציבים ולתיקון מערכות החוקים. צילום אילוסטרציה: חנוך גוטמן

הרצון להסתיר אלימות במשפחה עדיין חזק, להערכת עובדי רווחה. אבל על-פי מספר הפונים, דומה כי הם זוכים לאמון הולך וגובר. בסוף השנה שעברה היו 1,771 משפחות בטיפול במרכזים למניעת אלימות במשפחה. במחצית הראשונה של השנה הזאת היו 2,286 משפחות ועל-פי ההערכה, עד סוף השנה יטופלו בהם יותר מ-5,000 משפחות

המשטרה היא הכתובת בקצה הדרך האלימה. גם בה נבנית היערכות מיוחדת לטיפול בנשים מוכות. החל מינואר השנה מקיימת המשטרה רישום נפרד של תלונות נשים מוכות. בששת החודשים הראשונים של השנה נפתחו 9,300 תיקי חקירה. בהיעדר רישום נפרד בשנים הקודמות, אין בסיס להשוואה, אבל ניצב משנה זאבה אהרוני, ראש מדור נוער ונפגעי עבירות במשטרת ישראל מעריכה, על-פי נסיונה, כי המודעות הגוברת של הציבור לטיפול בבעיה הביאה לנכונות רבה יותר לפנות למשטרה. "מספר התלונות רב יותר, אך תיק חקירה נפתח רק כשיש חבלה של ממש", אומרת אהרוני.

גם הדיווח על ילדים מוכים, המחוייב על-פי החוק, עלה בשנים האחרונות. בין השנים 1993-1994 חלה עלייה של 19 אחוזים במספר התלונות וכל תלונה מן הסוג הזה מדווחת מיד לעובדי הרווחה, כנדרש בחוק.

בכל תחנות המשטרה מוצבים היום קצינים אחראים מבחינה מקצועית כדי לפקח על הטיפול המשטרתי בתלונות על אלימות במשפחה. שוטרים וקציני משטרה מקבלים באחרונה הנחיות והכשרה איך לטפל במוכים ובמכים ויש נוהלים ברורים ליצירת קשר מיידי עם שירותי הרווחה.

החידוש החשוב ביותר הוא המרכזים למניעת אלימות במשפחה. עד כה הוקמו 15 מרכזים ברחבי הארץ ואושרה הקמת עוד שלושה. המרכזים פתוחים לגברים ונשים ומיושם בהם כל הידע המקצועי לטיפול בפנים שונים של התופעה. הרצון להסתיר אלימות כזאת עדיין חזק, להערכת עובדי רווחה במרכזים, אבל על-פי מספר הפונים, דומה כי הם זוכים לאמון הולך וגובר של הציבור הזקוק לשירותיהם. בסוף השנה שעברה היו 1,771 משפחות בטיפול במרכזים. במחצית הראשונה של השנה הזאת היו 2,286 משפחות והרמל מעריכה כי עד סוף השנה יטופלו במרכזים יותר מ-5,000 משפחות.

המרכזים מקדישים תשומת-לב רבה להגברת המודעות והדרכת הציבור, בפירסומים בעיתונים, הכוללים כתובות למחפשים סיוע, כרוזות ותוכניות הדרכה לילדים, בתקווה לשבור את השרשרת הסטטיסטית האומרת כי ילד שגדל במשפחה אלימה גדולים סיכוייו להיות בוגר אלים. השנה מתקיימת בכמה בתי-ספר בארץ תוכנית מיוחדת המעודדת את הצעירים להימנע מאלימות במשפחה.

מוסדות הרווחה מבקשים להרחיב גם את הסיוע שנותן החוק, מעבר לתיקון חוק העונשין. הוועדה הבין-משרדית הגישה לשר המשפטים 14 הצעות תיקון לחוק למניעת אלימות במשפחה ובו, בין היתר, הצעה לכלול באמצעי הענישה המלצה על טיפול מקצועי.

שיתוף הפעולה בין המוסדות הוא חידוש, מודה יעל הרמל. אך הפעילות המוסדית, ככל שתרבה ותעצים, לא תספיק כדי לטפל טיפול מונע באלימות במשפחה. למסגרות המטפלות קשה להגיע לבני השכבות החזקות בחברה. אין תשובה לשאלה איך מעודדים את הציבור לכך שגם מעט אלימות היא אלימות.

"גם אם כל אשה מוכה תגיש תלונה וייפתח תיק חקירה, ספק אם יש בכך כדי להפסיק את האלימות", מודה אהרוני, קרימינולוגית בהכשרתה. התלונה במשטרה היא השלב האחרון והמאוחר מדי. יש בכך כדי להרתיע, לעודד נשים להתחיל לפעול בכוחות עצמן למען עצמן, אך הטיפול המשטרתי הוא תמיד לאחר מעשה.

את התלבטויות הקשות של המטפלים היא עד היכן מותר להתערב בחיי הפרט ובגורלו. החוק מטפל בילדים, ומחייב לדווח על כל מקרה של פגיעה בהם, בהגדירו את הילד "חסר ישע". החוק אינו יכול לטפל בדרך זו במבוגרים. קשה לכפות בחוק על אדם להתלונן ולהתריע על מצבו. קשה לא פחות לראות סבל ולשתוק. אנשי המקצוע מתלבטים בין שתי התפיסות, בין ההכרה שאשה מוכה היא לעתים חסרת ישע לבין היותה בוגרת ואחראית למעשיה, גם למחדליה.

הטיפול המונע בנשים מוכות קשה ומורכב, סבורה האחראית על התוכניות למניעת אלימות במשפחה בעיריית ירושלים, חיה רוזנפלד. "אשה מוכה, גם אם היא בתחושה של קורבן וחסרת יכולת להחליט, היא בוגרת ואינה רוצה להיכלל בקבוצת חסרי הישע. אם אשה מחליטה להישאר בבית, זו החלטה שלה, גם אם הדבר מסכן את האפשרות לטפל בה. יש נשים המתרגלות לכך שהן קורבן".

הפירסום הרב באמצעי התקשורת סייע רבות ליצירת פתיחות ואמון, אך יש לו גם פן שלילי, מודה רוזנפלד. "גבר השומע על גורלה של כרמלה בוחבוט עשוי לומר: אני אינני כזה, אני רק נתתי צ'פחה, אני בריא". רבים אינם מבינים שגם המכה הקלה מיותרת.

"לא נבטיח גן של ורדים. אך לפירסומים יש תרומה ברורה", אומרת רוזנפלד ומודדת, בין השאר, על-פי מידת ההיענות של גברים בירושלים להצטרף לקבוצות טיפול לגברים מכים.

ההתעניינות הציבורית הגבירה הן את הרמה המקצועית של עובדי המרכזים למניעת אלימות במשפחה והן את נכונות המשפחות לפנות לסיוע, גם כאשר האלימות במשפחה עדיין בראשיתה, סבור בן שושן. מרבית הפונים הם בני שכבות חלשות בחברה, צעירים וזקנים כאחד, "ומפתחים כלים להגיע גם לאוכלוסיה החזקה". בכל המרכזים מרגישים, כי הם אינם קשורים ללשכות הרווחה הקהילתיות ופתוחים לכל שכבות הציבור. על-פי מגוון הפונים אל המרכז בקריית שמונה ולמסגרות טיפול אחרות, המסר הזה נקלט, לפחות בצפון הארץ.

כשליש מן המטופלים במרכז בקריית שמונה הם גברים, הישג חשוב ביותר, לדעת בן שושן. בטיפול בגברים מושם דגש על כך שאשה שנפגעה, ככל אזרח במדינה, רשאית להתלונן במשטרה, גם אם הפוגע הוא בן זוגה.

ריבוי האמצעים העומדים היום לרשות נפגעי האלימות במשפחה אינו פתרון פלא, סבורים בכירי העובדים הסוציאלים. כל ההון שבעולם לא יוכל לפתור את הבעיה אם הקורבן, ברוב המקרים האשה, לא תפעל בכוחות עצמה.

צריך לכך הרבה תעצומות נפש, מודים אנשי המקצוע, המוצאים סביבם הרבה נשים אמיצות. "אשה שמצאה את הכוח לבוא ולומר: כואב לי, ראויה למלוא הסיוע וההערכה", אומר עובד סוציאלי בכיר המבקש להישאר בעילום שם. "אך חסר עוד צעד. אם החברה הרחבה אינה יודעת על מעשה האומץ, אם אינה שומעת אותה מודה: גם אני פחדתי והעזתי, כאילו לא אמרנו כלום". ■

לשוב הביתה

חיים נדרי

השבוע, לפני 50 שנה, ב-28 באוגוסט 1945 הגיעה בחשכת הלילה לחוף קיסריה הספינה הקטנה "סיריוס", ששינתה שמה ל"דליין" ועליה 35 מעפילים. כלי השיט הקטן הזה פתח את פרק ההעפלה לארץ-ישראל, לאחר מלחמת העולם השנייה, לאחר השואה. בעקבותיו הפליגו ארצה עוד 65 ספינות. "העלייה הבלתי לגלית", "עלייה ב'", שהביאו ארצה כ-70 אלף יהודים. האחרונה שבהם נשאה את השם "קרב עמק איילון".

בהמולת הימים האלה, בין טבח הדמים באוטובוס קו 26 בירושלים, לבין החתימה על אוסלו ב', נשכח האירוע הזה. לא ידוע לי אם צויין הדבר בעיתונים, ברדיו, בטלוויזיה. אך למה אלין על עיתונאים והיסטוריונים שלא עסקו בכך? גם אני, יליד "סקציית הנוטרים בירושלים המסכנה", לא הייתי מעלה ממצולות הזיכרון את השם "דליין", כינויו של אליהו גולומב, מפקד ההגנה.

הזכיר לי את המאורע הזה ישראלי בשם יוסף איזנברוך, תושב תל-אביב. הוא היה על סיפונה של הספינה הזאת, שהפליגה מבארי שבאיטליה, ב-21 באוגוסט, בפיקודם של רב החובל אבריקו לוי ועמוד ישראל הורב. והוא ביקש את עזרתי לאיתור שמות חבריו לדרך.

היה זה מיד לאחר שידור חלקו השני של הסרט "המיליון השביעי", המבוסס על ספרו של תום שגב, ב-14 באוגוסט. נטלתי חלק בדיון שנערך בעקבות ההקרנה. בין הרבים מאוד שהתקשרו אלי, נסערים ופגועים, ששבו וסיפרו את סיפורם שלהם, היה גם יוסף.

מי יודע, אולי בשל הדיון הקשה ההוא העלה יוסף את השם השכוח "דליין" וגם שלח אלי שני מכתבים.

ויסעו ויחנו

יוסף הוא אחד מאותם רבבות שקרעו את הים בימים ההם. סיפורו אינו מחייב את כולם אך הוא בגדר עדות המייצגת רבים מהם. הוא נולד בלבוב בשנת 1928, בוגר הגימנסיה העברית בעיר זו וסטודנט בטכניון הלבובאי עד שנת 1941. הוא חי בלבוב עד חיסול הגטו במארס 1943. הוא נכלא במחנה ינובסקי הידוע לשמצה וברח משם אל יערות אוקראינה המערבית. בקיץ 43' הוא מצליח עם עוד כמה חברים להגיע לגבול דנייפרופטרובסק, סמוך לחזית המלחמה שבין הגרמנים והרוסים. ב-26 באוקטובר שוחרר האיזור הזה בידי הצבא האדום.

כאן מתחילה האודיסאה שלו בדרכו לארץ-ישראל. במכתביו אלי הוא מכנה את הפרק הזה – "עלייה שהחלה עם כיבוש התבל על-ידי הרוסים ונסתיימה באוגוסט 1945". אני הולך בעקבות יוסף. מיערות דנייפרופטרובסק הוא מגיע בדרך-לא-דרך לז'יטומיר ומשם לרובנו. הוא עורך ביקור קצר בעיר מולדתו לבוב. אינו מוצא איש מבני משפחתו. הוריו נהרגו בעת "האקציה הגדולה", ב-20 באוגוסט 1942 ואחותו הוצאה להורג במחנה ינובסקי, בין מארס למאי 1943. הוא לבדו. מלבוב הוא ממשיך לפולין, לפשמישל ומשם לרישה. הוא מגיע לגבול הסלובקי דרך המינה הוא בא לרוצין שבהונגריה. משם, דרך קלוז' לבוקרשט. לאחר כמה שבועות, הוא ממשיך לבודפשט ומשם לאוסטריה, לגרץ. מגרץ הוא ממשיך עם חבריו לדרך הנודדים לאיטליה, לטרביזו. שם כבר מטפלים בהם חיילי הבריגדה היהודית, המעבירים אותם לאודינה ומשם למילאנו ולבארי אל חוף ההפלגה.

★

המכתבים האלה: הרי הכל, כביכול, כבר ידוע לי. הרי קראתי אינספור עדויות כאלה וגם ראיינתי אישית מאות עדים למען סרטי הביוגרפיה התעודית על השואה, ההתנגדות היהודית והאנטי-נאצית וההעפלה, שבהם עסקתי תריסר שנים. הן גם הייתי באירופה עם האנשים האלה, כשליח ההגנה והפלמ"ח. גם אני עברתי איתם גבולות וחייתי ביניהם ימים רבים. גם אני חיכיתי להם על חוף הים הארצישראלי. גם אני לחמתי אתם אחר-כך בקרבות הנגב, בשובי ארצה. ובכל זאת נתפסתי לרגשות לב עזה למקרא דבריו של יוסף. אולי משום שבאו כעוד עדות מסייעת, כעוד הכחשה של יהודי, ניצול השואה, מעפיל אלמוני, לאותה "קטילת המיתוסים" ההופכת גם את ה"סאגה" של "הבריחה" ו"ההעפלה" ל"מניפולציה ציונית", למסע כפוי בספינות עבדים. משהו מהכתוב הזה עלה גם בסרט "המיליון השביעי" ובדיון שנערך כתום חלקו השני, בעיקר בדברי הפרופ' משה צימרמן. הרמיה הזאת מרגיזה ומצערת. זו תופעה רוחנית שאינה מובנת לי. עוד פחות מובן לי תיאור הפגישה, בין הפליט והצבר, כפגישה המתאפיינת בכללותה באטימות חושים, התנשאות, כינויי גנאי ועלילות לב כלפי הניצול.

ספינת המעפילים "יהודית", נמל חיפה, 1946. 66 ספינות הביאו ארצה כ-70 אלף יהודים

מיד לאחר שידור החלק השני של הסרט "המיליון השביעי" והדיון שנערך בעקבותיו, התקשרו רבים, נסערים ופגועים, ששבו וסיפרו את סיפורים שלהם. ביניהם היה גם יוסף איזנברוך. מי יודע, אולי בשל הדיון הקשה ההוא העלה יוסף את השם השכוח "דליין", הספינה הקטנה, שהשבוע, לפני 50 שנה, פתחה את פרק העפלה לארץ-ישראל

נשוב אל יוסף. באביב 1944 הוא מגיע לרובנו, פוגש ידידים ומכרים ששרדו. "בבית משפחת פארבר קיבלנו את המפגשים עם שארית הפליטה. בבית פארבר חודש ונרקם הרעיון לחיפוש דרכים לעלייה". הוא ממשיך: "בשלב מסוים נפגשתי עם לייזר לירובסקי ז"ל ואשתו רייזמן (מראשי הפרטיזנים של רוסיה הלבנה). זה היה בסתיו 1944... במחתרה צורפתי לקבוצת הפעילים שעסקה באירגון הטרנספורט מרובנו – דרומה לרומניה". יוסף גם מסביר מדוע לשם: "שמנו לעצמנו כמטרה להעביר מה שיותר יהודים מהצפון דרומה ולקרב אותם יותר ויותר לנמלים של דרום-אירופה, לעזור להם להגיע לאיטליה. האמנו כי אם נגיע למערב נוכל להמשיך ודרכנו ארצה".

יוסף שב ומספר את הידוע מכבר: תנועת "הבריחה" החלה מליטא, פולין, רוסיה הלבנה ואוקראינה, ימים רבים לפני שהגיע אל האודים האלה השליח הארצישראלי הראשון, "המניפולטור הציוני". הצעירים והצעירות האלה היו גיבורי הסיפור הזה. מהם שהיו ציונים לפי חינוכם ומהם סתם יהודים שידעו ש"אין לאן לשוב ואין אל מי לשוב", ש"אינך יכול לחיות על קבר אחים". כל החוקרים העוסקים בתנועת "הבריחה" העצומה שפעלה ברחבי אירופה מאשרים את סיפורו של יוסף. אנשים ביקשו לברוח, אך תוך כדי מעשה נוצרה בקרבם המנהיגות המקומית, שכיוונה את התנועה אל היעד, לארץ-ישראל. אל הארץ הגיעו אלה שרצו לבוא אליה. רבבות נשארו בפולין וניסו לחיות שם להקים חיי קהילה. אחרים נשארו בגרמניה ובאוסטריה. היו שהיגרו אל מדינות הים. אך היו רבים שבחרו בארץ-ישראל. יוסף מספר את סיפורו.

מתחילה הבריחה הגבולות מערבה ודרומה. זהו סיפור הרפתקאות ותלאה, תושיה ואומץ לב, נחישות והתכנות, זיוף מסמכים וגם שוחד מעוור. עומדים בראשו אנשים שהיו כאלמונים בימים ההם, התופסים מנהיגות ומוליכים עם. יוסף מציין ש"במרוצת הזמן נוצר קשר בינינו לבין יהודי וילנה ושאולי שם, בצורה מקבילה, התחיל לפעול אבא קובנר ז"ל. הוא הפנה אלינו חברים רבים".

הוא עומד בראש קבוצה ומעביר אותה מבוקרשט לגרץ שבאוסטריה. את הגבול לאזור הכיבוש הבריטי הוא עובר בקלגנפורט. שם מתרחש בחייו מאורע: "בדרכי מרוזנברג לקלגנפורט נפגשתי במקרה לגמרי עם נחמיה ארגוב ז"ל. מפגש שלא יישכח הוא בא מולנו עם מכונית משא. בראותי את סמל הבריגדה על המכונית, עצרתי את הקבוצה ואותתי גם לנהג לעצור. הנהג היה תימני כהה ביותר. הוא זיהה אותנו. מיד נפלנו איש על צוארו של השני – נשיקות, דמעות והכל".

נחמיה, מי שהיה לימים מזכירו האישי של בן-גוריון, מתקשר מיד למטה ומודיע על המקרה, "כך שבמרוצת מספר שעות מצאנו את עצמנו בידי חיילי הבריגדה שדאגה לנו בכל. במרכזיהן ערכה לנו הבריגדה קבלת פנים חמה וציידה אותנו בכל הטוב".

את אחי אנוכי מבקש

קלגנפורט. בין אלפי חיילי הבריגדה היהודית מארץ-ישראל ושאר חיילי הארץ בצבא הבריטי נמצא אז גם הסופר חנוך ברטוב. סיפורו שלו על הפגישה בין הבריגדה לבין הניצולים סופר במלואו, בעוצמה רבה, הן ברומן שלו "פצעי בגרות" והן בספר המסות המרתק שפירסם השנה – "אני לא הצבר המיתולוגי", שבו הוא עוסק, בין השאר, בהרחבה, בפגישה ההיא, שכל שותפיה לא ישכחוה.

חנוך, הצעיר הפתח-תקואי, מזייף את גילו האמיתי ומתגייס בן 17, בין עוד 30 אלף מיהודי ארץ-ישראל, לצבא הבריטי במלחמתו נגד גרמניה הנאצית. הוא לוחם באיטליה בשלהי המלחמה. ביוני 1945 הוא מלווה רכבת צבאית מטרביזו שבאיטליה לקלגנפורט שבאוסטריה. שם הם פוגשים בחורה יהודיה העובדת בבית-חולים בעיר הזאת, היהודיה הראשונה הנקרית בדרכם. זו ממשיכה עדיין, חודש לאחר תבוסת גרמניה, להשתמש ב"ניירות אריים", שהצילו אותה. הם שואלים אותה אם ידוע לה על עוד יהודים במקום. היא אומרת להם שבמרתפי בבית מסוים יש קבוצת יהודים מהונגריה. חנוך וחבריו הולכים לשם במוצאי שבת ומוצאים אותם במסתור ההוא, באמצע "הסעודה השלישית", על פת לחם ושיירי דגים. קבוצת חייטים ששרדו.

"זה היה להם כמו גילוי שכינה", מספר חנוך, "כאילו מגשר במשיח". חנוך קורע משרוולו את תג הבריגדה ונותן לאחד מהם. בקרב הרי האלפים הם נותנים ליהודים האלה משמיכותיהם וממנות הקרב שלהם. מלבם. בין אלה, כבר ילידי הארץ, הוא מוצא חיילים שחיו בארץ, כמה שנים בלבד, שדיברו בכל שפות מרכז ומזרח אירופה, שמצאו בין הניצולים כמה מקרוביהם או מבני עירם וגם שמעו מפיהם מה עלה בגורל בני משפחותיהם שכלו בעשן ובכבשנות ובשאר המיתות המשונות של הדמיון הגרמני. חנוך מספר מה עשתה לו ולחבריו ההתוודעות הזאת.

מתחיל סיפור הפגישה, הנמשך ימים רבים, שבהם מעבירים חיילי הארץ רבבות יהודים ודומה ודואגים עד קצה גבול האפשר לאלה שחזו מבשרים את הגיהנום. גם בסרט "הים האחרון", המספר את עלילות עלייה ב', לאחר השואה, אומר חיים רפאל, איש סלוניקי, ניצול בירקנאו: "באה אז הבריגדה. פתאום ראיתי על הבגדים שלהם מגן דוד. אמרתי בלבי – יש לי! יש לי פלשתינה!" עורך הדין הסוריישי גם יודע לספר, שלאחר ההלם הראשון שאלו הניצולים: "איפה איפה הייתם? איפה הייתם עד כה?". אך החיילים האלה לא אחרו לבוא לאירופה באשמתם. אגב, מדוע לא הוזמן איש מאנשי הבריגדה לדיון הזה? האם סיפורו היה מקלקל את ה"תיזה"?

★

גם אני הגעתי לאירופה כשליח הפלמ"ח, בראשית קיץ 1947. עברתי גבולות בידי מבריחים שלנו, שרידי יהודי המקום. הייתי איתם בהונגריה, בצ'כוסלובקיה, באוסטריה. והפגישה הזאת שינתה את חיי וניכרת בכל שכתבתי מאז. כמוני היו מאות ואלפי ארצישראלים שלמדו מקרוב את סיפורם, עד כמה שניתן להבינו ללא שפה משותפת לא פעם. מעטים דיברו עברית. אני יודע כמה קשה וחשך ונפתל הוא סיפור הפגישה בינינו לבינם. הוא מעלה על הדעת את הסרט היפאני "ראשומון", שבו אנשים שונים מספרים אחרת מאורע אכזרי שאירע.

כאשר מתערבים זה בזה, בין שנת 1945 לשנת 1946, והלאה – במהלכה של מלחמת השיחרור ואחריה, שני סיפורים כאלה, כה שונים זה מזה, אתה זוכר את הפסוק: "כי צמוד עלו בך שחר וכחת". איך לעסוק בכך בהגינות מתבקשת? הרי הכל קרה בבת-אחת. הפגישה הזאת, שם באירופה וכאן בארץ-ישראל, ידעה גם מכאובים קשים ואכזבה ובדידות ונתק והרבה שתיקות. היא ידעה גם על עלבונות שלא במתכוון והיעדר קשר וגם, הבה נאמר, אטימות לא מעטה. אולי בשל השנים הסוערות כאן והמלחמה האכזרית, מרובת האבידות, שהתחוללה פה, שלא איפשרה לרבים מגיבורי הסיפור הארצישראלי בשנים ההן להכיל עד תום, בו-זמנית, את סיפור הכליון ההוא.

אך בצד כל אלה היתה הפגישה הזאת לרבים מאיתנו חוויית חיים כה עזה וכה משמעותית, ששום אובססיה "פוסט" או "אנטי-ציונית" לא תוכל לעוות אותה לאורך ימים. היו בה גם הרחמים ותדהמת המגע עם האח הלא ידוע. והיו בה גם אינספור המעשים שביטאו שותפות-גורל והשתתפות הלב ורצון להבין ולעזור, אף שלא תמיד ידעת כיצד. הכל היה בדרך הים לארץ-ישראל ואחר-כך כאן, בחוצותיה ובשדה הקרב. הכל היה בסיפור הזה.

פרופ' צימרמן רואה בהגירה לארצות-הברית אופציה לגיטימית לא פחות ואולי יותר מהעלייה. הוא מתייחס להעפלה כמעט ככפייה ציונית. אין בדבריו כדי לחייב את אלה שבחרו מרצונם בארץ-ישראל. הטיב לנסח זאת מיקי גלעד, הנער שספג 80 מלקות בגטו פשמישל, שאמר לצימרמן: איש לא הבריח אותי לבוא הנה, יכולתי לבחור בכל ארץ שהיא. איש לא משך אותי באוזן לכאן. רציתי לשוב הביתה.

בשם אומרם

נשוב ל"דליין", שהשבוע מלאו 50 שנה לבואה בלילה בחשאי לחוף קיסריה. במהלך הסרט, השני במחלוקת, שמענו גם את דבריה של סופרת נכבדה, שדיברה בגוף ראשון רבים, כמחייבת את כולנו, על כך שזלזלו בניצולים והתנשאו עליהם ואף "קראנו להם סבונים". ה"נראטיב" של יוסף חשוב בעיני לא פחות מעדותה שלה, אף שבמכתבו אלי הוא מדבר רק בשמו: "בכל 50 שנות חיי בארץ, אף פעם לא הרגשתי אני ומשפחתי ברגש זילזול או יחס מתנשא מצד כלשהו בהיותי 'עולה חדש' – איש שארית הפליטה".

אגב, נסו לסייע בידי יוסף איזנברוך, לאחר 50 שנה, לאתר את שמות מעפילי "דליין". הוא יהיה אסיר תודה על כך. כתובתו – רחוב טאגור 37, רמת-אביב, תל-אביב, 69203. ■

הטוב, הרע והרייטינג

אלון גל

אנטנה

עורץ 2 הולך לגמור את השנה בגדול. סקר צופים מיוחד, ידרג את גבורי הערוץ בתחומים שונים של תרבות. יהיו פרסים.

"חשיפה ראשונה", שבה חשפו אבדי גלעד וקובי מידן את המועמדים לתואר "איש השנה", חשפה בעיקר עובדה אחת: ערוץ 2 כבר לא מבדיל בין המושגים "טוב" ו"הרבה". מה ש"הרבה", כלומר, צויין על-ידי רוב משתתפי הסקר, נבחר אוטומטית.

למנחי "חשיפה ראשונה", ול"מומחים" שהביאו כדי "לנתח" את תוצאות הסקרים המוקדמים, היתה בעיה. "הציבור" בחר בכל מיני אישים שהשנה, אעפס, לא היו מי יודע מה פעילים. זה בלט במיוחד בקטגוריות "תיאטרון" ו"ספרות". "רשימת המועמדים מזכירה לי שנה אחרת – אולי 1965, אולי 1970", נאנחה המבקרת, אריאנה מלמד, וציינה כי שלושה ממועמדי "ספרים" בכלל לא כתבו השנה. מעניין כמה ממשתתפי הסקר קראו ספר, או ראו הצגה, באחרונה.

מה אכפת לי. שיתבשלו במיץ של עצמם. שיבחרו – כי ככה הצופים רוצים – ברודו טופז, או באביב גפן, לאיש השנה בקטגוריה "ילדים", בחיים משה ב"מוסיקה", ובביבי נתניהו ב"פוליטיקה".

לעומת זאת, יש לי הצעה – חינם – לערוץ הראשון, שבטח מתכנן לסכם איכשהו את השנה. תרשום, קירשנבאום:

א. תעלו לאוויר באותה שעה כמו ערוץ 2.
ב. אל תתעסקו עם סקרים. אל תתעסקו עם רייטינג. אתם ערוץ ממלכתי. מכובד.
ג. בשעה שערוץ 2 יתבוסס בתוצאות הדרוזות שלו, אתם תביאו מומחים, תנהלו דיון ענייני, ולבסוף תבחרו בצורה מנומקת.
ד. תדאגו שהקטגוריות יהיו זהות לאלה של הערוץ השני, כדי שהבושה תהיה מובהקת.

בקיצור, תראו לנו מה זה "טוב", ותחזירו לדירוג הערכי את כבודו. אגב, המנחים המיועדים לאירוע של ערוץ 1 – אהוד יערי ויעל דן, שרגילים (כל אחד בתחומו) להתעסק ביותזה ודיון ענייני ולא ביחצ'נות – נראים לי התחלה מבטיחה.

לשכב עם עב"ם

כולם דיברו על "מסמך רוסוול". ב-'47 נמצא, באיזו חווה בניו-מקסיקו, יצור דמוי אדם. עב"ם. זה הועלם איכשהו על-ידי הצבא האמריקאי, ושמועות על תמונות עלומות מאותה פרשיה, השתרבבו חזרה לפני כשנה. השבוע, הוקרנו קטעים מהסרט המקורי, המתעד את נתיחת גופת ה"עב"ם", במגזין "אקסטרה" של הערוץ הגרמני אר.טי.אל.

סבתי, האצילה שבפולניות ומתבודד גם צופה נאמנה של הערוץ החביב, התקשרה לפני השידור לשאול אותי אם מתכוונים לצאת אליהם עכשיו, כשאנחנו יודעים שהם שם. אחרי השידור אמרה לי, שכל הגרמנים שקרנים.

הערוץ הבהול, האמון על הפעלת יצר המציצנות של האדם המושב, התעכב על תמונות ניסור גולגולת הגופה, ושליפת המוח לתוך קערה. לא נחסכו מאיתנו גם קילוף העור מעל בית החזה, בחישה במעיים ותקיעת סקלפל בלב. המציצנות, שבגללן לא ראיתי את המשובחים שבסרטי האימה, נדחפו כאן לתוך סיוטי הלילה שלי, והכל בשם המדע.

המומחים, ששובצו פה ושם בין תמונות הזוועה, "הוכיחו" שמדובר בכל מקרה בגופת אשה חולה, ולכל היותר בזיוף, אבל בטח לא ביצור מהחלל. האחרכך, בשעה טובה, עבר המגזין לעסוק במה שהוא יודע הכי טוב: סקס קבוצתי חופשי, תוך כדי אמירת מאגמות, באיזו כת אזוטרית של בעלי אברים מרשימים. עב"מים וסקס מעולם לא הגיעו קרוב כל-כך.

כאילו לא מספיקות הצרות שיש לנו בעולם בכלל ובארץ בפרט, עכשיו, ב-1995. אנחנו, המין המזוכיסטי, אלופים בלהמציא לנו עוד כמה פחדים וחששות. חייבים את זה, כמו סם. ממציאים וסובלים. סובלים ונהנים.

מצד שני, אם לא נמציא איזה עב"ם או שניים, איך נוכל שאנחנו נורמלים?!

מליניאק מדבר

הכל יחסי. כולם אומרים שהשנה, "הדקה ה-91" באמת נראית יותר טוב. החיוך של אריה מליניאק, הם אומרים, מכניס הרבה צבע. נו, טוב, אז הוא לא מבין גדול בכדורגל, אבל יש לו מין כריזמה כזאת, שפרשן ספורט חייב שתהיה לו, ויש לו כימיה טובה עם יורם ארבל. או מה. תארו לכם את מוטל'ה שפיגלר מפרשן כדורסל מכללות בערוץ הספורט. לא נשמע טוב, נכון?

ההתרשמות מהכימיה של ארבל ומליניאק, וההתפעלות מקטעי הקישור הזורמים להם, הפלא ופלא, מסתירות את העובדה הפשוטה, שגם השנה, אין ב"הדקה ה-91" שום דבר חוץ מאוסף קטעים מצולמים מהמשחקים. והקטעים המצולמים לא משהו. רמת השדרים לא עלתה; הכתבות ערוכות ברישול חולקן עם קריינות עילגת מתוך העריכה, משודרות זוגות זוגות (מוסכים בזמן אולפנו); אין כתבים ליד ספסלי הקבוצות בזמן המשחק (ראו מירי נבו ומורן בריק, ערוץ 5); ואין איש מקצוע שיוכים אותנו קצת על רקע התמונות. ולא שאין כאלה. שגיא כהן, למשל.

להלן דוגמה לכך שה"ניקיון" היחסי של "הדקה ה-91" מסתיר, בעצם, את מה שאין בה. התוכנית הראשונה, בשבת שעברה, הביאה כתבת אווירה על הקהל של בית"ר ירושלים, ה"חוזר למגרשים". כתבה חזותית. הרבה צבע, שוק מחנה יהודה, כבעלי באסטות שמתחברים שירי נשמה על ירקותיהם ועל אליליהם הכדורגלנים. קהל אותנטי, אין מה לדבר. אחר-כך שודר המשחק בין בית"ר ירושלים להפועל חיפה, שנערך באיצטדיון "טדי". הרבה כדורגל היה שם, ולמזלנו, ארבל המיומן היה זה ששידר את המשחק. בהמשך התוכנית, הכריז ארבל על תחרות גביע הגינות. אחד הסעיפים לקביעת הגינות, היה התנהגות הקהל. בית"ר ירושלים נעדרה מרשימת הקבוצות הלא-הוגנות של השבת.

כל זה – כתבת הצבע, תקציר אירועי המשחק וטבלת הגינות – היה הפוך למה שקרה בשטח, באותו יום: אוהדי בית"ר קראו במקהלה "רבין בוגד", במהלך דקת הדומיה לזכר הרוגי הפיגוע בירושלים, וקינחו בקללות גזעניות לעבר הישאם זועבי, שחקנה הערבי של חיפה. הם ראו שמצלמת הטלוויזיה מצלמת, והתמקדו בה, כך שצופי "הדקה ה-91" לא יפסידו כלום. זה לא היה קומץ, זה היה רובו של היציע. המצלמה צילמה. אחר-כך, כל אימת שנגע זועבי בכדור, צעקו לו "מוות לערבים". המיקרופונים הקליטו. במהלך המשחק, נזרק רימון הלם לתוך היציע של אוהדי חיפה. ארבל, כזכור, היה שם וראה את הכל.

הרדיו הזכיר את האירועים, העיתונים שלמחרת כתבו, ורק "הדקה ה-91", שארבל הוא גם העורך שלה, בחרה להביא כתבת צבע (חבל על הזמן) ולא לגנות את בית"ר במסגרת גביע הגינות. מעניין אם יש קשר.

אז מליניאק הזכיר לארבל את שנינותו ("ככה לא בונים חומה"), ארבל הצטנע וניהל חילופי דברים חוטים עם מליניאק. מקצוענים שזה משהו. למחרת בבוקר כולם התמוגגו. ■

פקק ללא הפסקה

ביבה זלצמן

תחנת הרדיו המקומית בסידרה "חשיפה לצפון", הממוקמת ברחוב הראשי של העיירה סיסילי, שבאלסקה, שימשה השראה לתחנת "קול הים האדום", שתשדר באילת בתדר 102FM. תחנת הרדיו של העיר הדרומית ממוקמת בחנות במרכז מסחרי, ברחוב הראשי של העיר, כך שכל עובר אורח יוכל להציץ פנימה ולראות את הכוכב המקומי משדר ואת האולפנים בפעולה. המגישים באולפן צופים על תושבי אילת ותיירים ועל הים, וכמו השדר של סיסילי, יכולים להגיב מיידית לנעשה ברחוב. "התחנה יוצרת תחושה של אקווריום והשקיפות יוצרת קירבה למאזינים, כמתבקש מעיר קטנה", מתארת יהנה פרנר, יו"ר מועצת המנהלים של התחנה ומנכ"ת הצוות. "התחנה היא כמו עוד חנות במרכז הקניות, ואפשר גם להיכנס ולרכוש פרסומת".

פרסומות הוא המשאב המרכזי, שעליו יקום או יפול הרדיו האזורי המסחרי, ששידוריו עולים היום לאוויר בארבעה אזורים: אילת, השרון, חיפה וירושלים. שלוש תחנות נוספות זכו במכרז על רדיו אזורי: באר שבע, גליל-גולן ותל-אביב וגוש דן, נמצאות בשלבים שונים של התדיינות משפטית או עם הרשות השניה ויעלו לשידור בשלב מאוחר יותר. בסוף ספטמבר מתכוונת הרשות השניה לפרסם מכרזים לתשע תחנות נוספות.

מחירי הפרסומת הנמוכים יחסית: מ-150 ועד כמה מאות שקלים לתשדיר בן 30 שניות, וההפקה הזולה, בהשוואה לטלוויזיה, של הפקת תשדיר פרסומת לרדיו, יאפשרו לגורמים מקומיים לפרסם עצמם. חזון "שרית הספרית" של טומי לפיד, הנלחם שנים על אישור לפרסומת מקומית בכבלים "כדי שגם שרית הספרית מבתים תוכל לפרסם עצמה בטלוויזיה", קורם עור וגידים ברדיו האזורי.

במיליון דולר השקיעה כל אחת מהתחנות בהקמת האולפן, המשדרים ושכירת העובדים. לכולן ציוד חדיש, משוכלל וממוחשב "שמעמיד את הרדיו בישראל לשנות האלפיים", לדבריהם. השידורים יתבססו על מוסיקה, דיווחי תנועה באזור השידור, אקטואליה מקומית ותוכניות אישיות של כוכבים מקומיים, ש"נושמים את רוח המקום ומכירים את ציבור המאזינים".

גם עקבה תהיה בתמונה

כמתבקש מאופיה המיוחד של אילת כעיר נופש החיה על הים, יוקנו השידורים לתושבי אילת ולנופשים בעיר, ישראלים ותיירים, ותוכניות הערוץ ישאו שמות כמו: "עצם העניין" תוכנית אקטואליה יומית, "בלאגונה", או "מהים". בעתיד הקרוב, מקווה פרנר, ישודרו גם תוכניות בערבית ויהיה שיתוף פעולה עם עקבה הסמוכה.

בשביל התיירים נשכרו שני שדרים אנגלים, רין קאר ולו האמרס, שמקום עבודתם האחרון לפני אילת היה ברדיו דובר אנגלית באבו-דאבי. קאר והאמרס ישדרו תוכנית בשפה האנגלית, שעתיים ביום. צוות "קול הים האדום" כולל כוכבים אילתיים עם ניסיון ברדיו הפיראטי וכמובן אסנת מויאל, שי גולדשטיין, אודיס קרס. "כוכבים מישראל", כך קוראים בדרום לכוכבים מתל-אביב, יוזמנו ברדיו האילתי כשיגיעו לנופש או להופיע בעיר. "בשל תרבות בתי המלון בעיר, אין שבוע בלי אמן באילת ואנחנו נארח אותם בתוכניות שלנו וגם מדי פעם נבקש מהם להגיש תוכנית אישית", מסבירה פרנר.

דיווחי התנועה יהיו, כך נראה, במרכזם של שידורי הרדיו האזורי, העולים היום לאוויר בארבעה אזורים. מנקודת המבט של "שידורי זהב" למשל, הביקור של אסד בירושלים, אם וכאשר יהיה, הוא קודם כל פקקים בעיר הבירה

בלי התייחסות למגזר החרדי

ב ירושלים לא ידעו לנצל את הנוף. האולפן של "שידורי זהב" נמצא אמנם בשכונת בית וגן, על פסגת אחד ההרים הגבוהים בעיר, אולם מוקם במרתף "מלון שלום", שבעליו הם גם בעלי התחנה. "מבחינת הנוף, הפוטנציאל לא מנוצל, אבל המשדר שעל הגג מגיע לכל העיר (תדר 101FM) ואפילו הלאה", אומר עוז שלח, מנהל התוכניות. ב"הלאה" מתכוון שלח לישובי פרוזדור ירושלים (תדר 89.5FM) והישובים שמסביב לירושלים. "אבל עם בית שמש יש לנו בעיות, כי על התדר שמשודר לשם משדרת תחנה פיראטית מחולון ותוקעת לנו את בית שמש". לעומת זאת, במעלה אדומים דווקא קולטים אותם היטב, אלא ש"תוכניות מיוחדות, שמיועדות אל מעבר לתחומי המדינה, אסור לנו לשדר ולכן אין תוכניות מיוחדות לאוכלוסיה ביו"ש". מזרח ירושלים מסוקרת היטב ויש כתב שמכסה את מזרח העיר, לציבור היהודי בינתיים, כי תוכניות בערבית ישודרו רק בשלב מאוחר יותר.

שלח מתאר את אופיה של התחנה הירושלמית כ"נעים, קליל ומשעשע. לא מתפרצת לאוזן בכוח, לא צועקת ולא מפריעה כל היום עם חדשות, לא מנפחת אייטמים כדי להאדיר את שעת השידור, לא כל גרפס של חבר מועצת העיר יהיה סיפור גדול אצלנו". מרכזיותה של ירושלים כעיר בירה ומקום מושבה של הכנסת והממשלה תבוא לידי ביטוי רק "כשהנושאים בכנסת או בממשלה נוגעים לתושבי העיר". גם ביקורי אח"מים, כמו נשיא ארצות-הברית, למשל, יסוקרו רק בנגיעה לתושבי ירושלים, שזה אומר "הפקקים בעיר. כי זה החלק המשמעותי לגבינו בביקורים של אח"מים בעיר".

"היום בעיר" עם אסי יערי ואורי לנראו, היא תוכנית האקטואליה היומית שתשודר מדי יום ב-17:00 למשך רבע שעה. מבזקי חדשות ישודרו כל 20 דקות תחת הכותרת "מבזק שליש". בין הכוכבים שיגישו תוכניות יהיו: יענקל'ה רוטבליט, גרי ליבנה, איה עמיקם, עדי גיר, סולי נאמנה או מיכאל דק, מנהל התחנה, שישדר בימי שישי, בבוקר ובערב. גלילה הרדוף, יעל חן ואהרון פרחה יגישו תוכניות לילדים, והזמרים המזרחיים אביבה אבידן, ג'קי מייקה ושוש רם יחלקו ביניהם רצועת שידור יומית של מוסיקה מזרחית. שילה צוקר תגיש תוכנית בשפה האנגלית, שעה ביום. תוכניות המיועדות במיוחד למגזר החרדי לא ישודרו לפי שעה, "יש בירושלים שלוש תחנות פיראטיות, שמשדרות כל היום דרשות", אבל יהיו תוכניות שיעניינו גם את המגזר החרדי. למשל, תוכניתו של רב אלבויים, המביא סיפורים מן העולם החרדי.

תייר־מזדמן בחיפה

ב תדר 105.7FM באזור כרמל-מפרץ ישודר "רדיו חיפה" בבעלות דני נישליס, שמכיר טוב את אוכלוסיית המאזינים האופיים. נישליס היה במשך שנים רבות בעליה של "רדיו 1" הרדיו הפיראטי בחיפה. כמו בזמן הפיראטיים, גם היום, תהיה לראש העיר עמרם מצנע תוכנית אישית ברדיו המקומי.

האולפן של "רדיו חיפה" ממוקם במפרץ, המשדרים מכוונים לכל אזור חיפה והקריות והשידורים יתחילו מדי בוקר בתוכנית "קפה ראשון" של איל ליאון, הכוללת דיווחים על מזג האוויר בחיפה, נושא חשוב בעיר מרובת הערפילים.

את תוכנית האקטואליה היומית "זה המצב" יגיש גבי זוהר, שמוליק תייר יגיש את "תייר מזדמן", שתעסוק דווקא בנשים, סמוד שיר תגיש תוכנית לילדים. נמרוד שיין, המשמש גם מנהל התוכניות של התחנה, יגיש תוכנית אישית. ומנכ"ל התיאטרון העירוני בחיפה, עודד קוטלר, יגיש את "אופרה אחרת", תוכנית הבידור והתרבות.

70 אחוז מוסיקה

ע ל התדר שבו שמענו שנים את הסיסמה "שתו מים" ו"NO MORE WAR" משודרים עכשיו שידורי "רדיוס", המיועדים לאזור השרון "מרשפון בצפון עד נתב"ג בדרום", אבל נקלטים, בינתיים לפחות, גם בנתניה, תל-אביב ויש אומרים גם בבאר-שבע, בתדר 100FM, למי שמעוניין. אולפני רדיוס מוקמו בפארק התעשיות בראש העין, שם הוצבו גם המשדרים. "מאחר וזה מקום גבוה, השידורים נקלטים גם מחוץ לאזור הזיכיון, למרות שאנחנו משדרים בעוצמה ובמשדר המותר על-פי התקן. אי-אפשר לעצור את גלי הרדיו", הסביר מנכ"ל "רדיוס" דוד בן בסט.

מנהל התחנה והתכניות אורי פז מתאר את "רדיוס" כ"רדיו ידידותי עם הפנים לקהילה". וכמתחייב מתחנה המשרתת לכפר שמריהו, סביון, פתח-תקוה, ראש העין או הרצליה ורעננה "מעוף השידורים הוא מגוון, איכותי ואטרקטיבי לכל מגוון האוכלוסיה". אף שרשימת הכוכבים שלהם ארוכה וכוללת, בין היתר, את רבקה מיכאלי, עופרה חזה, תמי ארד, שירה גרא, יקיר אביב, יהודה ברקן, גדעון רייכר ואמיר אשר, ב"רדיוס" מבטיחים לדבר מעט "30 אחוז מהזמן, בעיקר דיווחי תנועה" ולשדר הרבה מוסיקה "70 אחוז, ברובה ישראלית".

דיווחי התנועה שלהם מתמקדים אמנם באזורי השידור של "רדיוס", שהוא "הפקק של המדינה" (צומת רעננה, צומת כפר שמריהו, צומת מורשה), אך מאחר ורוב תושבי האזור נמצאים מדי יום בתל-אביב וסביבתה, טוב שיוכלו לשמוע באיזו דרך לנסוע הביתה, לפחות עד ש"רדיו ללא הפסקה" תתחיל לשדר בגוש דן. ואז, וכשיתחילו בארץ לשדר 16 התחנות האזוריות המתוכננות, תתחיל המלחמה האמיתית על התדר ועל מי מפריע למי. ■

וויללי!

ביורק הופיעה באוזן השבוע. או שמא חלמנו חלום. כמה מילים כדי לנסות ולפזר את הבילבול. עד כמה שאפשר, במובן

טל סילבר

כמה פעמים שמעתם את הקלישאה: "תשכחו את כל מה ששמעתם או ראיתם עד היום"? אל תשכחו את כל הפעמים ששמעתם את המשפט הזה. מי שראה את אחת משתי ההופעות שנתנה כאן השבוע ביורק, כנראה יודע עכשיו שחלומות, חלומות טובים, אינם רק פרי דמיון. אולי בגלל זה קשה להאמין שהיא הופיעה כאן בכלל. העזיבה שלה את הבמה בהופעה בקיסריה ביום רביעי, הצורה שבה מסתיימת כל הופעה נורמלית, נראתה כל-כך פתאומית מכיוון שביורק לא יודעת שבשבילנו אין סיבה שהחלום הזה ייגמר, היא הרי היתה אותו כל הזמן.

לביורק מאיסלנד יש קול ילדותי, אבל מהסוג שמסוגל למלא או לבלוע ברומנטיות, כמו שרק אשה שהחיים לימדו אותה איך להפסיק להיות ילדה מסוגלת לעשות. לאחר ששרה בכמה להקות איסלנדיות בצעירותה, ואחרי שעזבה את המצליחה שבהן, ה"שוגרקיובס", ב-1990, הוציאה מלבד אלבום ג'אז איסלנדי את "דביוט", אחד התקליטים המופלאים של שנות ה-90 ומיזגה, לתוך שלל מילים ולחנים מקוריים, פופ מושלם ותוססות אוונגארדיות. היא הפכה, הרבה בזכות הסראה, והתופעה, הקליפים יוצאי הדופן, למטופחת האם.טי.וי ולכוכבת בינלאומית. מה זה כוכבת, אלילה. ביורק, שאפילו השם שלה לא נשמע בדיוק מהאיזור האנושי הסטנדרטי, היא כל מה שכולם רוצים להיות. חוץ מהקול שלה, שיש רק לה, אין בה שום דבר שלא יכול להיות בכל אחד אחר. ההבדל בינה לבין רוב העולם, הוא שהיא מעזה. היא לא המציאה את דרכי הביטוי שלה, השירה או הריקוד, היא פשוט רוקדת כמו שהיא מרגישה, היא משחררת לגמרי, מתמסרת רק למוסיקה שלה, שקל לראות שהיא אוהבת בטירוף, לא לפי שום מוסכמה או צו אופנה שמישהו הכתיב. היא רוקדת כמו שכולם היו רוצים לרקוד, אבל מתביישים. בגלל זה היא גם גורמת בקלות כזאת לאנשים רבים כל-כך להרגיש מיוחדים. מותר להיות טבעי, מותר להיות אתה.

בזמן שהיא עדיין נחשבת, ורק בזכות, ליוצאת דופן, שלא הפכה ואולי גם לעולם לא תהפוך למיינסטרים, מכיוון שהיא יותר מדי מיוחדת, היה מרהים לראות את אמפיתיאטרון קיסריה מלא עד אפס מקום באנשים גם בערב יום שלישי וגם ביום רביעי. כשהכי הגיוני לחשוב עליה באותה שאין סיכוי שהמוני אדם יודעו לשיר איזשהו שיר שלה, הקהל הישראלי אידגן גם הפעם שירה בציבור, ואפילו לכמה מהשירים היותר אזוטריים שלה.

ביורק. הקהל הישראלי אידגן גם הפעם שירה בציבור

איתה על הבמה היו אקורדיוניסט, מתופף, קלידן, שטיפטף את הצלילים הכי קסומים שאפשר להוציא מסינתסייזר וניגן גם בצ'מבלו, ומפעילת מכונת תופים ואפקטים. אף גיטרה לא התקרבה לשם. אף-על-פי שרוב אלבומה האחרון, "פוסט", היה מאכזב, הביצועים בהופעה נתנו לו משמעות חדשה, וחלקם קיבלו עיבודים חדשים ומרתקים, וגם באלה שלא, אפשר היה להבין סוף סוף למה היא שרה אותם.

סאונד מפנק שכזה כמעט ולא נשמע אף פעם בהופעה, לא כאן בכל מקרה. התאורה היתה מהממת, האקורדיוניסט ניגן תפקידי טכנו או קטעים שנוגנו במקור על-ידי כלי מיתר והמתופף ניגן גם בטאבלות הודיות. לעומת הקור שנושב לעתים קרובות משירתה, מביורק הפרפורמרית נשבה רק רוח חמה. היא לא התנפה אל הקהל, אבל לא היתה מכונסת בעצמה. היא שרה את מה ששרה כבר מאות פעמים, כאילו מתוך ידיעה שבשביל האנשים שבאו לראות אותה הערב, היא צריכה לשיר אותם כמו בפעם הראשונה. זה היה יותר כל-כך צרוק, שזה כבר היה מבלבל. היה הרבה יותר קל למלא את הדף הזה בצירופי אותיות פותת הגיניים, כמו ויייייי, ווואאאוו או ורדרבזמבם.

אחרי בכות עוצבתיות מכיוון הקהל, הידיים הדגליים של ביורק, שנטתה להתעופף באוויר, אפשר היה לעצום את העיניים ולהרגיש כמו ילדים. ולמי שמסוגל לגרום לך להרגיש טוב כמו ילד, שמור מקום מרכזי בפנתיאון מגשימי החלומות. חוץ מההחלטה שלא ריחפה מעל הבמה והבישרה "היגענו", זה היה ערב מושלם. מעניין אם הוא בכלל התקיים באמת. ■

هكذا من الأصل

עורך: עמוס לויתן

מופת של יהדות רציונלית

מיכאל עשר / שנה למותו של ישעיהו ליבוביץ

בסוף יולי 1941, בהיות ישעיהו ליבוביץ מרצה צעיר בן 38 באוניברסיטה העברית בירושלים, הוא כותב מכתב ארוך לגרשם שלום ובו עיקרי השקפתו על הקבלה, כפי שפיתח אותם מאוחר יותר בספריו. אף ששלל את הקבלה מכל וכל כתופעה דתית לגיטימית ("כל הספרות הקבלית היא אלילית" – הוא אומר בספרי "ישעיהו ליבוביץ על עולם ומלואו", עמ' 95), התייחס ליבוביץ לחוקר הקבלה גרשם שלום בהוקרה רבה ואף סיים את מכתבו במלים "בכבוד ובהערצה".

ראשיתו של הדו־שיח בין שני ענקי רוח אלה בנושא מרכזי זה בתולדות ישראל, נעוץ בשיחה הסופה באוטובוס מספר 9 בירושלים, שירד או מהר הצופים העירה והיה לא־פעם בית ועד לחכמים. ליבוביץ נכח בסדרת הרצאות של שלום על הקבלה, ובעקבותיה הוא מציג עצמו לפני שלום כ"הדיוט המתעניין מאד בתורתך". "אי לכך – הוא כותב – ברצוני להרצות בפניך בכתב את שאלותי והשגותי על תורת הקבלה, לא מנקודת מבט תיאולוגית, פילוסופית או מוסרית, אלא כתופעה היסטורית".

ליבוביץ משבח את שלום על ש"סלל את הדרך לטפל בה (בקבלה) כבאחת התופעות ההיסטוריות הגדולות שבדברי ימינו", ואף מוסיף: "אני אשתדל ללמוד ממך וללכת בעקבותיך ולא לשאול אם תורת הקבלה 'נכונה' או 'טובה', כי אם על מקומה ותפקידה בהיסטוריה".

ליבוביץ הרציונאליסט, שהכיר כמובן בחשיבותה של תורת הקבלה בתולדות ישראל – אף שכאמור שלל אותה מכל וכל – שואל את שלום: "מה גרם לקבלה להשתלט על מחשבותיהם ונפשותיהם של המוני ישראל במשך תקופה ממושכת וליהפך לגורם היסטורי חי, בו בזמן שהפילוסופיה הרציונאליסטית נשארה דבר שבעיון לציבור מצומצם בלבד ועקבותיה כמעט לא נודעו בעבור דורות מועטים?"

שלום השיב על כך ש"הקבלה קרובה יותר ליהדות הקלאסית והפיחה חיים ונשים באינסטיטוציות הדתיות – המצוות המעשיות והתפילה – בו בזמן שהפילוסופיה היתה מחוסרת יחס חי ופרודוקטיבי לאינסטיטוציות 'הללו'".

תשובה זו אינה מספקת את ליבוביץ והוא ממשיך לשאול: "לאיזו יהדות קלאסית אתה מתכוון – האם לאותה היהדות הספציפית המהווה תופעה בפני עצמה בעולם הדתות שהתגבשה במפעלה הספרותי (התלמוד והאבירייתו) ובאינסטיטוציות הקבועות של ההלכה והתפילה, או ליהדות האנונימית העממית של אותה תקופה קלאסית – יהדות של דתיות אינדיבידואלית, הנובעת מרחשי־לב ומתפכי־נפש דתיים, המקננים כמובן בלבו של היהודי הדתי, כשם שהם מקננים בכל אדם דתי העובד עבודה זרה?"

שלום במכתב "שיחה על קבלה" (דברים בגו' א, עמ' 229-225) עד כמובן גם הוא להבדיל זה בין "יהדות של דתיות אינדיבידואלית" ליהדות (המתבטאת

> "הקבלה ניצחה בעם ישראל, מפני שהיא היתה קרובה יותר לאותם האינסטינקטים האליליים אשר היהדות הקלאסית נלחמה נגדם ולא הצליחה לעקרם. הפילוסופיה של הרמב"ם לא ניצחה, מפני שהיא ממשיכה את קו היהדות הקלאסית, שתמיד היתה ותמיד נשארה נחלתם של בני עליה מועטים" – כתב ישעיהו ליבוביץ לגרשם שלום במחלוקת ביניהם על משמעותה של הקבלה, היהדות והציונות.

באינסטיטוציות של הלכה ותפילה" והוא כותב עם זאת: "יש בתנועת הקבלה דבר משותף, יסוד שאינו בר־חילופין היסוד הזה מייחד את הקבלה משאר התנועות הגדולות בתולדות היהדות... בכל חילופי הדורות והשיטות (של הקבלה) אנו מוצאים אותם הגעגועים לעילוי הנשמה אל מולדתה, אותה התשוקה ל'אימהות' למקורות היניקה הגנוזים של חיינו".

אבל דווקא כנגד יהדות זו נלחם ליבוביץ מלחמת חורמה. בדבריו לשלום הוא כותב: "מפעלה הכביר והיחיד במינו של היהדות התלמודית הרבנית (שבו היא ממשיכה את קו התורה והנביאים) הוא דיכוי יסודות המיתוס וריסון הדתיות האינדיבידואלית התופשית הפרועה, שאינה אלא ביטוי ליצרים ותאוות ('יודעים היו ישראל בעבודה זרה שאין בה ממש, אלא שביקשו להתיר להם עריות בפרהסיה' – סנהדרין) והטייתה למסלול של כיבוש היצר ושל הסלת חובות ופיתוח הרגשת הענווה (גדול המצווה ועושה משאינו מצווה ועושה)".

"במובן זה – ממשיך ליבוביץ – דווקא הפילוסופיה הרציונאליסטית, על אף כליה השאולים מנכר, היא־היא הממשיכה את הקו של היהדות המקורית, ז.א. של הצד המיוחד והספציפי שביהדות, בעוד שהקבלה, על אף המקוריות המדומה של סמליה וכוונותיה, אינה אלא התפרצות של אותה הדתיות האנושית־כללית, ז.א. אלילית אשר היהדות הקלאסית השתדלה לדכאה, עם כל הפטישיזם שבה והסקסואליות הבזויה בה (עיין ספר החסידים)".

בהמשך מוסיף עוד ליבוביץ לשלום: "אני אשתמש כדוגמה אחת בלבד ואתה תבין, המבין דבר מתוך דבר, תרד ללא ספק לסוף כוונתי: אתה הסברת את החידוש הגדול שחידשה הקבלה בשטח התפילה, ביצירת הכוונות והייחודים. הנה, סידור התפילה שנוצר על־ידי היהדות הקלאסית, אותה התפילה במטבע שטבעו חכמים, מעולם לא נתכוונה לשמש מוצא לרגש הדתי האינדיבידואלי ולהשתפכות נפש של היחיד. התפילה באה במקום הקרבנות, כאינסטיטוציה ציבורית. דווקא לזה מתאים ההסבר הפילוסופי שבטעמי המצוות, שלפיו התפילה היא טקס שבאמצעותו המתפלל כולל את עצמו בקהל המאמינים. וכנגד זה, מושג התפילה המיסטי, הוא מהפכה גדולה, אבל בשום פנים לא המשך (ההדגשות במקור – מ.ש.) הקו ההיסטורי שקדם לו ולא הוריאנטה של אינסטיטוציית התפילה הקלאסית. אגב המהפכה הזאת נגד רוח היהדות הקלאסית, באה לידי ביטוי בעצם מושג הכוונה המיסטי, כי כוחה וגבורתה של היהדות הרבנית והתלמודית אינם מתגלים בשום מקום באותו עוז כבשעה שהיא פוסקת שמצוות אינן צריכות כוונה".

דומה שכאן נעוץ ההבדל הגדול בין שני ענקי רוח אלה, שקמו לנו במאה ה־20. בספרי "משהו אנקדוטי" מספר לי ליבוביץ: "שלום אמר לי פעם: אתה (ליבוביץ) מאמין בתורה ואינך מאמין באלוהים. אמרתי לו: אתה אינך מאמין בתורה ואינך מאמין באלוהים, אבל משום מה אתה מאמין בסגולת עם ישראל" (עמ' 47).

לדעת ליבוביץ היתה הלאומיות של גרשם שלום מעין אמונה מיסטית בתוכן ערכי הצפון וטמון בעם ישראל והמתגלה מפעם לפעם בצורות שונות.

ליבוביץ לעומת זאת הציב בפנינו את השאלה הגדולה: האם יש כיום לאומיות יהודית? לאמור: האם יש תכנים ערכיים המשותפים לבני התרבות האנושית המתוקנת כיום להיות העם היהודי? ותשובתו היתה: "איני מכיר כיום שום תוכן כזה" (בספרי "מדוע פוחדים מישעיהו ליבוביץ?" – עמ' 20).

ליבוביץ היה סבור שגרשם שלום בגישתו המיסטית קרוב דווקא לרב קוק, אף־על־פי שמבחינה רעיונית היה בין השניים מרחק עצום. עמדתו של שלום ביחס לציונות נבעה מאמונתו שמן הכוחות העצומים הללו שבעם ישראל יצמח בארץ, במסגרת הלאומיות המחודשת, משהו גדול; בין שתהיה זו התחדשות הישן ובין שתהיה זאת יצירה חדשה. משום כך לא היתה לו הציונות פרוגרמה פוליטית סתם – שאליה דווקא התייחס במידה מסוימת של ספקנות – אלא בעלת משמעות ערכית עמוקה מאד: רוחנית, נפשית ואולי אף דתית (דתית כפי ששלום הבין אותה).

ואכן, כל הקורא בכתבי שלום, אינו יכול להימלט מן ההרגשה, המבוססת למדי, שחוקר קפדן זה של כתבי הקבלה, ראה בהם לא רק חומר גלם לעבודתו המדעית, אלא גם – ושמא אף בעיקר – מקור להתחדשות דתית בעתיד.

במסתו 'מיסטיקה יהודית בימינו' – כותב שלום: "דורנו מוכן לכאורה לגילוי כזה (של מיסטיקה חדשה), שהרי דור משבר הוא ואין בהיסטוריה הדתית שעות של השראה, שעות של יצירה גדולה ברשות הרבים של המיסטיקה, כשעות של משבר היסטורי... ואמנם כאן לפנינו שעת כושר: על ישראל עבר שואה ומשבר, שאין בכוחנו להביעם במלים ובלשון אנוש, ובכל זאת אנו שואלים: מה יצמח מזה? מה יכול לצמוח מזה" (דברים בגו' עמ' 74).

שלום, שהעיד על עצמו שהוא "אנרכיסט מבחינה דתית", משום שאמנם האמין באלוהים, אבל שוב לא האמין ביסוד הגדול של "תורה מן השמים", בלי "חכמות" (כך לשונו), לא פסל את האפשרות של "התלבשות של רחפים מיסטיים ביהדות (הלא־אורתודוכסית) היום". הוא השיב בתיקו על השאלה – האם נסיון מיסטי בדורנו יוכל ללבוש צורה מגובשת ומחייבת ציבור כלשהו.

כמי שעמד על מלוא משמעותו של המשבר ההיסטורי שבו נתון עם ישראל במאה ה־20, לא יכול היה – בוודאי לצערו, אבל מתוך יושר אינטלקטואלי אמיתי – לטייח את המציאות ולתת על כך תשובה חיובית, אבל, כאמור, גם לא שלל אפשרות זו. שהרי אם ברור שאין לתחייה קבלית־מיסטית כל סיכוי – ואי קיום מצוות הדת האינסטיטוציונאלית היא עובדה קיימת לגבי הרוב המכריע של עם ישראל כיום – כי אז אין מנוס מן השאלה הגורלית: האם כראוי כל מאמץ התחייה של עם ישראל, כעם יהודי?

לא כן ליבוביץ. הוא נצמד היצמדות מוחלטת לאינסטיטוציות הדתיות – המצוות המעשיות והתפילה – ולפילוסופיה הדתית (בעיקר של הרמב"ם) והוא כותב על כך לשלום: "לא אוכל להימנע מהערה ביקורתית אחת אשר אתה תסלח לי עליה. בה במידה שנתרשמתי רושם רב מהתיאור החי והפלסטי שאתה נותן, הן בדבריך בע"פ והן בדבריך בכתב לעולמם הנפשי של המקובלים, בה במידה נתאכזבתי מהחיוורון שבתיאורך את עולמם הנפשי של הפילוסופים. כאן הלכת כנראה בעקבותיו של שלטון השכל של אחד העם, על הרמב"ם הג'קסיאנו־טימילי ההרברט־ספנסרי שלו.

"גם כאן אסתפק בדוגמה אחת: האם באמת מושג הרע אצל הרמב"ם אינו אלא אותה הפשטה חיוורת שאתה תיארת? האם לא הכיר הרמב"ם הכרה עמוקה עד למאד את האימה שברע, שאין אדם יכול להימלט ממנו גם בהתעלותו השכלית הגדולה ביותר? האם לא אצל הרמב"ם עומד במרכז רעיונותיו המאמר התלמודי העוקב ויורד עד תהום 'כל הגדול מחברו, יצרו גדול הימנו'? אמנם הפילוסופים, בכדי להכיר את הרע ולהבינו ולחוש בו, לא היו זקוקים לקונסטרוקציה האלילית של סטרא דמסאבותא, אשר בה אתה רואה כנראה העמקה יתרה.

"סוף דבר: לעומת התיזה שלך, אני מעז להעמיד את התיזה הזאת: הקבלה ניצחה בעם ישראל, מפני שהיא היתה קרובה יותר לאותם האינסטינקטים האליליים אשר היהדות הקלאסית נלחמה נגדם ולא הצליחה לעקרם.

"הפילוסופיה של הרמב"ם לא ניצחה, מפני שהיא ממשיכה את קו היהדות הקלאסית, שתמיד היתה ותמיד נשארה נחלתם של בני עליה מועטים. ולא לחינם אומר הרמב"ם עצמו, כשהוא מתאר את אהבת ה' הברורה שלא כל חכם ולא כל חסיד זוכה לה, ואין היא אלא מדרגתו של אברהם אבינו' ואלה הם ממש גם דברי שפינוזה בסוף האתיקה: 'כל הדברים בעלי הערך, ככל שהם קשים יותר, כן הם נדירים יותר'".

על־כן מגלה ליבוביץ לשלום את דעתו: "אני חושב שהוא (שלום) טעה מאד בתפיסת ערכם של התכנים הרעיוניים של הקבלה, וכן של מקומה ביהדות ומשמעותה לגביה. מקור הטעות הוא בעניין זה שמצא ראציונאליסט קיצון זה דווקא במרכיבים האי־ראציונאליים של התרבות האנושית ושל התודעה האנושית (לא של היהדות בלבד) אף־על־פי שאת החומר האי־ראציונאלי, ואף המאגי, שביהדות ההיסטורית ניתח ניתוח מדעי־היסטורי ופילולוגי קפדני, ניכר שחיבה יתרה נודעת לו לגבי חומר זה. לעומת זאת נתברר לי בשיחות עמו, שהיה חסר הבנה למשמעותה של תורה, והייחוד של תלמוד תורה, בעולמה של היהדות ההיסטורית" ("על עולם ומלואו", עמ' 48).

ונסיים במכתב שבו פתחנו. ליבוביץ כותב שם: "הסכנה הכרוכה בעקבות הגישה המיסטית היא גלויה וברורה ולא אתה (שלום) חידשת אותה. המיסטיקאים בכל הזמנים הכירוה והרגישוה ('ארבעה נכנסו לפרדס' וכדומה)... כל רעיון כבד משקל ורב־ערך עלול לצאת בהבנת תהומות ומוקשים." וכנציג מובהק של היהדות שבמרכזה קבלת עול תורה ומצוות, הוא כותב: "נראה לי שהחידוש הרעיוני העיקרי של היהדות הקלאסית הוא שכל עצמה של ההשקפה הדתית היא לעולם עמידה על עברי פי־פחת והפוך בקרבת אלוהים בכל נפשו ובכל מאודו, לעולם תלוי ועומד בין אלוהים לבין עבודה זרה. בדרך זה אין בעולם המחשבה הדתית סמל עז ונורא יותר מאשר מעשה העגל בידי האנשים שזכו למעמד הר סיני ואמרו 'נעשה ונשמע'."

ישעיהו ליבוביץ – נפטר בי"א אלול תשנ"ד.

פתיחתא

געגועים לאותנטיות

אני מודה כי תחום אחד בתרבות הישראלית היה שנים רבות, מסיבות שונות שאיני מודע לכולן, תחום בפני, והוא תחום תרבות הרוק. גדי טאוב ברשימה "שובו של המרכז המסתורי" ("ידיעות" מס 2, אוגוסט 1995) פתח לפני במקצת את השער לתחום זה. במאמר העוסק בטקסטים של אותן להקות – 'משינה', 'טיפקס', 'נושאי המגבעת', רמי קליינשטיין, 'החברים של נטאשה' ועוד – הוא כותב: "מה שהיה חסר הוא עברית שקופה את כל הסמליות ותאפשר פזמונים שעוסקים בחומרים של החיים, כפי שהצעירים מסביב. שיאפשרו גם לומר משהו פשוט. לומר משהו פשוט, התברר, יכול להיות עניין מסובך מאד".

תרומתו החשובה של מאמר זה, לדעתי, מלבד הפניית המבט לטקסטים של אותן להקות, היא התייחסותו ללשון המקומונים, שהיא לכאורה העברית העכשווית והערכית של הצעיר הישראלי בשלהי שנות התשעים. מעניין, כי דווקא טאוב, המייצג, לכאורה, אותו דור צעיר, אינו חש לגמרי נוח בלשון מקומונית זו, ומשהו חסר לו בה, כלומר אותה אי־יכולת "לומר משהו פשוט", כדבריו. "העברית של המקומונים – הוא כותב – עברית שוטפת, נוחה, טבעית, התפתחותה כשפה מתריסה. היא הפכה לכלי מצויין ללגלוג, לסרקזם, לשנינות, לאירוניה, והתאימה מאד להיות העברית של המרד התרבותי שהיא ייצגה". אולם הוא מוסיף "זה היה שעשוע נחמד מאד במשך זמן מה, אבל בסוף, בהעדר אתגר, זה הפך למשעמם. התברר שלאנשים יש צורך לדבר גם על דברים שבאמת מטרידים אותם, הם לא באמת יכולים להסתפק בלעג למה שמטריד אחרים. במילים אחרות, התפקיד של לעג 'למה שאנחנו לא' בעיצוב הזהות היה משמעותי, אבל בסופו של דבר לא מספיק". בהמשך הוא מראה כיצד אותו חסר, שלא סיפקו המקומונים, מילאו להקות הרוק הנזכרות למעלה. לדבריו, היה בתקליטים הראשונים של 'משינה', למשל, משהו מאד תל־אביבי, וזאת בלי להיכשל ברומנטיקה שיינקינית ובסרקזם מקומוני. דווקא אותם חומרים שתרבות המקומונים כולה התרחקה מהם, הפכו לחומרים של הרוק הישראלי ויצרו תחושה של משהו אותנטי. כמו למשל בשירו של איתן גלאס "בואי אחבק אותך, נתנשק/ נשים את הילדים אצל אמא שלך/ ונתעלס בשרותים של הקולנוע/ או של המרכז המסחרי החדש/ כי הארץ מתפתחת כמו היין שלי/ כשאני מחבק אותך ואחר־כך דועך". (מתוך 'הורין מגד כלום' המושר בפי רמי קליינשטיין).

הנקודה שאני מתחבר אליה בדבריו, כתושב תל־אביב אמנם אך לא כיליד העיר הזאת ולא כבעל הרגשה 'מקומונית' בהכרח, היא כי 'המרכז המסתורי' הזה של נחמיאס, אליו הצטרפו להקות שבאו מעיירות פיתוח ומשכונות פריפריות, מייצג משהו 'ישראלי' ולא 'מאסון מקומונאי', משהו שהמוטיבציה העיקרית שלו היא לספר סיפור מתוך אמפתיה אמיתית. למשל, שירו של קובי אוז מלהקת 'טיפקס' (המובא במאמר) המתאר את הגדייה של חייל מעיירה דרומית היורד בתחנה המרכזית הישנה של תל־אביב: "הייתי יורד בתחנה הישנה,/והיא היתה לי מדינה אחרת,/מדינה של מציאות בהמונה,/כשגשם יורד וכשהשמש בוערת...".

אינני שוכח כי מדובר בפזמון, בשאנסון, ולא בבמה שקרוי בפינו 'שירה', אבל אני חש, כי זה מדבר אלי ונוגע לי. כנראה, באמת, שהצורך 'לומר משהו פשוט', לומר מה 'כן' ולא רק מה 'לא', לומר דבר מה אותנטי, אמפתי, הוא צורך אנושי חיוני דווקא בתרבות הכפר הגלובלי המאיימת לשטוף אותנו בשפעת מוצריה המפתביים. ייתכן שהספר הישראלי, לאו דווקא הגיאוגרפי, אלא גם התרבותי, הוא היום מולדת התחייה האותנטית שלנו. ע.ל.

יעקב בסר משוחח / על קובץ הסיפורים "חיות מתות ומזג אויר"

אגור שיף: מודע לחיות מתות בצדי אוטוסטרדות

אגור שיף צילום: גדי פרידמן

אגור שיף, "חיות מתות ומזג אויר", שיצא בהוצאת כתר סדרת צד התפר, הוא ספרך הראשון. על גב הספר כתוב – יליד 1955, קולנוען, מאייר, סופר ואבא. יש לך מה להוסיף?

אולי הסדר לא נכון. אם הייתי מסדר את זה לפי שעות העבודה, היום אני בעיקר סופר, ואילו אבא במקום שני. באיור אני כבר כמעט לא מתעסק, אם כי העטיפה של הספר היא עבודה שלי.

התחלת כצייר.

כן. למדתי בבצלאל, ובסנט־מרטין בלונדון. אחר כך התחלתי לעשות סרטים. אנימציה, טכניקות מעורבות, ואחר־כך עברתי לכתיבה קולנועית.

זה היה תהליך.

אפשר לתאר את זה כתהליך. אבל בפועל אלו היו קפיצות הלוך ושוב. תמיד כתבתי, אבל רק לפני שלוש שנים החלטתי שאני כותב כדי לפרסם. קולנוע זו בחירה טבעית של מי שעוסק גם בתמונות וגם בטקסטים.

הקורא בספרך עלול להתרשם שכותרת הספר קדמה לסיפורים. כל סיפור מותאם לכותרת. בכל סיפור יש חיות ועיסוק אינטנסיבי במזג האויר. חוץ מסיפור הטיסה לפאריס.

גם בסיפור על הבחורה הנמצאת עם בעלה הטרי בירח דבש והוא עוזב אותה, אין עיסוק בחיות ונדמה לי שגם לא במזג אויר.

השאלה בכל זאת היא אם אתה משתמש – בעיקר במזג האוויר – ברקע מתוכנן מראש או שזה חלק אינטגרלי מהסיפור.

אני חושב שההתבוננות הקיומית – אמנם בצורה מאד פשטנית ומיידית – היא ההסתכלות במזג האוויר. זה נכון שזה יכול להפוך לעיסוק אובססיבי. במקרה למשל של חמסין נוראי, כמו בישראל. ההשפעה המיידית של העולם מסביבך עליך – זה, בערך, מצב השמים, או מצב הגשם, או השמש. גם החיות המתות הן חלק מהעניין הזה. האם הקיום הפיסי שלנו מנותק מזה של התנים – במקרה של אליאס או במקרה של "אבלו של זר" – החיות מתות לצד הדרך. זה דבר שאני מאד מודע לו. כשאני עובר בכביש לחיפה ובחזרה, אני מודע לחיות המתות ששוכבות שם, בקשר ישיר אלי. זה נשמע קצת מטורף, אבל אני חושב שהעיסוק התמטי בסיפורים האלה מסביר את ראיית העולם הזו. זה לא סתם נדנוד.

הזכרת את אליאס, עורך־הדין. החיים שלו והחיי התנים שווי ערך בסיפור. הוא מת ואולי התנים יחיו?

הוא מת ואני בטוח שהתנים יחיו. הקיום של אליאס תלוי בכל כך הרבה גורמים משניים והקיום של התנים הוא בלתי תלוי לחלוטין. המאבק הזה בטבע העירוני, בין קיום של תנים, שלא מודעים למוות, לבין קיום של כל אדם שכל הזמן מודע למוות שלו, גורם למתח הזה בסיפור. התנים הם שורדים טבעיים ואליאס נידון למוות.

גם הכלב המת בסיפור הראשון, הוא בעצם הדבר הטראומטי ביותר מכל מה שקורה בו. הכלב נדרס מיד בהתחלה, ואחר כך, כל מה שקורה נגמר 'ריקי' במכבנות.

זה מאד מעניין. "לנטילה שרה" זה סיפור שהפך לתסריט, שנמצא בשלבים מתקדמים בקרן לעידוד סרטי איכות, ובאופן טבעי הוא התרחק מאד מהסיפור. הדברים האלה, שבסיפור הם אירועים סוריאליים, בתסריט, שיש כבר גירסה שביעית שלו, או שהם יצאו, או שהם הפכו לגורמים מאד חשובים בדרמה. כל העניין הזה של הכלב בתסריט של של דקות הפך לאירוע משני לחלוטין. מכיוון שעבדתי שנה וחצי על התסריט, ולא על הספר, אני רחוק מאד מהסיפור. כשאני חושב על "לנטילה", אני חושב על התסריט. ובתסריט הכלב דווקא חשוב לשושנה, המגלם את הרוע האולטימטיבי. ודווקא הכלב עושה לו משהו.

כמו אצל צ'כוב, אקדח שמופיע במערכה הראשונה, חייב לירות באחרונה. לגבי הכלב הזה הרגשתי שאם הוא נדרס בתאונה בתחילת הסיפור, משהו צריך לקרות עם זה.

אני חושב ש"לנטילה" שונה משאר הסיפורים. יש לו מבנה אחר. יש לו התכוונויות אחרות. האמת היא שאני מצטער קצת שהוא מופיע ראשון בקובץ, כאילו הסיפור המייצג. היום אני חושב שהוא חריג במובן זה שהוא, שלא במודע, היה הכנה לתסריט. ובכל זאת, יש שם מערכת יחסים בין שני האחים והאבא החסר, שכן מתחברת לשאר הסיפורים. העניין של מערכת יחסים בין אב לבן, אני חושב שהוא לייטמוטיב שחוזר בסיפורי הספר. וזה משהו שאני יודע בדיעבד.

נושא האבהות, באמת, הוא דבר מרכזי ובולט במיוחד בסיפור על לבנון.

עד שלא אמרה רותי, אשתי, – תראה מה קורה כאן, אתה כל הזמן מטפל באב ובבן, לא לגמרי הייתי מודע לזה. הייתי בבחינת צייר שעובד על בד והוא בור גמור. אבל בשלב הזה הבנתי שזה בעצם נושא שמאד מעניין אותי. שבזה אני מתעסק. ואז, התיישבתי וכבר כבר התחלתי לכתוב יצירה אפית יותר, שמתעסקת בחיפוש של בן אחרי אב שלא קיים. אני לא יודע, באמת, אם אני ממוקם כאן כאב, כי אני אב, אמנם חדש, בני הוא רק בן חמש, ואני בן הרבה יותר ותיק, כבר ארבעים שנה שאני משמש כבן. ואני מתרוצץ בין שתי הזהויות האלה, של בן ואב ובודק מה הקשר בין אבהות השאיפה הנוראית של בן אדם לבנות לעצמו חיי נצח דרך הצאצאים שלו. אומר הסבא ב"העצים מלכלכים את הקבר" – רציתי לשמר את עצמי בזכרונות של הנכד (ההורג) הזה. אם לא בבנים, או לפחות בזכרונות. וזה מאד מעניין אותי. כאב, אני כל הזמן מודע להטבעות שאני עושה בבן שלי, כדי לשמור את עצמי בתוכו. כשאתה מסתכל ככה על העולם, בכלל, אתה עולה על נקודה מאד מעניינת: הגלגול של ההיסטוריה האנושית דרך אבות ובנים. מאיפה זה מתחיל ולאיפה זה צריך להתגלגל. וכמובן, יש לזה גם השלכות ביום יום.

מבחינת הלשון, הדמויות, הן דמויות שוליים לרוב. אנשים קצת 'חפיפה'... הסוכן, עורך הדין, הרופא... יש איזו אובססיה 'מיקום' שהוא קצת או מאד בשוליים של התרבות. הלשון מתוסכלת, תקנית אבל לא מתגבהת. מצד שני יש התגברות על גבול ההזמכבויות – שקיעה, נוף. כאילו ניגודים כבטניים.

למה אתה חושב שיש ניגוד בין דרכי התיאור?

אני מתכוון שבהופעת התמונות האלה – של השקיעה המרובה אתה משתמש בלשון גבוהה יותר.

אני חולק עליך. יש לי הרבה תיאורים אבל אני לא חושב שהם שונים בגבנון שלהם מתיאורי המצב. האקשן. יש דווקא קונסיסטנטיות של שפה. אני לא כותב בלשון גבוהה. אני לא יכול לכתוב בלשון גבוהה. זה מפריע לי. אולי במובן הזה אני כותב מבינה קולנועית. אבל אני חושב שהאפקט של שקיעה או זריחה, או חמסין, הוא בזה שאתה נותן אותו בלי פרשנות שנובעת מהתייפייפות הפאתטית. נורא קל להגיד על שקיעה שהיא בצבעי דם, ולהשתמש בהרבה דימויים, אפילו מקודשים: בזה בעצם אתה מוכר את השקיעה לא כמו שהיא באמת, אלא כמו שהיא צריכה להיות – כדי שהיא תהיה שקיעה. או נכון, הלשון שלי היא רזה אבל אני לא מונע מהקורא שלי לקבל תמונה פנורמית שכוללת בתוכה גם את מזג האוויר. וגם את מצב השמים או מצב הצל או מצב העץ.

בסיפורים יש ערכים המקובלים כחשובים – יום העצמאות, הרצל, השואה, צער בעלי חיים, אשה מוכה. אתה ממש ילד טוב ירושלים...?

לגבי הדגלים – אני נותן לשלושה אנשי שוליים, אנשים רחוקים מאד מההוויה הלאומית, לתלות את הסמל של ההוויה הלאומית כדי להקטין אותו לממדים האמיתיים שלו. אין דבר כזה הוויה לאומית. יש רק הוויה אינדיבידואלית. ורק היא קיימת בסיפור הזה. ויום העצמאות הוא אמנם חג, אבל חוץ מזה שעושים בו פיקניקים, או, בעצם שורפים בשר, אין לו שום משמעות. במקרה של גורי זה יותר חמור. מכיוון שהוא בעצם יתום מלחמה, ולחג הזה צריכה להיות משמעות, כופים עליו את המשמעות. אבל לאבהות של האיש שמת במלחמה אין שום משמעות לגביו.

אתה כותב, כי כאשר הוא שומע את הצפירה זה עושה לו משהו.

כן. הוא אומר שזה היום היחיד שמחבר אותו לאבא. הצפירה, מה שהיא בעצם אומרת לו – היה לך אבא עכשיו תעמוד רגע ותנסה לחשוב עליו.

קראתי עכשיו את "אדם הראשון" של קאמי. יש שם קטע על העמידה שלו ליד קבר אביו. הוא תוהה על משמעות האבהות של האיש שטמון באדמה ומת: לא רק שמת לפני הרבה שנים, הוא אפילו לא זכה להגיע לגילו של בנו שעומד עכשיו ליד הקבר. וזה מעניין מבחינתי, שהוא מגיע למסקנה שאין לדמות הזאת משמעות. או – המשמעות שיש לדמות הזאת היא כזה שהיא לא היתה והיה צריך לחפש לו אבהות בכל מיני דברים אחרים. הצפירה הזאת מקוממת. המימסד אומר לך – חסר רגשות שכמוך, אני כופה עליך דקה שתעמוד ותיזכר. וזה קורה פעמיים ביום העצמאות ופעם ביום השואה. לי זה אומר דבר מקומם, כאילו שאני חסר רגשות ומסומסם והמדינה צריכה להכין לי את הרגע שבו יפעמו רגשות לאומיים. בשיטה הזאת גם משמיעים את ההימנון כשנגמרים שידורי הטלוויזיה. וזה לא עובד ככה.

כל הדברים האלה – שבעקבותיהם אתה אומר שאני 'ילד טוב ירושלים' – לדעתי, אם אין נגיעה בדברים שהם תימות ערכיות, גם בסיפורים, גם בסרטים, בכל דבר בעצם, או אין לי שום עניין בהם. מאד קשה לי לקרוא ספרות פוסט־מודרניסטית שמנטרלת את עצמה מערכים או מתימות ערכיות. זה פשוט לא מעניין אותי. זה מדהים עד כמה הדברים האלה, כדי שתתרגש מהם, צריכים לעורר בך הזדהות, אבל כדי שהם יעוררו בך הזדהות, אתה צריך לטפל באיזשהו נושא שהוא אוניברסלי ברמה האנושית שלו. אתה יכול להגיד שאתה על גבול השמאלץ כאן. כשאתה קורא, ואני לא רוצה להזכיר שמות, סופר פוסט־מודרניסטי – הוא אומר לך – אני נקי מכל זה. אבל או אתה לא יכול להנות, בעצם אנחנו מדברים על הנאה ברמה הכי פשוטה שלה. כשקוראים סיפורים צריך להתרגש ממשהו.

אתה משייך את עצמך לקבוצת סופרים מסוימת, מה שנקרא הצעירים?

אני לא משייך את עצמי לקבוצה. תראה, בכל עשייה מהסוג הזה אתה רוצה לחשוב שהקול שלך הוא אחר, מיוחד. בזה שאתה משייך את עצמך לקבוצה, אתה בעצם סותר את השאיפה הגדולה הזאת, להיות שונה. באופן טבעי אני לא יכול להגיד שאני שייך לקבוצה. חוץ מזה, שכל ההשתייכות לקבוצה היא יותר איזשהו תרגיל חברתי של קליקאיות. אם חיים פסח מכנים אותי עכשיו לאנתולוגיה שהוא מוציא ,יחד עם אורלי קסטל־בלום, אתגר קרת ואחרים – אין שום קשר בין הכתיבה שלי לשלהם. יש פער עצום בין סוגי הכתיבה, בלי לשפוט ערכית. אנשים שקראו את הספר שלי ניסו להזכיר את ריימונד קארבר בהקשר של הריאליזם ה'מלוכלך' האמריקאי; אבל גם ריימונד קארבר, במאמר שכתב, לעג לשיוך הזה. אבל לא היתה לו ברירה כי זו עבודה שלא הסופר עושה. זו עבודה של חוקרים, של אקדמיסטים למיניהם. הרצון לשייך אותך לאיזושהי מגירה, בסופו של דבר מפיל אותך.

אבל מה שמקשר אותך בכל זאת זה שמה רוח עכשווית. זה משותף לדור הזה. הדור הזה, כולל אותך, משתמש בשפה של היום. הלשון, שזה הכלי המרכזי של העבודה שלך היא אותה לשון.

אני חושב שאני הרבה יותר זהיר, גם משני הסופרים שהזכרנו וגם מאחרים, בשימוש שלי בשפה. בדרך כלל, אני לא מאמץ מלים לעוויות, אני מאד מעודן, אני מנסה לא להיות וולגארי בשפה היומיומית. נכון שהשפה שלי היא לא שפה גבוהה, אצלי יהיה כתוב לזרוק, לא להשליך. יהיה כתוב להתרגז ולא להתרעם. אני בוחר את האלטרנטיבה היותר שימושית, אבל אני לא יורד לשפה הוולגרית ממש.

תודה.

ילד פלא, משבר סלעים

דן אלמגור / פרסום ראשון של שיר מהמאה ה־16 □ מוקדש לתלמידים השבים ללימודים

ילדי־פלא אינם תופעה נדירה בספרות ובשירה העברית. כבר המשורר העברי הגדול הראשון ב'תור הזהב' בספרד, ר' שמואל הנגיד, התפאר בשני ילדיו – יהוסף בן השמונה וחצי ואליסף, שהיה בן שש וחצי בלבד – שהעתיקו ללא שגיאות על קלף את השירים הארוכים והמורכבים ששלח אליהם משדה הקרב, בעת מלחמותיו כשר צבא גרנדה. הנגיד אף החמיא באחד משיריו לבנו הצעיר: "כתיבתך מהודרת / כברקת מסודרת, / וטוריה מיושרים / כמו ריקמה באדרת" ("שלח יונה מבשרת"). משורר עברי מאוחר הרבה יותר, נתן אלתרמן, מזכיר את הילד יהוסף בשירו היפה "הקרב על גרנדה", המופיע ב'ספר התיבה המזמרת' (עמ' 79־86). בשיר מתאר אלתרמן את גאוותו של האב "הזיד המצביא", המראה לקצין משמר הדגל הנכנס לאהלו את כתב האגרת, שכתב בנו המחונן ("מה גילו? הוא בן תשע כמעט, חסר ירח").

ואומר הנגיד: "הקצין, גש־נא הנה,
הסתכל איך מפליא זה הילד לכתוב.

לו ראה־נא זאת! איזו כתיבה מהדרת,
כברקת כלה מסדרת, לא כן?
מישרת – ראה – כריקמה באדרת...
כן, עברית היא, הדאי. עם תשעה קבים חן.

זאת, קצין, שפת קדשנו אתנו משמרת.
נלחמים לה הוגים וגדולים פיטנים;
אך מתי נצחונה, לה מבטח לתפארת?
עת שומרים אותה פה
ילדים קטנים.

גם באיטליה התבלטו "ילדים קטנים" בתחום השירה העברית. ר' יהודה־אריה מודינה, למשל, שבין עשרים ושישה מקצועות שונים שבהם עסק בבגרותו היו גם הרבנות, המחזאות, ניצוח על מקהלת גיטו וציניה והמשחק בקוביא (בזה, האחרון הפסיד הרב הרבגוני את כל הונו), תירגם עוד לפני שהגיע לגיל בר מצווה קאנטו ארוך, משעשע ומפולפל מאד מתוך האפוס האיטלקי 'אורלנדו המתהולל' לאריוסטו, הקשור באביר הנודע ג'וקונדו ובמלכה, המתהוללת עם גנם החצר. ולפני 142 שנה – בדיוק בשנה בה הופיע בוילנה הרומאן העברי הראשון, 'אהבת ציון' למאפו – התפרסם בדפוס באותה עיר גם מחזה מתח עברי בשם "חג יום הולדת", שנכתב בידי ילד בן 13, יואל ניסן יוזיחעס, תלמידו של קלמן שולמאן. בפתח הספרון נאמר: "המחברת הקטנה הזאת היא ראש ביכורי עט ילד בן שלוש־עשרה שנה, אשר הגה ואשר הגו רעיוניו ליום הולדת אמו הכבודה, ומאשר יקרו בעיניה פרי מחשבותיו, הוציאה את מחברתו זו לאור". "מקרה אמא" קלאסי. הפעם, לא אמא פולניה, אלא אמא ליטאית.

ואם כבר הזכרנו ילד עברי בן שלוש־עשרה באיטליה, המתרגם שירי־עגבים, הרי מצויה בידינו עדותו של יהודה־ליב לוין, הוא יהל"ל, בן גילו של המשורר הצעיר מוילנה, שסיפר בזכרונותיו על שירי עגבים שכתב בהיותו בן עשר (השירים הללו לא נדפסו בילדותו של המחבר. אולי מפני שאמו לא ידעה על קיומם). וכך סיפר יהל"ל שנים אחר־כך:

"השירים שכתבתי הראיתי לחברי שקראום בתאוות נפש, באשר תוכן השירים היה לרוב עגבים וניבול פה בהתלות ולצון. לא אדע מאין בא אלי הרוח לכתוב רק על דברי אהבה ונאפופים, אף כי כמעט לא ראיתי פני אשה ולא נקרה לי להתבונן על בתולה. כנראה היתה זאת פעולת הספרים שקראתי כמו "אהבת ציון", "עיט צבוע" וכדומה". ולחשוב על זה שהיו ימים, בהם נכללו "אהבת ציון" ו"עיט צבוע" ברשימת הספרים המומלצים לקריאה בבית הספר העברי.

והיו, כמובן, גם "ילדי פלא" עבריים מאוחרים יותר. כיעקב שנייד מחיפה, שפרסם בגיל עשר ספר על מסע עם משפחתו ליוון, בשם "מסע ביוון"; או הלית בלום, שנכנסה אפילו ל"ספר השיאים הישראלי" בזכות ספר שירים "איך לא קר לגלים", שהוציאה בהיותה בת תשע, וכבהיותה תלמידת תיכון נתפרסם הרומן הראשון שלה, שגם הוא יצא לאור בהוצאת "כתר".

לכבוד תחילת שנת הלימודים, אנו מפרסמים בזה לראשונה מתוך כתב יד שיר עברי מקסים, שנכתב אמנם בידי משורר מבוגר, אבל גיבורו – ילד פלא יהודי מאיטליה, שנבחן על ידי המשורר בבחינה במתמטיקה, ועבר אותה בהצלחה רבה. השיר לקוח מתוך כתב יד מס. 554 בספריה הבודליאנית באוקספורד, הוא כתב היד המחזיק את קובץ שיריו של המשורר־הרופא יוסף צרפתי, רופא האפיפיורים והקרדינלים, שהיה אדם בעל השכלה רחבה מאד, ידע שפות רבות ואף שימש כמורה לילדים ולמבוגרים, יהודים ולא יהודים כאחד. יש לנו עדויות בנות זמנו על הצטיינותו במתמטיקה. השיר הבא, שיר ק"מ בקובץ, נכתב אחרי שהמחבר, כבוחנה למתמטיקה, לבחון ילד צעיר, בן למשפחה יהודית מיוחסת ועשירה בפירנצה או ברומא, ברבע הראשון למאה השש־עשרה.

מסתבר שגם הפעם מדובר באמא יהודיה. אם לשפוט לפי השיר, אביו של הילד לא היה נוכח בבחינה, ואולי לא היה עוד בחיים. נזכרות רק הנשים במשפחה – האחיות, ובעיקר האם, שכנראה הזמינה את הבוחן, ואין ספק שנהנתה, ככל אמא איטלקיה, לשמוע את המחמאות שהרעיף זה על ילדה.

כותרת השיר אומרת: "שיר אל ילד קטן חריף בתשובותיו / ובקי במספר ובמחלקותיו / ובשבח אמו ואחיותיו / למשפחותיו לבית אבותיו".

יליד שעשועים / ויקיר ונעים / ורוחו ושיחו / משבר סלעים.
ומקשיב להשיב / ומשכיל להושיב / אמרות בחידות / חמודות, ודעים.
סגרתיו במלים / בים המשלים, / וקרע גאונו / באלפי קרעים.
פגשתיו, צרפתיו, / בבור־בין בחנתיו, / וטהור מצאתיו כעצם רקיעים.
חקרתיו במדה / בחשב אפודה, / והרבה בלי קץ / לקבץ סלעים.
והוסיף וחסר, / וחלק באסר, / וערך ודקדק / להדק רגעים.
היגדיל שבחיו / משורר בשחיו? / והוא בן השובים, / נדיבים ושועים.
כאחים ואחיות, / שרפים וחיות, / וראשון וסופן / כאופן קבועים.
והאם בתוכן / כעיש עלי כן, / והם לה סביבה / כאחרים נטועים.
והוא שם בנפשם / כרוב עף בראשם, / בטובו וניבו / שמחות שבעים.
ארון לילדים, / והם לו עבדים, / וכלם בערכו / וחקו גרועים.
ומי יערוך לו? / היש איש משלו? / יליד שעשועים / ויקיר ונעים.

הבחינה – איור מן המאה ה־16, איטליה.

המבנה: 12 בתים "מרובעים", שכל אחד מהם נחלק לארבע צלעות. פרט לחריזה ה"מבריחה" (מלשון בריח), הסוגר את הבית האחידה בסוף כל הבתים, מופיעים הרבה חרוזים פנימיים – לא רק בסופי הצלעיות הפנימיות ("שעשועים/נעים"), אלא לעתים גם בתוך הצלעית עצמה ("רוחו בשיחו", "בטובו וניבו"). המשקל: יתד ותנועה, יתד ותנועה ("המתקרב"). ארבעת הבתים הראשונים פותחים באותיות, היוצרות את החתימה "יוסף", כשמו של המשורר.

המקורות: בכתובת: "חריף ובקי": ניב שבו רווח בספרות הרבנית, וכמוהו "משבר סלעים". שורה 1. "יליד שעשועים": עפ"י "הבן יקיר לי... ילד שעשועים" ירמיה לא כ, ה"ילד" הפך ל"יליד" בשל המשקל; "שיחו": שיחתו, שיג ושיח (החרוז "רוחו ושיחו" מופיע אצל צרפתי גם בשיר צג בקובץ, וחברו משה בן יואב כותב בשירו "מה לי ולהבלי": "קוי שיחו ורוחו"); "משבר סלעים" מתואר מקובלת לתלמיד חכם, עפ"י "מפרק הרים ומשבר סלעים" במלכ"א יט יא; 2. "מקשיב להשיב": תכונה של תלמיד נבון וטוב, שאינו ממהר לענות לפני ששמע את השאלה, אלא "מקשיב להשיב", ונוהג בפקחות ("משכיל") להשיב אמרות ו"דעים" (דעות, כלומר תשובות, לשאלות ול"חידות החמודות" שהוא נשאל; "דעים": ר' איוב לז טז; ור' "טעמים המיושבים על הלב", רש"י למשלי כז. 3. "סגרתיו": צרתי עליו, בחנתיו (ר' שמות יד א), ב"משלים" (חידות, שאלות מבחן); אבל הוא "קרע (את) גאונו" של ים המשלים והשאלות באלפי קרעים (ור' "ים המחשבות" ו"ים התעודות" בהקדמה לתחכמוני לאלחריזי, או "ים התלמוד" ועוד; "בור בין": בור הבינה והחכמה. ור' "באר בין" בשיר יז בקובץ, ו"בחנתיך צרפתיך בכור מבחן, מצאתיך ביר גבורת", ב"מחברות עמנואל" הרומי, מחברת כ 40 במהד' ר' ירדן, תשסח; "כעצם רקיעים": ר' "כעצם השמים לטוהר", שמות כד כ. 5. "מדה": תורת המדות המשקלים; "בחשב אפודה": בחשבון, משחק לשון חשב־חשבון־אפוד עפ"י "ואפודת לו בחשב האפוד", שמות כט ה; "לקבץ סלעים": לחשב ולהוסיף מטבעות בשאלות החשבון, ואולי לקבל מטבע כפרס על כל תשובה נכונה; ור' "אם מצרפם ועושה אותם סלעים ודינרי זהב", ספרי, האזינו, או "מקבץ דינר ובניה", שם, עקב; "לקבץ": ר' "חבור המשיחה והתשבורת' לראב"ח הנשיא, יב כט. 6. "והוסיף וחסר": חבור וחיסור; "וחלק באיסר": באיסור האיסר האיטלקי, מטבע שהיה נהוג גם בארץ. ור' "כמה היא פרוטה אחת משמנה באיסר האיטלקי", קדושין א א; "ערך ודקדק": ר' "חוקרים ומדקדקים", רמב"ם, קרוה"ת א ה; "להדק רגעים": לחשב רגעים בשאלות הקשורות בזמן. 7. "הגדיל": היש צורך למשורר להגדיל ב"שיחו" (דבריו) כדי לשבח ילד מוצלח ומיוחס שכזה? 8. "שרפים וחיות": המלאכים, כינויי היקרה לבני המשפחה; "כאופן": כנוי למלאכים. ר' "ובקיעים... קבועים האופנים"; משה בן יואב, "לשוני עט אלי סופר" ועוד; "וראשון וסופן": בכתב היד כתוב "וראשם וסופם", ומתוקן בצד "לסופר", כתרו ל"אופר". 9. "כעיש עלי כן": בכוכב העיש, לשון נקבה במקראית ובאיטלקית; ור' "ועיש על בניה תנחם", איוב לח לב. 10. ו"בניך סביב לשולחנך" תהל' קכח ג. 10. "והוא": הילד, גאוות המשפחה, בתוך כל הנשים שבבית (האם והאחיות) כמלאך ("כרוב") המרחף בנפשן ובראשן של נשות המשפחה, והן רוחשות ושבעות שמחה מהצטיינותו. ור' "וירכב על כרוב ויעף", תהלים יח יא ועוד. 12. "יערוך": ישווה לו; "משלו": הדומה לו, כמותו. ור' "אין על עפר משלו", איוב מא כה.

השיר לקח מתוך רשימה המכילה עשרה שירים בלתי ידועים של יוסף צרפתי, שכולם עוסקים במורים, תלמידים והוראה. כראוי לרשימה העוסקת בנושאים חינוכיים כאלה, היא אמורה להופיע בגליון הקרוב (תשרי) של "הד החינוך". ביבליוגרפיה מוערת ומעודכנת של כל שירי יוסף צרפתי וכל המחקרים עליו תופיע בגליון הבא של כתב העת "איטליה", היוצא בירושלים בעריכתו של פרופ' ראובן בונפיל.

השיר מוקדש לכל התלמידים החוזרים בימים אלה לספסל הלימודים.

ימים ושירים / שרה ח. כץ

בין שני מוקדי משיכה

בלי התחייבויות / משה דור

בין עצי הפלפל רוח הערב
לוטפת כל פנים ופנים בהרהרות,
כמו פתב בדיל.

אין לה דעות קדומות.
אין לה דעות בכלל.

אם יש אלהים הוא
מתהלך כאן, לאחר עוד יום
בוער, לאטו, ידיו שלובות
מאחורי גבו, אנושי מאד.
נשרת הפרי הפיקה נלכדת
בשערו. רוח הערב מעלעלת
את פניו באצבעות
קרירות, זהירות.

אין לו שום התחייבות
בצל הריק הזה,
לא ארץ הבטחה
ולא עם בחירה.

השיר הזה, הכלול בספר שירים "אהבה ושאר פורעניות", נכתב בברקלי, קליפורניה. אתה אורח בארה"ב או תושב של קבע?

אני מתגורר פה ואורח שם. נע ונד בתוקף נסיבות חיי, שודאי לא פיללתי שיתרחשו כי לא בידינו הדבר. השירים שבספר הם שירי אהבה קרועים בין שני מוקדי משיכה: בין הנוף הזר לבין תבנית נוף מולדתי, שהיא יסוד מוסד אצלי בכתיבה. לאחר כל הקיטרוגים על האסכולה הילדית בשירה, התחזקתי בדעתי שלא טעיתי כשהבאתי אותם לעולם. השיבות חזקה לנופים הארץ־ישראליים בולטת דווקא היום, על רקע השבטיות המתגברת וההתפוררות החברתית.

בימים אלה יוצא לאור ספר חדש מפרי עטך, "כוחלים בפה", בהוצאת "יחד".

שם הספר רומז לאגדה התלמודית על משה רבנו, שהיה – כמותי בנעורי – כבד פה וכבד לשון. מבחינה אלגורית יש להרחיב זאת ליצירה כולה. בספרון הזה מופיעים קטעים אוטוביוגרפיים על ילדותי, נעורי, תקופת האוניברסיטה, ספרות צעירה. אמנם רציתי לכתוב אוטוביוגרפיה שלמה שתשקף את חיי ואת המציאות שלתוכה נולדתי והתבגרתי, את יצירתי, את המאבקים עליה ועל מימושה, אך הדבר לא הסתייע. החיים היו חזקים מכל משאלותי, האמנותיות ולא הניחו לי. נוסף על כך, אין זה פשוט לכתוב ביוגרפיה, בייחוד בארץ קטנה שבה כה רבים מכירים זה את זה.

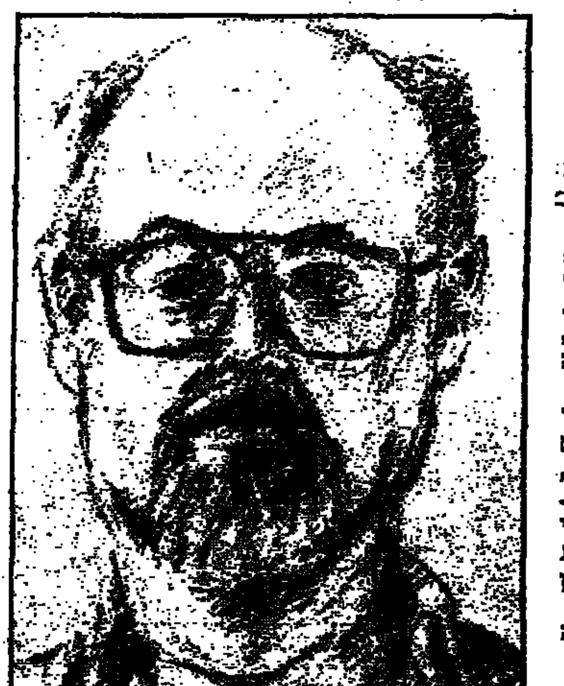

משה דור — רישום: שרה ח. כץ

האם על המשורר להשמיע את קולו בחברה, כאשר הוא קם משולחן עבודתו?

היצירה היא, קודם־כל, אינדיווידואליסטית, בת־חורין. אך מכיוון שהישות שלנו כפה עלינו פתיחות, איננו יכולים לאטום את החלונות ולא לשמוע את הצפירות.

מגדל שן היא תופעה שתיתכן במקום שבו אין זה מוסיף או גורע אם היוצר יהיה פרוש ויעסוק בהתבוננות בעצמו. לא אצלנו. אנחנו, את המותרות של ספרות מנותקת לא יכולנו אי־פעם להרשות לעצמנו.

היוצר חייב לקבוע לעצמו ובעצמו איך לבטא את זיקתו לזמן שהוא שרוי בתוכו. ספרויות גדולות שהטביעו את חותמן על התרבות, הושחתו תרבותן משום שהשלטון הכפיף אותן לצרכיו, ואוי למי שסירב למלא את תכתיביו.

הזמן הישראלי אינטנסיבי מאין כמוהו. קצר־רוח. זה פארדוקס: מי ישווה לנו מבחינת העתיקות? אך היא יושבת על כתפנו כמו חמוטרת ולא נותנת לנו מנוח. ברור שהזמן מלולל ומפעפע לתוך הכתיבה. לתוך השדרות האינטימיות ביותר.

"...כי לא נחשבים / בעיני עמים וממשלים אלא רק / האגדה העצמית המאפשרת לי / להתבונן בבבה העושה את שערה / כאילו כל הזמן שבעולם לרשותה / והעולם כלו שלה ואין בו / גבולות לאמים ופקדי הגירה / ואני שם חוסה בצל שערה."

השפה העברית, אין כמותה בעולם. היא היתה נסיכה נרדמת – לא גוויה מתה. בגלל ההיסטוריה האנומלית שלנו היא נדחקה לשמש שפת קודש. היה צורך בנשיקה הגואלת של בלשנים גאונים כמו בן־יהודה, כדי להחזירה אל ארצות החיים השוטפים, היום־יומיים. כדי שתוכל להשתמש בסכין ומזלג. זה קרה בגלל הזיקות הכל־כך עמוקות שבין לשון ובין תפישת ארץ ותרבות, שהיו לנו.

כשהייתי נספח תרבות בלונדון, הוזמנתי לאוניברסיטת טריניטי־קולג' בדבלין, להרצות על "תחיית המתים של הלשון העברית". הם היו אחוזי קנאה. האירים הם דוברי האנגלית, שפת הכיבוש. האירית הקלטית מדוברת על־ידי ציבור קטן בן 150 אלף איש הפזורים באיים המערביים. איך – שאלו אותי האירים בפליאה הקיימת גם בי – איך הצלחתם?

השפה שלנו עשירה יותר מכפי שרובנו יודעים ומשתמשים. יש בה מכרות עשירים שהסוררה עדיין לא הגיע אליהם. בהתקוממות המוצדקת נגד המליציות – אותו עושר השמור לבעליו לרעה – כפינו על עצמנו שפה דלה יותר ממה שניתן לנו. עבדנו לרוחו. אולם אלה שחוללו את תנועת הרוח ידעו עברית, ואילו "הרזים" עושים זאת מתוך בורות ודלות לשון. במקרים רבים הפכו הרזים לשופכים יזרקרים, כי ראותיהם הלשוניות פגועות.

טושקו והרשקו

סיפור מאת רן יניב

א. ישראל 1983

באותן השנים הייתי מתופף קטן ומוגבל. הייתי חלק מצוות של שלושה נגנים, שליוו בדרן נודע על בימות הארץ. בחלק הראשון של המופע הופיע טומי דיאבולו בקטעי־קסמים ואילוף חיות, ובחלק השני הופענו אנחנו.

לקראת סוף החלק הראשון של המופע, הייתי מרכיב את מערכת התופים במהירות על הבמה, וזאת עשיתי במיומנות רבה: המיומנות היחידה שהיתה לי באותם ימים, הרבה לפני שהפכתי המצילתן של התיזמורת הפילהרמונית הישראלית. וכך, הרכבת המערכת נעשתה בזמן 'שהמעבר' של טומי דיאבולו עם הקוף טושקו, קוף מגזע שימפנזה, עמד להסתיים.

הקוף טושקו ידע להתגלגל ולעשן סיגר, להכות במצילתיים ולהעמיד פנים כקורא עיתון; הוא ידע ללכת כמו חייל, ידע לשנוא, והוא שנא אותי. לקראת סוף המעבר שלו נהג טושקו לנסוע בסיבובים על האופניים, כשמחיאות הכפיים הקצביות של הקהל מלוות אותו. בכל פעם שהיה עובר בסמוך אלי, על הבמה, היה חושף שיניים ברוע, ואחר־כך היה משלים את הסיבוב, חושף שיניים — סיבוב.

מובן שראיתי בעוינות הזאת משהו מפחיד ומוזר: למה אני?

התרעתי בפני טומי דיאבולו: "שמע, הקוף קצת מסוכן, לא?"

"לא. זה טבעי. הוא כועס עליך, כי אתה מפריע לחשיפה: אתה נכנס באמצע הספקטקל ומפריע לשחקן".

בתוך ליבי ידעתי יפה, כי זאת אולי הסיבה לשנאתו של טומי דיאבולו, אך בשום אופן אין זאת הסיבה לשנאתו של טושקו.

למה אני?

בכל פעם חזר העניין על עצמו. אני מרכיב את מערכת התופים במהירות: טושקו נוסע על אופניו בסיבובים, כשהוא מקיף את הבמה, וכשהוא מגיע אלי הוא חושף שיניים ברוע. כך נתלוותה אל הרכבת התופים הרגשה של מתח פנימי־תמידי שהייתי צריך להתמודד עמה בכל פעם מחדש.

נראה שגם טושקו התמודד עמה בכל פעם מחדש. כי יום אחד נמאס עליו הדבר, והוא החליט לרדת מן האופניים ולפתור את העניין אחת ולתמיד. הוא זינק עלי, ממוטט את איברי, כשהוא נוחת על מערכת התופים, שנמצאה, כאמור, בתהליכי הרכבה.

התופים התפזרו לכל עבר, הקהל ישב קפוא וחביט במחזה. ניתרתי מן המקום בפחד וצעקתי לעבר הקוף: "סליחה, סליחה, אני מבקש סליחה. באמת לא התכוונתי, סליחה..."

טומי דיאבולו זינק על הקוף ונחת בסמוך למערכת התופים. הוא אחז את הקוף בעורפו, וזה הורד בשנאה וניסה להיאבק. לבסוף נכנע הקוף ונקשר בשלשלת הזהבה אל מותנו של המאלף. הקהל פרץ בצחוק. אוף, אמרתי לעצמי, מתי כבר אגיע אל הפילהרמונית, אל המנוחה והנחלה.

מאז חזרה הבדיחה על עצמה בכל־פעם, בכל מיני גירסאות.

"הוא ביקש סליחה מהקוף".

"שמעת? הוא ביקש סליחה מקוף קרקס. הרשקו הנה כלב, הנה חתול, תגיד להם שאתה מצטער, שלא התכוונת".

ב. דרום אפריקה 1993

"אתה מאחר בכניסה שלך, בעל חלוימעס שכמותך", אמר המנצח היהודי והניח את השרביט על כן־המנצחים. "אתה הורס את התזמור של שוסטקוביץ'". הייתי נבוך, נדמה היה לי שהמנצח נטפל אלי, למרות שהייתי משוכנע כי בדבריו יש משום אמת: באמת איחרתי בנקישת המצילה. אני חייב להתרכז.

שוב הולה התיזמורת לנגן את הסקרצו. הייתי דרוך כולי, ובמוחי הולה מזמזמת אמירה חוזרת בנוסח: 'באמת לא התכוונתי. סליחה. לרגע חלמתי. סליחה, באמת סליחה. אוף, למה אני?'

"היכן המצלתיים", הרעים בקולו המנצח היהודי הקטן. הוא פשט את שתי זרועותיו הקצרות לצדדים, כשהוא אובד עצות, כפות ידיו אוגרפו בכוח על משטח הכן. "עד שהרשקו יועיל בטובו להתעורר, חמש דקות הפסקה". הוא ירד מדוכן המנצחים ויצא מן האולם. הנגנים קמו ממקומותיהם כדי לחלץ עצמותיהם. חשתי את פני מאדימות. זה לא קרה לי מעולם. צריך להטיל עלי קנס על איחור, לשפוט אותי, לגרש אותי. חשתי את פעימת הרקות, ליבי פעם בחוזקה. נתקפתי רצון עז לדבר עם המנצח, להסביר לו. רצתי לאורך האולם עד לפואיה, אך לא ראיתי אותו שם. יצאתי אל הרחוב וניגשתי למכוניתי השכורה שעמדה בסמוך לכניסה, התיישבתי בתוכה, התנעתי ונסעתי.

נסעתי באיטיות לאורך הים, מביט בחופים היפים בדרך אל כף התקווה הטובה. אט־אט הולה המכונית מטפסת במעלה ההר. במוחי התנגנה העשירית של שוסטקוביץ', ולנגד עיני נראו שתי מצילות גדולות חוזות. כחמישה קילומטרים לפני SIMONS TOWN הבחנתי בבחורה בודדה במדי־שרד כחולים, חובשת קסקט, העומדת בגבה לכביש, ונראה כי ידיה שלובות. בתחילה חשבתי לחלוף על פניה לאט ולראות אם תסתובב, אולי היא יפה. אך כשחלפתי על פניה, הצלחתי להבחין בצדודיתה שהוארה באור השקיעה המתקרבת ונדמה היה לי שהיא בוכה, עצרתי כעשרים מטר ממנה וחזרתי ברוורס אליה, אלכסוני מעט, כשאני נצמד לשולי הכביש. לרגע עוד ישבתי במכונית וידי על ההגה, כשאני בוהה בנוף היפה, ואז יצאתי.

"סליחה...שלום..."

"הוא לא יחיה הרבה", היא אמרה לעצמה; פרצופה היה אדום מאוד. "אין לו שום סיכוי, זה עניין של כמה שעות". היא לא הביטה בי, ואני הסטתי את מבטי מן הבחורה. לכל מלוא רוחב המדרון התלול גדלו עצי־בננות. בסמוך לקבוצת עצים הקרובים אל אבן־הדרך, הבחנתי בקוף גדול. הקוף ישב כמו פסל, כשגבו שעון על גזע עץ הבננה.

"מה יש לו?"

"הוא מסורטן. זה עניין של כמה שעות, אולי כמה ימים, הוא ייגמר".

"זה הקוף שלך?"

"זה הקוף שלנו. הוא היה בעבר אימת השירותים הווטרינריים של הכף. תראה אותו עכשיו, הוא לא יכול לזוז".

"למה דווקא הוא היה האימה?"

"הבבונים הם אגרסיביים מטבעם, בעצם כל הקופים אגרסיביים, אבל הבבונים יותר מכולם. הוא נהג להתיידד עם התיירים מהארצות השונות. הוא היה מתנפל אליהם ומבקש אוכל. הצרה היא שהאוכל אף־פעם לא היה מספיק. תייר שלא נתן מספיק, ואלה היו הרוב, או תייר שלא נתן בכלל, הותקף על־ידי הבבון. היינו מקבלים דיווחים על רכבים פגועים, שבורי חלונות, קטועי אנטנות ומעוקמי דלתות. כמה שהוא הדריך אותנו הקוף הזה".

"את מכירה אותו בין כל הבבונים?"

"כן. גם עכשיו כשהוא חולה, הוא ענק ממדים לעומת האחרים, אז תאר לך איך הוא נראה כשהוא היה בריא", היא ניגבה את עיניה.

"אתה לא מכאן".

"לא. אני ישראלי. אני נגן בתיזמורת הפילהרמונית הישראלית ויש לנו כאן קונצרט הערב".

"אתה מנגן ב..."

"מצילתיים, מצחיק להגיד, אבל אני מצילתן, הרבה שנים הייתי מתופף".

"יש קופים ששונאים תופים".

"באמת, למה?"

"די במראה של תוף כדי שיתקפו את בעל התוף".

"באמת?"

"אצלנו תמיד אומרים, ספק בבדיחה ספק ברצינות, שזה מזכיר להם את הריקודים הסקסיים של השחורים לפני הציד".

"זה נשמע מעניין..."

"קוף הוא מספיק אינטליגנטי כדי לא לתקוף שקית שנעה ברוח. אתה מבין? הוא לא כלב; הוא תמיד יתקוף את בעל הדבר ולא את הדבר עצמו. האבן בעבר הרחוק, קופים מסויימים, קופי־אדם, היו מתנפלים על שבטים בשעה של טקסים המלווים בתיפוף חזק. גם היום, הבבונים הם צרה וברכה באחת".

"למה?"

"תראה, הבבונים כאן מוגנים, באזור הזה, אסור לגעת בהם מצד אחד, מן הצד האחר זה אזור די מאוכלס וקרוב אל העיר. הבבונים הורסים קבע יבולים שונים, בעיקר הם פוגעים בעצי הבננות. עם זאת צריך להתחשב בזה שהם היו כאן לפנינו, לאו חלק מהייחוד של האזור כולו".

"בהחלט".

"כאשר הבבונים משתוללים על־פני רכס ההרים, הם גורמים לשרפות".

"למה?"

"לשרפות. הם מטלטלים ומפילים רגבי־אדמה גדולים, רגבי־האדמה מכילים בתוכם אבנים קטנות הגורמות לניצוצות במגע עם סלעי־ההרים. מספיק שבסביבה יהיה איזה צמח יבש והופ, יש לך שרפה רצינית של יבולים, אבל עם כל זה, אנחנו אוהבים מאוד את הבבונים האלה, הם הייחוד של המקום הזה. הם ועצי הבננות זה הנוף האמיתי של האזור".

"אפשר להתקרב אליו?"

"תתקרב. ממילא הוא כבר בקושי מגיב. בזמנים הטובים הוא כבר היה מתנפל לנו, תובע את מזונו מאתנו, אבל עכשיו אתה יכול להתקרב אליו סנטימטרים מפרצופו והוא לא יעשה לך כלום, הוא מאוד סובל".

ניתרתי מאבן־הדרך אל תוך תעלת ניקוז יבשה ומשם טיפסתי אל קבוצת עצי־הבננות. התקרבתי לקוף לאט־לאט: 'בכל זאת חלפו שנים. זה לא אותו קוף', חלפה מחשבה במוחי. התבוננתי אל הקוף השעון על הגזע. הקוף היה באמת גדול־אברים, ראשו היה מוטה מטה ועיניו היו חצי־עצומות.

"הוא מסומם!" צעקתי לעבר הבחורה.

"קצת. אני כאן כדי להרדים אותו סופית", היא ענתה לי בצעקה.

"היכן הרובה שלך?" צעקתי.

"אני חוזרת ל־SIMONS TOWN ברגל", היא ענתה.

הינחתי במתינות רבה את ידי העדינה, על היד הקופית הגסה, המזודרת וליטפתי אותה. הקוף עצם לרגע את עיניו, לפתע פקח אותן, באישוניו הבריק זיק של הזדהות: בבת־אחת הוא תפס את ידי העדינה בידו השעירה והתרומם קמעה. נרתעתי בבהלה לאחור והתיישבתי על עכוזי. הקוף שחרר את ידי באפיסת־כוחות ובהה בי, הוד־המוכר, במבט אטום, מהיר.

וביום שלישי, נבלע המוות

דליס

מלכה נתנזון: "אוכמניות בגשם", ספרי עתון 77, 1995.

כמו בספריה הקודמים של מלכה נתנזון חוזר, וביתר הרגשה וגיבוש גם בספר זה, הריטואל של השואה. העולם הסמאנטי בשירתה לקוח מתוך גזרות אותנטיות של מצב, מקום, וזמן ממשיים בהם התרחשו האירועים. התמונה השירית לא נבנית כאן דרך התרשמות השומע ודרך סיקור רטרוספקטיבי, אלא דרך חוויה נוכחת, כאשר המשוררת בגופה השאלה לאתרים התחוויות המכו למודל הדוקומנטרי.

"כחלקת השדה, שאבי זרע תפוחי אדמה/ ראיתי היום את פרסְקה היפה מניפה מגל/ מעל ראשי השבלים השמוטות/ מְנסה ללכד את השאריות/ ואני, את אבחות החרב מעל לראשי ראיתי/ המבול סוחף את הכל" (כתיב אחר' עמ' 11). "וכשיר הבא 'ברזוב זבצקה 12' היא כותבת: "במקום בו עמד ביתנו/ ליד בית העץ הצהב/ פגשתי את אנה מרקובנה מעיסלת את בנה הקטן יָפים/ צל תפוחים על פניה/ וליד הבאר/ היתה קְטיה זהבת השער/ שותה מים מספל החרס הסדוק/ עד שהודה לחכה עשב חי ונענתה// אמי, ואחי עדיין/ בין זרועותיה הריקות" (עמ' 12).

בדרך כלל כל שיר מתרכז בגזרה אחת מתוך תבנית קולאז' גדולה שמצטרפת לפסיפס שלם בתום הקריאה. אנו מתוודעים לצורת חיים, לאיפיון של אנשים, לאוריינטאציה של תקופה. לדוגמא השיר 'נהרות האימה': "בבית סבתי/ ליד הגשר החוצה את הגבול/ הדממה פצעה את הבוקר/ כעורק שסוע/ [...]/ רק יובל הכּלוֹשְׁטש שוטם בעליבות/ משך באפיק זרם אריש/ ובתוך השלולית זחלה אמי,/ להרים את ראש אמה מן הרצפה הקרה".

השירה מתקבלת כשליחות נעלה ונושאת ציביון של "זיכור" אוניברסלי מצד אחד, ושל מעין התפרקות תראפית משפחתית מצד שני.

האווירה בספר זה, שלא כבספרה הקודם 'בובה שחורת שפתיים', איננה קודרת, פאטליסטית, עם דמויות סילואטיות עשנות בצעי שטה שרופים, אלא בעלת אופי ריזולוציה-פרטנות, של "צריך לדעת" / "צריך לזכור". ההרגשות האישיות-פרטיות מובנות דרך הדינמיקה המעשית. ההסתכלות מכוונת ישר לזוית ההתרחשות ללא אספקטים של כעס, אשמה, או תהייה. הכאב בולט, אבל הוא ברמה אחידה על פני כל השטח ולכן נוכחותו איננה מעיקה. אין זעזוע בזמן הקריאה, המצב דומה להימצאות בשטח בזמן אמת, ולכן התחושות כמו מושעות ומנית הן יתעוררו בעתיד, בזיכרון, ובשיחזור של התכנים: "מקווה של/דם/ היה גופה של אמי/ להטביע את צלילות הדעת. וביום השלישי/ נבלע המוות.// שקט כיסה את הארץ/ והשמים מלאו אור" (עמ' 16). וכן: "אבי לבוש כתנת הדם/ קרעים קרעים/ קרע אבי נפשו/ קריעת עולם" (עמ' 21). האופן הזה של צירוף המיצלול והמיקבב יוצר אפקטים אפוריזמיים הבולטים בשירה כולה, הנקייה משמץ של פאתוס.

יש בספר שירים, כמו "בובות", שהופיעו בספרה הקודם וניתנו כאן בשינוי נוסח: "בובה תבולת עינים/ מקטולגת וסרוקה/ בערמה/ אין ילדה בכף ידה// בלא איש אשר יקרא בשמה/ ילדה שחורת שפתים/ נערמה ומִסְפֶּרֶה/ עד יבוא אביב ושבלים יבואו/ בגופה".

שיר זה הוא בין החזקים והמרגשים בספר. האנאלוגיה בין הילדה לבובה היא נבונה והסימליות הצבעונית המנוגדת בין "שחור-ורוד", והכביכול 'מקבילות', מאד מרשימה. התמונה היא דרמתית ותיאטרלית והאנלוגיה של בובה תבולת עינים מול ילדה שחורת שפתיים, בובה מקוטלגת מול ילדה נערמה, בובה שאין ילדה בכף ידה, וההיפך הלוגי, ילדה שאין בובה בכף ידה, משכנע ואמין.

כך גם השיר הנושא את שם הספר, העשיר בפשטות תחבירית ובסימבוליקה מילולית: "עיני אחי/ כבאר/ בכרם נפרז/ ועיני אחותי/ אכמניות שחורות בגשם".

שער הספר – ציור רוברט בוזה

פרסונה חמה/קרה

תמר זכריה: "יתשאר מלא אור שמשי", ביתל, 1995.

שירתה של תמר זכריה מתחילה מקו ראיה של מהלך מוגדר. האירוע הקונקרטי שכוונה תחיה ריאליסטית משתנה פתאום ומקבל מימד חדש, פנטסטי, סוריאליסטי: "טיילנו על קצה ההר לפני התפילה/ העיר בערה כממלכה רחוקה עד כיס הים האפל" (עמ' 8). "קצה ההר" כמראה מקום תיאור פיפשו משוה, אין סימן טופוגרפי מדוייק ויתנבו כמה צְוִוּ: מכמה מיקרי שטה ומכמה וזוית. תיאור הזמן "לפני התפילה" הוא כבר מושג אבסטרקטי לחלוטין, ואילו "עיר שבוערת עד כיס הים אפל" היא אמירה מטאפורית עם מבט מטאפיסי. אפשר לציין באותו השיר שורה נוספת יפהפיה: "הבגינות צמח דשא המפך כפתור של מרגוע". אוסף הדימויים מצביע על הממשי הקיים ועל ההעדר ו/או הנכסף, ההווי.

אותה תימה מורגשת גם בשיר הבא המשלים רעיון כמוטו כללי: "עץ/ ומאחוריו סערה/ ומאחוריו ענן דק כחלום/ שער אשה יונק ממימי העץ/ ופרקי אצבעותיה כמו פרקי ענפיו" (עמ' 9). מצד אחד חומרים ממשיים, תמונת נוף סוריאליאלית, אך גם זריקת מכחול אל תוך הציור בגוונים מבלבלים, אבסטרקטיים, כאלה הגעורים מחלום בלתי אפשרי, כמו שער האשה היונק ממימי העץ. האפקטים המילוליים בשיר מצביעים על אווירה אגרסיבית עם מוטיבים כתוניים, אולם אלה מתורגמים במעברים שמן הרוחני למישור הפרגמטי היומיומי, כמו בסיום השיר שהוא מעין סיכום אישי: "אני מבקשת לשמוע/ תמצית שקופה של רעש".

שירתה של זכריה מחולקת, איפוא, לרובד פסטורלי נינוח וכנגדו רובד אגרסיבי, רעשני. או כפי שכבר נאמר קודם, חלוקה להתרחשות ריאליסטית וכנגדה הגבהה מטאפיסית. השורה הראשונה בשיר אחר, למשל, מהווה חזרה מונוטונית על יסודות טבע: "אש, אבן, מים, אבן, מים, אש, אש" (עמ' 13). כאן מודגשת חלוקה בין יסודות מוצקים ליסודות משני-צורה, וכן בין איכויות של קור וחום. האלכימיה בהרכב החומרים מעלה שאלה ערכית: "האם אתה רואה בתוך ידי המושטת אליך/ איך מתפוררת האבן לחול בין אצבעותי/ איך חומקים המים מאחיות חריצי האור" וכדומה. התמונה הרעיונית של המשוררת נשארת פתוחה, לא חד-משמעית כאשר עיקרה הוא בריקה. כך גם בשיר המסיים את הקובץ הנקרא 'חם וקר': "חם וקר כברור שואף להתבקע/ גורקים בי מעיני הדלוקות מוכרזנות רעים: / קר קשה כמאפרה/ חם נוצץ בבורות קטנות./ אני חמה וקרה. חיה בחלומות שנתלשו/ מן האדמה הלוהטת,/הקפואה".

המגע היומיומי בונה פרסונה חמה/קרה – "פעם יהיה ראשי נקי וצלול כזכוכית ברה" ופעם "ככבשן", "ככלי חלק, צבעוני ומושלם". ממצב הקור יוצא הראש "נקי וצלול" אבל גם ממצב כבשני יוצא "כלי חלק, צבעוני ומושלם", זאת אומרת שהתוצר הסופי איננו מושפע דווקא מטמפרטורות חיצוניות והאלכימיה נעשית רק במחשבה.

ההסתכלות הפואטית של זכריה נעשית מגובה שכלתני פילוסופי, אבל מתוך ראייה רחבה ומכלילה של "חיים": "נקודות מפגש הן שטחי ברירות./ מה שמרתק/ חסר משקל באוויר הפתוח, / והרורים. שמש חולפת/ אין שקיעה אלא כמו ריקוד/צף, נתקל בקירות, בעצים" (עמ' 14 וכן גם השירים בעמודים 15, 17 ושיר הנושא את שם הקובץ בעמ' 23).

בשיר "ציירת" (עמ' 25) יוצרת המשוררת מודל אוניברסלי ארכיטיפי אשר איננו דן באישה מסוימת, אלא רומז על "טיפוס". המבט אמנם מגבוה, אבל נוגע בנקודות הרגישות של ההרכב האנושי: "מי שנמצא מעבר לרישום, מעבר לצבע/ גוהר מתוכו את האשה/ ויולד מתוך ראשו את/ המראות הנפלאים ביותר". מעטים השירים בקובץ שנוגעים באנשים ספציפיים, אבל כאשר היא עושה זאת (כמו בשירים על השכנה שעזבה את ביתה, הסבתא, והאם) המיקום המילולי מהודק, מרוכז, מוקשה. המשוררת הצליחה לנפות מהם כל גורם מיותר ונשאר התוכן המתמצה.

עוזו וזמרת יה

שמואל שתל

עודד פלד: "מכתבים לברגן בלזן/ נשימות", הוצאת תג, 80 עמ' 1995

שלושת הפרקים של 'מכתבים לברגן בלזן' מוקדשים לאם. בשנים-עשר השירים המכתבים האלה, אין ולו שיר זוועות אחד, לא מקלחות ולא קרמטוריום. ברגן בלזן הוא זיכרון "בשתיקה/עטוי טלית שחורה בתוך השלב הנורא, שיישאר שם תמיד שלג קטמי, מופקר המכסה הכל". "אל אלוהים, מה חושב הסריס העיוור ההולך בחושך". ובכל זאת, "הנה ימים באים והחושך נוגע בחושך", וזו איננה "הויה כזה של יקיצת בוקר אמלל"; וגם: "הנה ימים באים ואור באור נוגע — וספינות נשמה גדולות מחליקות במים שלווים וענבים מתגלגלים בזוך" ומבשרים את הנחמה. המשורר כותב מכתבי-אהבה לאמו, שנשאה ברחמה את המשורר שבו.

זאת "אמא מרביתי" בשפה קולחת ואותנטית את כל פרק ב' של 'מכתבים לברגן בלזן'. מתברר כי שפת דיבור לא מתוקצעת יכולה להיות שירה, גם אם איננה כתובה בתים-בתים בנויים שורות קצרות וארוכות, גם אם איננה מנוקדת. לפנינו שירה זורמת ושוטפת לכל רוחב שורות העמוד. ללא נקודה ופסיק ושאר מוסכמות פיסוק. גם הלוכסנים שבטקסט אינם מעידים על סוף השורה השירית או בריאת פילוסופיה שירית של הפרדת צמד-מלים כמו "אחר-כך" או "לפני-כך" למרכיביהם, מרכיב ראשון מסיים שורה ומרכיב שני פותח את השורה הבאה, כשבכל אחד מהם גלומה עצמאיות ראשונית. כאן זורמת שירה טבעית בלי טכניקה של סוף המאה, בלי חוכמות והתחכמויות. כאן "לא היו רכבות אנשים, זה היה רכבות משא" של הסבל המוחלט; "הר שלם עם המתים, כי הקרמטוריום כבר לא עבד" ו"אנחנו סחבנו את המתים, כבה, על הידיים — שני אנשים סוחב מת אחד".

הדברים באים מן הבטן, מן הידיים, ללא כחל, ללא סרק. "פיסות הלחם המרקיבות שאמא אגרה באדמה המושלגת" בשיר מס' 2 של החלק הראשון, תופענה מחדש, הרבה שנים לאחר מכן, ב'סונטת גשם מטורפת מס' 5': "פרוסות לחם קפואות באדמה שאמא אגרה", "יטביעו תובת מת קודר" על המשורר, גם "כשעיניו משתנים ושיריו מעלים קמטי דימויים".

"איך מאיינים 'שואה'" שאל רוני סומק את עודד פלד ('ידיעות אחרונות' 26.7.91), ופלד השיב: "שואה יורשים. שואה זה דבר שנכפה עליך. השואה מאיינת אותך: לא 'מכתבים לברגן בלזן', אלא 'מכתבים מברגן בלזן'". אמנם, יש להודות שרבים של האם אינם עומדים בפני עצמם; הם זקוקים לפרק א' 'ההולך לגעת בקצה המחשבה, מקום שגדרות התיל צחוקות' ולפרק של שורות ארוכות, כגון 'אומנותו אצטקי מפריק לגמרי בשורות הרמזון הצבועים' (עמ' 32).

בפרק זה, יש שירים שכל כוחם בשורה אחת: "עכשיו שתפים בוערים בענבי צמר, עינים מחליקות לפני על מגש של חושך וספינות נשמה" (עמ' 35). הפרק מסתיים בשיר נבואי, אפוקליפטי, שיר המחפש את הפרוש, "מאמטרה מרבה בחלום הלילה — נושקת תנומת מחשבתי"; השיר בן תשע מלים: "לילה לילה איש וכ-שלג, מוליך כלב עיוור בחוצות העיר".

חמש עשרה שנים עברו מאז 'מכתבים לברגן בלזן' ועד מחזור השירים 'נשימה'. "בפינת החלון גבוהה הנאנחה/ אור רשיש בתריסים", אפשר לשמוע את המראות. גשם, עפר וברידות, אהבה ומוות, תשוקה והילדה מתממשים בשורות ארוכות לכל רוחב העמוד. המשורר היה "רוצה מאוד לזרוק גם למופלא ממנו, להישבע לא לעסוק עוד במתים" (עמ' 59), אך בתשתית המציאות קיימת תודעת השואה ו'מהומות המתים בשמורות העיניים' (עמ' 46). הוא "מרובב את שפתי המתים", את "דודי, יולי הרפר, שנורה בניסיון לחמוק מצעדת המוות" ואת "סבי, שלמה האופה — שהיה לו חוש לתנורים". הוא "קשוב מאוד ונכסף" ל'נשימה רבת יופי' — לציפור פסים, הנוקשת בנוגעית ההולך: "צעור מוביין תרדמה אל מיסתור יקיצה — " הוא מוצא את "ציפור הנשימה", זו ציפור-הנפש שבתוך הספר, אל השער הזיבון, אל העטיפה. הציפור "מלשלשת פלאי רקיע על ראש מכוגית" תכבפת "במעגל הסידות במחול צבורים ופרדה" (עמ' 76). הוא "נוער עם דרור מתרצץ באמיר החלון ומשק כנפיו, עוזו בזמרת יה" (עמ' 71). על שמה של "ציפור צהובה" נקרא פרק שירים של יער האבן והרי ירושלים. זאת ציפור מציינת נבעים וזמירות ישראל: "קול דובר אל תירא, שא עיניים להרים –" (עמ' 74).

מן המובאות עולה נפש שיש בה רליגיוזיות. אין זה עוד מי שבגיל עשרים ושלוש חיבר "קדיש" (בשנת 81') לאביו חזי, בעקבות אלן גינסברג. וגם לא מי שבז ל'נייר טואלט לאומי, מים לאומיים' וכדומה. ואפילו לא מי שאחר-כך העיד על עצמו כי למרות ש"אלוהים נועד לרוב כמסכי הכפירה, ירא אנוכי את השמים". "אלוהים, מה אומר ומה אדבר" הוא מתבל משפט בלעז ערבי ואמריקאי (שנת 93').

מאז ספרו הקודם של פלד עברו שלוש שנים, פסק 'נשימה'. כאן, שפת התנ"ך גוברת לעתים על שפת היומיום: "הלוך ילכו וזרעים בחמס והאבן בקוצרים תינוקי", "הכה נגילה באפרי הבכא, מעמק רפאים קראנוך אותני". אין זאת חזרה בתשובה אלא ביטוי למאבק פנימי.

מחזור השירים האחרון של שירי 'נשימה', הם שירי "ציפור צהובה". "בשביל חלוקי – / סלע, גללי, תמורים, בורות/ מים עומדים// פה ושם אבנים/ — פיסת בד, בקבוק/ ריק. מישהו/ הבעיר אש, אולי/ לן כאן// (עמ' 70)" "אל תירא/ שא עינים להרים/ שם ציפור צהובה מהבה/ — והיא זקן והיא נחמה", "קול דבר — ביער/ — כאן/ תחת העץ/ פניו (פני הקול שדיבר – ש.ש) יתנו פרחים".

עודד פלד

מעברים קיצוניים

ענת זהבית בן-עוזיא: "יונתן", הוצאת דביר, 1995

המשוררת בחרה בשם "יונתן" כמושג וכארכיטיפ גברי. היא הזוגיות השירית הוא – יונתן – מעין נוכח בדיאלוגים פואטיים אלה. הטקסטים כתובים הן כפנייה ישירה, הן כפנייה עקיפה, והן כפנייה סלפתית, במעין התכתבות שבעליפה. נוכחותו של יונתן הכרחית לשם התפרקות מלודרמטית חווייתית שבלעדיה כמו אין הצדקה לאמירה. יונתן פעיל בכל המערכת האינטימית של המשוררת ומצטלב בקודים רגשיים, הגותיים ומעשיים של חייה. המחברת הופכת את יונתן לכמעט מיתוס, מעין אידיאל פרטי אנושי, בעל חולשות, מזולות, ספקות: "חלה יונתן, גם / כל בטנו כואבת. באלהים, יונתן, אני נותתי בלוקים שלמים / מבקר / להתכנס כי לא / לרוחם עליך..." ובשיר אחר: "פעמים רבות היה יונתן נרדם / ובפניו / הסרוב הנוראי להתרפא".

המערכת הזוגית בין המשוררת ויונתן לעתים אנושית-יומיומית ולעתים חשאית-מיסטית. מצד אחד "עם יונתן הלכתי / אל המכשפה" ואצלה ההתרחשויות סוריאליסטיות ומתוחות, ומצד שני, ארוטיקה גשמית ארצית "קצת וינקה המעלית הכבד / אחותי באשכיו / שאינם קורה ואינם דומיי קורה / שאין לאחו באשכים כבה, / מפתר שכוה". וישנו המתח הגשי הכי בסיסי, שתי נשים וגבר אחד – מתח הקנאה: "לא רק הסתכל אליה, אפילו / בה הסתכל יונתן./ כמה קינאתי בה / והוא עוד שואל ממנה / עצה".

אם יונתן מייצג את ההוא, שלומית מייצגת את ההיא, וגם זאת בקשת של השתמעויות מן הריאליסטי, רציונאלי ועד הרוחני האשליתי. "למי יש זמן / לסבול מגעגוע, שלומית, אמרת או ובאו הכתות לכלות / [...]// פצחתי בנשמת כל חיי / ביום ההוא /[...]/ וקולי הדך ביותר בעולם / עמד בפתו של הזור השחור". הצד המרתק שבשלומית מגיע ל"זור השחור", ושם נשמעים "קולות רכים שכאלה".

מלבד המוטיבים האישיים ישנם בשירים גם אספקטים של המקום, התרבות, האמונה, הריטואל היהודי: "בערב ראש השנה / כלאתי את יונתן בארון-הקודש, ופניתי למזוג את הדבש / לבני הקורנים משתגעים על / הפוח בדבש, / עושים בידיהם כבשופר /[...]/ אחר כך, לפני ארון-הקודש, קראתי פרקי תהלים/ רועדת עריות".

הסמל הזוגי, יונתן ושלומית, הוא צירוף של חוליות בשלשלה, אבל חוליות השומרות על קו אינדיבידואליסטי, ועל הויה סוביקטיבית המתנהלת בתוך איזו בועה רגשית הרמטית. היקשות התבותתיות-אמנויות מהוות עטיפה, מסגרת, מעין "סוגריים" למה שמתרחש בפנים: "אתה תציע למכירה / מקלט טלוויזיה שחור לבן / סוף סוף אתה מבין/ אפשר להיות צבעוני היזי / לא חייב להיות / לגמרי צועני איתי / אתה יכול להיות / רציני ולבוא / בהמנוך".

האמירה הלשונית נגזרת מתכנים שהם על סף הצעקה, המחאה ההתרסה.

דומה ששני דפוסים משמשים בשירה זו – מצד אחד מעין "דרש" הגותי ספקולטיבי, פתוח לאינטרפרטציה של כל קורא, ומצד שני שיר סגור, פשוט ברור ומובן, המתקבל מן "הפשט" של הטקסט.

אהבתי במיוחד את הציוריות הרבה בשירה זו. הדרימה בתוך עולם של מוטיבים שהיא זרימה הרפתקנית, וכך גם כמו הרעור השפה – מעברים קיצוניים בין עולמות שונים.

אלומה האלמר

ספינה על צלע הר

לזכר אֵיָל וייל, שנהרג במטוס על הרי האנדים

שָׁעוּן עַל מַעֲקֶה סִפּוּן תַּחְתִּי
תָּחוּשׁ בְּנֶגַע הַחַמְסִין, תִּקְלֹט נִיחוֹחַ אֲרָנִים סְמוּכִים.
אִלּוּ קָרָאתָ אֹרֶן – לֹא אֵיָל –
כְּמוֹ אֵילָן, כֻּלָּם לֹא יָכְלוּ שֹׁרֶשׁ לְהַכּוֹת
וְלֹא לִשְׁמֹט אֲחִיזָתְךָ בְּהַרְרֵי נֵכָר

הִנֵּה הַמִּסְפָּנָה, הַמַּעֲגָן –
אַךְ לֹא הִתְקַשְּׁרוּת רוֹגַעַת לְרָצִיף...
אִי-נַחַת וְגַלֵּי-אֵבֶל מְלוּחִים.
אַף מַבַּעַד לִתְפִלּוֹת הַמְּזֻמְרוֹת,
הַחוֹפְרִים גּוֹרְפֵי הָאֲדָמָה טוֹרְפִים לְלֹא חֶשֶׂךְ
צַלְעוֹת הָהָר, עוֹקְרִים עֵצִים לְשֵׁם פִּלּוּס מִשְׁטֶרֶת
יַבָּשָׁה.

בְּשֶׁמֶשׁ הַקּוֹפַחַת, אֵין לִסְפֹּן כָּאן שֶׁמֶץ צֵל,
וּמִתַּחַת הוּא חֲלָקוֹת מִלְּבֵנוֹת. אֵין צְהָרַיִם
לְהִתְבּוֹנֵן הַחוּצָה,
אֶלָּא מִשְׁטַח בָּטוֹן נָקוּב.
מֵעֵבֶר לִסְפִינָה הַזֹּאת,
הָרֵי יְרוּשָׁלַיִם כִּבְיָכוֹל מִתְעַרְבְּלִים כְּמוֹ גַּלִּים,
וּכְזוֹרֶשֶׁה אֶת מֵימֵיהֶם תִּגְעַשׁ אַדְמַת הָעֵמֶק.

כָּל זֶה מְגֻחָך וְלֹא-צוֹדֵק –
סְפִינָה זוֹ עַל כְּלָל נוֹסְעֶיהָ בִּסְפִינָה,
סְפִינָה זוֹ שֶׁרֶק שׁוֹכְבֵי הַתְּהוֹם יוֹרְדִים בָּהּ
לְנוֹפֵי שְׁלוֹמוֹת.
סְפִינָה זוֹ הַמַּפְלִיגָה לְתוֹךְ צַלְעוֹת הָהָר,
הָאָב הַזֶּה אֲשֶׁר קוֹבֵר אֶת בְּנוֹ.

מאנגלית: משה דור

עוד מבט ב'ראי רחוק'

"החטא" של טוכמן

היסטוריונים אקדמיים לא אהבו את ברברה טוכמן. היא "טיילה" בין תקופות וארצות, עסקה בנושאים רבים ושונים ולא התמקדה בזמן, מקום ונושא מיוחדים. היא לא גילתה מקורות חדשים, שלא שזפתם עין היסטוריון לפניה. היא השתמשה בחומרים ידועים מנקודת ראות אישית כדי להוכיח את התזות שלה. והעיקר: היא הצליחה לעבור את המחסום, שבין מחקר היסטורי וקהל-קוראים-רחב-השכבות. ספריה הם קריאים ומרתקים כמו רומן היסטורי, ועל כן היו לרבי-מכר. אולי זה "החטא הקדמון", שאין עמיתיה סולחים לה.

ברברה טוכמן לא התיימרה להיות מומחית בתחום מסויים של היסטוריה. היא הגדירה את עצמה כסופרת, הכותבת על נושאים היסטוריים ומתרעמת על כך שאמנות הסיפור מיוחסת לספרות בידיונית בלבד. אכן, היסטוריונים בדורות עברו, היו גם סופרים מהוללים. ההיסטוריון הגרמני הדגול, תאודור מומסן, זכה בפרס נובל לספרות ב-1902.

בהשיבה מלומה שורה טענה טוכמן, שאין דבר משעמם מספרים שכותבים מלומדים למען מלומדים אחרים. האמנם על מחקר היסטורי להיות משעמם, כבד, יבש כמו קש, כדי להחשב למדויק, מעמיק, יסודי ומדעי? המודרניים בספריה מופיעים גיבורים כמו ברומן. הם מייצגים את תקופתם ולפעמים גם מניעים את גלגלי ההיסטוריה. היא העדיפה את הגורם האנושי על הסברים יותר מופשטים.

נקודת המוצא שלה היתה ההווה, בעיותיו ומצוקותיו. היא חיפשה בעבר מצבים מקבילים, שמהם ניתן ללמוד לקח. בספרה הפופולארי ביותר "מצעד האיוולת", העסיקה אותה מלחמת וייטנאם, שהפכה ל"פאשלה" איומה וסטירת לחי למעצמה עולמית. לדעת טוכמן, ההסבר למהלך שגוי זה הוא האיוולת – תכונה אנושית, המתגלה לאורך כל ההיסטוריה וקובעת עובדות גורליות, כמו פילוג בכנסייה הנוצרית או הקמת ארצות הברית. המסקנה: הכל יכול היה להיות שונה, אילו בני אדם היו נבונים יותר, או לפחות שמעו בקולם של יועצים חכמים.

אף בספרה "ראי רחוק" (ראה ל"אור ולעין" משמאי 11.8.95 "ישפיטים ימי-הביניים") מבקשת טוכמן לראות במאה ה-14 הרת הפורענויות, מאה מקבילה למאה העשרים. במאה שלנו התרחשו שתי מלחמות עולם קטלניות, קמו וקרסו משטרים טוטאליטריים ופשטה אימה אטומית הנטלה על הירושימה והאושוויץ. טוכמן מנסה לנחמנו: "יש משהו מרגיע בידיעה שהמין האנושי עבר תקופות גרועות יותר". כנגד שתי מלחמות עולם שלנו, במאה ה-14 חלה מלחמת מאה השנים בין אנגליה לצרפת. מצוקות, רותחות, הסרת השחר בין אצבעיה, חברתיות והכלכליות היו גם אז. שיא הפורענות היתה מגיפת "המוות השחור", שקטלה שליש מן האוכלוסיה. בני התקופה, שלא ידעו על חיידקים היו הסרי-אונים נגדה, ראו ב"מוות השחור" עונש משמים וקץ העולם. אם זו אנאלוגיה למצבה האטומית שלנו, הרי היא מחטיאה את מטרתה. אפשר לטעון שאיוולתם של אדיבלי מלחמת וייטנאם לא היתה שונה מאיוולת המוראנים, שהכניסו את הסוס לעירם בלי לבדוק תוכולתו. לעומת זאת המגיפה באמת "ירדה משמים", ואילו פצצת האטום היא מעשה ידי אדם. כאן, כפעם הראשונה, "יש חדש תחת השמש" – בידי המין האנושי היכולת להשמיד את עצמו ואת הכוכב הקטן שלנו. למצב כזה אין מקבילה בעבר. אם לא נוכל להתנחם בהשקיפנו לראי הרחוק, לפחות נמצא עניין בפאנורמה הרחבה של חיי המאה ה-14.

אורה פוליס

כותרים חדשים

■ "ירחובי" מס' 2 כתב עת לספרות, עורכים: יוסף שרון, נסים קלדרון, גדי טאוב. מפעלים אוניברסיטאיים להוצאה לאור, 111 עמ' אוגוסט 1995 / גיליון שני של כתב העת החדש ובו שירים מאת אודי ברנשטיין, חיים גורי, אמיר גלבוע, ליאת קפלן, רפי וייכרט, צפנת ידין סמיד; מסות מאת נסים קלדרון, גדי טאוב, עפרה יגלין, חגית הלפרין, יוסף שרון ורריימונד קארבר, וכן תרגומי שירה ורשימות ביקורת.

■ אברהם בלבן: "גל אחר בסיפורת העברית", הוצאת כתר, 265 עמ' 1995 / סיפורת עברית פוסטמודרנית – על גל הסופרים של העשור האחרון המודר בסגנונם של סופרי שנות השישים (עוז, יהושע, אפלפלד ואחרים).

■ ישראל סגל: "אחד משנינו", הוצאת כתר 191 עמ' 1995 / רומן המתרחש בירושלים ערב מלחמת ששת הימים ובמהלכה, המספר על שני גברים צעירים שדרכיהם מצטלבות ונפרדות. ספרו השני של איש הטלוויזיה עורך יומן השבוע.

■ דני סנדרסון: "יתאמינו לי", הוצאת כתר, 165 עמ' 1995 / "האם כדאי להאמין באלוהים ליתר ביטחון? האם להקשיב למוכר בחנות בגדים? האם חייבים למות? האם חייבים לקנות את הספר הזה?" – אלה הן מקצת מן השאלות עליהן משיב בספר זה "אחד מגדולי המוחות הקטנים".

■ לאונארדו שאשה: "חלום בסיציליה", מאיטלקית: מרים שוסטרמן-פדובאנו, הוצאת עם עובד, 290 עמ' 1995 / שני סיפורים ממיטב יצירתו של הסופר הסיציליאני הגדול, 'מועצת מצרים' ו'קנדידו או חלום בסיציליה'.

■ מנחם בורישו: "המהַלך", תרגם מיידיש יעקב שוטש, הוצאת תג, 622 עמ' 1995 / אפוס שירי רחב יריעה מאת מנחם בורישו (1888-1949) אחד מגדולי משוררי יידיש בארה"ב. פרסום ראשון בעברית.

■ רוויטל בק: "יקפא על ים כנרת", 119 עמ' 1995 / שם המחברת הוא שם בדוי, נאמר על גבי דש הספר – וכל האחריות היא על ההוצאה. נובלה קצרה בת 17 פרקים.

■ מאיר שלו: "בעיקר על אהבה", הוצאת עם עובד, 209 עמ' 1995 / סדרת הרצאות על ביטויי אהבה בספרות, שנשא מאיר שלו בהיותו סופר תושב באוניברסיטה העברית בשנת תשנ"ד.

■ אליעזר שביד: "לקראת תרבות יהודית מודרנית", אופקים חדשים, עם עובד, 320 עמ' 1995 / עיון בשאלות היסוד של התרבות היהודית (העברית? הישראלית?) מימי השכלה ועד ימינו כמצע להמשך והתחדשות.

■ "מחקרים בלשון העברית", עורכים: אהרן דותן, אברהם טל, הוצאת אוניברסיטת תל-אביב, 305 עמ' 1995 / אסופת מחקרים לזכרו של פרופ' אליעזר רובינשטיין בהשתתפות עשרות חוקרים ומלומדים.

■ קינגסלי איימיס: "סטנלי והנשים", מאנגלית: אליעזרה איגרקוב, זמורה ביתן, 223 עמ' 1995 / סטנלי מוקף בנשים מכל עבר – נשים נירוזטיות, גחמניות ומעצבנות המכרסמות בשלוות נפשו. רומן שנון נוסף מאת מחברו של "ג'ים בר מזל".

■ פיטר מייל: "מלון פאסטיס", מאנגלית: נגמע טל, זמורה ביתן, 277 עמ' 1995 / חופשה קצרה בפרובנס, של איש פרסום אנגלי, הופכת עליו את עולמו. ספר מפרי עטו של מחבר הרמן הנודע "שנה בפרובנס".

■ ליאון יוריס: "מילא 18", מאנגלית: יעל נמרודי, זמורה ביתן, 536 עמ' 1995 / סיפור גבורתם של מורדי גטו וארשה ברחוב מילא 18. מהדורה חדשה.

■ אליאב שוחטמן: "יירמיהו יעקב להקי, הוצאה עצמית, המפיץ סטימצקי, 160 עמ' 1995 / עמדת התורה ביחס לפינוי ישובים בארץ ישראל והיחס לשאלת הציות לפקודות. הם נושאי הדיון בספר זה פרי עטו של פרופסור למשפט עברי באוניברסיטה בירושלים.

■ "יתמיד נבוך" השומר הצעיר ברומניה 1919-1949, עורך: ד"ר אפרים אופיר, הוצאת יד יערי גבעת חביבה 531 עמ' 1995 / ספר המתעד את קורות תנועת השומר הצעיר ברומניה בין שתי מלחמות עולם. חומר עשיר, מלווה בתצלומים, פרי עבודתם של עשרות חברים.

■ "מבועי" ביח בטאון סופרים דתיים, עורך: יעקב אבן-חן, 1995 / מסה, סיפורת ושירה של יוצרים דתיים. לדברי העורך, בתחום השירה יש תוספת של שמות צעירים וחדשים.

זה קורה

במלאות שנה למותו של ישעיהו ליבוביץ תקיים "העמותה להגות וביקורת", שהוקמה על שמו ערב לזכרו ב-3.9.95 במועדון צוותא בת"א בשעה 20:30. משתתפים: השחקן שלמה ניצן, האב פרופ' מרסל דיבואה, ד"ר יובל שטייניץ, ד"ר רוד אוחנה, פרופ' אבי שגיא. מנחה ד"ר יוסי ייז. הכניסה חופשית ● הסופרת הברזילאית גלידה פיכין היא בלת פרס חואן רולפו המכסיקני לשנת 1995. פרס רולפו בסך 100 אלף דולר, נחשב לחשוב שבפרסים באמריקה הלטינית. ספריה של פיניון "כוח הגורל", "רפובליקת החלומות", ואחרים תורגמו לעשרות לשונות חכו להצלחה גדולה. הסופרת המכהנת כיום כפרופסור לספרות בארה"ב ביקרה לפני כמה שנים בישראל ● הגיליון החדש של עתון 77 187-188 מוקדש לפולקלוריזם בשירה האמריקאית ובו תרגומים משירתם של ויסמן, אניטה אנדרה, סלביה פלאת, סטיבן דאן, אליזבט בישופ, אן סקסטון, מריאן מור, ונוספים. וכן שירה צעירה, מסות וביקורת ● "להסיר אבק מספרי" – מדור חדש ברשת א' בקול ישראל בעריכת אתי פולק. ישודר חמש פעמים בשבוע בשעה 11:45 החל מה-3.9.95. במדור ישוחחו אורחי התוכנית על פגישתם הראשונה עם ספר וסופר שנחרתה בזכרונם.

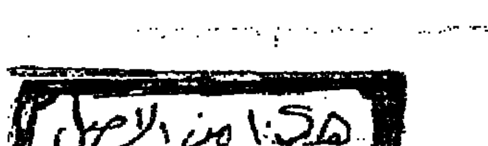

בולים / אריה לינדנבאום

אלי ויזל – בול ראשון בגבון

במדינת ישראל בלתי אפשרי לזכות בבול דואר בעודך בחיים וכך גם בעוד מדינות. לא כך הוא במדינות מסויימות, שאת מדיניות הנפקת הבולים מנהלים אנשים שההיבט התדמיתי חשוב אצלם פחות מן ההיבט הכלכלי, למשל.

אכן, מדי פעם אנו עדים להופעת בולי ריוקן לכבוד אישים בני זמננו, שמישהו רוצה לכבדם, אולי גם כגימיק מסחרי.

כולנו, כוודאי, מעריכים מאד את דואר גאבון על שמנפיק עתה סידרת בולים עם בעלי פרס נובל, כשבניניהם אפילו שני יהודים ואחד מהם הוא מיודענו אלי ויזל.

בסידרת בולי גאבון, 9 בעלי פרס נובל, אבל כיוון שהבולים טרם הגיעו ארצה, ידועים לנו רק 2 שמות היהודים: גיאורג קארל פון ההאשי, כימאי יליד הונגריה, שצויין בפרס נובל בשנת 1943 ומאז הופיע כבר פעמיים בבולי דואר. פעם אחת בהונגריה, ארץ הולדתו ופעם אחרת בשוודיה, הארץ המעניקה את פרסי נובל.

הוואשי נולד בבודפשט שבהונגריה ב – 1885 (נפטר ב – 1966) אבל עיקר לימודיו עברו עליו בגרמניה ואנגליה. ב – 1943, השנה שקיבל את פרס נובל, נתמנה לפרופסור לכימיה אורגנית בשטוקהולם. (לא כל המקורות מזכירים את מוצאו היהודי של הוואשי).

אלי ויזל, אבן יהודי שורשי, יליד טרנסילבניה שברומניה, עבר את אושוויץ ועתה חי בארצות הברית ופעיל בכתיבה והנצחת זכר השואה, ונילותם נגד משכיחה.

אלי ויזל הוא סופר, נובליסט, שכתב בין השאר קורות חייו וגורלה של יהדות הונגריה בתקופת מלחמת העולם השנייה.

להוואשי זהו בול שלישי ואילו לאלי ויזל זהו בול ראשון.

מחברו של "שולמית"

בול נוסף מסידרת "פרסי נובל" כדאי להזכיר לטובת אספני "יודאיקה", כי גם באי הקטן נייוויס, שבים הקאריבי, הופיע ריוקן ממוצא יהודי.

המשורר, הסופר והדרמטיקן גרמני ממוצא יהודי, פאול הייזה, (1830־1914) מופיע בסידרת 9 בעלי פרס נובל באי נייוויס.

פאול הייזה הוא מחברו של המחזה "שולמית" שתורגם לעיברית והוצג ב"הבימה".

פרנץ ורפל בגרמניה

גם בגרמניה הופיע העודש בול ריוקן יהודי, הלא הוא הסופר פרנץ ורפל, מגדולי הסופרים היהודים בגרמנית.

ורפל נולד בפראג ב – 1890 הזי באוסטריה עד לכיבושה בידי הנאצים, אחר כך חי בארה"ב. הוא נטה לקתוליות והגדיר את עצמו כ"יהודי המאמין בנצרות", אבל לא התנצר. בהרבה מיצירותיו מופיעים נושאים הקשורים ביהדות כמו "40 הימים של הר משה", "פאולוס בין היהודים": במחזה "דרך היעוד" הוא מתאר את דרך הייסורים של עם ישראל מאברהם ועד ימינו הנודע מכולם הוא בוודאי הספר "יעקובובסקי הקולונל" המתאר בריחה מהשילטון הנאצי של קולונל פולני ו"היהודי כלל".

3 בולי מועדים – מחזור החיים

ב – 4 בספטמבר, צפוייה סידרת 3 בולי "מועדים לשימחה" שהוקדשו הפעם לסמלים מתוך ברית מילה, ברמצווה וחתונה.

טקסים המציינים אירועים שונים במחזור החיים – מן הלידה ועד למוות, ביניהם טיקסי ברית המילה, חגיגת הבר־מצווה והחתונה, התקיימו בכל המקומות שבהם היו קהילות יהודיות. טקסים אלה החפצים המלווים אותם קיבלו ציביון מקומי ומלמדים על המינהג ועל הסיגנון שרווחו.

לבולים החדשים נבחרו: כסא אליהו מגרמניה 1768, תיק לטלית ממרוקו 1906 ואבן הנישואין מגרמניה 1700. כולם מאוסף מוזיאון ישראל.

ברית מילה

מצוות המילה היא המצווה הראשונה שנצטווה אברהם אבינו והיא מיסודות הזהות היהודית. "ונמלתם את בשר ערלתכם, והיה לאות ברית ביני וביניכם. ובן שמונת ימים ימול לכם כל זכר לדורותיכם..." (בראשית יז, יא־יב).

מנהגים שונים, רהיטים, כלים ומערכות כלים מיוחדות קשורים לטקס המילה. כסא מיוחד לברית, "כסא של אליהו", נתגבש בצורתו הכפולה האופיינית בקהילת אשכנז. הכסא ניצב בבית הכנסת ושימש למילה. על אחד המושבים ישב הסנדק והחזיק את הרך הנימול על ברכיו, והמושב האחר נשאר פנוי לאליהו הנביא, שלפי האגדה נוכח בכל ברית מילה. יש קהילות שהשתמשו בצמד כסאות נפרדים, או שהקדישו כסא סמלי קטן לאליהו.

בר מצווה

לטקס זה נוספת בדרך כלל סעודה חגיגית שבה נושא הנער דרשה ומקבל מתנות הקשורות להובותיו מעתה: התפילין, טלית, ספרי קודש ועוד. בין המתנות ניתנו תיק לטלית או תיק לתפילין שעליהם רקמו את שם הנער (מתנות אלו ניתנו גם לארוס או לחתן).

חתונה

טקס הנישואין מבוסס על מנהגים עתיקים וגדוש במנהגים יותר מכל טקס אחר ביהדות. "קידושין" היא מילה בארמית המבטאת את קדושת השותפות בין בני הזוג עם כואם בברית הנישואין. הנביאים וחז"ל השתמשו במושג זה כבמטאפורה למערכות יחסים בין אלוהים לכנסת ישראל; בין ישראל לתורה; ובין ישראל לשבת. מתחת לחופה נחתמת ה"כתובה" שהיא חוזה הנישואין, החתן עונד טבעת על אצבע יד ימין של הכלה ואז מוכרז הקשר בין השניים במעמד שני עדים לפחות. נאמרות שבע הברכות, והחתן שובר כוס. שבירת הכוס סימלה את חורבן ירושלים. בקרב עדות שונות מייחסים לשברי כוס הזכוכית סימן למזל טוב, ולכן קוטפים את הכוס שלא יאבד ממנה רסיס.

פניני הבולאות בתצוגה

בסט. לואיס שבארה"ב התקיימה בין ה־24־27 באוגוסט, תצוגת בולים מיוחדת של "מוקדמים", הבולים הומניים של סט. לואיס משנת 1845.

חברת "קריסטיס", המטפלת בתצוגה זו, מדגישה שהמדובר באוסף נדיר של 6 מסגרות בולים שנאמד במיליונים רבים, זכה בפרסים רבים ונחשב ל"אוצר פילטלי". האוסף שייך לגב' מרג'י וייס־פיימן (יהודיה).

ב – 5 באוקטובר השנה, תתקיים בלונדון תצוגה אחרת של חברת "קריסטיס", הפעם אוסף של בולי בריטניה ותולדות הדואר. האוסף הפרטי סוקר תקופה טרום דוארית החל משנת 1536 כשמלך הנרי ה – 8 חתם על המסמכים ועד לשנת 1879. את האוסף הנדיר הזה מעריכים ב – 1,5 מיליון דולר בקירוב.

טלכרט – לקולנוע ולרדיו

חברת "בזק" הפיקה 2 כרטיסי טלכרט חדשים – האחד לכבוד 100 שנה לקולנוע והאחר לכבוד 100 שנה לרדיו. הכרטיסים הם בני 50 פעימות מונה האחד.

שחמט רונן הר־צבי

באר שבע על המפה

באליפות הארץ לנוער שנערכה בראשון־לציון בין התאריכים 25/8־16/8 זכו בבכורה שני שחקנים מבאר־שבע אליק וידסלאבר העולה החדש מאוד בוריס אברוך כל אחד צבר 6.5 נקודות מ 9 משחקים והקדימו בנקודה שלמה את המקום השלישי אותו תפס אלכס פינקל גם כמובן מבאר שבע

בארץ נערכו בסוף שבוע ארוך מאוד אליפויות הארץ בשח אקטיבי ובבזק. אליפות הארץ בבזק נערכה במועדון השח־מט בהוד השרון.

אלוף הארץ החדש יהודה גרינפלד זכה בתחרות בתוצאה פנטסטית של 12.5 מ 14 משחקים (7 סיבובים משחק כפול עם כל יריב) אחריו בוריס קנצלר עם 10 נקודות ורונן הר־צבי עם 9.5 נקודות במקום השלישי.

אליפות הארץ בשח אקטיבי נערכה בראשון לציון בין ה־26/8־25/8 בבכורה זכו שני שחקנים לב פסחים ובוריס קנצלר עם 7 נקודות כ"א כאשר בתואר אלוף הארץ זכה פסחים.

בתחרות הסגורה בקטגוריה 12 שנערכה באלטנשטייג שבגרמניה זכה במקום הראשון הכוכב העולה מצ'כיה פבל חרצ'ק בן ה־25 שהוא השחקן המשתפר ביותר בעולם. לפני שנתיים וחצי עמד מד כושרו על 2500 בערך, כיום 2635 והכיוון למעלה.

בתחרות הסגורה באמסטרדם למעשה הבטיחו לעצמו גרנדה זוניגה מפרו את המקום הראשון לפני הסיבוב האחרון כאשר יש לו 7.5 נקודות מ 10 משחקים (סיים בתיקו עם אלכסנדר התמן מישראל) בעוד שטימן שהיה עם 6.5 נקודות לאחר סיבוב 9 הפסיד לפיקט בסיבוב 10. לפיקט היתה נקודה אחת בלבד לאחר סיבוב 9! תוצאות מלאות במדור הבא.

בפולין נערכה בימים אלו תחרות בקטגוריה 14 כמעט 15 לאחר סיבוב 5 מוליך טופאלוב בתוצאה מצויינת: 4.5 נקודות אחריו קרשנקוב עם 4 נקודות לסמירין מישראל לא הולך טוב ויש לו 1.5 נקודות.

בתחרות בליאוורדן השתתפו עשרות רבי אומנים חזקים מאוד כיניהם רב־אומן צעיר מאוד הלגי גרטרסון אשר קבל את התואר עקב זכייה באליפות העולם עד גיל 20 בשנת 94 (המקנה תואר רב־אומן). מד כושרו 2440 בלבד אולם זהו מד כושר זמני בלבד. שכן בליאוורדן עשה תוצאה מצוינת 5.5 נקודות מ 9 משחקים כנגד ממוצע מד כושר 2530. להלן נצחון מרשים ויפה מאוד בשחור על רב אומן רוסי חוק.

לבן: הרלוב
שחור: הלגי גרטרסון

1. ג4 ג6 2. ד4 ה6 3. ה4 רב7 4. פג3 רב4 (זאת עמדה לא שגרתית במיוחד, ללבן) (מרכז בעל 3 חיילים אותם ינסה השחור להתקיף ע"י פתיחת מקסימום אלכסונים וטורים מה שמבטיח משחק מעניין מאוד כפי שנראה) 5. מה ג3 מה 6. ח4 רד3 ו5! (השחור מנסה לפתוח את האלכסון ח1 – א8 אך גם טור "ו" יפתח דבר בעל השפעה גדולה מאוד על המשך) 7. ו3 (7. פו3 מה4!) 7... מה ח5 8. ו3 פג6! (טוב מאוד, עכשיו כשהמלך ב ה4 מוגן היטב מתקיפים את ד4) 9. רה3 ה5!! (מסע פנטסטי, אשר הרשים אותי מאוד מול המרכז החזק של הלבן. השחור מסתער ויוצר בקיעים במבנה כשכל כליו במשחק) 10. ד5 (אחרי 10. דה5 פה5 כל כלי השחור אקטיביים ויש לו משחק טוב) 10... פד4 11. רפ הר 12. א3 הה4 13. הה4! (אני לא אוהב את המסע הזה, הלבן כנראה לא העריך נכונה את משחק הנגד של השחור, מעניין 13. רה4!) 13... רפ 14. בר רג3 15. מהג3! (אחרי מסע זה הלבן בצרות מעניין היה 15. פה2) 15... פו6 16. רה2 (הלבן לא ממש רוצה לשחק כך אך מה לעשות, על 16. ה5 בא 16... פו4! 17. פו3 0־0 עם יוזמה חזקה מאוד לשחור, ועל 16. פה2 0־0 17. 0־0 וכאן או פה4 וזכה בחייל או פו4 עם יוזמה חזקה מאוד) 16... מהה6 17. רו3 (לא טוב 17. ה5 פה4 וכאן על 18. מהר4 פה3!!) 17... דו6! (מחייב את הלבן לעשות משהו מיידי כי אם לא אז לאחר 0־0 ו צאה8 עמדת הלבן קשה מאוד) 18. ה5 דה5 19. מהה5 מד6 (זו רק טעות אופטית לחשוב שהמלך של השחור בצרות, המלך האמיתי בצרות הוא של הלבן) 20. פה2 צאה8 21. מהה5 מד6! (מסע נפלא, המלך של השחור עומד פה הרבה הרבה יותר טוב מאשר ב־ד8 אך זכו ותראו איזה עתיד עוד צפוי לו!) 22. 0־0 מהה3 23. מה2 צוה8 24. צאה2!! (שגיאה מפסידה, במצב מעניין ומרתק מאד ללבן עומדים שני מסעים מהו4 וכן מהג2 בשניהם עם מצב מסובך מאוד אך אחרי מהו4 לשחור אין שום בעיה לכן מהג2 זהו המסע אך אני חושב שהשחור ללא בעיה גם כך) 24... פה5 25. פג5 צג5 (זה כבר די ברור מה קרה) 26. מהב1 צר 27. מהר (ברור שלא 27. צא פו4) 27... צא 28. מהא6 (28. מצ מהד3) 28... ג6 29. מצ צה8 30. מה1 צב8 31. צר2 צב1 32. צד1 צב2 33. מהג4 (שימו לב למסע הבא של השחור) 33... מהה5! (האיום לקחת פעמיים ב־ה2 ו מג3 שח) 34. צג1 ו5! (עוד היה מקום לטעות עם 34. צג 35. מהצ וכעת אי אפשר 35... מהצ כי המלכה מרותקת) 35. מהו4 מו6 36. צא1 פג3 הלבן נכנע. אחד המשחקים היפים ביותר בשנת 95

המשתנים ליום 31.8.95

המניה	שער בנקודות	שינוי בנקודות	שינוי ב־%	שער יומי נמוך ב־%	שער יומי גבוה ב־%	שער	מחזור באלפי $ ת.ב.
אגיש '	2434.0	-82.0	-3.2	95.50	96.50	2441.0	162.0
אגן	5151.0			99.25	99.25	5151.0	84.1
אורגנין	2257.0			100.00	100.06	2257.0	30.4
אוסיף	8167.0					8167.0	62.3
אורדן 0.1	בז 455.0	+1.0	+0.3	99.50	99.50	455.0	59.3
אורמת 1	583.0	-9.0	-1.5	98.50	99.00	585.0	238.1
אזורים 1	4003.0	+10.0	+0.3	100.00	100.75	3993.0	385.0
אידיבי אחזקות	1071.0	-11.0	-1.0	98.50	99.75	1068.0	1160.7
אידיבי פיתוח	5506.0	-42.0	-0.7	98.50	99.50	5534.0	1377.5
איטונג 1	976.0	-2.0	-0.2	99.50	99.75	978.0	220.7
אלביט 3	22648.0	-114.0	-0.5	99.00	100.00	22762.0	790.7
אלקו החזקות	12414.0	-484.0	-3.7	95.50	96.50	12447.0	182.1
אלקטרה צריכה	3293.0	-76.0	-2.2	97.75	98.50	3327.0	265.9
אלרון 3	11568.0	-87.0	-0.7	99.25	99.75	11655.0	291.0
אסם	2456.0	-19.0	-0.7	98.75	99.75	2475.0	81.6
אפריקה אג"ח 4	105.0					105.0	57.6
אפריקה ישראל 1	בז 364904.0	+2716.0	+0.8	100.00	101.00	362188.0	296.3
אפריקה ישראל 0.1	396739.0	+3928.0	+1.0	99.50	101.25	392811.0	530.8
אקרשטיין תעשי'	470.0	-25.0	-5.0	94.75	96.50	479.0	175.4
בזק 1	847.0	+6.0	+0.8	99.00	101.00	841.0	1564.9
בינלאומי 1	37239.0			100.00	100.00	37518.0	157.1
בינלאומי 5	37042.0			100.00	100.00	37042.0	104.5
ברום	2402.0	-18.0	-0.7	98.00	98.08	2408.0	95.3
בזן 1	2454.0	-76.0	-3.0			2454.0	13.4
גזית 1	506.0	-13.0	-2.5			506.0	7.4
גזית אג"ח 2	112.0			99.50	100.00	112.0	22.4
דנס 1	1037.0	-10.0	-1.0	97.50	98.00	1044.0	35.3
דיסקונט השקעות	19826.0	-200.0	-1.0	98.00	99.00	19926.0	1074.7
דיסקונט משכ'	20303.0	+101.0	+0.5	100.50	100.50	20303.0	59.3
דלק 0.1	8681.0	-110.0	-1.2	98.50	99.00	8703.0	294.0
דנבאר 5	2701.0	-55.0	-2.0	98.00	98.25	2715.0	195.0
הכשרת הישוב	הז 958.0	-37.0	-3.7	96.00	96.50	995.0	25.2
חברה לישראל 1	22820.0	-348.0	-1.5	97.50	98.75	22878.0	234.1
חברה לישראל 5	בז 22066.0	-167.0	-0.7	99.00	99.00	22177.0	82.3
תנל 1	5.1	-0.1	-1.7	97.00	98.00	5.1	50.3
טבע 1	111653.0	-844.0	-0.7	99.00	100.00	112497.0	638.3
טמפו 1	1324.0	-10.0	-0.7	99.00	100.25	1334.0	125.2
טפחות רגיל 1	176775.0			100.00	100.00	177217.0	16.9
יואל 1	הז 101.0	+3.0	+3.0	98.00	104.00	98.0	438.3
ים המלח 0.1	בז 858.0	-11.0	-1.2	98.00	99.25	856.0	93.8
יצוא השק' 1	1434.0	-14.0	-1.0			1434.0	41.7
ישראמקו	2.4		-1.2	97.75	98.00	2.4	88.3
כבלים 0.25	1819.0	-5.0	-0.2	98.75	100.00	1815.0	169.4
כור 1	28041.0			99.75	100.00	28041.0	1334.7
כור אג"ח ד'	114.5	+1.0	+0.8	100.50	100.50	114.5	157.0
כור אופ'2	7068.0	+104.0	+1.5	102.50	104.00	7051.0	59.7
כימיקלים לישראל	226.0	-1.0	-0.5	97.75	99.50	222.0	623.1
כיתן	796.0	-8.0	-1.0	99.00	99.00	796.0	177.3
כלכלית ירושלים	1163.0	+6.0	+0.5	100.25	100.75	1157.0	257.4
כלל אלקטרוניקה	35843.0			99.00	100.00	35843.0	171.0
כלל ביטוח	1486.0	+15.0	+1.0	102.00	102.00	1486.0	130.3
כלל ישראל 10	8236.0	-62.0	-0.7	99.00	99.50	8215.0	432.5
כלל סחר 1	727.0	+2.0	+0.3	101.00	101.00	727.0	83.4
כלל תעשיות 1	1848.0	-23.0	-1.2	98.50	99.25	1858.0	323.9
כללי 1	9170.0	-46.0	-0.5	99.50	99.50	9170.0	57.2
לאומי	432.0	-2.0	-0.5	98.50	99.75	433.0	1526.2
ליבסיר	239.0	+2.0	+0.8	100.50	103.00	237.0	155.2
מאיר עזרא 1	הז 1320.0	-3.0	-0.2	97.50	101.00	1323.0	84.8
מבטח שמיר 1	1466.0	-57.0	-3.7	96.00	96.50	1466.0	74.7
מבני תעשיה	434.0	-5.0	-1.2	98.25	99.00	435.0	96.5
מהדרין 1	הז 8091.0	+340.0	+4.5	100.00	104.50	7743.0	159.6
מבטחים	1696.0			100.00	100.00	1696.0	45.1
מליבו 5	852.0	-29.0	-3.2	97.00	97.00	850.0	32.0
מגן 1	776.0			99.75	99.75	776.0	66.3
מפעלי פלדה	327.0	+1.0	+0.3	98.50	98.50	328.0	83.1
משוב מוחשי 1	399.0	-23.0	-5.5	93.50	95.00	390.0	217.9
משכן ב 1	33445.0			99.50	100.00	33445.0	85.0
נייר חדרה	15850.0	-241.0	-1.5	98.25	98.50	16091.0	324.6
נכסים ובנין	20658.0	-422.0	-2.0	98.00	98.00	20869.0	132.3
נסיול	453.0	-18.0	-3.7	96.25	97.00	453.0	105.0
נבטא	490.0					490.0	18.7
פסא ברקן אג"ח 5	112.5	-0.5	-0.2			112.5	40.3
ספנות 1	1662.0	-47.0	-2.7	97.00	97.50	1662.0	97.0
סקום	340.0	-10.0	-2.7	96.50	97.00	340.0	96.4
עלית 5	1229.0	-19.0	-1.5	98.00	99.00	1229.0	378.2
פויכטוונגר 5	6631.0	-135.0	-2.0	98.00	98.50	6665.0	563.8
פולגת ב	282.0	-6.0	-2.0			282.0	72.0
פועלים השק' 1	9459.0			99.50	100.00	9459.0	528.5
פועלים	הז 519.0	+5.0	+1.0	99.50	101.00	514.0	1791.4
פורמולה 1	1567.0	-44.0	-2.7	96.50	97.50	1571.0	52.2
פטרוכימיים	1790.0	-9.0	-0.5	99.00	100.00	1799.0	380.3
פרי	44796.0	-452.0	-1.0	99.00	99.00	44509.0	224.4
פספורט	677.0	+59.0	[illegible]	105.00	110.00	677.0	166.2
פקר פלדה 1	15007.0	+75.0	+0.5	100.00	100.50	15007.0	51.8
פריגו 0.2	9749.0	-174.0	-1.7	97.25	97.50	9749.0	129.6
פריקלאס 1	2119.0	-11.0	-0.5	99.25	100.00	2219.0	85.2
צינורות	740.0	+16.0	+2.3	102.00	102.00	740.0	23.5
קווי אשראי	89.5	+0.5	+0.8	103.00	103.00	89.0	74.1
קרדן השקעות 5	385.0	הפסקת מסחר					
קרור והספקה	2091.0	-76.0	-3.5	96.25	96.50	2091.0	100.4
רב בריח	בז 1161.0	+14.0	+1.3	101.00	101.25	1161.0	90.6
רוגוזין 1	2795.0	-43.0	-1.5	97.00	98.00	2810.0	95.2
רשת הרבוע הכחול	1628.0	-23.0	-1.2	98.00	98.00	1828.0	68.4
שקמיל ב'	6085.0	-15.0	-0.2	99.75	99.75	6100.0	43.7
שלמן א 1	11113.0					11113.0	18.3
שקם	194.0	-3.5	-1.7	98.00	98.50	194.5	153.5
שקם ברקן אג"ח 4	136.0	+0.5	+0.3	99.75	100.50	135.5	33.0
תאם 10	1163.0					1161.0	57.6
תאם 5	330.0	-7.0	-2.0	98.00	98.25	330.0	54.9
תדיראן	1132.0	-3.0	-0.2	98.25	99.75	1135.0	538.9

ריכוז תוצאות המסחר במניות

שם הענף	עליה	ירידה	בלי שנוי	סה"כ	תמורה באלפי ש"ח	תמורה באלפי $	סה"כ ב־%
מניות תעשיות	153	476	430	1059	183868	34145	100
בנקים וחברות אחזקה	3	7	7	17	12411	4080	11.9
בנקים למשכנתאות	2	11	7	20	1031	339	1
חברות ומוסדות ביטוח	8	10	11	29	2139	703	2.1
מסחר ושירותים	33	93	90	216	13758	4523	13.2
נדל"ן, בינוי, פיתוח וחקלאות	34	89	102	225	10607	3487	10.2
חברות תעשיה	50	183	141	374	38558	12675	37.1
חברות להשקעה ולאחזקות	20	74	63	157	23823	7831	22.9
חברות חיפושי נפט וגז	3	9	9	21	1541	507	1.5
רשימה מקבילה	51	149	182	382	7518	2471	7.2
כר"מ	131	416	413	960	28057	9223	
מ.ר.צ + משתנים	22	60	17	99	75811	24921	
מ.ר.צ.	13	48	33	94	25654	8433	
משתנים	22	55	12	89	50157	16488	

המניות הבולטות במשתנים

הטובות		הגרועות	
פספורט	+9.5	משוב מוחשי 1	−5.5
מהדרין 1	+4.5	אקרשטיין תעשי'	−5.0
יואל 1	+3.0	נסיול	−3.7
צינורות	+2.3	מבטח שמיר 1	−3.7
רב בריח	+1.3	אלקו החזקות	−3.7
אפריקה ישראל 0.1	+1.0	הכשרת הישוב	−3.7
כלל ביטוח	+1.0	קרור והספקה	−3.5
פועלים	+1.0	מליבו 5	−3.2
אפריקה ישראל 1	+0.8	אגיש	−3.2
קווי אשראי	+0.8	בזן 1	−3.0

המניות הבולטות בכ.ר.מ.

הטובות		הגרועות	
דנדור	+10.0	הדר 5	−15.5
קסטרו מודל 1	+9.8	הדר 1	−15.5
קומטק	+9.0	טלקס	−10.0
קרדלין מי"ר	+8.3	כמיפל	−10.0
פויכטוונגר 1	+8.0	ניפ	−10.0
זיקה 5	+8.0	יסקל	−10.0
סי איי	+6.8	ויא	−10.0
ארפל	+6.0	גלדן 1	−10.0
ליובר	+6.0	מגב טכנו' 1	−10.0
אלקו תעשיות	+5.5	פיכה פלסטו 1	−10.0

האופציות הבולטות

הטובות		הגרועות	
בידי אופ' 1	+30.0	פלטוב אופ' 1	−39.5
שמיר אופ 1	+9.0	קווי אשראי אופ 2	−39.5
עמינר אופ 1	+5.5	רבד אופ א'	−33.3
גיבור סב' אופ' 2	+4.8	פרפן אופ 1	−32.8
שולמית אופ 1	+4.0	צובר אופ	−22.0
בן יקיר גת אופ' 1	+2.8	ברנד אופ 1	−22.0
עצמון אופ'	+2.3	מלונות אפרי אופ	−20.5
בזק אופ' ב	+2.3	טכס אופ 1	−20.0
כור אופ'2	+1.5	אודטל אופ 1	−20.0
רוזוב אופ'	+1.5	ספנות הסי' אופ 4	−20.0

המניות בעלות המחזור הגבוה ביותר

המניה	מחזור באלפי $	המניה	מחזור באלפי $
פועלים	1791.42	פויכטוונגר 5	563.81
בזק 1	1564.86	תדיראן	538.89
לאומי	1526.18	אפריקה ישראל 0.1	530.81
אידיבי פיתוח	1377.46	פועלים השקי' 1	520.52
כור 1	1334.67	יואל 1	438.26
אידיבי אחזקות	1160.65	כלל ישראל 10	432.54
דיסקונט השקעות	1024.67	פטרוכימיים	380.30
אלביט 3	790.67	עלית 5	378.23
טבע 1	638.28	נייר חדרה	324.61
כימיקלים לישראל	623.07	כלל תעשיות 1	323.87

המסחר במדד המשתנים

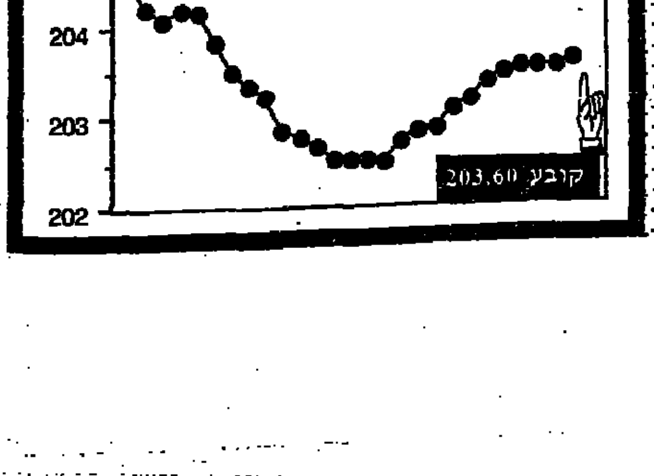

מטבעות / אריה לינדנבאום

אטלנטה, פליני, מזון וערום...

על שולחננו נערמו מיני פרסומים נומיסמטיים מן העולם ותשומת לבי מוקדה לאותם מהם, כאלה שידובר בהם הרבה השנה.

אכן, השנה מציינים את מלאות 50 שנה לאו"ם ומוסדותיו השונים: מנפיקים מטבעות ומדליות לקראת אולימפיאדת אטלנטה, בארה"ב, ב־1996; מנציחים את סיומה של מלחמת העולם השניה, לפני 50 שנה וכמובן חוגגים את מלאות 100 שנה לקולנוע.

במסגרת יובל הקולנוע לא נראו עדיין הרבה מטבעות רזקא, אבל לפחות סגנית אחת מצאנו: פדריקו פליני, איש הקולנוע הגדול, שנפטר לא מזמן, הופיע במדליה איטלקית בזהב בשתי מהדורות. זהב 917 בקוטר 35 מ"מ במשקל 31.1 גרם ובקוטר 36 מ"מ במשקל 16 גרם. נוסף לאלה הופיעה מדליית כסף 986 בקוטר 35 מ"מ ובמשקל 18 גרם. בפני המדלייה דיוקנו של פדריקו פליני באנפס.

★★

אירגון המזון הבין־לאומי של האומות המאוחדות, המציין 50 שנה להיווסדו הוציא על דגלו את הסיסמה "לחם לכל" ואמנם מטרתו ליעל את אספקת המזון ולמנוע מחסור ורעב בעולם.

מגילת זכויות האדם מכירה בזכותו של כל אדם לרמת חיים ובריאות סבירה. האירגון FAO מודע היטב לחשיבות הערכית החינוכית והכלכלית הטמונה במטבעות והחל משנת 1968 מפעיל האירגון תוכנית הנפקה עולמית של מטבעות המוקדשים לנושא המזון. באמצעות המטבעות הוא מעביר מסר חשוב שמעודד, ללא ספק, את המדינות השונות לפיתוח החקלאות ולייצור מזון לרווחת האזרחים. מדינת ישראל נטלה אף היא חלק במבצע העולמי והנפיקה מטבע עם סמל האירגון והפסוק התנ"כי "פרס לרעב לחמך" מתוך ישעיהו נ"ח 7 וכמובן שבלים כסמל למזון.

המטבעות הישראלים הם בני 1 ו־2 ש"ח כסף. מטבעות אלה הוטבעו בפינלנד.

בסן מרינו, למשל הופיעו מספר מטבעות כאלה, כשבכולם המוטו הוא מזון וילדים. מה שלא כל כך נהיר לנו הוא מדוע הילדים המופיעים במטבעות אלה, הם תמיד בעירום... כנראה שהם מצטלמים יפה גם בעירום.

★★

אטלנטה 1996, תזכה בחודשים הקרובים בהרבה מטבעות ומדליות וגם אצלנו, אבל האמריקאיים יעשו זאת בגדול.

כבר השנה, לקראת האולימפיאדה הופיעו שם ארבעה מטבעות בני 50 דולר נקובים, 25 ד', 10 ד' 5 ד' ו־1 ד'.

בשנת 1996 יופיעו עוד שלושה מטבעות בני 5 ד' 1 ד', 1/2 ד'.

במטבעות האמריקאיים, כמו במטבעות אולימפיים אחרים, מופיע הרץ האולימפי, סמל האולימפיאדה, תנוחות ספורטאים, נוף ארה"ב והמלים "באלוהים מבטחנו".

שני חיילי צה"ל נפגעו בהסתערות, אחד מהם קשה

שני חיילי צה"ל בחופשה טיילו ברחוב בתל־אביב, כשלפתע הסתערו מאות הורים על חנות של מכשירי כתיבה שבדיוק פתחה את שעריה לקהל ההורים, דקות אחרי שלחנות הגיעו היומנים החדשים של מיכל ינאי. כאמור, שני החיילים נרמסו ומבית החולים נמסר שמצב אחד מהם קשה אך לא נשקפת סכנה לחייו. מגבו של האחר הוצאו ורסיסי קלמר ומספר עפרונות.

הפעמון לא צילצל — והמזוזות הוחלפו

תלמידים, הורים ומורים בבית הספר "אורט מקינטוש" שבדרום הארץ, הופתעו לגלות ביום שישי 1.9.95, בשעה 8.00 בבוקר כי פעמון בית־הספר לא צילצל. התלמידים פונו מיד מהכיתות ומשטח המוסד הלימודי, והמנהל הורה להחליף מיד את כל המזוזות.
כתבנו מוסר כי פועל מהשטחים שעסק בהחלפת מזוזות בבית־ספר בדרום הארץ, גרם לקצר שניתק את מערכת צילצול פעמון המבנה.

הקלמר מוסף מיוחד לפתיחת שנת הלימודים

ביום הראשון ללימודים הגיעו לבתי־הספר פסיכולוגים ועובדים סוציאליים, אשר שיכנעו את התלמידים לצייר ציורים ולספר מה הם עשו בחופש

בדרך לבית־הספר

מיליון וחצי תלמידים – לא יכולים לטעות.
מיליון ארבע מאות תשעים ותשעה אלף ותשע מאות תשעים ותשעה – יכולים.
משה כהן לא טועה אף פעם בדרך לבית הספר, כי הוא גר באותו בניין.

פשרה הומניטרית:

ישראל תשלם למצרים פיצויים על רצח השבויים המצריים, כדי שלמצרים יהיה כסף לשלם לישראל פיצויים על רצח השבויים הישראלים.

הגופים הירוקים

יילחמו נגד התוכנית, לפיה כביש חוצה ישראל יעבור דרך הארנק. "הארנק הוא אחת משכיות החמדה האחרונות שנותרו, והוא יקר לכל אזרח", אמר לכתבנו דובר המטה המשולב של הגופים הירוקים.

עמנואל זיסמן יחליף את אברהם שריר

החל מנובמבר 96' ח"כ עמנואל זיסמן יחליף את ח"כ אברהם שריר במדור "איפה הם היום".

מכתבים

עורכי "דבר אחר" יקרים:
בגליון האחרון מתאריך 25.8.95 פורסמה בעתונכם ידיעה זו: "פסיכולוגים: לימנים קצת יותר קל לעבור את הפיגועים כי זה מקרב אותם לשלטון."
יפה. כמי שעוקב אחריכם כבר זמן רב, אני מתאר לעצמי שבתחילה ודאי חשבתם לכתוב את הידיעה כך: פסיכולוגים: לימנים יותר קל לעבור את הפיגועים כי זה מקרב אותם לשלטון, ואז מישהו מכם אמר: רבותי, אתם לא חושבים שזה אולי קצת יותר מדי חוצפה לכתוב שלימנים יותר קל לעבור את הפיגועים? ולכן החלטתם לתקן את הידיעה ובמקום לכתוב: פסיכולוגים: לימנים יותר קל לעבור את הפיגועים כי זה מקרב אותם לשלטון, כתבתם: פסיכולוגים: לימנים קצת יותר קל לעבור את הפיגועים כי זה מקרב אותם לשלטון". יעני, קצתו לימנים לא יותר קל לעבור את הפיגועים כי זה מקרב אותם לשלטון, אלא לימנים רק קצת יותר קל לעבור את הפיגועים. קצת.
ורציתי להגיד לכם שלימנים הרבה יותר קל לעבור את הפיגועים כי זה מקרב אותם לשלטון.

ש.ז. ל.ש.

לעורכי העיתון שלום,

כמעט קראתי בעתון שהשנה ייפרד מיקי ברקוביץ ממכבי ת"א, בשנה הבאה ייפרד מיקי ברקוביץ ממכבי ראשל"צ, בעוד שנתיים ייפרד מיקי ברקוביץ מהפועל ירושלים, ובעוד שלוש שנים ייפרד מיקי ברקוביץ מהפועל ת"א. ושאלתי היא: מתי ניפרד אנחנו ממיקי ברקוביץ?

ש.ל. ז.ש.

"... מאז ששרון צם אני אוכל בהנאה הרבה יותר גדולה..."

קרא ראיון במוסף

משרד האוצר: ביטלנו את המס המיוחד לנשים, מעתה יוצמדו מדרגות המס לרמת האסטרוגן והטסטוסטרון

ברגע האחרון

הסרט "ההיסטוריה החשאית", העוסק בפרשת נפילת הצלחת המעופפת בבסיס חיל־האוויר אי שם ברוזוול, ניו־מקסיקו, זכה באוסקר על פס הקול.

בעקבות הודעת האופוזיציה, כי יום חתימת הסכם אוסלו ב' יוכרז כיום אבל וצום, הודיע רבין כי ישקול להקל על הציבור את הסבל ולדחות את חתימת ההסכם ל־27 בספטמבר שנופל על צום גדליהו.

תפילה לשלום הנשיא

אבינו שבשמים
צור ישראל וגואל
תעשה שלא יהיו יותר
פיגועים כאן
אם לא למעננו אז
למען הנשיא ויצמן.
אמן.

אלף בית

א: רבי, יש לך עצה מה אפשר לעשות נגד הפיגועים באוטובוסים?
ב: לתת רשיונות לעוד 3000 מוניות.
א: ולמי שאין כסף למוניות?
ב: שתי עצות אני לא נותן.

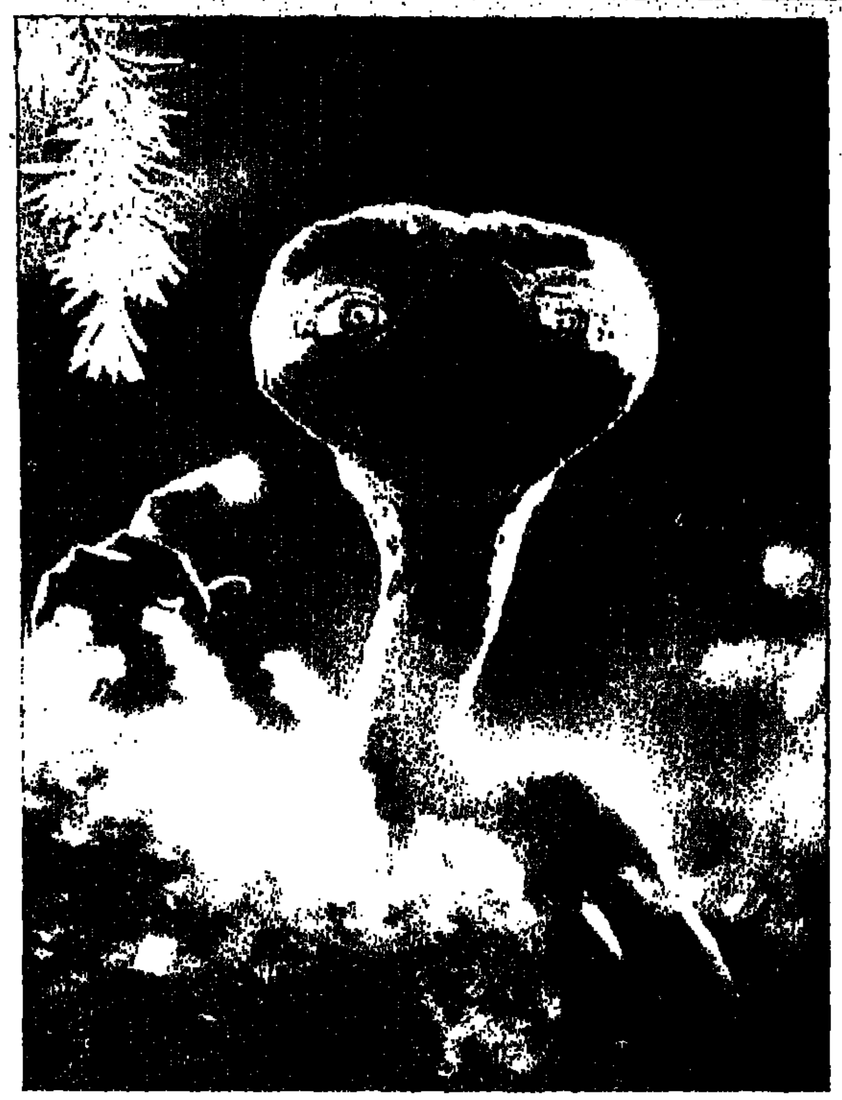

זוהי אחת התמונות שראו מיליוני ועשרות מיליוני צופים ברחבי העולם, והם בעצמם יחליטו האם מדובר כאן בעדות חותכת לקיומן של תרבויות אחרות בחלל החיצון ובעולמות אחרים. אחד ממיליוני ועשרות מיליוני הצופים, שזכו לחזות בסרט שממנו לקוחה התמונה, מסר לכתבנו: "הסרט מאד משכנע. החייזר המצולם בסרט זז בצורה משכנעת. האנשים שבאים במגע עימו עושים זאת בצורה משכנעת. מצד אחד הוא נראה חי לכל דבר, ומאידך הוא לא נראה אחד מאיתנו. אבל מה אני אגיד לך, אני אישית לא השתכנעתי".

טורישי

...כך שבסיכום כללי יש כרגע 77 פצועים. 33 מהם פונו לבית החולים שיבא, 22 להדסה, עוד 21 לתל־השומר ואחד לבתי חולים אחרים באיזור. מבין 33 הפצועים שאושפזו בבית החולים שיבא, 11 פצועים קל, שבעה קל עד בינוני, שלושה בינוני, שניים בינוני עד קשה, אחד קשה ושניים אנוש, כשאחד מהם במצב קריטי־אנוש.

בהדסה מאושפזים שישה פצועים קל, ששניים מהם שוחררו לבתיהם, ארבעה פצועים בינוני, והיתר פצועים קשה. מבין הפצועים קשה, אחד קשה מאוד ואחד קשה קל, ומצבו משתפר.

לבית־חולים תל־השומר הגיעו כ־21 פצועים, שניים מהם בכוחות עצמם, שלושה עדיין בחורך המיון, והם ממויינים, והיתר, כח"י פצועים, הועברו למחלקות השונות ומצבם מקליל עד בינוני קשה, בהתאם לחומרת הפגיעה.

דוקטור אלפרד קיש הוא מנהל בית־החולים תל־השומר, והפנינו אליו כמה שאלות.
– דוקטור קיש, כמה פצועים הגיעו לתל־השומר ומה מצבם?

– אלינו הגיעו כ־21 פצועים. שניים שולחו לביתם, אחד שולח לבית אחותו, שהיא אחות במקצועה, ולא נשקפת סכנה לחייו. היתר שרויים בטיפול נמרץ, חלקם במצב יציב.
– ממה הם סובלים?
– ממה לא.
– וכמה פצועים יש בבתי החולים האחרים?
– להוציא בית־החולים שלנו?
– כן.
– כל השאר.
– תורה.

מבית־החולים שיבא נמסר שאליהם פונו בסך הכל 13 פצועים. שניים במצב קשה מאוד אך לא אנוש, עוד חמישה במצב אנוש אך לא קשה, שלושה במצב אנוש וקשה, והיתר מצבם קל עד אנוש, ונשקפת סכנה.

אם לסכם את המצב לרגע זה, הרי שבין 77 פצועי הפיגוע שפונו לכל בתי החולים השונים גם יחד יש 36 פצועים קל, שתשעה מהם שולחו בינתיים לבתיהם. 68 הפצועים הנותרים מתחלקים כך: 20 במצב בינוני, שמונה במצב בינוני קשה, ארבעה קשה ושלושה במצב אנוש, אך הרופאים אופטימיים בלי להבטיח.
לסיום נמסור שוב את מספר הטלפון של המוקד לבירור מצבם של הפצועים, להוציא מי ששולחו לבתיהם. המספר הוא 5680061, קידומת 03. רשום: קידומת 03, והמספר הוא 5680061.

בזה הרגע נמסר שאחד הפצועים, מהבינוניים דווקא, ולא מהקשה, מת על שולחן הניתוחים, כך שבנוסף לעכשיו נותרו בשלושת בתי החולים האמורים 68 פצועים, 33 בבית־החולים שיבא, ומצבם של שני שלישים מהם מעורר דאגה. 20 עד 21 פצועים נוספים מאושפזים בבית־החולים הדסה. מצבם של 12 מהם צפוי, שלושה איבדו דם, שניים איבדו קרובי משפחה ואחד איבד מסמכים והמוצא מתבקש להתקשר לטלפון: 5250299. בבית־החולים תל־השומר נותרו 16 פצועים, מהם שניים קשה, ומצבם...
אליהו שרייבר (חיפה)

דבר אחר

המערכת:
דני קרמן, שלמה ניצן, יאיר גרבוז, אביב אלחסיד, תומר קרמן, אורי קרמן, תרזה איזנברג, אליזה שרייבר (התולי), ואבנר כץ – אלא נוח.

גורם צבאי בכיר:

רצח שבויים מצריים לא יכול לקרות היום. תתקשר שוב מחר.

חילוקים בין שתי המדינות שבים למסלולם התקין:

צבאות ישראל ומצרים ערכו אימונים משותפים ברצח שבויים

תיקון טעות

סראם חוסיין התכוון לשלוח לתל-אביב טיל סקאד נושא אנטראקס, לרמת-גן טיל סקאד נושא בוטולין ולרמת-חן טיל סקאד נושא אפלאטוקסין, ולא כפי שפורסם בעיתוננו

סקר

100% מהנשאלים לא השיבו

"האם לדעתך מותר לטלטל או אסור לטלטל?" כך נשאלו 504 מרואיינים.

מותר – 0%
אסור – 0%
לא השיבו – 100%

הרשות הפלשתינית מסרבת להסגיר את שני מבוקשי החמאס שנידונו ל-12 שנות מאסר לידי מדינת ישראל, מחשש שתוך שנתיים ייחתם הסכם סופי בין ישראל והפלשתינים, שבמסגרתו תשחרר ישראל את כל האסירים

רופאים קיבלו בהלם את הידיעה על טיפול באיידס באמצעות אוכמניות: "אין לנו אלא להכות על חטא על כל השנים שבזבזנו על מישמיש"

"...האם יתכן שישראל קיסר באמת לא ידע כלום על מה שקורה מתחת לאף שלו? האם עד כדי כך היושר מעוור?..."

קרא ראיון בעמ' 6

"...לא היתה לי דיעה בקשר לטילטולים. אז טילטלתי את עצמי בשביל להבין מה קורה וכדי שיהיה לי יותר קל להחליט. ובאמת מיד אחרי הטילטול הבנצחצפש וכבשצחפקרחי שליקטטטררד בללקגגגרבר."

קרא ראיון בעמ' 10

מבירא לאיגרא וחזרה

רק לפני שבועיים זכה בתוספת של תשעה שקלים לשכר המינימום, והיום הוא כבר בלי פרוטה

היום, במוסף לשבת של "דבר אחר"

קונצנזוס

יחידה מובחרת בפיקודו של אריק שרון פרצה בצום

יוצרי סאטירה הגונים מורים על עצמם שלא לעסוק במראה הפיזי של מבוקריהם, לא בקומתם, לא באפיים, לא במשמניהם ולא בקרחותיהם. כל זה מפני שאלה דברים שהטבע יצרם ואפילו לטיפשות אין שליטה או השפעה עליהם. אנשים הגונים אינם מלגלגים על מומו של אדם ואוסרים על עצמם לרמוז שהוא מנסה לעצב את העולם בצלמו ובדמותו. כל זה נכון וראוי, אלא אם כן האיש עצמו מנסה להתחרות בטבע ולגבור עליו, על-ידי למשל: התלפת אפו, תיקון והזקפת חזה, או השתלת שיער בקרחת. [illegible]

האפשרויות המוצעות לבטנו המאבדת טריטוריות רובצות גם לפיתחה של המדינה.

לא צריך לתלות הרבה מדי תקוות בשינוי הצפוי, שהרי איך שלא יהיה ישמן שרון ויבעט, ירזה שרון גם כן יבעט. כל קילו שאריק שרון מעלה או מוריד, מוריד מסיכוייה של מפלגת העבודה להישאר בשלטון. ככה שמה שהוא יוריד מול משרד ראש הממשלה, הוא יעלה מחדש בממשלה, ומי שלא רצה אותו שמן באופוזיציה, יקבל אותו רזה לתמיד בממשלה.

מצד אחר איש איננו יודע, אולי אפילו לא שרון עצמו, איך מתנהג אריק שרון תחת רעב כבד. אולי הוא הופך במצב כזה לפצצה מתקתקת!! ואם חושבים על זה שאת מלחמת לבנון הוא עשה בלי דיאטה, אז מה המחיר שיגבה מאיתנו בעקבות הצום הזה!!

המצב איננו קל כלל ועיקר. על המאזניים ניצבים המדינה והבטן של המדינה. בדרך כלל אנחנו נגד טילטול אך אין ברירה, הגיע הזמן שנטלטל את עצמנו היטב לפני שניאלץ להתכווץ עוד יותר, כדי לשמור על יחס נכון ומכובד בין גופנו הזעיר לבין בטנו המצטמקת של אריק מלך ישראל.

ויפה שעה אחת קודם.

העורך

מחר בטלוויזיה

08:30 – "אפרוחי בוקר" התכנית לילדים משכימי קום עם מיכל ינאי.
09:30 – "חדשות לילדים" עם מיכל ינאי.
10:30 – "לקנות בכיף" עם מיכל ינאי, והפעם: בובת מיכל ינאי.
11:30 – "הגינה של מיכלי".
12:30 – "אמצע היום" עם מיכלי.
13:30 – "אקטואליטש" – תכנית אקטואליה לקטנים-גדולים, והפעם: הבובה של מיכל ינאי מראיינת את מיכל ינאי.
14:30 – "פסיכולוגיטש" – ילדים רוצים להתאבד בגלל אביב גפן – מיכל פותרת להם את הבעיות.
15:30 – שירים עבריים ברצף עם מיכל ינאי.
16:30 – "מיכלי", אופרת סבון.
17:30 – "חמש וחצי" עם מיכל ינאי.
18:30 – "שש וחצי" עם מיכל ינאי.
19:30 – "חמש וחצי" עם מיכל ינאי (ש.ח.).
20:30 – "פאוור ריינג'רס" (עקב מחלתו של אחד השחקנים, תשודר התכנית: "בגינה של מיכלי" בשידור חוזר).
21:30 – "בסלון של מיכל", מיכל ינאי מארחת נשים עם בעיות מין, והפעם: האם ילדים מזייפים אורגזמות.
22:30 – "מיכל, ינאי, וכל השאר".
23:30 – "אפרוחי לילה", התכנית לילדים מאחרי-שון עם מיכל ינאי.
24:30 – סרט אירוטי עם הבובה הנפוחה של מיכל ינאי והבובה המתנפחת של עודד מנשה.
25:30 – "התקוה", עם מיכל ינאי.
26:30 – לא רוצים לישון עם מיכל ינאי.

מטאורולוגים מתריעים:

צפוי לנו חורף קשה במיוחד – 15,000 מורים חזרו ללמד

הקלמר מוסף מיוחד לתחילת שנת הלימודים

נהג,
מיליון וחצי תלמידים חוזרים כרגע מבית-הספר – **סע לאט!**
אגב, הבן שלך מחכה לך ליד השער של בית-הספר – **סע מהר!**

כך התמוטט מפעל הגידים "גיד'עד" מקיבוץ ניר'עד

המורה כתבה על הלוח, הגיר נשבר, והתלמיד הורה לברוקר שלו בפלאפון: "תמכור, תמכור"

ברגע האחרון

הוקמה קבוצת תמיכה לנהגים שמתקשים להתמודד עם כך שמיליון וחצי תלמידים נטשו את הכבישים ושבו לספסל הלימודים

משרד החינוך

הודעה על שינוי נורמה

החל משנת הלימודים תשנ"ו "שנת הפלאפון": הצילצול הוא לא בשביל המורה, הוא בשביל התלמיד.

רבין נתן הוראה להכניס את הכלבים מיד לעבודה, כדי שאפשר יהיה להצביע על הכלב שאשם כבר בפיגוע הבא

דעת יחיד

אין גבול?

כולנו קראנו ושמענו ודיסקסנו את דברי ח"כ רחבעם זאבי, שאמר חשבוע מעל דוכן הכנסת: "אם המשטרה תפעיל נגדנו גז, אנחנו נראה בזה הפעלת נשק חם ונגיב בהתאם; בימין רושמים את שמותיהם של שוטרים שהשתמשו באלימות בזמן ההפגנות ברשימה שחורה, וכשנחזור לשלטון אנחנו ניפרע מאותם שוטרים".

אכן דברים כדרבנות. ושאלתנו היא: למה בכל פעם, ממש בכל פעם, שח"כ זאבי מדבר, אנחנו נזכרים בטוביה אושרי ורחמים אחרוני? הרי גם טוביה אושרי וגם רחמים אחרוני משלמים עכשיו את חובם לחברה. האם מוצדק להוסיף סבל על סבלם?

ד. יחיד

אחרי הרגע האחרון

אגד ודן ירכשו 600 אוטובוסים חדשים ממוזגים, עם כלב.

●

פלא מוסיקלי

המקהלה שצעקה רבין רוצח עשתה רק יומיים חזרות

אלף בית

א: תגיד, מה ההבדל בין הוסר הסגר להוטל הסגר.
ב: יום, יומיים.

●

א: תגיד, יש סיכויים להופעת ברוך גולדשטיין חדש?

●

ב: לאו כל זמן שהישן כל כך מצליח.
א: תגיד, למה הנשיא ויצמן ביטל את הנסיעה שלו לגרמניה וצ'כיה?
ב: מחשש שיהיה פיגוע בזמן שהוא יהיה בחו"ל.
א: ולמה זה חשוב שהנשיא ויצמן יהיה כאן בארץ בזמן שיש פיגוע?
ב: כדי שיוכל להגיד מיד אחרי הפיגוע "ככה אי אפשר להמשיך".
א: ולמה אי אפשר לבקש מהירקן שלו שיגיד "ככה אי אפשר להמשיך"?
ב: כי הירקן שלו נסע לטורקיה.
א: וכשהוא יחזור?
ב: כשהוא יחזור, ויצמן יוכל לנסוע.

דובר העם: גם אחרי הפיגוע הבא יקיים העם בית פתוח לנשיא

העם הוא של כל הנשיא וככה הוא מתנהג. תפקיד העם הוא לגשר על פני חילוקי הדיעות, אם יש לנשיא כאלה. העם הוא סמל והסמל הוא צריך להיות מתובר לנשיא. לשאלת רובר הנשיא: מה אם כך, תפקידו של נשיא המדינה, אומר דובר העם: הנשיא הוא הרקע האדום שמבליט את הסמל.

מצב המאושפזים

20 מנפגעי הפיגוע האחרון עדיין בבתי החולים וריק אחד בבית הנשיא

למקבלי שכר המינימום:
מזל טוב לרגל קבלת התוספת של

תשעה (9) שקלים חדשים

שלא תדעו פער!

משרד העבודה והרווחה

שר האוצר: ההסתדרות פוגעת בתהליך ההבראה של קופת חולים

מאת אמנון אמד

ההסתדרות אינה ממלאת את התחייבויות שלקחה על עצמה בתוכנית ההבראה של קופת חולים, וכתוצאה מכך פוגעת בהשלמת הליך ההבראה. כך טוען שר האוצר, אברהם שוחט, במכתב ששיגר השבוע ליו"ר אגף משק וכספים בהסתדרות, ח"כ חיים אורון.

לדברי שוחט, התחייבויות שעדיין לא מולאו על ידי ההסתדרות הן: תשלום 60 מיליון שקל לקופת חולים; העברת 20 מיליון שקל ב־27 תשלומים חודשיים, כהשלמה להתניילות הקופה בהשתתפות שכה כיסוי התחייבויותיה של קופת חולים לעובדיה, בגין תשלומים לקרן הגמלאות ומענקי פרישה בהיקף של מאות מיליוני שקלים; העברת סכומי המס העתיד, שעליהם התחייבה ההסתדרות לפני הפעלת חוק הבריאות הממלכתי והתחייבות לשעבד נכסים בשווי 300 מיליון שקל, להבטחת מילוי התחייבויות ההסתדרות בהסכם ההבראה.

ועדה לבחינת מימון השידורים

מאת אביבה זלצמן

שרת התקשורת, שולמית אלוני, מינתה ועדה ציבורית לבחינת ודרכי מימון השידורים לציבור. בראש הוועדה עומד משה גביש וחברים בה פרופ' ארנון צוקרמן, פרופ' עזרא סדן, פרופ' יורן אהרוני וד"ר אמנון רפאל.

מינוי הוועדה נועד לבחון את כל סוגיית המימון של השידורים השונים לציבור: רדיו, ערוץ ממלכתי, ערוץ 2 והכבלים, בטרם תגבש השרה אלוני את עמדתה בנושא פרסומת בכבלים.

בכתב המינוי מבקשת השרה מהוועדה, לתת את דעתה לדרכים שיבטיחו כי רשות השידור תוכל להמשיך לפעול בעצמאות, ולשמור על ייחודה כרשות שידור ציבורית.

הוועדה תגיש את המלצותיה עד סוף חודש מארס 1996.

ההסתדרות הגישה תביעה נגד תיאטרון "הבימה", בטענה שהפר ההסכם הקיבוצי

מאת אפרים דוידי

ההסתדרות הגישה אתמול תביעה נגד התיאטרון הלאומי הבימה. מכתב התביעה עולה, כי התיאטרון "הפר את ההסכם הקיבוצי", המחייב תשלום דמי הבראה, תשלום עבור צילומי טלוויזיה ותגיעה בשכרם של השחקנים.

התביעה הוגשה על ידי בא כוח ההסתדרות והארגון היציג של השחקנים, עו"ד רענן קריב. עיקרי התביעה:

● השנה שולמו לשחקנים דמי הבראה על פי החוק שלום בהבימה, ולא על פי הותק שצברו במשך השנים בתיאטראות אחרים או במהלך השירות הצבאי – כפי שמחייב הסכם הקיבוצי. הדבר גרם להפחתה ניכרת בדמי ההבראה של שחקנים רבים.

● על פי ההסכם הקיבוצי זכאים שחקני התיאטרון לקבל מהבימה שכר עבור הופעות בטלוויזיה, ברדיו, בקלטות, בווידאו, או בכל מדיה אחרת – למעט הופעה בתוכניות הרשותיות.

ההסתדרות טוענת כי ההנהלה מתנערת מתשלום זה, בטענה שכל תוכנית היא תוכנית הרשות.

טרם הוגש כתב הגנה.

בתחנה אחת מתוך 100 תחנות דלק התגלה מקרה זיוף

מאת רן הלוי

בתחנה אחת מתוך כמאה תחנות דלק, שעליהן פשטו פקחי משרד האנרגיה לפני כשבועיים, התגלה מקרה של זיוף דלק, על כך הודיע שלשום שר האנרגיה, גונן שגב.

במבצע ביקורת ארצי, שנערך ב־16 באוגוסט, נדגמו כמאה תחנות דלק בכל רחבי הארץ. בדיקות כימיות שנערכו במעבדת המכון העלו, כי דלק מזוהם שלא עומד בדרישות התקן נמכר בתחנת הדלק "שערי ירושלים" של חברת דלק, שברחוב ההורים בירושלים.

שגב בירך על כך שרוב ציבור העוסקים בענף שומר על איכות הדלקים כנדרש, והבטיח כי מינהל הדלק ימשיך להילחם בתופעות של מהילות דלק אף בעתיד.

ביקורת חריפה בתק"ם על התנאים שהציב האוצר להסדר הקיבוצים

מזכ"ל התק"ם, אריק רייכמן: בתנאים שהציב שוחט, לא יהיה הסדר

מאת רן הלוי

בתק"ם נמתחת ביקורת חריפה ביותר על תנאי הסדר הקיבוצים, בשבועות האחרונים נדון ההסדר בכנסת. ישיבות של ועדת הכספים של הכנסת. בישיבת הוועדה ביום ב' הקרוב היתה כוונה לסכם את הדיון ולהצביע על אישורו. אך לנוכח הביקורת הנשמעת מן התק"ם, ספק אם ניתן יהיה לסיים את הדיון בשבוע הבא. כרגע לא ברור מתי וכיצד ניתן לגשר על המחלוקת החריפה עם האוצר בנושא זה.

בדיון רוב שקיימו שלשום מזכירות התק"ם, הצביעו רוב הדוברים על הקשיים בביצוע ההסדר, בתנאים שהציג האוצר על שולחן הוועדה. נטען שם, כי בנקודות רבות שינה האוצר את התנאים לרעת הקיבוצים, בהשוואה לנוסח הצעת הממשלה בנושא מראשית אפריל.

נוצרה, איפוא, דילמה פוליטית חריפה. שוחט הודיע לפני כשבועיים, כי אם לא יקבלו התנועות את התנאים שמכתיבה גרסת האוצר, הוא יחזיר את ההסדר לממשלה. פירוש הדבר הוא דחייה של אישור ההסדר ברגע הפוליטי, למועד שמעבר לאופק. התק"ם משיבה: בתנאים אלה מבחינתה לא יהיה הסדר. מזכ"ל התק"ם, אריק רייכמן, אמר בתחילת השבוע, כי "אם יתעקש שר האוצר על התנאים שקבע בנוסח שהגיש לוועדה – לא יהיה הסדר".

ההסדר, אמר, נחוץ לא רק לקיבוצים, אלא גם למדינה ולבנקים.

הבעיה המרכזית היא התעקשות האוצר לקבל שטר התחייבות מכל אחד מהקיבוצים, על כך שיחזיר את חלקי הקרקע ל"סיוע ההדדי", כתנאי מוקדם וגורף לכל צעד בתוך שיידרש לביצוע ההסדר. לטענת רייכמן, אף אחד מהקיבוצים לא יתן שטר כזה בתנאים שמכתיב האוצר.

"בדיונים עם האוצר לפני אישור ההסדר בממשלה, הוסכם איתנו על העברת קרקעות ב־200 מיליון שקל ל"סיוע ההדדי". בנוסח שהוגש לוועדה כתוב 300 מיליון שקל", אמר רייכמן. הכוונה לקרקעות הקיבוצים באזורים שבהם יש להן ביקוש כלכלי, כדי לממן מחיקת חובות לקיבוצים בפריפריה, שאין לאדמותיהם ביקוש.

בתק"ם סבורים, כי התנועות מסוגלות לאלץ את רוב הקיבוצים לתרום קרקע ולגייס את הסכום שדורש האוצר, אך קבלת התחייבות מכל קיבוץ וקיבוץ היא משימה בלתי אפשרית. שלשום אמר צבילי בן משה, מנהל הפנים של התק"ם, שזהו מנגנון שמסבך את ביצוע ההסדר והופכו לבלתי אפשרי.

נקודות נוספות, המופיעות בהסדר שהוגש לוועדת הכספים ושאותן מבקשים הקיבוצים לשנות, הן:

● סקר הקרקעות, לאיתור האדמות שיוחזרו הקיבוצים למינהל כנגד מחיקת חובם, יבוצע בידי גוף המורכב מהאוצר, מינהל מקרקעי ישראל ומינהלת ההסדר. לקיבוצים אין כל נציגות הולמת.

בנוסח הנדון בוועדת הכספים נקבע, כי בידי צוות זה מסורה סמכות מוחלטת לקבוע אילו אדמות יוחזרו, להעריך את שוויין ולקבוע את ייעודן. הקיבוצים רשאים לערער רק בפני אותו צוות, והחלטתו היא שתכריע סופית בעניין.

הקיבוצים דורשים נציגות בגוף זה, וזכות אפקטיבית לערעור על החלטותיו.

● בניגוד לעמדת הקיבוצים, הכתיב האוצר שהמדינה, באמצעות המינהל, תהיה הנהנית הבלעדית מעליית ערך הקרקע לאחר ביצוע השמאות עבורה, עד למועד שיווקה בפועל. למרות שידוע כי ערך השיווק של הקרקע גבוה תמיד מהערכת השמאי, נקבע כי לא תהיה כל התחשבנות בנושא.

בקיבוצים רואים בכך הוראה קשה, בהשוואה לתוכן המו"מ על ההסדר ולהחלטת הממשלה מאפריל.

מהתק"ם נמסר אתמול, ש"אין משבר בנושא ההסדר". נראה שימשכו המאמצים להגיע לפשרה עם האוצר.

ההסתדרות מוכרת את "בית תבורי"

אלפי ספרים יימכרו לציבור במחיר סמלי

מאת עזרא חן

ההסתדרות במרחב תל אביב מוכרת את "בית תבורי", ומבקשת תמורתו שני מיליון ו־200 אלף דולר.

"בית תבורי" שוכן ברחוב שלמית בתל אביב, ליד כיכר דיזנגוף, ושימש במשך עשרות שנים כבית תרבות מרכזי שהפעילה מועצת פועלי תל אביב.

בבית תבורי פעלו חוגים שונים, הרצאות, פעילויות לעולים חדשים ועוד. באחרונה פעלה בו גם מכללה לגמלאים.

"בשנים האחרונות הלך והתרוקן בית תבורי מפעילות, ולא נותרה לנו ברירה אלא למכרו. רק האחזקה עליו עולה לנו כ־80 אלף שקל בשנה", אמר מזכיר ההסתדרות במרחב תל אביב, גרשון גלמן. לדבריו, חלק מהפעילויות שנערכו בבית תבורי יועברו למועדונים אחרים של ההסתדרות בתל אביב.

עם מכירתו של המוסד, נסגרת גם הספרייה על עשרות אלפי ספריה. יו"ר האגף לתרבות במועצת פועלי תל אביב, שמוליק מורחי, מסר כי חלק מהספרים הועברו לספריית בית קונצ'י ברמת אביב, וחלקם נתרמו לצה"ל ולמוסדות ציבור.

אלפי הספרים שנותרו יימכרו לציבור הרחב, במחירים שינועו משקל עד 10 שקלים לספר. המכירה תחל בימים הקרובים, והודעה על כך תפורסם בעיתונים.

גרשון גלמן הוסיף "בצער רב אנו נאלצים לסגור גם ספריות שהיו חלק משמעותי בתרבות הקהילה, אותה הנחילה ההסתדרות לחבריה מאז היווסדה. עם כל הרצון הטוב, לא ניתן לקיים ספריות עם מספר זעום של מחליפי ספרים, ואין הצדקה להתחרות בספריות העירוניות, שפעילותן מסובסדת".

קאזינו

מומחים מחו"ל ימליצו בפני ועדת גביש

ועדת גביש, שהתמנתה על ידי ועדת שרים כדי לבחון מודל של הקמת קאזינו בישראל, תקיים בשבוע הבא סדרה בהשתתפות מומחים מחו"ל.

לסדרה הוזמנו שמונה מבכירי המומחים בעולם לנושאי קאזינו מארצות הברית, הולנד, בריטניה ואוסטריה. כל אחד מהם מתמחה במודל מסוים של קאזינו, או עוסק בתחום מיוחד של נושא ההימורים.

בין המומחים: מנכ"ל המועצה לפיקוח על ההימורים בהולנד, הנציג המקביל לו בבריטניה, מפקד המשטרה הפדרלית לשעבר בממשלת אוסטריה, וכן אנשי אקדמיה העוסקים בתחומי המיסוי וההיבטים החברתיים של הפעלת קאזינו.

בנוסף, יופיע בפני הוועדה שלדון אדלסון מלאס־וגאס.

(אבשלום קווה)

חברת "קל" שוקלת להתמודד במכרז על קו הטיסה לאילת

בכך עשוי להתבטל מונופול "ארקיע" בקו זה

מאת אבשלום קווה

חברת תיירות הפנים הגדולה בארץ, קל, שוקלת להתמודד במכרז על הכנסת חברת תעופה נוספת לקו הטיסה שבין שדה דוב בתל אביב לאילת.

בשיחה עם "דבר" אמר מנכ"ל קל, אבי זיו, כי בהתמודדות הקרובה על המכרז צפויות "התאגדויות מעניינות", כדבריו, של גורמים שונים בתחום התעופה והתיירות.

הקו בין תל אביב לאילת נחשב כ"שמנת" טיסות הפנים, והמונופול ארקיע בו עומד ככל הנראה, בפני שבירה. עם זאת אומר זיו, כי "צורת המכרז היא זאת שתכתיב את ההתמודדות".

עד כה לא עסקה קל בתחום התעופה. במשך שנים רבות הדפה ארקיע את התביעות לאפשר לחברת תעופה נוספת להיכנס לקו רווחי זה, והעניין אף הגיע לבתי המשפט. אחד העותרים היה בעל חברת סנונית, יונתן גבע, שנקלע לקשיים כלכליים והפך לטייס בארקיע.

נוכח דרישות חוזרות ונשנות לבטל את מונופול ארקיע, הודיעה ועדה מיוחדת כי הדבר ייעשה כאשר מצבת החדרים באילת תגיע ל־6,000 חדר.

עתה, כאשר נפרץ "מחסום החדרים", מוכנה ארקיע לוותר על המונופול ארוך השנים תמורת קבלת זכיונות בלבדיים בכמה קווים במזרח התיכון, בהם בקו שעתיד להיפתח בקרוב בין שדה התעופה של לוד ועמאן.

נגיד בנק ישראל – יו"ר כנס בין לאומי פיננסי בארה"ב

מאת אמנון אמד

נגיד בנק ישראל, פרופ' יעקב פרנקל, יצא אתמול לארצות הברית כאורח הבנק הפדרלי האמריקאי, הפדרל ריזרב.

פרופ' פרנקל ישמש יושב ראש בכנס בינלאומי, שידון בהשלכות המדיניות התקציבית על המערכת הפיננסית. בכנס ישתתפו נגידי בנקים מרכזיים, ראשי מערכות הבנקאות העולמית ושרים כלכליים ממדינות שונות.

נגיד בנק ישראל אמור לחזור לארץ באמצע השבוע הבא.

נתוני הבורסה (טבלת המשתנים והמסחר במניות) הועברו אל עמוד 14

שערי מטבעות חוץ לתאריך 31.08.95

בנק דיסקונט העברות והמחאות מכירה	קניה	מזומנים מכירה	קניה	בנק הפועלים העברות והמחאות מכירה	קניה	מזומנים מכירה	קניה	בנק לאומי העברות והמחאות מכירה	קניה	מזומנים מכירה	קניה	שער יציג	המטבע
3.0623	3.0130	3.11	2.97	3.0575	3.0089	3.11	2.96	3.0593	3.0107	3.11	2.95	3.0420	1 דולר
4.7507	4.6741	4.82	4.61	4.7392	4.6638	4.82	4.60	4.7420	4.6665	4.81	4.58	4.7342	1 ליש"ט
2.0880	2.0545	2.14	2.04	2.0849	2.0517	2.12	2.02	2.0883	2.0551	2.12	2.01	2.0761	1 מארק גרמני
0.6078	0.5980	0.62	0.58	0.6072	0.5975	0.62	0.58	0.6071	0.5974	0.62	0.58	0.6038	1 פרנק צרפתי
1.8633	1.8333	1.89	1.80	1.8611	1.8315	1.89	1.80	1.8626	1.8330	1.89	1.80	1.8530	1 גולדן הולנדי
2.5444	2.5034	2.61	2.49	2.5352	2.4949	2.58	2.46	2.5427	2.5023	2.58	2.45	2.5381	1 פרנק שווצרי
0.4196	0.4125	0.43	0.41	0.4186	0.4119	0.43	0.41	0.4190	0.4123	0.43	0.40	0.4168	1 כתר שוודי
0.4776	0.4699	0.49	0.46	0.4772	0.4695	0.49	0.46	0.4773	0.4697	0.49	0.46	0.4789	1 כתר נורבגי
0.5380	0.5294	0.55	0.52	0.5378	0.5292	0.55	0.52	0.5375	0.5289	0.55	0.51	0.5348	1 כתר דני
0.6981	0.6861	0.71	0.67	0.6955	0.6844	0.71	0.68	0.6975	0.6864	0.71	0.67	0.6933	1 מרק פיני
2.2840	2.2471	2.32	2.21	2.2826	2.2463	2.32	2.21	2.2816	2.2453	2.32	2.20	2.2663	1 דולר קנדי
2.3001	2.2632	2.33	2.20	2.2955	2.2588	2.35	2.18	2.2980	2.2615	2.33	2.22	2.2853	1 דולר אוסטרלי
0.8385	0.8245	0.82	0.70	0.8364	0.8231	0.85	0.66	0.8368	0.8235	0.84	0.74	0.8325	1 ראנד דרא"פ
1.0155	0.9992	1.03	0.98	1.0143	0.9981	1.04	0.97	1.0147	0.9985	1.03	0.98	1.0105	10 פרנקים בלגיים
2.9690	2.9213	3.04	2.91	2.9649	2.9177	3.01	2.87	2.9672	2.9201	3.01	2.87	2.9535	10 שילינג אוסטרים
1.8930	1.8625	1.94	1.85	1.8885	1.8585	1.94	1.82	1.8903	1.8602	1.92	1.82	1.8787	1000 לירות איטלקיות
3.1447	3.0942	3.19	3.05	3.1408	3.0908	3.19	3.04	3.1474	3.0974	3.20	3.04	3.1332	100 ינים יפניים
–	–	–	–	–	–	4.37	4.09	–	–	4.41	4.12	4.3098	[illegible]
–	–	–	–	–	–	0.92	0.86	–	–	0.93	0.85	0.9468	1 לירה מצרית
3.9153	3.8524	–	–	3.9102	3.8481	–	–	3.9095	3.8474	–	–	3.8898	1 ECU
4.8629	4.7845	4.94	4.71	4.8553	4.7781	–	–	4.8561	4.7790	4.93	4.69	–	1 פאונד אירלנד
2.4461	2.4068	2.51	2.39	2.4421	2.4032	2.54	2.38	2.4417	2.4039	2.48	2.36	2.4291	100 פזטה ספרד
–	–	–	–	1.9903	1.9586	–	–	1.9918	1.9601	2.02	1.92	–	1 ניו זילנד
–	–	–	–	1.2962	1.2755	1.40	1.26	–	–	–	–	–	100 דרכמות יווניות
–	–	–	–	–	–	0.30	0.20	–	–	–	–	0.1870	100 לירות לבנוניות
–	–	–	–	–	–	–	–	0.3953	0.3890	–	–	–	[illegible]
–	–	–	–	2.1555	2.1212	–	–	2.1568	2.1225	–	–	–	1 דולר סינגפור
–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1000 לירה טורקית
–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1 לירה קפריסין

שערי קרנות הנאמנות ליום 31.8.95

חודשי ממוצע	באחוזים מתחילת השנה	באחוזים מתחילת החודש	יומי באחוזים	יומי בנקודות	מחיר פדיון	מחיר יחידה	שם הקרן
+1.18	+9.91	-0.65	+0.16	-0.20	110.64	110.98	כהן קשבוב $
+1.90	+16.35	+1.91	+0.06	+0.09	143.26	144.16	מודיה $
+1.69	+14.41	+3.95	-0.10	-0.19	192.58	195.39	פנ"ח
+0.45	+3.71	+3.91	–	–	85.51	87.33	מסגרת דולרין הר"ל
+1.40	+11.86	+2.18	–	–	341.61	351.48	פיא הול
+0.89	+7.36	+1.15	–	–	140.63	142.69	פיא דולר $
+1.09	+9.14	+1.62	–	–	103.64	105.05	פיא מריא $
+3.15	+28.34	+1.02	–	–	117.74	118.75	פסגות הר"ל
+1.07	+8.92	+3.16	-0.01	-0.01	102.86	104.21	קפיטל חו"ל
+1.21	+10.19	+0.69	-0.23	-0.36	154.02	155.89	רגון קונטיננטל
+1.19	+9.94	+2.30	+0.15	+0.65	425.50	434.56	רשף
+1.24	+10.44	+1.77	–	–	971.83	985.27	תבל
							מט"ח
+0.60	+4.93	+2.32	-0.13	-0.14	104.67	106.65	אוצר יהודיים *
+3.51	+31.97	+4.57	–	–	100.76	102.87	אילנות גלובל
+0.72	+5.90	+2.50	-0.05	-0.35	703.24	707.75	דולב
+0.51	+4.13	+2.46	-0.07	-0.30	456.45	465.06	הונית
+0.76	+6.27	+2.13	–	-0.03	724.90	731.18	מגד
+0.50	+4.11	+2.91	-0.11	-0.24	221.92	223.86	מיטב מעוף
+0.68	+5.63	+2.58	-0.10	-0.14	140.02	140.30	עגבל פקן
-0.47	-3.73	+1.35	+0.02	+0.02	125.18	127.65	פיא צבר
+0.76	+6.27	+1.88	-0.09	-0.37	393.27	400.77	פסגות מט"ח
+1.92	+16.54	+4.69	-0.12	-0.16	136.35	137.10	פסגות כולל
+0.97	+8.05	+2.50	-0.17	-0.42	244.20	248.93	צבר
							מעורבות
+0.96	+7.94	+4.48	-0.21	-4.11	1969.88	2006.60	ברק
-8.18	-1.46	+0.68	+0.02	+0.21	1000.79	1009.00	מעין
+0.71	+5.87	+2.56	-0.26	-0.44	168.52	170.44	עמדה כוללת
+0.90	+7.47	+4.36	-0.28	-16.50	5823.05	5931.80	פיא
+0.77	+6.37	+4.15	-0.05	-0.20	424.45	426.99	פסגות יציבה
+1.24	+10.38	+3.66	-0.15	-0.68	458.38	466.81	פסגות מקולבה
+0.68	+5.60	+3.29	-0.26	-1.39	535.08	545.12	צפית
+0.67	+5.51	+6.14	-0.43	-0.31	72.56	73.92	תמריץ פ.ט.ן
							מדד ומניות
+0.73	+6.83	+2.78	-0.86	-1.68	3815.91	3872.74	און
+0.99	+8.25	+3.94	-0.19	-4.55	2385.61	2400.59	ברוש
+0.97	+8.07	+6.73	-0.26	-2.94	1117.15	1138.32	תאנה
							אג"ח קונצרני
+0.85	+7.03	+2.21	+0.05	+0.18	329.40	335.54	אוס
+0.54	+4.40	+4.46	-0.15	-0.21	137.28	139.87	אחריות אג"ח
+0.50	+4.07	+3.42	-0.20	-0.21	103.81	104.42	אייל אגח חברות*
+0.46	+3.80	+4.10	-0.13	-0.12	93.78	94.56	אמירים
+0.63	+5.18	+4.03	-0.39	-0.82	209.07	213.11	אגליסט הבורה
-0.83	-6.50	+4.55	-0.25	-0.23	93.07	94.27	אפסילון אגח חברו
+0.43	+3.49	+4.07	-0.30	-2.62	862.65	872.45	הבורה
+0.44	+3.56	+7.91	-0.25	-0.26	103.30	103.85	וולף אבלנון אג"ח פיקוד
+1.05	+8.79	+3.38	-0.19	-0.30	153.65	154.90	כללי אגח ה
+0.81	+6.67	+3.53	-0.23	-0.24	106.40	107.35	מיטב אגח הבורה חברות
+0.50	+4.12	+4.24	-0.50	-0.50	99.82	100.65	מגדל אג"ח להגנה
+0.40	+3.27	+2.22	-0.03	-0.14	455.69	459.60	מרום
+0.43	+3.54	+4.44	+0.01	+0.01	126.72	127.51	נשואה אג"ח חברות
-0.24	-1.92	+2.03	-0.37	-0.28	74.51	74.99	עמדה קשה
+0.79	+6.49	+3.32	-0.16	-1.32	809.59	824.70	פיא אור
+0.68	+5.62	+2.71	+0.09	+0.26	282.70	268.02	פיא תנופה
+0.49	+4.01	+3.83	+0.17	+0.35	321.09	327.18	קשת
+0.13	+1.02	+3.23	-0.19	-0.34	174.56	175.87	שלדג
							אג"ח
+0.52	+4.22	+1.28	-0.11	-0.12	106.57	107.24	אורמונד שקלה
+1.07	+8.93	+4.34	-0.27	-0.68	253.35	258.21	איתן
+1.44	+12.14	+7.48	+0.16	+0.34	214.54	217.39	אפיקים אג"ח
+0.31	+2.55	+2.88	-0.07	-0.51	747.14	761.10	ארגמן
+0.36	+2.96	+3.23	-0.30	-0.41	134.40	136.23	בונד
+0.38	+3.07	+4.02	-0.20	-4.58	2245.89	2276.28	בטוחה אג"ח
+1.20	+10.03	+3.40	-0.17	-0.20	114.37	116.07	כלל-רוטשילד אג"ח
+0.74	+6.13	+2.87	-0.07	-0.36	483.69	490.35	דיא
+0.81	+6.66	+1.36	-0.04	-0.18	402.23	403.84	הילה
+0.21	+1.69	+3.39	-0.05	-0.09	166.25	168.64	הראשון לביא
-0.87	-6.77	+0.11	-0.13	-0.26	220.73	223.21	חלמיש
+0.77	+6.33	+2.57	-0.05	-0.09	199.76	201.54	יעד
+0.39	+3.14	+5.18	-0.29	-0.35	119.88	122.07	סיגמה אג"ח
+0.45	+3.67	+2.61	-0.44	-0.43	96.97	97.78	עמיטל אג"ח
+0.74	+6.14	+1.77	+0.01	+0.03	437.28	439.83	פיא אופיר
+0.57	+4.70	+3.12	+0.08	+0.10	171.46	174.64	פיא יונקה
+0.03	+0.24	+2.66	+0.06	+0.61	1038.93	1058.28	פיא שביר
+0.21	+1.72	+3.09	–	+0.01	211.11	213.18	פיל
–	+0.01	+1.72	-0.06	-0.15	259.97	261.27	צוק
+0.52	+4.27	+4.27	-0.12	-1.75	1468.50	1479.88	ציון משאבים אגח ומקם
+1.24	+10.44	+1.66	-0.05	-0.05	109.93	110.77	קפיטל אג"ח
+0.78	+6.47	+1.62	+0.02	+0.03	171.15	172.21	שחר
+1.19	+10.01	+1.31	–	–	116.43	117.15	שקולה
–	–	+4.90	-0.37	-0.41	110.08	110.97	תשואות-תן
							מדד ומט"ח
-0.02	-0.13	+1.44	-0.01	-0.01	154.75	157.64	אורית
+0.39	+3.16	+1.72	-0.02	-0.35	1560.33	1589.50	אלון
+0.80	+6.62	+2.73	-0.01	-0.04	555.70	566.21	אשל
+1.00	+8.32	+4.38	-0.23	-1.25	534.89	545.14	גורן
+0.84	+6.97	+4.34	-0.03	-0.03	116.40	118.32	דוברת שדם אג"ח
+0.76	+6.30	+1.26	+0.03	+0.11	419.55	422.98	מגדל
+0.77	+6.34	+1.69	–	+0.01	328.97	331.70	מימד
+1.22	+10.20	+4.10	-0.14	-0.32	228.00	230.57	סלבריח
-0.35	-2.75	+1.19	–	–	144.40	147.09	ערמון
+0.77	+6.38	+3.21	-0.14	-6.90	4918.05	5009.97	פיא נביש
-0.05	-0.42	+1.54	+0.08	+0.19	250.05	254.76	פיא סגולה
+0.05	+0.38	+1.13	-0.05	-0.05	101.57	103.42	פסגות כל המ"ש
-0.36	-2.88	+0.61	+0.07	+0.16	238.89	243.33	שקד
							75% אג"ח מדינה
+0.94	+7.78	+1.91	+0.02	+0.15	841.61	857.39	אגה
+0.82	+6.81	+1.56	+0.04	+0.05	114.45	116.60	אוצר אג"ח מדינה
-0.73	+6.05	+2.08	-0.04	-0.12	318.88	323.09	אחריות אג' מד'
-0.47	-3.74	+2.19	+0.03	+0.08	301.34	307.09	אלמוג
+0.66	+5.44	+3.02	-0.07	-0.21	306.13	310.40	אגליסט אג"ח
+0.20	+1.59	+3.41	-0.08	-0.11	143.93	145.71	אפסילון אג"ח
+0.68	+5.39	+1.67	-0.02	-0.36	1757.76	1782.21	בטוחה אג"ח מדינה
+0.58	+4.76	+1.43	+0.16	+0.51	310.75	315.86	גפן
+0.79	+6.51	+1.45	+0.09	+0.16	179.74	183.10	דוכס
-1.45	-11.05	-6.23	-0.38	-0.38	98.73	101.08	הוק אג"ח מדינה
+0.80	+6.64	+1.94	-0.06	-0.23	371.39	376.50	יהור
+0.71	+5.86	+2.29	-0.14	-0.63	454.52	460.79	יזו
+0.75	+6.17	+2.57	-0.10	-0.11	108.66	110.56	י.ל.ר אג"ח מדינה
+0.84	+6.93	+1.25	-0.02	-0.10	548.71	559.17	יובל
+0.69	+5.67	+0.18	+0.04	+0.18	435.05	443.30	ידידה
+0.99	+8.22	+1.60	+0.04	+0.13	363.08	369.60	כללי אג"ח מדינה
+1.68	+14.36	+1.69	–	-0.03	906.53	922.57	כללי דותן
+0.72	+5.90	+1.96	+0.06	+0.67	1121.04	1133.79	לשם
+0.71	+5.85	+1.63	+0.01	+0.13	1270.74	1281.27	מבטח
+0.74	+6.11	+2.75	+0.08	+2.95	3659.30	3691.02	מיטב אג"ח
+0.72	+5.93	+1.83	+0.03	+1.17	4536.50	4574.34	מרום
+0.91	+7.55	+2.69	-0.06	-0.06	103.14	103.87	מרכזית אג"ח מדינה
+0.90	+7.48	+2.53	+0.03	+0.29	1022.97	1026.27	נשואה אג"ח מדינה
+0.97	+8.04	+2.27	-0.11	-0.12	107.76	109.16	פיננסי אג"ח מדינה *
+0.63	+5.15	+1.22	-0.03	-0.30	1041.00	1050.92	סלע
+0.86	+7.16	+1.48	+0.04	+0.22	491.88	501.01	סננית
+0.69	+5.70	+1.49	-0.09	-2.09	112.04	112.46	פסגות אג"ח מדינה
+0.41	+3.35	+1.51	+0.09	+0.79	894.36	902.00	עמדה אג"ח מדינה
-0.05	-0.39	-1.76	+0.07	+0.30	413.41	421.21	עפרוני
+0.68	+5.58	+2.27	–	+0.06	3422.49	3494.67	פיא צביר
+0.86	+7.14	+2.15	+0.02	+0.03	195.74	197.43	פיא שפע
-0.41	-3.26	-0.97	+0.06	+0.09	142.61	145.28	פיא הדקים
+0.89	+7.36	+2.04	-0.05	-0.22	405.01	412.60	פסגות כדר
+0.55	+4.51	+1.78	-0.01	-0.05	333.73	336.61	פסגות מלכ"ד
+0.90	+7.45	+2.05	–	+0.01	395.30	397.60	פסגות האזרחים
+0.71	+5.85	+2.40	-0.14	-2.06	1493.52	1512.88	בטוחה אג מד'
+0.86	+7.14	+2.06	+0.05	+0.28	523.36	533.28	שביט
-0.20	-1.58	+1.02	-0.37	-0.11	147.07	149.61	שחף
+0.62	+5.05	+2.41	+0.06	+3.46	793.55	809.48	תמר
+0.70	-5.77	+1.85	+0.13	+0.67	535.57	538.69	המר
							שיקלית
+1.27	+10.68	+1.02	+0.02	+0.09	390.44	390.44	אילנות דיבון
+1.17	+9.77	+0.97	-0.01	-0.01	129.79	130.06	אגליסט בשקלים
+0.15	+1.21	+1.21	+0.01	+0.02	182.96	183.96	אפסילון כספים *
–	–	–	–	–	99.75	–	בטוחה כספים
+1.19	+9.97	+1.09	-0.04	-0.15	414.12	414.12	חץ
+1.44	+12.15	+0.67	-0.01	-0.01	121.74	121.74	כללי לטינה
+1.26	+10.56	+1.35	-0.04	-0.09	127.85	128.78	להב ישבעד
+0.26	+2.12	+1.02	–	–	101.86	101.86	מושון ישווד
+1.21	+10.12	+0.94	+0.02	-0.08	366.81	366.81	פיא הלכות
+1.20	+10.09	+0.78	+0.01	+0.02	156.72	156.72	פסגות כל דוב

חודשי ממוצע	באחוזים מתחילת השנה	באחוזים מתחילת החודש	יומי באחוזים	יומי בנקודות	מחיר פדיון	מחיר יחידה	שם הקרן
+1.80	+15.43	+2.90	-0.77	-0.89	115.14	117.65	אהרונוב בניות*
+1.16	+9.66	+5.24	-0.89	-0.73	81.47	82.95	אוצר מניות
+0.03	+0.26	+4.71	-0.90	-2.42	266.09	271.20	אחריות מניות
+1.18	+9.88	+6.37	-0.63	-0.69	109.61	110.38	אייל מניות והמידים*
+0.41	+3.30	+7.73	-0.89	-0.47	52.54	53.52	אילנות שחקים
+1.53	+12.99	+6.64	-0.64	-5.62	873.59	894.81	אגליסט מניות
+0.63	+6.84	+6.27	-0.44	-1.00	224.99	229.25	אגוה
+0.70	+5.74	+5.76	-0.77	-4.98	644.69	660.47	איקו
+0.56	+4.57	+7.18	-0.80	-1.73	213.23	216.14	אפיקים מניות
+0.10	+0.84	+8.78	-0.21	-0.15	71.21	72.18	אפסילון 36
-0.64	-5.03	+9.23	-0.36	-0.52	142.06	144.08	אפסילון מניות
+1.07	+8.96	+8.13	-0.57	-1.46	256.42	261.37	ארז
+0.99	+8.26	+12.58	-0.65	-4.13	633.44	646.41	אש
+1.43	+12.04	+6.40	-0.51	-0.62	120.28	121.65	אתגר
+0.88	+7.26	+5.00	-0.64	-24.07	3712.47	3763.13	בטוחה מניות
+0.51	+4.20	+3.73	-0.86	-1.37	157.65	160.69	ברון
+1.35	+11.42	+4.43	-0.60	-0.48	79.84	81.57	דוברת שדם מניות
+0.36	+3.13	+4.78	-0.38	-0.39	101.87	104.79	הראשון-לביא מניות המי
+0.57	+4.65	+6.99	-0.80	-5.05	629.97	641.77	זמיר
-1.33	-10.18	+0.19	+0.16	+0.10	61.37	61.59	ישר
+0.64	+5.24	+7.96	-0.66	-0.86	128.82	131.31	כוכב
+2.63	+23.16	+3.92	-0.75	-0.95	126.35	128.07	כללי מניות המידים
+1.16	+9.69	+7.81	-1.22	-2.85	230.76	235.10	מגיק
+0.19	+1.57	+14.28	-1.14	-0.53	45.93	46.68	מיטב אופציות
+0.73	+6.05	+7.21	-0.43	-0.70	162.92	164.80	מיטב מניות
+1.79	+15.34	-6.62	-0.90	-0.67	73.62	74.29	מעגל
+1.33	+11.21	+6.52	-1.04	-1.00	95.45	96.27	מפנן
-0.07	-0.53	+5.07	-0.50	-0.29	57.87	58.41	מרכזית מניות והמידים
+0.59	+4.65	+3.90	-0.49	-3.80	770.34	781.25	נירלי
+1.42	+11.98	+6.93	-0.81	-0.55	67.59	68.88	נובוצת
-0.34	-2.69	+4.75	-1.24	-0.63	50.30	51.27	נשיקה קוסמופוליטן
+1.11	+9.31	+6.73	-0.56	-1.75	312.71	314.77	נשואה מניות
–	–	+3.56	-0.46	-0.50	109.11	110.74	סיגמה מניות והמידים*
+0.40	+3.22	+6.65	-1.29	-0.86	65.99	66.28	סמנת מניות
+0.89	+7.41	+7.72	-0.70	-0.76	107.91	109.88	עדיין
-1.12	+9.32	+5.46	-0.86	-1.17	134.65	136.22	עמדה 91
-0.40	-3.16	+6.40	-1.19	-2.02	168.33	169.59	עמדה שלהבת
+0.75	+6.21	+4.12	-0.45	-0.36	79.53	80.01	עמדה שוי
+1.16	+9.70	+7.36	-0.69	-6.00	866.59	882.66	פיא אודם
+0.57	+4.69	+8.62	-0.79	-0.44	55.18	55.51	פיא ויטה
+0.66	+7.13	+8.11	-0.64	-5.41	840.70	856.35	פיא יהלום
+1.26	+10.76	+7.01	-0.54	-3.03	555.82	566.02	פיא מכלול
+0.17	+1.36	+8.75	-0.89	-1.09	121.06	123.34	פיא נמר
+1.11	+9.29	+5.64	-0.58	-0.52	89.87	91.58	פסגות בכש לשלום
+1.13	+9.47	+6.17	-0.65	-3.81	582.38	586.25	פסגות מניות
-1.46	+12.37	+6.41	-1.13	-0.76	66.75	68.02	פסגות כל
+1.56	+13.27	+7.29	-0.42	-0.53	125.66	126.59	ציון משאבים מניות המ
+1.33	+11.19	+6.12	-1.00	-4.88	480.80	483.78	צמיחה מניות
+0.72	+5.93	+6.34	-0.29	-0.22	75.15	76.19	קפיטל מניות
-2.34	-17.32	+1.97	-1.34	-0.62	45.54	46.58	קרן זהב מניות
-0.46	-3.63	+13.65	-1.39	-2.99	211.79	216.47	רקס 90
+1.22	+10.25	+6.58	-0.62	-4.35	695.17	708.23	שסק
+1.76	+15.01	+8.28	-0.96	-1.11	115.01	117.83	תשואות-סופה
							מניות לפי שיטת מסחר
-1.68	-12.72	+5.18	-1.28	-1.28	98.77	99.64	אגביה
+0.56	+4.61	+9.20	-1.66	-1.76	104.35	104.73	אוגבה "5
+0.88	+7.33	+6.68	-0.85	-1.27	147.65	148.54	אילנות כרים
+1.64	+13.95	+7.72	-0.69	-0.80	114.35	117.12	אגליסט אנדוכיבית
+1.32	+11.07	+4.41	-0.69	-0.57	82.40	83.56	גל
+1.25	+10.53	+6.17	-0.57	-11.19	1949.06	1985.34	דובדבן
+1.19	+9.93	+4.44	-0.94	-0.96	100.63	102.77	דוברת שדם כר"מ
+0.67	+5.53	+6.74	-1.07	-3.67	339.62	347.73	זיק
-0.03	-0.24	-0.24	-0.68	-0.68	99.51	100.36	מיטב כר"מ *
-0.33	-2.58	+3.46	-0.58	-1.25	212.82	213.52	מרכזית בשיטגם
+1.57	+13.30	+5.09	-0.53	-2.02	378.04	381.26	פרוץ
–	–	–	–	–	99.75	–	פסגות כר"מ
+0.63	+5.16	+5.40	-1.04	-17.48	1669.58	1688.58	עמדה כר"מ
+1.50	+12.74	+5.20	-0.49	-7.49	1511.63	1517.79	עמדה מסחרים
+1.63	+13.85	+6.32	-0.53	-3.74	703.25	707.47	פיא בדולח
+1.61	+13.73	+5.23	-0.29	-0.69	233.34	236.56	פסגות ליבים
+1.25	+10.52	+6.74	-1.26	-1.28	100.50	101.16	ציון משאבים - כר"מ
+1.04	+8.69	+5.99	-0.58	-1.82	312.73	316.28	תור
							מניות ענפי
+0.14	+1.95	+1.60	–	–	74.16	75.95	אודון חו"ל
+0.29	+2.36	+6.93	-1.10	-2.24	202.17	206.59	אחריות גדלין
-3.59	-25.45	+0.65	-0.31	-0.38	120.54	123.12	אחריות נפט וס'
-0.79	+6.54	+8.53	-0.60	-0.41	67.43	68.72	אילנות מיכוס
+1.93	+16.58	+6.21	-0.80	-0.53	65.89	67.14	אילנות תקשורת וכ
+1.50	+12.69	+6.30	-0.67	-1.82	270.25	276.84	אגליסט הפעילה
+1.28	+10.75	+7.44	-1.00	-0.62	61.29	62.59	בריאות
+1.64	+13.92	+5.62	-0.39	-8.85	2240.12	2254.03	דקל
+0.50	+4.12	+10.04	-1.55	-1.12	71.23	72.56	הון פקין
-0.21	-1.65	+8.60	-0.53	-0.44	82.42	84.07	הגוז בגע פינמשל
+1.65	+14.01	+5.19	-1.10	-0.97	87.31	88.94	כימיקל פקין
+0.16	+1.30	+8.51	-0.72	-0.78	107.71	109.74	להב טליק
+0.94	+7.76	+6.32	-0.23	-0.17	75.23	76.63	להב שנשגו
-0.48	-3.80	+9.43	-0.50	-0.27	54.18	55.21	להב חגירות
+0.79	+6.51	+6.36	-0.50	-1.50	296.55	299.13	מבטח
+1.10	+9.23	+7.54	-0.44	-0.35	80.02	80.69	מגדל פיננסי
+1.33	+11.23	+4.03	-0.54	-6.52	1205.09	1215.83	מור
+0.74	+6.14	+3.66	-1.25	-1.18	93.21	94.49	מרון
-0.90	-7.00	-0.58	-0.49	-0.27	54.70	55.70	משאבי טבע
+1.19	+9.95	+4.53	-0.52	-0.35	67.10	67.93	עמדה יצוא
+1.99	+17.19	+4.20	-0.79	-0.53	66.80	67.19	פיא 2000
+1.46	+12.33	+3.38	-0.40	-0.28	70.26	71.60	פסגות נוקוס
+1.70	+14.50	+5.77	-1.25	-2.53	199.20	201.44	צמיחה תעשיה
							מניות המעו"ף
+1.89	+16.27	+6.84	-0.39	-0.57	144.98	145.69	אילנות מעוף
+2.24	+19.48	+7.38	-0.37	-0.64	173.24	173.91	כללי-מעו"ף
+1.88	+16.12	+6.87	-0.38	-0.57	147.96	148.89	מד מעוף
+1.79	+15.28	+6.59	-0.51	-0.71	137.78	140.37	מגלה מעו"ף
+2.39	+20.93	+7.20	-0.39	-0.57	146.80	147.16	מרכזית מעו"ף
+1.87	+16.06	+7.15	-0.40	-0.61	153.52	154.88	עמדה מעוף
+1.77	+15.14	+5.84	-0.37	-0.51	146.95	143.60	פיא בשף
							גמישות
+0.59	+4.86	+5.56	-0.71	-11.46	1598.75	1626.67	אבוקה
+0.55	+4.48	+2.87	-0.43	-0.69	159.13	162.15	אביב
-0.67	-5.23	+2.72	-0.64	-0.52	81.29	83.01	אהרונוב גמישה
+0.91	+7.56	+3.49	-0.61	-0.44	72.12	73.43	אוצר גמישה
-0.17	-1.37	+4.05	-0.64	-2.52	393.02	400.59	אחריות גמישה
+1.31	+10.99	+4.96	-0.41	-0.76	185.95	189.46	אילנות 90
+1.80	+15.38	+4.91	-0.34	-0.38	111.68	113.66	איפקס גמישה
+1.34	+11.33	+6.11	-0.42	-2.36	553.46	567.16	אגליסט גמישה
+0.14	+1.14	+2.63	-0.44	-0.76	172.47	174.58	אסף
+1.80	+8.19	+7.89	-0.03	-0.84	138.26	140.07	אפיקים גמישה
-0.74	+6.14	+2.96	-0.08	-0.08	105.87	106.41	אפסילון גמישה *
+0.50	+4.10	+2.05	-1.24	-0.88	70.03	70.63	בורסון גמישה
+0.36	+2.94	+2.29	-0.31	-0.62	196.68	198.47	ביון גמישה
+1.01	+8.38	+5.69	-1.06	-1.50	139.83	141.75	בטחה 30 פלוס
-0.55	+4.54	+3.47	-0.41	-8.30	2080.05	2108.83	בטוחה גמישה
+2.23	+19.34	+10.95	-0.57	-0.74	129.88	132.67	בלק-רוס' גמישה
+1.53	+13.00	+5.39	-0.39	-0.51	130.18	133.01	דוברת שדם גמישה
-0.61	+4.99	+4.60	-0.57	-3.20	560.39	570.93	דוכיפת
-0.53	+4.38	+5.11	-0.58	-0.57	98.44	99.56	וולף אבלנון גמישה
+1.07	+8.96	+8.14	-0.92	-21.97	2479.04	2525.48	ירדנה
+1.73	+14.73	+7.83	-0.42	-0.35	83.49	84.36	יעד גמישה
+0.58	+4.74	+5.43	-0.38	-0.40	104.74	104.86	ידידים גמישה*
-1.19	+10.00	+3.22	-0.69	-6.88	996.06	1014.84	כללי גמישה
+1.43	+12.07	+2.22	-0.21	-0.93	434.14	439.40	לובסקיע
+0.52	+4.22	+7.35	-0.85	-11.56	1343.77	1369.00	ליפיד
+0.87	+7.24	+2.06	-0.06	-0.90	1483.77	1496.46	מגון
-0.96	+7.96	+3.54	-0.30	-0.33	110.86	111.82	מד דיקלה
-1.25	+10.54	+3.31	-0.28	-7.25	2541.10	2563.25	מיקנ
-0.97	+9.02	+6.91	-0.44	-7.48	1707.63	1726.94	מיטב גמישה
+1.48	+12.54	+3.53	-0.74	-0.91	122.61	123.24	מידר
+1.38	+11.62	+3.58	-0.49	-1.02	208.81	210.71	מנון
-0.76	+6.27	+3.61	-0.40	-0.44	108.31	110.27	מעופים גמישה 50
-0.84	+7.14	+3.74	-1.30	-1.79	597.58	606.08	מגה
-1.16	-8.96	-2.95	-0.17	-0.29	174.81	176.95	נוף
+1.06	+8.85	+5.55	-0.40	-7.84	1967.32	1980.06	נשואה גמישה
+1.77	+15.10	+6.67	-0.58	-0.53	90.66	91.89	פינבא גמישה
+2.12	+18.40	+7.32	-0.71	-1.20	168.05	170.41	עיין
+1.07	+8.89	+5.91	-0.52	-0.77	147.89	150.75	עשר
+0.43	+3.52	+3.52	-0.10	-1.15	103.26	103.65	פסגות גמישה *
-1.06	-8.88	+4.73	-0.25	-0.42	165.41	168.56	עומר פקן
+0.60	+4.90	+3.77	-0.56	-17.51	3093.05	3128.93	פדיה
+1.01	+8.43	+6.94	-0.16	-0.26	166.62	167.54	פיא הובל
+1.18	+9.90	+5.01	-0.31	-2.04	655.56	658.84	פיא סלע
-0.03	-0.21	+4.81	-0.45	-1.81	396.81	400.36	פנה
+1.60	+13.59	+4.94	-0.62	-1.41	225.09	227.07	פסגות 100
+1.61	+13.73	+5.01	-0.37	-1.66	445.42	453.81	פסגה גמישה
+0.25	+2.00	+2.76	-0.46	-57.57	12365.62	12464.40	ציון משאבים גמישה
+1.03	+8.54	+5.27	-0.75	-17.59	2334.56	2367.12	צמיחה
+1.37	+11.59	+7.44	-0.65	-1.02	156.34	158.48	רקפת גמישה
+0.20	+1.67	+7.07	-0.93	-1.30	139.07	141.68	שקמה
+1.04	+8.70	+3.81	-0.18	-4.25	2369.35	2381.46	תדהר
							ני"ע ישראלים נסחרים בחו"ל
+2.79	+24.72	+5.64	-0.14	-0.15	110.44	113.30	אילים פ.ג.ן
+1.50	+12.72	+2.06	–	–	136.81	138.45	ישראל אמריקה
+2.54	+22.18	+4.59	-0.56	-0.48	85.99	88.05	להב היב
+1.96	+17.08	+1.95	–	–	132.95	134.50	מודיאל
+2.81	+24.90	+4.64	–	–	78.64	79.36	עמדה כוח
+1.97	+16.49	+5.75	–	–	88.85	88.71	פיא פלנט
+2.64	+23.31	+9.36	-0.18	-0.18	101.34	103.98	פריגה
							ניירות ערך זרים
+1.75	+14.95	+1.49	–	–	173.16	178.06	איזק $
+1.18	+9.87	+2.74	-0.36	-0.69	121.51	126.45	אגליסט איתנה
+3.88	+35.81	+8.34	–	–	163.75	167.30	אפיקים הר"ל
+3.82	+35.13	+3.24	+0.16	+0.24	148.77	151.19	ביטחה הר"ל
-0.34	+3.61	+3.36	–	–	187.44	189.97	דולר
+2.35	+20.51	+2.98	–	–	226.85	232.51	הר"ל
+0.70	+5.77	+2.41	-0.04	-0.12	317.29	323.47	רמי

בעריכת: ניסן פרידמן

חלפון ושום סיימו את האימון בבית החולים

בעקבות התנגשות ביניהם במהלך משחק אימון בין הנבחרת הבוגרת והנבחרת האולימפית. חלפון שבר את היד והוא יחמיץ את הנסיעה לסלובקיה. שלמה שרף הפסיק לאחר ההתנגשות ביניהם את משחק האימון והשחקנים מיהרו לחדרי ההלבשה. הוא עשוי להציב את אלון חרזי בעמדת המגן הימני, במקומו של חלפון. רוני רוזנטל לא נטל חלק באימון, בגלל אירוע משפחתי.

מאת משה הר־נגנום

תקרית בלתי צפויה, חריגה ולא נעימה, שיבשה אמש את הכנות שתי הנבחרות הבכירות של ישראל בכדורגל, לקראת המשחקים החשובים בשבוע הבא כחוץ נגד הנבחרות המקבילות של סלובקיה (בוגרת ואולימפית).

הכל החל בדקות הפתיחה של המחצית השניה, בפריצה שגרתית של המגן הימני של הנבחרת הבוגרת, פליקס חלפון, לעבר שער הנבחרת האולימפית. עידן שום, קשר הנבחרת האולימפית, יצא לבלום אותו, נוצרה התנגשות בין השניים ובגלל קירבת הגדר למגרש האימונים של איצטדיון ר"ג, עפו השניים ונפגעו באופן חמור בידיהם.

חלפון ביטא בקולניות רבה את כאביו וצעק שהוא אינו מסוגל להזיז את ידו. הוא נלקח בבהילות לבית החולים, שם התברר שהוא סובל משבר ביד, עובדה שתאלץ אותו לשבות מפעילות בשבועות הקרובים. גם שום נלקח לבית החולים לטיפול בידו הפגועה.

לאחר התקרית, השחקנים לא היו מסוגלים להמשיך במשחק האימון, שאמור היה להוות מבחן אחרון לשתי הנבחרות והמאמן הלאומי, שלמה שרף, לא היה מעוניין להמשיך את המשחק. הוא החליט על סיום האימון וכל השחקנים מיהרו לחדרי ההלבשה.

אמש בשעה מאוחרת ביקשנו עידכון מצב ממנהל הנבחרת, אברהם בנרודי והוא אמר, כי עדיין לא ברור מה מצב הפציעות. בכל מקרה, כל שחקני הסגל זומנו לאימון הבוקר ביום ראשון, כולל החלוץ, רוני רוזנטל מקבוצת סטנדאם, שהיה אמור להגיע אמש לישראל וליטול חלק בחתונת אחותו.

במחצית הראשונה הובילה הנבחרת הבוגרת בתוצאה 0:2 ואחד מהבולטים בשורותיה היה החלוץ, עופר מזרחי, ממכבי הרצליה.

הוא העלה את הנבחרת הבוגרת ליתרון, כבר בדקה ה־6 בבעיטה מצויינת לרשת ובדקה ה־30 הוא היה מעורב בשער השני, כאשר מסר לחיים רביבו, שבנגיחה קבע את תוצאת המחצית – 0:2.

הנבחרת פתחה את המשחק בהרכב הבא: בוני גינצבורג; אלון חרזי (שנוסה בתפקיד מגן ימני), גדי ברומר, אמיר שלת, משה גלאם; ניר קלינגר, אלון חזן, טל בנין, איל ברקוביץ, חיים רביבו; עופר מזרחי.

בהפסקה שולבו בשורות הנבחרת הבוגרת רפי כהן ופליקס חלפון, אך הפציעה הקשה של חלפון הפסיקה את הכל.

שלמה שרף אמר אמש, כי במידה וחלפון לא יהיה כשיר, הוא עשוי להציב את אלון חרזי בתפקיד המגן הימני ובנוסף לכך, הוא חילק מחמאות לחלוץ, עופר מזרחי.

מרבית השחקנים התבקשו שלא ליטול חלק במשחקי גביע הטוטו, כדי להימנע מפציעות, אך נמסר כי לאחרים ניתנה אפשרות להשתתף בפרקי זמן קצרים של המשחקים, אם הם ירצו בכך.

שלמה שרף הפסיק את האימון

בוני גינצבורג פתח בהרכב

בסוף השבוע: גביע הטוטו בשתי הליגות

מאת משה הר־נגנום

שתי הליגות הבכירות, הלאומית והארצית, יקיימו בסוף השבוע משחקים בגביע הטוטו. בלאומית, בגלל המשחק של הנבחרת בסלובקיה בקרם אליפות אירופה לאומות ב־6 בספטמבר.

המשחקים בטוטו הלאומי:

בית א': הפועל פתח תקוה – הפועל חיפה, עירוני ראשון לציון – מכבי תל אביב.

בית ב': בית"ר ירושלים – מכבי הרצליה, בני יהודה – מכבי חיפה.

בית ג': צפרירים חולון – מכבי יפו, בית"ר תל אביב – הפועל באר שבע.

בית ד': מכבי פתח תקוה – הפועל כפר סבא, הפועל בית שאן – הפועל תל אביב.

המשחקים בארצית:

בית א': הפועל ירושלים – מכבי יבנה, מכבי נתניה – הפועל טייבה.

בית ב': הפועל קרית שמונה – שמשון תל אביב, עירוני אשדוד – מכבי קרית גת.

בית ג': מכבי עכו – הפועל חדרה, הכח רמת גן – הפועל רמת גן.

בית ד': הפועל כפר שלם – נס ציונה, הפועל בת ים – הפועל אשדוד.

משחקי הליגה הלאומית יתחדשו בשבת הבאה.

המחזור השני:

ראשון לציון – מכבי תל אביב, בני יהודה – בית"ר תל אביב, הפועל חיפה – הפועל בית שאן, הפועל כפר סבא – בית"ר ירושלים, מכבי פתח תקוה – הפועל פתח תקוה, מכבי יפו – צפרירים חולון, הפועל באר שבע – מכבי חיפה, מכבי הרצליה – הפועל תל אביב.

טוטו לאומית

בית א'			
1. ע. ראשל"צ	2	0:2	6
2. מכבי ת"א	2	3:6	4
3. הפועל פ"ת	2	3:2	1
4. הפועל חיפה	2	5:1	0
בית ב'			
1. מכבי חיפה	2	3:9	6
2. בית"ר ים	2	5:6	3
3. בני יהודה	2	4:3	3
4. מ. הרצליה	2	7:1	0
בית ג'			
1. באר שבע	2	2:4	4
2. צפרירים	2	2:2	2
-. בית"ר ת"א	2	2:2	2
4. מכבי יפו	2	4:2	1
בית ד'			
1. כפר סבא	2	3:4	4
2. הפועל ת"א	2	3:4	3
3. מכבי פ"ת	2	2:3	3
4. בית שאן	2	4:1	1

טוטו ארצית

בית א'			
1. מכבי נתניה	1	0:1	3
-. הפועל טייבה	1	0:1	3
3. הפועל ים	1	1:0	0
4. מכבי יבנה	1	1:0	0
בית ב'			
1. עיר. אשדוד	1	0:1	3
-. קרית גת	1	0:1	3
3. קרית שמונה	1	1:0	0
-. שמשון ת"א	1	1:0	0
בית ג'			
1. הפועל ר"ג	1	0:4	3
2. הכח ר"ג	1	1:1	1
-. מכבי עכו	1	1:1	1
4. הפועל חדרה	1	4:0	0
בית ד'			
1. נס ציונה	1	0:4	3
2. הפו. בת ים	1	1:1	1
-. כפר שלם	1	1:1	1
4. הפ. אשדוד	1	4:0	0

הגרמנים עלו בעקבות האמריקנים

פלשינג מדו 95'

בוריס בקר וג'ייסון סטולטנברג העפילו אמש לסיבוב השלישי של אליפות ארה"ב הפתוחה בטניס.

בוריס בקר (4) העפיל לסיבוב השלישי, בנצחון על בן ארצו קארסטן אריאנס – 1:6, 3:6, 5:7, בעוד שג'ייסון סטולטנברג מאוסטרליה גבר על אהרון קריקסטין 2:6, 4:6, 6:2, 6:4, 1:6.

המדורג מספר 11, סרג'י ברוגרה, הודח בסיבוב השני ע"י הצ'כי, דניאל ואציק, בשלוש מערכות 6:2, 3:6, 6:4.

ייבגני קאפלניקוב (7, רוסיה) – נונו מאריקו (פורטוגל) – 3:6, 4:6, 4:6.

נשים, סיבוב שני:

אנקה הובר (11, גרמניה) – אן מילר (ארה"ב) 0:6, 5:7.

מתיקה סלש המשיכה גם אמש להפגין יכולת מעולה, לאחר שגברה בקלות על האמריקאית, אריקה דה־לון – 2:6, 1:6.

לינדזי דאבנפורט (10) מארה"ב, הודחה ע"י בת ארצה, זינה גארריסון־ג'קסון 6:1, 6:3.

נשים סיבוב שני:

שטפי גראף (1), נמצאת בדרך הנכונה לגמר, לאחר שבסיבוב השני, גברה בקלות על האיטלקיה ריטה גראנדה 1:6, 3:6.

נטאשה זברבה (13) – מאגה אברז (יפן) 4:6, 6:3, 4:6; מארי ג'ו פרננדז (14) – סאבינה האק (גרמניה) 6:7, 3:6; צ'אנדה רובין (ארה"ב) – הלנה סוקובה (15) 1:6, 3:6; נטלי טוזיאט (צרפת) – פם שרייבר (ארה"ב) 4:6, 3:6; סאבין אפלמנס (בלגיה) – מלאני שנל (אוסטריה) 5:7, 4:6; פטרישיה בולאיס (קנדה) – קריסטין סינגר (גרמניה) 1:6, 5:7; קתרין אראמס (ארה"ב) – קאתרין קשוהדע (גרמניה) 2:6, 6:3, 4:6; אן גרוסמן (ארה"ב) – לאריסה ניילנד (לטביה) 7:6, 3:6, 2:6; נטלי טוזיאט (צרפת) – פם שרייבר (ארה"ב) 4:6, 3:6; מארי־חוזה גאירדו (ארגנטינה) – אינס גורוצ'אטגי (ארגנטינה) 4:6, 3:6; ג'יג'י פרננדז (ארה"ב) – ג'ולי האלרד (צרפת) 6:7, 6:3, 4:6.

● במשחקי הזוגות: המדורגים ראשונים ז'אקו אלטינג ופול הארייס (הולנד) העפילו לסיבוב השני בנצחון – 3:6, 5:7, על צמד הפורטוגלים נונו מארקוס ועמנואל קוטה.

כדורעפני אס"א בחצי הגמר!

אוניברסיאדה ביפאן

נבחרת הכדורעף של אס"א השיגה אתמול נצחון חמישי רצוף באוניברסיאדה, המתקיימת ביפאן, לאחר שגברה על קנדה החזקה בשיעור 1:3 והעפילה לשלב חצי הגמר.

הישראלים הצליחו להפוך פיגור, כאשר הפסידו את המערכה הראשונה 16:14 וניצחו לאחר־מכן בשלוש המערכות הבאות בתוצאה הזהה – 12:15.

הנצחון המפתיע יאפשר לישראל להתמודד על המקומות 1־4, עם איטליה, ספרד ודרום קוריאה.

גיבור הנצחון היה גם הפעם אלון גרינברג. הישראלים קיבלו עידוד רב מבת המקויה, שעודדה אותם ללא הרף בכל מהלך המשחק וכנראה שהדבר סייע מאוד לכדורעפנים שלנו.

בתחרויות השחיה ניצחה ארה"ב במשחה שליחים ל־100 מ' מעורב, בזמן של 3:42.02 דקות והקדימה את יפאן ורוסיה.

סין נטלה את המקומות הראשונים בתחרויות הצלילה. בקפיצה ממגדל בגובה של 10 מטרים זכו הסינים בשתי המדליות – זהב וכסף, עלידי צ'אנג הוי וסו בין. אחר־כך זכו הסינים במדליית זהב בתחרות הקבוצתית, לפני ארה"ב וקנדה. בקפיצות למים לנשים מקרש בגובה של שלושה מטרים, זכתה ראו לאנג. בתחרות הקבוצתית סיימו הסיניות במקום השלישי, אחרי גרמניה וארה"ב.

'פיצוץ' במשחק אימון

הפועל ת"א — מכבי י־ם 50:55

מאת עמית פז

בכל שאנו מתקרבים לפתיחת משחקי הליגה הלאומית בכדורסל, העצבנות גוברת ומשחקי האימון מתחממים. אמש, באולם הזום באוסישקין, פרץ משחק האימון בין הפועל ת"א ומכבי ירושלים, לאחר שכמה מהשחקנים החליפו יותר מפעם מהלומות במהלך המחצית השניה. המשחק הופסק, כאשר נותרו 7:11 דקות לסיומו, במצב של 50:55 להפועל ת"א, כאשר במחצית, הובילה ירושלים – 26:34.

הירבו לקלוע להפועל ת"א: מרקוביץ' 20, הרדי 7.

הירבו לקלוע לירושלים: כהן מינץ 13, דאוסן 9.

תקווה הציג יכולת טובה

בלניה

הקשר הישראלי הוותיק, שלום תקווה, חזר לקבוצתו, סטנדרד ליאז' והפגין יכולת מצויינת, למרות שלא שיחק כדורגל במשך שנה וחצי.

תקווה שיחק במשך 45 דקות ואף בעט כדור מצויין לשער, אולם השוער הצליח בסופו של דבר למנוע את הורידתו לרשת. משחק הליגה בין קבוצתו של תקווה לבין למולינבק הסתיים בתיקו 1:1.

יאקין חוזר

שווייץ

מוראת יאקין, קשר נבחרת שווייץ וקבוצת גראסהופרס ציריך, שהדיחה את מכבי תל־אביב מליגת האלופות של אירופה, נכלל בסגל 21 השחקנים למשחקה של שווייץ נגד שוודיה בשבוע הבא בגטבורג.

יאקין חוזר לנבחרת, לאחר עשרה חודשים, בגלל פציעה. הוא הופיע במשחק הנצחון 2:4 על שוודיה ב־12 באוקטובר.

עוד תואר לברזיל

גמר הליברטדורס

גרמיו ברזיל זכתה בפעם השניה בתולדותיה בגביע הליברטדורס, לאחר שניצחה בסיכום שני משחקי הגמר את אתלטיקו נאסיונל מדיין מקולומביה, 2:4.

55,000 אלף צופים לבושים בירוק, באיצטדיון במדיין ייחלו למחיקת הפיגור 1:3, מהמשחק הראשון בפורטו־אלגרה, ברזיל.

דקה 33: חלוץ אתלטיקו, ויקטור הוגו אריסטוזבל, שחזר מעונש הרחקה, קבע יתרון 0:1 מעודד.

אך בדקה ה־85, הישווה דיניז בבעיטת עונשין מ־11 מ' והקץ להלומות הקולומביאנים.

דקה מאוחר יותר הודחק ג'ניר מגרמיו.

בדרכה לגביע ניצחה גרמיו את פלמייראס (0:5, 5:1) ואת אמלק מאקוזור (0:0, 2:0). חלוץ גרמיו, לארדל, שלא כבש במשחק, זכה בתואר מלך שערי הליברטדורס, עם 14 שערים.

זוכות הליברטדורס בעשור האחרון:

86' ריבר־פלייט (ארגנטינה)

87' פנארול (אורוגוואי)

88' נאסיונאל (אורוגוואי)

89' אתלט. נאסיונאל מדיין (קולומביה)

90' אולימפיה (פאראגוואי)

91' קולו קולו (צ'ילה)

92' סאו־פאולו (ברזיל)

93' סאו־פאולו (ברזיל)

94' ולז־סארספילד (ארגנטינה)

95' גרמיו (ברזיל)

שלמה מנור

בתו של רפסנג'אני בראש ארגון הספורט הנשי באיראן

נשות איראן מתעוררות. בתקופה האחרונה מנסות נשים איראניות לשנות את חייהן באמצעות הספורט.

מתברר, כי האישה האיראנית בחרה להתחיל את מסע השחרור דווקא דרך הספורט. ידוע, שבאיראן אחוז הנשים המשכילות גבוה לעומת המדינות האיסלאמיות השכנות.

את הנשים האיראניות המשכילות ניתן לחלק לשתי קטגוריות: אלו שהיו במשך תקופה ארוכה מחוץ לאיראן והעדיפו לשוב אליה, כדי להילחם במוסד ולהחזיר לכל התחומים המיועדים לגברים בלבד; הנשים היותר צעירות, שאינן מסתירות את חלומן להשתוות לגברים.

רפסנג'אני ועלי חמינאי ידעו על המגמות של בנות איראן והתוצאה: הבת של רפסנג'אני מונתה לשמש כנשיאת ארגון הספורט הנשי באיראן.

בכך נסללה הדרך לשובן של הנשים אל מועדוני הספורט, שרק עד לפני כמה חודשים היו מיועדים לגברים בלבד.

הנשים באיראן רואות בשובן למועדוני הספורט צעד ראשון לקראת מהפיכת העתיד.

מצרים בראש סולם הכדורגל הערבי

מצרים מדורגת במקום הגבוה ביותר מבין המדינות הערביות והאפריקאיות בדירוג החדש של פיפ"א.

מצרים עלתה מהמקום ה־23 למקום ה־21 והיא מקדימה אפילו את אנגליה, שירדה מהמקום ה־18 למקום ה־22.

גאנה עלתה מהמקום ה־26 למקום ה־24, בעוד שתוניסיה עלתה מהמקום ה־30 למקום ה־25.

ניגריה מדורגת במקום ה־33 ומרוקו במקום ה־35. אל המקום ה־36 ירדה ערב הסעודית, שהיתה במקום ה־27. קמרון מדורגת במקום ה־38 ואלג'יריה במקום ה־50.

האלג'ירי סעיד עבר לזאמאלק

שחקן קבוצת איתיחאד באלידה ונבחרת אלג'יריה, קאסי סעיד, ישחק העונה בשורות קבוצת אל זאמאלק המצרית.

סעיד הוא הרכש החמישי של קבוצת הפאר המצרית. לפניו צורפו לקבוצה איימן שאוקי, עאדל עבד אל רחמאן ועבד אל ג'ליל מקבוצת אל אהלי המצרית ואחמד אל קאס מקבוצת אל אולימפי.

את קבוצת זמאלק יאמן העונה הגרמני, פירנר, בצוותא עם המצרי, פארוק ג'עפר.

כוכבה העבר של זמאלק, הישאם יקאן, יפרוש ככל הנראה מזמאלק, לאחר שהמאמנים החליטו שלא לכלול אותו אפילו בסגל המורחב. הוא ינסה לעבור לקבוצה אחרת.

בינתיים, קיבל יקאן הצעות מקבוצות אל אסמעילי ושבין.

הלבנונים ניצחו את הסורים

בלבנון זכתה קבוצת אל אנסאר הלבנונית בטורניר 'אל בוקאע' לקבוצות ערביות אלופות.

אל אנסאר גברה במשחק הגמר על קבוצת קראמה הסורית בתוצאה 0:1.

מי אמר שהלבנונים מפחדים מהסורים?

גיבורה לאומית חדשה במרוקו

במרוקו עדיין לא נרגעו מזכייתה של זהרה אועזיז במדליית הארד בריצת 5,000 מ', באליפות העולם בגטבורג.

מאז שובה הביתה, היא מוזמנת כמעט בכל יום לנשפים, מסיבות, *קבלות פנים* וסיורים בכל רחבי מרוקו.

באליפות העולם בגטבורג זכו מדינות ערב בחמש מדליות ובעולם האתלטיקה רואים בכך הישג מרשים.

עבור מרוקו היותה זו המדליה הראשונה לנשים, לאחר 11 שנות בצורת. באולימפיאדת לוס אנג'לס זכתה נאוול אל מוטאווקל במדליה האחרונה של מרוקו.

לזהרה אועזיז צפויה שנת הכנות קשה ביותר לקראת אולימפיאדת אטלנטה. במרוקו כבר לא מוכנים להתפשר על פחות ממדליית זהב.

פלסטינים ישולבו באליפויות ערב

ד"ר אחמד יאוגי, עוזרו של מחזיק תיק הנוער והספורט ברשות הפלסטינית, כינס השבוע את ראשי התאחדויות הספורט כדי לדון בשילובם של ספורטאים פלסטינים באליפויות מדינות ערב.

הוחלט לשגר נבחרת פלסטינית בכדורעף לאליפות מדינות ערב, שתתקיים ב־29 בספטמבר במצרים. יאוגי ביקש מראשי ההתאחדויות לבנות נבחרות, שבעתיד ייצגו בכבוד את הספורט הפלסטיני.

זהרה אלעזיז גיבורה במרוקו

נערי גאנה שולטים בכדורגל העולמי

נבחרת גאנה עד גיל 17 זכתה באליפות העולם בכדורגל, לאחר שגברה במשחק הגמר, לעיני 27,000 צופים, על נבחרת ברזיל – 2:3 (0:2).

נבחרת גאנה זכתה בתואר אליפות העולם לנוער גם בשנת 91'. כעבור שנתיים היא היתה קרובה לזכיה נוספת בתואר, אבל היא הפסידה במשחק הגמר מול נבחרת ניגריה.

נבחרת גאנה הציגה כדורגל מעולה מול ברזיל ושלטה ללא עוררין בקצב המשחק. בדקה ה־38 הבקיע עמאנואל את השער הראשון וכעבור חמש דקות הבקיע אודיסו את השוער הברזילאי, החוליה סואר.

בדקה ה־48 צימק תיאן את התוצאה ל־2:1, אלא שכוכב גאנה, בנסיל, הוסיף את השער השלישי לזכות גאנה, בדקה ה־50.

תוצאת המשחק נקבעה בדקת הסיום של המשחק, ע"י מרקו אנטוניו ובכך נקמה נבחרת גאנה בברזיל, שגברה עליה באליפות העולם לנוער עד גיל 21 באוסטרליה, בשנת 91' בשיעור 1:2.

ארגנטינה סיימה את הטורניר במקום השלישי, לאחר שגברה על נבחרת עומאן בשיעור 0:2.

חירום

טיפול נמרץ לב

● לב 1 – שירות 24 שעות – 03־5618791

● שח"ל – 03־5625555

● נטל"י – 177־022־4224, 03־ 5757788

ניידת טיפול נמרץ

● אשדוד 08־551333

○ בית־שאן 06־587223

○ בת־ים 03־5511111

○ הרצליה 09־541333

● חדרה 06־322333

○ חיפה 04־512233/4

● טבריה 06־790111

● ירושלים 02־523133

○ כפר־סבא 09־33222

○ כרמיאל 04־988555

○ מגדל העמק 06־540062

○ מעלות 04־979333

○ נהריה 04־823333

○ נצרת 06־573335

○ נתניה 09־623333

● עכו 04־912333

○ עפולה 06־593334

○ פתח־תקוה 03־9311111

● קריית־אתא 03־344442

● קרית־ביאליק 04־761062

● קרית־שמונה 06־944333

● ר"ג, ב"ב, גבעתיים 5793333

● רחובות 08־451333

○ שדרות 051־897074

● תל־אביב 03־5460111

מרפאות שיניים

תל־אביב

● דיזנגוף סנטר שער 3 או 5 טל' 294869, 03־285822

● טיפולי חירום בבי"ח אסותא – טל' 5201515־03, 5201432/1. 24ש'. גם בשבת וחג.

● טיפולי חירום, בי"ח איכילוב, תל־אביב. עד חצות (כולל שישי־שבת). 03־5436696.

● תורנות 24 שעות – ה' באייר 20 (כבר המדינה) טל' 254397, 03־452173; יהודה המכבי, איתורית 03־5449911, מנוי 4318.

יפו: יפת 99, 09.00־13.00, 16.00־02.00, טל' 864256.

גבעתיים: וייצמן 12, טל' 324547 איתורית 5193193 מנוי 3743.

ירושלים: צפת 23, טל' 251794, 02־253767.

בי"ח משגב לדך – טל' 02־633708, 08.00־16.00, ו' 08.00־19.00.

בת־ים: מרפאת שיניים לטיפולי חרום – קניון בת־ים רח' יוספטל טל' 5531505 – 24 שעות ביממה.

ונפגעי אלימות

● סיוע לקורבנות אונס: ת"א (24 שעות) 234819־03. ים 02־514455. חיפה 04־382611. אילת 059־31977.

● רצ"ו – לנשים מוכות – טל' 5461133; טל' 08־550506 – 24 שעות – 02־514111 – 07־376310.

● מסל"ן – קו פתוח לנשים – נפגעות אלימות מינית – מרכז סיוע לנשים בנגב. 08.30־12.00, 16.00־19.00, טל' 057־74907.

● אור ארזים – למען נפגעי אלימות שוטרים והתעמרות, בתוך האגודה לזכויות האזרח בישראל. טל' 03־663162/3.

● נעמת – ייעוץ בבעיות אלימות במשפחה, א־ה, 9־16, 03־231675, 03־235922.

● מכורים אנונימיים (נא.איי.), מידע תמיכה וסיוע 24 ש. 03־5131046

● זכויות הגבר במשפחה. 24 ש'. 04־322003, 04־256417, 03־378572.

● האגודה להגנת הילד: 03־6961070, 03־6956763

● האגודה לנפגעי תקיפה מינית. טל' – קו חירום 6850041, קו גברים 6850036

תחבורה

● קווי אוטובוס "דן" טל': 5614444.

● "אגד" – טל': 03־5375555

● זמני נחיתות מטוסים, תקליט: 03־9731111

● מודיעין נמל התעופה: 03־9712484

● רכבת זמני נסיעה והעריפים באמצעות "טלמטר" טלפונים: 04־303133, 03־5652200

עזרה רפואית ונפשית

● ער"ן, עזרה ראשונה נפשית, ת"א 03־5461111, לילדים ולנוער 03־6961113, ים 02־610303. קו ברוסית 02־661122. חיפה 04־672222/3. קו ברוסית 04־672223. כרמיאל 04־9888770. קו ברוסית 04־9889499. נתניה 09־625110. קו ברוסית 09־828735. ב"ש 07־281128. קו ברוסית 07־275871. עמק הגליל 04־9988410. כ"ס 09־974555. חדרה 06־346789. קו ברוסית 06־343269.

● המרכז להתנדבות בישראל, 03־5614144

לזקוקים למתנדבים ולמבקשים להתנדב.

● מגם, יעוץ למשפחות נפגעות סמים. א־ה' 09.00־14.00, 03־829970.

● אנוש – יעוץ למשפחות נפגעי נפש, 5400474־03, 03־5400672.

● יד ביד, אוזן קשבת לילדים לנוער ולהורים 24 ש'. 03־226027, 04־229488, 04־922222, 02־243358, אילת 09־76366. לחייל 222732, מ־17 עד 24.

● "אוזן קשבת" לנוער ולהורים. מרכז עירוני ר"ג. 6728697, 6734752, ג' 8.00־13.00, ד' ה' 16.30־19.00.

● "אל־סם" – רח' פקיעין 7, ימים א'־ה'. 16.00־20.00. טל. 5463587, 54620276, 02־663902, 02־663828.

● הועד למלחמה באיידס. מידע וסיוע לחולים 03־614576, 03־566380. ת.ד. 33602 ת"א.

● אלי, אלימות כלפי ילדים. 03־430879, 03־261070. מ־08.00 עד 22.00.

● "הקו הלבן", אוזן קשבת להומוסקסואלים וקרובים. 03־6292797. ימי א', ג', ה' מ־19.30 עד 23.30.

● קשת־חולים – מוקד מידע רפואי. א'־ה': 08.00־19.00, ו': 08.00־12.00. טל' 03־6393355.

● מד"א – שירות רופאים לביקורי־בית, ובתחנות מד"א, שעות: 19.00 עד 07.00. טלפון חירום 101.

● חדר מיון פרטי תורן, מר"ם. קהילת סלוניקי 9 (ליד ביתן) ת"א, 499978.

● אלכוהוליסטים אנונימיים. הפניה לפגישות: 03־319845, 03־202951, 03־319281.

● אלכוהוליזם (24 שעות) 03־721161.

● אלכוהוליסטים אנונימיים ירושלים. 02־630524, 02־830092

● "קשב לקשיש", א.ב.ל.י. 03־299089. א'־ה' 09.00־14.00.

● אוזן קשבת לגיל המבוגר דמת השרון ימים א'־ה' 16.00־20.00, טל' 5493244.

● נשים במצוקה. קו ארזים 09־505720.

● ארגון הורים ארצי, אוזן קשבת לילדים ונוער. 24 שעות ביממה. 03־621515.

● "יד שרה" – שיקום החולה. ים 02־244242; ת"א 03־812304; חיפה 04־381704.

● תהל"ה – תמיכה בהורים של לסביות והומוסקסואלים: טל. 09־587779.

● תמיכה נפשית לחולי סרטן. 02־435516

● שירותי חירום פסיכיאטריים כולל ביקורי בית, טל' 09־344615, 03־6750750, מינוי 35888

אלמ"ג (עזרה לגבר)

● ארגון למען גברים וכנגד הבינות בגירושים, רח' מרמורק 4 ת"א טל' 03־6850450 24 שעות ביממה.

הליגה הספרדית יוצאת לדרך

בטעם ספרד'י

עומר צימה

הליגה הספרדית נפתחת בסוף שבוע זה. בשנים האחרונות מייצבת ספרד את מעמדה כאחת ממעצמות הכדורגל בעולם. הליגה הספרדית נחשבת לאחת הטובות באירופה. הנבחרת הספרדית עושה חיל. היא מדורגת במקום הראשון בבית מס. 2 של מוקדמות אליפות אירופה, עם 19 נקודות, ובעצם הבטיחה את עלייתה לאליפות אירופה 96'.

גם בדירוג פיפ"א מרשימה ספרד ונמצאת במקום השלישי.

העונה החולפת היתה העונה של ריאל מדריד, שהחזירה לעצמה את כתר האליפות, לאחר ארבע שנים בשליטת ברצלונה. בברסה חלו שינויים רבים לקראת העונה, בציפיה לשוב לפיסגה. בברסה טוענים, כי ריאל היתה הכי פחות גרועה מבין כל קבוצות הצמרת.

בפגרת הקיץ מילאו את הכותרות דווקא פרשות לא נעימות: ריאל שרויה במשבר הכספי הגדול בתולדותיה, דירקטורים התפטרו, ובפרק זמן מסויים היתה אף סכנה שהקבוצה תרד ליגה.

החוקים הנוקשים בתחום הכספים הופעלו בפגרה, מכיוון שרוב קבוצות ספרד היו בזמן זה או אחר על סף פשיטת רגל. סלטה ויגו וסביליה הורדו לליגה השלישית, כיוון שלא הגישו ערבויות לתקציביהן. לפיכך עלו לליגה שתי קבוצות שרק ירדו בסיום העונה: ויאדוליד ואלבסטה.

אוהדי סביליה וסלטה לא עברו בשקט על ההחלטה ויצאו בהפגנות סוערות. רבים ביקרו את ההחלטה. לפיכך התכנסו מועדוני הליגה וברוב כמעט מוחלט החליטו שסביליה וסלטה יישארו, בצוותא עם אלבסטה וויאדוליד שהוכרזו כעולות.

אם כן, הליגה תגדל השנה ל־22 קבוצות. לוח המשחקים שונה. הוחלט גם, כי במהלך שלוש השנים הקרובות תצטמצם הליגה בחזרה ל־20 קבוצות.

בעונה הבאה תפעל שיטת שלוש הנקודות בספרד. גם בספרד יוטבעו השמות והמספרים על גבי החולצות למשך כל העונה, ואסור יהיה להחליפם.

איבאן זאמוראנו ימשיך לככב בחוד ריאל מדריד

רוברט פרוסינצקי בפעולה. עבר מריאל לברצלונה

ריאל מדריד: פנים חדשות אחרי עונת האליפות

סוף־סוף הצליחה לזכות שוב באליפות, ולשבור את ההגמוניה של ברצלונה בשנים האחרונות. לריאל היתה זו הזכייה ה־25 באליפות.

המאמן חורחה ולדאנו סיפק את הסחורה המבוקשת.

הקבוצה פתחה את העונה מצוין, ולשיא הגיעה כשהביסה 0:5 את ברצלונה (שלושער לזאמוראנו). דווקא חלה הנסיגה, עד כי היה חשש כי תאבד את האליפות, אך לבסוף הקדימה ב־4 נקודות את להקורוניה.

ריאל הבליטה העונה מספר כוכבים: החלוץ הצ'יליאני איבאן זאמוראנו, שהיה בדכון המוצה בתחילת העונה לפי דרישת המאמן, אך ולדאנו גילה את טעותו וזאמוראנו הוכתר ל"מלך השערים" בספרד. מיכאל לאודרופ המשיך במסע האליפויות שלו, כשעבר העונה מברסה. לאודרופ הנהיג את הקישור והצדיק את מעמדו כאחד הקשרים המובילים בעולם. גם הרכש הארגנטיני פרננדו רדונדו היה טוב, למרות שהחמיץ משחקים בגלל שתי פציעות מעיקות. כמו כן בלטו שני צעירים עם פוטנציאל עצום: חוזה אמוויסקה, שואלדנו רצה להשאילו בתחילת העונה, כבש 10 שערים; ראול גונזאלס, שיהיה רק בן 18 העונה, כבש 9 שערים.

ריאל נקלעה למשבר כספי, אך הנשיא רמון מנדוסה הצליח בינתיים להרגיע את הרוחות בדירקטוריון. הקבוצה תאלץ לחפש מקורות מימון, כדי לכסות את הגרעון, שמוערך ב־10 עד 16 מיליון דולר.

לקראת העונה חלו שינויים: אמיליו בוטרגניו, שהפך לסמל המועדון, עזב במקום ומשחק פרידה מרגש. הוא ישחק במקסיקו. הקשר הוותיק מרטין ואסקז עבר ללהקורוניה.

אל הקבוצה הצטרפו: אסיקודיל קאסטילו, הקשר של טנריפה; מיגל סולר, קשר סביליה; חואן אסנייחה, ממצטייני העונה בסאראגוסה; החלוץ הקולומביאני של פלמייראס ושחקן נאפולי בעבר, פרדי רינקון בן ה־29, שחתם לשלוש שנים.

הרכישות בוצעו לאחר שולדאנו איים לעזוב את הקבוצה.

בליגת האלופות של אירופה תתמודד ריאל בבית אחד עם אלופת אירופה אייאקס הקבוצה שהדיחה את מכבי ת"א מראשהפרס.

ברצלונה לא יכולה להרשות לעצמה עוד עונה כושלת

אלופת 4 השנים הקודמות סיימה רק במקום הרביעי והתברגה לגביע אירופה רק במשחק האחרון של העונה, כדי לקבל בהגרלה את הפועל באר שבע שלנו.

ברצלונה עברה עונה קשה. רומאריו לא הגיע לאימונים, הסתכסך עם קרויף וחזר לברזיל. עד סוף העונה לא נמצא לו תחליף בחוד. גם סטויצ'קוב הסתכסך, אך עזב רק בתום העונה. הרומני גיורגי האג'י איכזב.

המאמן ההולנדי קרויף, שחוזהו הוארך עד ל־97', החליט לזעזע את הקבוצה לקראת העונה החדשה. הצלע השלישית במשולש הזרים הגדולים, רונאלד קומאן, מוטה הבעיות התופשיות, קיבל העברה חופשית לפיינורד. הוותיקים איטור בגירסטיין ואוסביו עזבו.

הרכישות: החלוץ הבוסני בן ה־28 מהו קודרו, שהגיע מריאל סוסיאדד, שם כבש 25 שערים בעונה החולפת; אנחל קולר מבטיס; ג'יקה פופסקו הרומני של טוטנהאם; לואיס פיגו, הכשרון בן ה־22 מספורטינג ליסבון; רוברט פרוסינצקי הקרואטי, שהיה שחקן ריאל בעבר, נפצע והושאל לריאל אוביידו. בהסכמת מדריד, הועבר בחינם לברצלונה, שם יקבל כ־4 מיליון דולר בשלוש שנים.

קרויף ג'וניור, ג'ורדי, ימשיך לקבל אישור בזכות הצלחתו בסוף העונה החולפת. הקשר הצעיר, שכנבאים לו עתיד גדול, איבן דה־לה פנה בן ה־19 ימשיך למרות שביקש לעזוב.

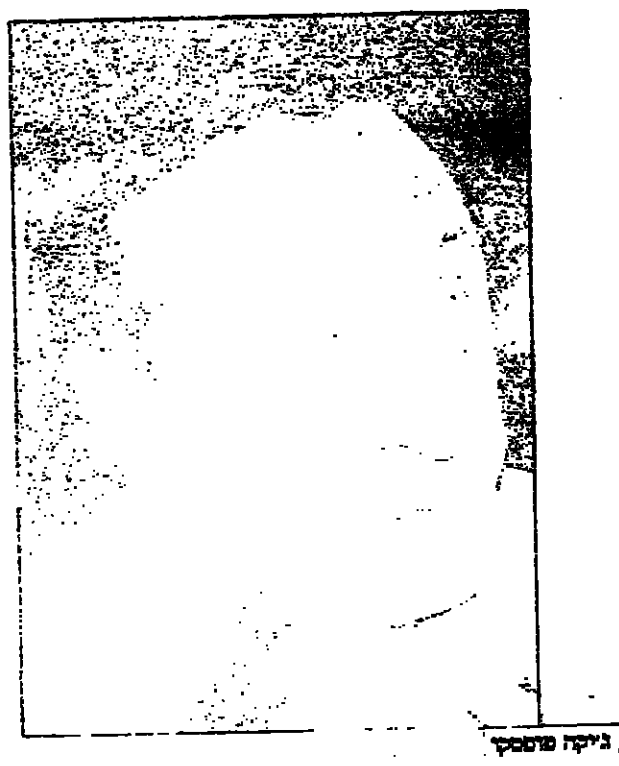

מאמן ברצלונה, יוהאן קרויף (משמאל) והרכש הרומני שלו, ג'יקה פופסקו

לה קורוניה: בבטו בראש קבוצת החיפושים אחר הכתר

בשנים האחרונות קבוצת צמרת קבועה, אך נכשלת בכיבוש הפיסגה.

לפחות דבר אחד טוב קרה לקבוצה: היא זכתה בגביע הספרדי כשגברה על ולנסיה, בגמר גביע, שנמשך ארבעה ימים.

זה היה התואר הגדול הראשון של הקבוצה ב־91 שנות קיומה.

את המאמן ארסניו איגלסיאס יחליף ג'ון טושאק, שאימן בעבר את ריאל סוסיאדד.

בקבוצה ימשיך הברזילאי הנפלא בבטו.

נרכשו: אאיטור בגירסטיין מברצלונה, מרטין וסקז מריאל מדריד, בראנקו מילובאנוביץ' ודימיטרי ראדצ'נקו הרוסי.

במשחק "הסופר־קאפ" הספרדי הביסה להקורוניה את ריאל 0:3, והוכיחה, כי גם השנה היא מתכוונת להתמודד על התואר.

ריאל בטיס. הפתעת העונה. התברגה לגביע אופ"א. המאמן: לורנזו סרהפרר. כוכבי הקבוצה: הקשר הסרבי ולאדה סטוייץ והמגן רוברטו ריוס.

המגן השמאלי רפאל גורדילו בן ה־38 החליט לפרוש אחרי 19 עונות של משחק.

רוברטו יארני, מגן נבחרת קרואטיה בן ה־26, ששיחק בעבר בהיידוק ספליט וטורינו, הגיע מיובנטוס תמורת 5 מיליון דולר. המגן סאנדרזה הגיע מברצלונה.

נראה כי לבטיס יהיה קשה לשחזר את העונה המצוינת שלה.

סביליה. תשחק באירופה, בעקבות זכיית להקורוניה בגביע. הורדה והוחזרה לליגה בגלל פרשת הבעיה הכספית. במקום המאמן לואיס אראגונס, מונה הפורטוגלי טוני, שאימן את בנפיקה.

הקבוצה ויתרה על מיגל סולר, שהצטרף לריאל מדריד. לעומת זאת חיזקה עצמה בטאריק אולידה, שהיה באייאקס. שרוב העונה ישב שם על הספסל, אבל בכל זאת הפגין כשרון רב. יגיע מספורטינג ליסבון, פאיקסה.

אספניול. הקבוצה השניה של העיר ברצלונה, היתה קרובה למקום באירופה, אך נכשלה.

לקבוצה הצטרפו: מיגל אנחל בניטס, חלוץ אתלטיקו מדריד, וישמאל אורדין, מגן קומפוסטלה. ממשיך הרומני פלורין ראדוציו.

ריאל סראגוסה. זכתה בגביע אירופה למחזיקות בנצחון מדהים על ארסנל. לפיכך, תשחק הקבוצה בגביע המחזיקות בעונה הבאה.

המאמן: ויקטור פרננדס. חואן אסנייחה עבר לריאל מדריד. הוחתם החלוץ בן ה־19 פרננדו מוריינטס, אך עדיין אין מחליף לאסנייחה. כן הוחתם הקשר הארגנטיני סרג'יו ברטי מריבר פלייט. נעים, מכבש שער הנצחון מול ארסנל, ממשיך. המגן הברזילאי קאפו חזר לברזיל והצטרף לפלמייראס.

אתלטיקו בילבאו. את הקבוצה יאמן דראגוסלב סטפנוביץ', שפוטר מבאייר לברקוזן. הרכש הגדול מסוסיאדד: גוחפה אקסבירה, החלוץ הצעיר בן ה־17, מלך השערים באליפות העולם לנוער בקטאר.

ההישג הגדול של הקבוצה היה השארתו של הכוכב הגדול, גוליאן גררה, למרות שריאל מדריד היתה מוכנה לשלם עבורו 8 מיליון דולר.

ריאל אוביידו. איבדה את המאמן רדומיר אנטיץ' שהצטרף לאתלטיקו מדריד. עזבו הזרים רוברט פרוסינצקי וסלאביסה יוקאנוביץ'.

לקבוצה הצטרפו המקדוני מיטקו סטוג'נוסקי ופטר דובובסקי הסלובקי, שהגיע מריאל מדריד.

ריאל סוסיאדד. הקבוצה ספגה מספר מכות קשות בקיץ. שני חלוצים מצליחים עזבו: גוחפה אקסבירה לבילבאו ומהו קודרו, מלך שערי הקבוצה, לברצלונה. במקומם הוחתמו יואכים אוהאמפונג, המגן של נורשפינג השבדית, וג'יורגי קאריובנו בן ה־26 מאוניברסיטה קריובה, מלך השערים ברומניה. הוא חתם לשנתיים ויקבל 1 מיליון דולר. כן הצטרף החלוץ בן ה־20 של רפיד וינה, מרקוס פורק.

ולנסיה. מודרכת מאמן נבחרת ברזיל, קרלוס אלברטו פריירה, מלך השערים במונדיאל אולג סלאנקו ועוד 12 שחקנים חדשים, היה נראה שהקבוצה תרוץ חזק. הציפיות היו גבוהות מדי, הקבוצה טיפסה לגמר הגביע, אך נכשלה בליגה. המאמן פוטר. במקומו יאמן לואיס ארגונס, מאמן סביליה.

סלאנקו הצטרף לריינג'רס. ימשיך בקבוצה הקשר הנפלא פרדראג מיאטוביץ'.

רסינג סנטאנדר. הקבוצה הקטנה איבדה את החלוץ המבוקש, דימיטרי ראדצ'נקו, לטובת לה קורוניה. הצטרף הרוסי לאשה פאיזולין מצסק"א מוסקבה.

סלטה ויגו. עוד קבוצה שהודחה ליגה והוחזרה בלחץ האוהדים. הקשר הוותיק של ברצלונה אוסביו, הצטרף לקבוצה והוחתם כאן, מילוזביץ' היוגוסלבי.

אתלטיקו מדריד. כמעט ירדה ליגה. הנשיא חסוס גיל, שמתערב גם בנושאים מקצועיים, פיטר את המאמן ה־17 שלו מאז התמנה. במקום אליפיו בסילה, מאמן נבחרת ארגנטינה בעבר, הוחתם רדומיר אנטיץ' מאוביידו.

גיל עורר שערוריה, כשאמר על החלוץ הקולומביאני, אדולפו ולנסיה: "אף אחד לא עושה ממני צחוק, אני אתלוש לכושי הזה את הראש. אחזיר אותו לקולומביה ונראה אם באמת יוכלו אותו שם". ראשי ההתאחדות היו מזועזעים וגינו את ההתבטאות.

רכישות חדשות: לאונרדו ביאג'יני, חלוץ נבחרת הנוער של ארגנטינה, בן 18; לובוסלב פנב הבולגרי מולנסיה; פרננדו קסאן, חלוץ אורוגוואי מריבר פלייט.

טנריפה: המאמן יופ היינקס הגיע מאיינטרכט פרנקפורט. סלביסה יוקאנוביץ' הצטרף מאוביידו. מגרמניה הביא עמו היינקס את פאבל האפל, ששיחק בלברקוזן.

קומפוסטלה: המאמן פרננדו וקס מלוגו. עזב ישמאל אורדין לאספניול ברצלונה. הצטרפו חואן גוזה וידמה, ארנה מלוגריינס, חוזה רמון מלהקורוניה.

ספורטינג גיחון. החלוץ הניגרי המפורסם, ראשיד יאקיני, הצטרף לקבוצה. נילסון הברזילאי חזר לברזיל, לשורות פלמייראס. הצטרף האורוגוואי וילסון נייין מדפורטיבו אספניול.

● להגריינס, שסיימה במקום האחרון, ירדה לליגה השניה. איתה היו אמורות לרדת ויאדוליד ואלבסטה, אך שערוריית הקיץ הסתיימה בהגדלת הליגה ל־22 קבוצות. מהליגה השניה עלו סלמאנקה, ריאו ויאקנו ומרידה.

ויאדוליד. הקבוצה לא ביצעה שינויים גדולים, אך מכרה את אלברטו לופז לרסינג סנטנדר.

אלבסטה. רכשה את הברזילאי איבן רוצ'ה מאתלטיקו מדריד, ביחד עם מנואל רואנו. האוויד לוקה הגיע מאתלטיקו בילבאו.

שלוש העולות מהליגה השניה:

ראיו ויאקנו. קבוצת גרגרה. עולה ויורדת. במקום המאמן פאקיטו הוחתם חוזה מארי ראבלדה מאוסאסונה, שהביא עמו נזהריה מרטין גונזאלס. אנדריי ראסביין הקרואטי הגיע מהיידוק ספליט.

מרידה. הקבוצה שנוסדה ב־1912, בילתה שנים רבות בליגות האזוריות ובליגה השלישית. מעולם לא שיחקה בליגה הראשונה.

חוזה פאוסו הוא הנשיא שהעלה את הקבוצה. המאמן הוא הקרואטי סרגי קרסיץ'. האיצטדיון הגדול ל־18,000 צופים.

הקבוצה צירפה מספר שחקנים חדשים: מנואל הגיע מאתלטיקו מדריד, ניקולי פייסרב הרוסי מספרטק מוסקבה, ולואיס הפרואני מאוניברסיטט לימה.

סאלמנקה. גברה על אלבסטה מהליגה הראשונה כדי לעלות.

לקבוצה הצטרפו: לואיס מנואל מאוביידו, חוזה סולר הפרואני, אוביידו סטינבה הארגנטיני מריבר פלייט.

משחקי המחזור הראשון שייערכו בשבת וראשון:

ויאדוליד – ברצלונה; ראייו ויקאנו – ריאל מדריד; סאראגוסה – אוביידו; לה קורוניה – ולנסיה; מרידה – בטיס; אספניול – סלמנקה; סביליה – טנריפה; ספורטינג גיחון – אלבסטה; סלטה ויגו – קומפוסטלה; אתלטיקו מדריד – ריאל סוסיאדד; אתלטיקו בילבאו – רסינג סנטאנדר.

שוק ההעברות:

שם השחקן	עבר מ...	עבר ל...	סכום בדולרים
מהו קודרו	ריאל סוסיאדד	ברצלונה	5.3 מיליון
חואן אסנייחה	סארגוסה	ריאל מדריד	4.5 מיליון
אנחל קולר	ריאל בטיס	ברצלונה	3.5 מיליון
גוחפה אקסבירה	ריאל סוסיאדד	אתלטיקו בילבאו	3.5 מיליון
פאולו חוליה	קורינתיאנס	ולנסיה	4.5 מיליון
פרדי רינקון	נאפולי/פלמייראס	ריאל מדריד	4 מיליון
דימטרי ראדצ'נקו	רסינג סנטאנדר	לה קורוניה	3 מיליון
רוברטו יארני	יובנטוס	ריאל בטיס	5 מיליון
סלאביסה יוקאנוביץ'	אוביידו	טנריפה	3.2 מיליון
ג'יקה פופסקו	טוטנהאם	ברצלונה	4 מיליון
טאריק אולידה	אייאקס	סיבליה	3 מיליון
לואיס פיגו	ספורטינג ליסבון	ברצלונה	2 מיליון
סרג'יו ברטי	ריבר פלייט	סארגוסה	2 מיליון
ג'יורג'י קאריובנו	אוניברסיטה קריובה	ריאל סוסיאדד	1.1 מיליון
מרקוס פורק	ראפיד וינה	ריאל סוסיאדד	1 מיליון
יואכים אוהאמפונג	נורקופינג	ריאל סוסיאדד	חצי מיליון
רוברטו פרוסינצקי	ריאל מדריד(אוביידו)	ברצלונה	
סטיפה אנדרייגסוביץ'	היידוק ספליט	רייאו ויאקנו	
מיגל אנחל בנץ	אתלטיקו מדריד	אספניול	
אאיטור בגירסטיין	ברצלונה	לה קורוניה	
לאונרדו ביאג'יני	ניולס אולד בויס	אתלטיקו מדריד	
אסקיל קאסטילו	טנריפה	ריאל מדריד	
פרננדו קסאן	ריבר פלייט	אתלטיקו מדריד	
אוסביו סאקריסטן	ברצלונה	סלטה ויגו	
חוזה מארי	ברצלונה	בטיס סיבליה	
אסקייץ	ברצלונה	אלבסטה	
אסקורצה	ברצלונה	ולנסיה	
אוסקר	אלבסטה	ברצלונה	
לואיס קארטס	סנטאנדר	ברצלונה	
לשאט פאיזולין	צסק"א מוסקבה	רסינג סנטאנדר	
רפאל מרטין ואסקז	ריאל מדריד	לה קורוניה	
בראנקו מילובאנוביץ'	אפק בלגראד	לה קורוניה	
פרננדו מוריינטס	אלבסטה	סראגוסה	
ולאדן סאנוביץ'	פרטיזן בלגראד	אתלטיקו מדריד	
פאיקסה	ספורטינג ליסבון	סיבליה	
לובוסלב פנב	ולנסיה	אתלטיקו מדריד	
מיגל סולר	סיבליה	ריאל מדריד	
איסמאל אורדין	קומפוסטלה	אספניול	
ראשיד יאקיני	ויטוריה סטובאל	ספורטינג גיחון	
פורטונה קלובה	קייזר צ'יפס	אתלטיקו מדריד	
רוברטו פרננדס	אספניול	אתלטיקו מדריד	
אלדי	ולנסיה	ספורטינג גיחון	
יאקי	ויאדוליד	ולנסיה	
ארנה	לוגריינס	קומפוסטלה	
חוזה רמון	לה קורוניה	קומפוסטלה	
רודגיליו	לרידה	קומפוסטלה	
בארה	פונטבדרה	קומפוסטלה	
פרננדו	קאסטלון	קומפוסטלה	
דרייר	פלומיננזה	סיבליה	
חוזה מיכאל	דרבס דגבה	מרידה	
הלאנגר	אוניברסיטה לימה	מרידה	
מנאולה	אתלטיקו מדריד	מרידה	
איוון	קומפוסטלה	מרידה	
נלסון אבידן	נשיונאל מונטבידאו	אספניול	
אלברטו לופז	ויאדוליד	רסינג סנטאנדר	
מרטין גונזלס	אוסאסונה	רייאו ויקאנו	
לואיס מנואל	אוביידו	סלאמנקה	
פאקי	טנריפה	סראגוסה	
איבן רוצ'ה	אתלטיקו מדריד	אלבסטה	
פרנסיסקו רואנו	אתלטיקו מדריד	אלבסטה	
האוויד לוקה	אתלטיקו בילבאו	אלבסטה	
מילינקו פאנטיץ'	פאניוניוס	אתלטיקו מדריד	
פייר	טנריפה	ריאל סיבליה	
דיג'נסה אגונגה	ולנסיה	סלטה ויגו	
גוראן בוגדנוביץ'	מאחדיקה	אספניול	
האוויר גראסיה	ברצלונה	אספניול	
מרטיק סטוג'נובסקי	בלגראד	אוביידו	
פטר דובובסקי	אתלטיקו מדריד	אוביידו	
אוביידו סטינבה	אוניברסיטה קריובה	סלאמנקה	
וילסון נייין	ספורטיבו אספניול	ספורטינג גיחון	
פאבל האפל	לברקוזן	טנריפה	

הפוטבול יוצא לדרך ביום ראשון

מחזור הפתיחה שייערך ביום ראשון:

וושינגטון רדסקינס – אריזונה קארדינלס; פילדלפיה איגלס – טמפה ביי; שיקאגו ברס – מינסוטה ויקינגס; גרין־ביי פקרס – סיינט־לואיס ראמז; פיטסבורג סטילרס – דטרויט ליונס; ניו־אורלינס סיינטס – סאן־פרנסיסקו 49'; אטלנטה פאלקונס – קרולינה פנתרס; מיאמי דולפינס – ניו־יורק ג'טס; ניו־אינגלנד פטריוטס – קליבלנד בראונס; אינדיאנפוליס קולטס – סינסינטי בנגלס; דנבר ברונקוס – באפאלו בילס; ג'קסונויל ג'גוארס – יוסטון אוילרס; סיאטל סיהוקס – קנזס־סיטי צ'יפס.

● אוקלנד ריידרס – סאן־דייגו צ'ארג'רס (ישודר ישירות בערוץ הפריים־ספורט ב־22:00).

● יום שני: ניו־יורק ג'איינטס – דאלאס קאובויס.

★ סקירה נרחבת לקראת פתיחת הליגה תפורסם בגיליון יום ראשון

טרגדיה בעתלית: הבעל שלף אקדח וירה באשתו למוות

יעקב למרוביץ (35) ואשתו רחל (31) היו בהליכי גירושין

מאת **אודי שרון**

יעקב (יקי) למרוביץ בן 35 מעתלית רצח אמש את אשתו רחל (חלי) בת ה־31, בירייה מאקדחו.

מחקירה ראשונית של הפרשה עולה כי נראה, שבמהלך ויכוח בין בני הזוג הודיעה האישה לבעלה, כי בדעתה לעזוב אותו וכי יש גבר אחר בחייה. הבעל, שהיה בחופשה משירות מילואים, שלף את אקדחו הפרטי וירה בה. רופא מד"א שהוזעק למקום קבע את מותה של האישה.

זוהי טרגדיה נוספת בחיי המשפחה. לפני כ־15 שנה רצח אבי הנרצחת את אשתו ואת אחותה־גיסתו, אביה פפושדו, שהייתה אשתו של המלונאי אלי פפושדו.

אמש סיפר שכן של בני הזוג, אברהם שמיר: "בשעה 6.30 בערב דיברתי עם יקי ליד הבית על ענייני השכונה. לא ניכר בו כל סממן של התרגשות, ולא נראה כאילו הוא עומד לבצע מעשה נמהר. הוא דיבר באופן רגיל לחלוטין".

השכנה איבון, ששמעה את היריות, נכנסה לדירה ושמעה כיצד בנם בן הארבע של בני הזוג שואל את אביו: "למה ירית באמא?" האב השיב לו במשפטים לא ברורים.

למקום הגיעו שוטרים וקציני משטרה, בהם קצין החקירות של משטרת מרחב חיפה סגן ניצב רוד טובל, ראש המעבדה הניידת רב פקד מגדל שלומוביץ, וראש מאגר החוקרים רב פקד ג'ין אגואה.

התברר, כי בני הזוג למרוביץ, שהתחתנו לפני כחמש שנים, ניהלו חיים להתהבות ולמריבות בדרך העצמאות בחיפה. לפני זמן מה החל הבעל בדרך של חזרה בתשובה. בין השניים התגלע סכסוך והם היו בהליכי גירושין.

לשאלת השוטרים מדוע רצח את אשתו השיב הבעל: "המלאך התגלה אליי, ואמר לי שאשתי צריכה ללכת אל אבא שלה".

מהמשטרה נמסר, כי כבר בשנת 88' הגישה הנרצחת, רחל למרוביץ ארבע תלונות נגד בעלה, האחרונה בהן ב־1 באוגוסט 94', על תקיפה ואיומים. עוד נמסר, כי הבעל היה בעבר בטיפול נפשי. הוא יובא היום בפני שופט שלום בחיפה להארכת מעצרו.

"התנאים בבית המעצר לקטינים 'נגב' גרועים מהכלא התורכי"

מנכ"ל המועצה לשלום הילד: "כובלים ידי קטינים ואוסרים על הוריהם לבקר אצלם; שר המשטרה משה שחל יילך לישון שם לילה אחד"

מאת **שמעון איפרגן**

מנכ"ל המועצה לשלום הילד, ד"ר יצחק קדמן ויו"ר ועדת המשנה לנוער במצוקה בכנסת, בני טמקין, ביקרו אתמול בבוקר בבית המעצר "נגב", כדי לעמוד על תנאי מעצרם של הקטינים שם.

ביקורם של השניים נערך בעקבות שלושה מקרי אונס, מעשה סדום ותקיפות מיניות של קטינים, שהתרחשו בבית המעצר בחצי השנה האחרונה.

ח"כ טמקין ציין, כי המשטרה אינה מאפשרת להורי הקטינים העצורים לבקר אצלם בבית המעצר, ואמר כי יש לשנות נוהל זה לאלתר. בעקבות מעשי האונס בקטינים בבית המעצר שונו נהלים, ומספר שוטרים הועמדו לדין משמעתי.

ד"ר קדמן הביא שורה של דוגמאות של מעצר קטינים לתקופות ארוכות. בין השאר גילה, כי נער בן 13 תושב חיפה, שהגיע לישראל לפני ימים ספורים ואינו דובר עברית, נעצר על ידי המשטרה לשמונה ימים בטענה שהיה שותף בקטטה.

קדמן קבל על שהמשטרה אינה ממלאת אחר הנהלים הפנימיים לגבי מעצר קטינים. לדבריו, הנוהל המשטרתי קובע שאין לכבול קטינים באזיקים, ואילו המשטרה מתעלמת מכך. קדמן הוסיף, כי יש עלייה גדולה במעצר קטינים ל־48 שעות. להערכתו, 90 אחוזים ממעצרי הקטינים אינם מוצדקים.

הוא אמר: "המקום בו מוחזקים הקטינים גרוע יותר מהכלא התורכי. שר המשטרה, משה שחל, חייב לישון שם לילה אחד. אני ומר טמקין מזועזעים. הקטינים ישנים שניים במיטה אחת. חלק ישן על הרצפה בחדרים קטנים ביותר, ללא אוורור ובחשך מוחלט. אינני תופס איך אפשר להחזיק מעצר במקום כזה".

נכון להיום עצורים בבית המעצר "נגב" תשעה קטינים, הישנים בשש מיטות.

"יש לשלוח את התינוק המוכה לאימוץ" טוענים ברשויות הרווחה

מאת **שמעון איפרגן**

בית משפט השלום בבאר־שבע החליט אתמול להאריך ב־14 יום את הצו, המורה להשאיר את הפעוט שהוכה קשות בידי משפחה אומנת. את הבקשה לצו הגישה פרקליטות מחוז הדרום.

בית המשפט הורה, כי בעוד כשבועיים יתקיים בבית המשפט המחוזי בבאר־שבע דיון, שבו יוחלט אם יישלח התינוק לאימוץ.

עו"ד ברוך סלומון, המייצג את אמו של התינוק, טען בבית המשפט: "אין ספק שהתינוק היה נתון בסיכון, אבל הסיכון היה מצד האב האלים ולא מצד האם". עו"ד סלומון האשים את רשויות הרווחה בכך, שעשו "טעות גדולה ביחסן לאם, שלא הייתה אשמה במצב שנוצר, ובמקום לסייע לה להתגבר על הטראומה הם נותנים לה להרגיש שהיא הפושעת".

נציג פרקליטות מחוז הדרום טען, כי בשלב זה אין להחזיר את התינוק לאמו, מחשש שיחשף לסכנת התעללות.

גורמי רווחה טענו בבית המשפט, כי מבדיקות שערכו עולה, שיש לשלוח את התינוק לאימוץ ולא להחזירו לאמו, שאינה יכולה לטפל בו.

אמו של התינוק שובתת רעב זה כמה ימים, בדרישה שבנה יוחזר אליה.

רשות הגנים: ניאבק בכוונת צה"ל להקים מטווח סמוך לחוף וינגייט

מאת **אבשלום קווה**

רשות הגנים הלאומיים פותחת במאבק ציבורי נגד צה"ל נוכח הכוונה להקים קריית מטווחים צבאית ברצועת החוף שבין קיבוץ שפיים לבין מכון וינגייט.

ביום שני הקרוב יגיע למקום השר לאיכות הסביבה, יוסי שריד, אותו מבקשים אנשי הרשות לרתום למאבק. כמו כן מתכננת הרשות שורה של אירועים בהשתתפות ספורטאים, אנשי איגוד הרחיפה, דואים, ותלמידי מכון וינגייט.

אתמול אמר מנכ"ל רשות הגנים, ישראל גלעד, כי יש להביא את הנושא להכרעת שר הביטחון, יצחק רבין, או להכרעת בית משפט.

אורכה של רצועת החוף האמורה הוא 4.5 קילומטרים. מצוי בה אחד ממצוקי הכורכר האחרונים ששרדו בישראל וכן צמחיית חוף נדירה.

השטח שימש בעבר שטח־אש של תותחני חנ"מ (נגד מטוסים). לפני שנתיים הועבר משם בית הספר של התותחנים ומאז מקיימים אנשי הרשות מגעים עם שלטונות הצבא, שהוציאו צו סגירה ומנעו את פיתוח האזור.

הצבא מסרב לפי שעה לבטל את צו הסגירה. לדברי גלעד "זהו שימוש בסמכות דווקנית שלא כדין. השימוש שעושה הצבא בסמכויותיו לטובתו פסול, ואין לו מקום במינהל תקין".

למאבק הציבורי יצטרף גם מכון וינגייט. מנהלי המכון חוששים, כי קריית המטווחים תהווה מפגע סביבתי ותפריע לפעילות המכון.

הוארך מעצר נער ערבי שניסה לרצוח נהג מונית

(ע). – בית משפט השלום בירושלים האריך אתמול את מעצרו של קטין ערבי, תושב אל בירה שברמאללה, החשוד כי ניסה לרצוח נהג מונית בסכינה.

הקטין עלה למונית, ביקש מהנהג שיסיע מירושלים לתל־אביב ובמהלך הנסיעה ניסה לחנוק אותו לצורכי שוד. הנהג חמק מידיו. הנער הודה באשמה ומעצרו הוארך ב־10 ימים.

תורנות בתי מרקחת שישי 1.9.95

תל־אביב
ארלוזורוב – ארלוזורוב 76 – 5230746
לב העיר – אחד העם 69 – 5603862
ירושלים
שטראוס א' – אביגדורי 3 – 706660
חיפה
פבזנר – פבזנר 27 – 621073
רמת־גן
פינצי – חיבת ציון 43 – 6182821
בת־ים
מור – חביבה רייך 20 – 583360
רחובות
כללית – רמז 8 – 445109

תורנות בתי מרקחת שבת 2.9.95

תל־אביב
גרוסר – שינקין 27 (פינת יוסף הנשיא) – שלמה המלך – שלמה המלך 78 – 5246461 גם 5284791
גם מוצ"ש
מוצ"ש
ירושלים
ארנונה – לייב יפה 9 – 731901
סנטר פארם – יד חרוצים 20 – 731475 מוצ"ש
חיפה
מסדה – מסדה 30 – 665806
רמת־גן
רמת־יצחק – דרך ירושלים 96 – 6777506
בת־ים
מור – חביבה רייך 20 – 583360
רחובות
כללית – רמז 8 – 445109

ב"ה

זמני הדלקת נרות
ו' באלול תשנ"ה
פרשת שופטים

מוצ"ש	כניסה
ירושלים – 7.41	ירושלים – 6.27
תל־אביב – 7.39	תל־אביב – 6.36
חיפה – 7.43	חיפה – 6.38

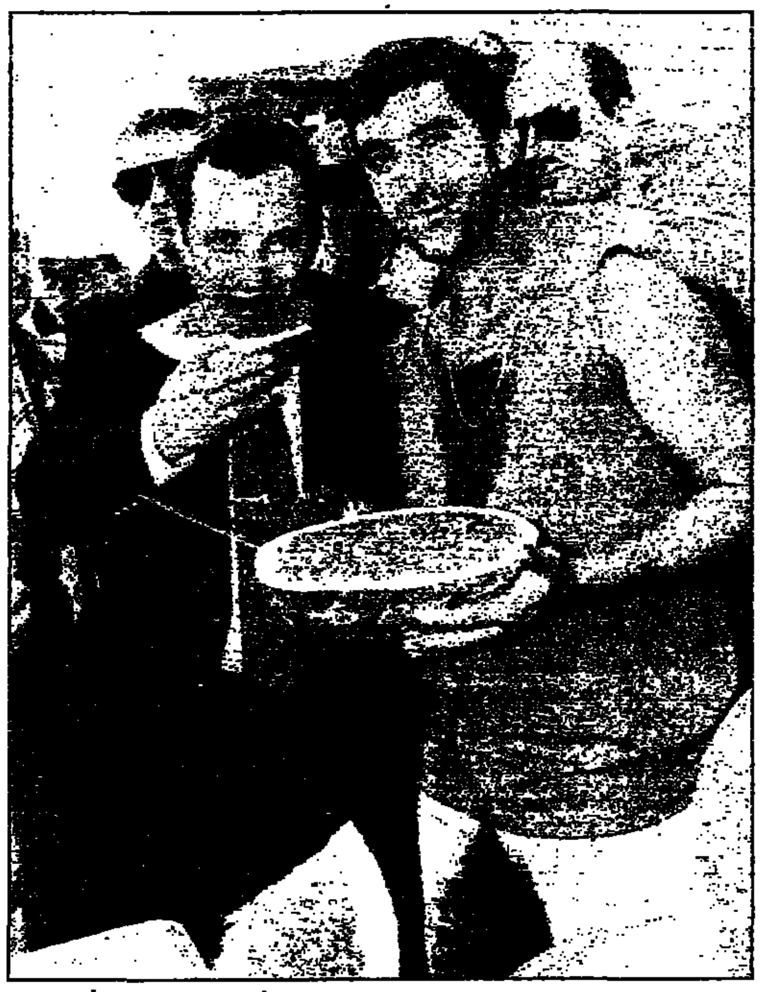

הפריימריס באנטק. שר הפנים, אהוד ברק, היה אתמול אורח עיריית רמלה. בסיורו בשוק המקומי הוא הירבה לטפוח על כתפי הסוחרים ולשאול למצב עסקיהם, התכבד בפיתה, זיתים ועוגה וקנה באבטיח (כתב: עזרא חן; צילום: אריס אלפסי)

חברת קיבוץ: "צעירה שהכרתי בפאב אנסה אותי"

מאת **נתי קיי זילברמן ועת"ים**

משטרת נהריה חוקרת חשד לאונס של צעירה בידי צעירה אחרת.

אתמול לפנות בוקר הגיעה לתחנת משטרת נהריה צעירה מאחד הקיבוצים בגליל המערבי, וסיפרה לשוטרים הנדהמים, כי בעת בילוי בפאב בנהריה הכירה צעירה כבת גילה, שבתום הבילוי הציעה לה טרמפ לביתה. אולם במהלך הנסיעה סטתה הצעירה האחרת לדרך עפר, שם עצרה את מכוניתה ובאיומים הכריחה אותה להתפשט. אחר כך, לדבריה, אנסה אותה, נשקה אותה במקום ונמלטה.

המתלוננת נשלחה לבדיקה ולטיפול בבית החולים, והמשטרה מנסה לאתר את החשודה במעשה, לפי התיאור שמסרה.

משטרת מרחב השומרון עצרה אתמול תושב מזרח ירושלים, החשוד שאנס תיירת בתחילת השבוע. הוא נחקר, והודה במעשה.

התיירת המתגוררת באורח זמני בבית־זית, עלתה על רכבו של החשוד בירושלים, במטרה להגיע לביתה. במהלך הנסיעה עצר החשוד ואנס אותה. היא התלוננה בתחנת המשטרה בשכם, ולאחר חקירה של שוטרי מרחב שומרון הוא נעצר.

בית משפט השלום בירושלים הוציא צו עבריין נמלט נגד תושב העיר, החשוד כי במשך שמונה שנים אנס את שתי בנותיו – היום בנות 12 ו־17.

נציג המשטרה טען בבית המשפט, כי הבת הגדולה שנאנסה חשפה את הפרשה, וכי היא נתמכת בעדותן של האם ושל האחות הקטנה. הוא הוסיף, כי הנאשם עזב את הארץ לפני כחודשיים וככל הנראה שוהה בצרפת.

עודכנו מחירי הדלק: בנזין 95 אוקטן הוזל, המזוט התייקר

(ע). – אמש עודכנו מחיריהם של מוצרי הדלק. בנזין 95 אוקטן, נטול עופרת, הוזל בחצי אחוז ומחירו יהיה 2.17 שקל לליטר במקום 2.18 שקל לליטר.

מזוט קל – התייקרות בשיעור של כ־5.4 אחוזים.

מזוט כבד לתעשייה וחשמל – התייקרות של כ־6 אחוזים.

סולר – התייקרות של כ־3.5 אחוזים.

השינויים במחירי מוצרי הדלק נובעים מהשינויים במחירי הדלק באגן הים התיכון ומשינוי שער החליפין.

עיתונאי "ידיעות אחרונות" התכנסו לאסיפת חירום

מאת **אביבה זלצמן**

עיתונאי "ידיעות אחרונות", באסיפתם אתמול, דרשו מהנהלת העיתון, שכל העיתונאים יהיו מועסקים על פי הסכם העבודה הקיבוצי או בחוזה אישי ועם זכויות סוציאליות. היום מועסקים רבים מעיתונאי "ידיעות אחרונות" כפרי־לאנסרים, ללא כל זכויות סוציאליות.

ועד העיתונאים דרש, כי רוב העובדים יועסקו על פי חוזה קיבוצי ומיעוטם בחוזה אישי, בטענה כי כאשר יש בעיתון עיתונאים לא קבועים רבים, נחלשת עמדתם מול ההנהלה.

האסיפה נערכה אתמול, לאחר שתביעת העיתונאים לפני כחודש להעביר פרי־לאנסרים להסכם קיבוצי או לחוזה אישי הביאה, בתגובה, לפיטורי 13 פרי־לאנסרים. העיתונאים דרשו אתמול מן ההנהלה להחזיר את המפוטרים לעבודה, והודיעו כי אם לא ימולאו דרישותיהם יינקטו צעדי נגד, לרבות אפשרות להשבתת העיתון.

המו"ל והעורך האחראי, ארנון מוזס, הופיע בפני האסיפה והבטיח, כי אם העיתונאים ייפתחו בסכסוך עבודה – הוא יחזיר מלחמה. "מסכסוך עבודה יודעים איך הוא מתחיל אך לא איך הוא נגמר", אמר, והוסיף: "כשיש בעיות מבחוץ, זה לא הזמן לעשות צרות מבפנים".

מסוק סייע בלכידת חשוד באחזקת 6 ק"ג מריחואנה

(ע) – שופט שלום בבאר שבע ציווה אתמול להאריך את מעצרו של סלמי סאלם אבו ג'ילדן בן 23 מהשבט הבדואי אל עזומה, בחשד שנמצאו אצלו שק מריחואנה ושתי מצלמות גנובות.

צוות מוסט של חברה לאיתור כלי רכב גנובים הבחין בו ביום שלישי השבוע, בעת שטס במסוק באזור המוצבה שליד קיבוץ חצרים. מעשיו עוררו את חשדם של אנשי הצוות, הם דיווחו על כך למשטרה ולמקום הגיע צוות סיור.

השוטרים הבחינו שאבו ג'ילדן משליך שק מתוך מכוניתו, עיכבו אותו, ובחיפוש במכונית נמצאו שתי מצלמות, שהמספרים המוטבעים בהן טושטשו. בשק נמצאו 5.852 ק"ג מריחואנה.

בבית המשפט טען החשוד, כי קנה את המצלמות בשוק בבאר שבע, מעולים חדשים. הוא כפר באחזקת הסמים וטען, ששק המריחואנה אינו שלו. השופט יוסף אליעז ציווה לעצור אותו ל־9 ימים.

הוארך מעצר בן 14 החשוד שסחר בסמים קשים

(ע) – בית משפט השלום בירושלים האריך אתמול בצהרים ב־5 ימים נוספים את מעצרו של נער כבן 14, החשוד כי סחר בסמים קשים.

בדיון להארכת המעצר טען נציג המשטרה, כי שוטרים שהיו בפעילות מבצעית הבחינו בנרקומן, שקנה סמים מן הנער. הם עצרו אותו, ומצאו בכליו מנת הרואין. הנרקומן סיפר להם, כי שילם תמורתה לנער 100 שקלים.

נציג המשטרה הוסיף, כי הנער הודה בחקירתו במשטרה בסחר בסמים קשים, וקשר לפרשה אדם נוסף, שאותו מחפשים עתה.

הנער דוחה את ההאשמות, וטען כי מעולם לא הודה בסחר בסמים. לדבריו, מדובר בסמים "לשימוש עצמי".

רפיק חלבי עשוי לעזוב את ערוץ 1 ולהתמודד בחיפה

ניסים משעל מועמד להחליף את גדי סוקניק

מאת **אביבה זלצמן**

רפיק חלבי עומד להתמודד על המכרז לתחנת רדיו אזורית בחיפה, שיחול בסוף ספטמבר. אם יזכה במכרז, יעזוב את הטלוויזיה הישראלית.

חלבי, המשמש היום עורך "מבט", הודיע על כך למנהליו. בכוונתו גם להתמודד על הטלוויזיה בכבלים בשפה הערבית, המתוכננת לקום בתוך כשנה.

במקביל נמסר, כי ניסים משעל הוא אחד המועמדים להחליף את גדי סוקניק בכתב המדיני של הערוץ הראשון. יחד עמו נבדקים גם מועמדים נוספים, מהטלוויזיה ומחוצה לה. בינתיים יחליף רן סממה, כתב הכנסת של הטלוויזיה, את סוקניק.

משעל כלול גם ברשימת העובדים של "רדיו ללא הפסקה", שזכתה במכרז לשידורי הרדיו האזורי בתל־אביב. נמסר, כי הוא הודיע בכתב שלא ישדר ברדיו האזורי וכי הוא נשאר ברשות השידור. הוא עובד היום ברשות השידור לפי חוזה מיוחד, מנחה את "שיחת ועידה" בטלוויזיה ותוכנית ביום ו' ברשת ב' של "קול ישראל".

בעקבות הידיעה, כי שמו של משעל מופיע ברשימת מגישי "רדיו ללא הפסקה", אמר צבי לידר, דובר רשות השידור: "הוא הודיע, כי יכבד החלטות הוועד המנהל".

קיטל מחליף את שליו

היום ייכנס שלום קיטל לתפקידו כמנכ"ל חברת החדשות, במקום אלון שליו שפרש. אורי שלוש, שהיה עד כה מנהל הכספים, יהיה משנה למנכ"ל. תפקיד רכז המערכת, שאותו מילא עד כה קיטל, יתחלק בין גיא זהר, שהיה רכז הכתבים ורם לנדס, שהיה ראש דסק החדשות.

גדי סוקניק ישמש ראש הדסק הפוליטי של חברת החדשות ויוביל את סיקור מערכת הבחירות. בדסק זה עובדים הכתבים רב גילהר, ציון נאנוס ורינה מצליח.

"רדיו ללא הפסקה": קבוצת שוקן מנסה לעכב תחילת שידורינו

מאת **אביבה זלצמן ועת"ים**

"רדיו ללא הפסקה", שזכה במכרז לשדר בתל־אביב טוען, כי קבוצת "תדרים" בראשות רשת "שוקן", שהפסידה במכרז, מנסה לעכב את מתן הזיכיון לתחילת שידוריו "ממניעים כלכליים".

בימים הקרובים יגיש "רדיו ללא הפסקה" עתירה לבית המשפט נגד "תדרים", בטענה שזו פועלת "שלא בתום לב ומפיצה מידע כוזב על פעולות החברה, שדריה ולוח התכניות שלה".

כן טוען "רדיו ללא הפסקה", כי "תדרים" עדיין לא שילמה להם את הוצאות המשפט בסך 15 אלף שקלים, כפי שקבעה השופטת לאחר שהפסידו בתביעתם נגד "רדיו ללא הפסקה". קבוצת שוקן טענה במשפט, כי המכרז לבחירת הקבוצה הזוכה היה נגוע בשיקולים לא ענייניים. "אם הם לא ישלמו, נתבע אותם על ביזיון בית הדין", אמרו ב"תדרים".

השבוע הגיש "רדיו ללא הפסקה", לרשות השנייה את לוח התכניות ואת רשימת האנשים שאיתם נחתמו חוזים. כמנהל התכניות במקומה של יעל דן, שהייתה רשומה במכרז, מופיע רפי רוזנפלד. מנכ"ל הקבוצה, מיכאל קרפין מקווה, כי רשימה זו תשביע את דעתה של הרשות, וכי הקבוצה תקבל בקרוב את הזיכיון לשדר.

למרות התחרות בין "קול ישראל" לרדיו האזורי, יהיה מנכ"ל רשות השידור, מרדכי קירשנבאום, בין המברכים בשידור המיוחד לתחילת שידורי הרדיו האזורי. השידור יועבר בארבע התחנות שיחלו בשידוריהן היום – חיפה, ירושלים, אילת והשרון. קירשנבאום מברך בשידור זה בשבחי הפלורליזם ואומר, בין השאר: "טוב שיש תחרות וגיוון, ולא שידור מונופוליסטי. זו תחרות מפרה, והמאזין ייהנה בין רדיו ארצי לאזורי".

בתוך כך נודע, כי תחנת הרדיו האזורית בצפון לא תתחיל לפעול היום, ה־1 בספטמבר, כמתוכנן, בשל בעיות משפטיות. ראש עיריית צפת, משה תגיא, הגיב אתמול בזעם על כך ואמר: "בכל הארץ יופעלו התחנות ורק הצפון, כתמיד, תקוע בגלל בעיות, הנדונות בבית המשפט בירושלים".

חולה־נפש חטף נהגת במכוניתה והמשיך בדהירה

מאת **ידיב בן־יהודה**

זיוה פלומו בת 45 נסעה אתמול ב־10 בבוקר לתומה ברחובות חולון, עיר מגוריה. המשך כמו נלקח מסרט מתח.

סיפרה פלומו: "פתאום נעמד מולי בחור צעיר וסימן לי לעצור, ומייד אחר כך נכנס למכונית בכוח. אני נהגתי, והוא אמר לי 'סעי ישר לשדה התעופה כי עומדים לרצוח את כולם'. לא הבנתי מה קורה והמשכתי ישר. ברמזור הוא אמר לי 'אל תעצרי באדום, עומדים לרצוח אותי האחך'. הוא אמר, שאם לא אסע לנמל התעופה, הוא יהרוג אותי. באותו רגע פתחתי את הדלת וקפצתי מהמכונית".

הצעיר עבר למושב הנהג ונמלט מהמקום עם המכונית. פלומו נפצעה קלות והתעלפה. צוות מגן דוד אדום שהוזעק למקום סייע לה. מאוחר יותר שוחררה לביתה.

המשטרה פעלה במהירות: מייד הופעל נוהל חסימת כבישים והעלאת מסוק לאוויר. כחצי שעה לאחר גניבת המכונית היא נמצאה נוסעת על כביש ירושלים־ת"א, באזור מחלף נמל התעופה בן־גוריון.

דקות אחר כך, סמוך לגדר הביטחון של נמל התעופה נעצר החשוד, גבר כבן 40 תושב חולון, ולאחר חקירה ראשונית הוגדר על ידי המשטרה כמעורער בנפשו.

50 בני נוער התעלפו בהופעת אביב גפן בחיפה

מאת **אודי שרון**

50 בני נוער משולהבים, רובם נערות בגיל העשרה, התעלפו אור ליום אתמול במהלך הופעתו של אביב גפן ב"עיר הנוער" בחיפה. 52 אחרים נחבלו.

רוב בני הנוער שנפגעו טופלו במקום על ידי שלושה צוותי מד"א, שהתמקמו בשני אמבולנסים ובנט"ן. ארבעה הועברו לטיפול בבתי החולים רמב"ם וכרמל בחיפה.

כוח האבטחה – 300 שוטרים, אנשי מג"ב, משא"ז ופקחי העירייה ו־50 עובדי חברה פרטית – איבטחו את מגרש הכדורגל "קצף", שם נערך המופע לעיני 10,000 צופים.

רדיו אזורי
התחנה ליד הבית שלי
היום זה מתחיל
ארבע תחנות רדיו אזורי מתחילות לשדר היום:
רדיו ירושלים - בירושלים רבתי - 101 FM
- בבית־שמש והסביבה - 89.5 FM
רדיוס - בשרון - 100 FM
רדיו חיפה - בכרמל ובמפרץ - 107.5 FM
קול הים האדום - באילת - 102 FM
יותר רדיו, יותר תדרים, יותר שידורים - ואתם מוזמנים להאזין.
הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו
לפ"מ